UCHWAŁA Nr XXIII/209/2018
Rady Gminy Susiec
z dnia 22 marca 2018 roku

w sprawie uchwalenia zmiany „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Susiec".

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 5 ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2017 r. poz. 1875 z późn. zm.) oraz art. 11 pkt 9, art. 12 ust. 1 oraz art. 27 ustawy z dnia 27 marca 2003 roku o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2017 poz. 1073 z późn. zm.), w związku z uchwałą Nr IV/20/2015 Rady Gminy Susiec z dnia 31 marca 2015 roku w sprawie przystąpienia do sporządzenia zmiany „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Susiec" - Rada Gminy Susiec uchwala, co następuje :

§1

1. Uchwala się zmianę „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Susiec" uchwalonego uchwałą Nr XXVI/164/10 Rady Gminy Susiec z dnia 30 kwietnia 2010 r., wraz ze zmianą uchwaloną uchwałą Nr XXXI/242/2014 Rady Gminy Susiec z dnia 16 września 2014 roku, zwanego dalej „studium".
2. Zmiana, o której mowa w ust. 1 obejmuje obszar gminy w jej granicach administracyjnych.
3. Załącznikami do niniejszej uchwały są:
   1) tekst zmiany studium stanowiący załącznik nr 1,
   2) rysunek zmiany studium „ Uwarunkowania zagospodarowania przestrzennego" stanowiący załącznik nr 2,
   3) rysunek zmiany studium „ Kierunki zagospodarowania przestrzennego z elementami polityki przestrzennej" stanowiący załącznik nr 3,
   4) rozstrzygnięcie o sposobie rozpatrzenia uwag do projektu zmiany studium, stanowiące załącznik nr 4.
4. Zakres zmian studium określono w treści załączników 1 , 2 i 3 do niniejszej uchwały.

§3

Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Susiec.

§4

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

PRZEWODNICZĄCY
RADY GMINY
Leszek Ważny

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY SUSIEC

(Województwo Lubelskie)

ZAŁĄCZNIK NR 1 DO
UCHWAŁY NR XXIII/209/2018
RADY GMINY SUSIEC
z dnia 22 marca 2018 roku

Opracowanie: Zespół Projektowy

Główny projektant: mgr inż. arch. Czesław KOSTYKIEWICZ
mgr inż. Joanna Zatorska
mgr inż. Monika Magdziak

Zakres: Zmiana Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Susiec

Tomaszów Lubelski, 2017r.

SPIS TREŚCI

CZĘŚĆ I – CEL, ZAKRES I PODSTAWY PRAWNE STUDIUM 4
1. Charakter prawny Studium. **5**
2. Cel i zakres zmiany Studium. **5**
CZĘŚĆ II UWARUNKOWANIA ROZWOJU I ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY SUSIEC 7
1. Uwarunkowania zewnętrzne wynikające z opracowań Krajowych i Wojewódzkich. 8
2. Uwarunkowania i wytyczne wynikające z dokumentów Gminnych. 11
3. Ogólna charakterystyka Gminy Susiec. 14
4. Uwarunkowania wynikające z dotychczasowego przeznaczenia, zagospodarowania i uzbrojenia terenu, stanu ładu przestrzennego i wymogów jego ochrony. 15
5. Uwarunkowania wynikające ze stanu środowiska, w tym stanu rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej, wielkości i jakości zasobów wodnych oraz wymogów ochrony środowiska, przyrody i krajobrazu, w tym krajobrazu kulturowego. 17
6. Uwarunkowania wynikające z kształtowania międzynarodowych przyrodniczo-krajobrazowych struktur przestrzennych- Projektowany Transgraniczny Rezerwat Biosfery „Roztocze”. 38
7. Uwarunkowania wynikające z ochrony dziedzictwa geologicznego- projektowany geopark „Kamienny Las na Roztoczu”, geostanowiska. 38
8. Uwarunkowania wynikające ze stanu dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej... 40
9. Uwarunkowania wynikające z warunków i jakości życia mieszkańców, w tym ochrony ich zdrowia. 54
10. Uwarunkowania wynikające z zagrożeń bezpieczeństwa ludności i jej mienia. 61
11. Uwarunkowania wynikające z potrzeb i możliwości rozwoju Gminy. 62
12. Uwarunkowania wynikające ze stanu prawnego gruntów. 75
13. Obiekty i tereny chronione na podstawie przepisów odrębnych. 76
14. Uwarunkowania wynikające z występowania obszarów naturalnych zagrożeń geologicznych. 77
15. Uwarunkowania wynikające z występowania udokumentowanych złóż kopalin, zasobów wód podziemnych oraz udokumentowanych kompleksów podziemnego składowania dwutlenku węgla. 77
16. Uwarunkowania wynikające z występowania terenów górniczych wyznaczonych na podstawie przepisów odrębnych. 79
17. Uwarunkowania wynikające ze stanu systemów komunikacji i infrastruktury technicznej, w tym stopnia uporządkowania gospodarki wodno-ściekowej, energetycznej oraz gospodarki odpadami. 79
18. Uwarunkowania wynikające z zadań służących realizacji ponadlokalnych celów publicznych. 88
19. Uwarunkowania wynikające z wymagań dotyczących ochrony przeciwpowodziowej. 88
CZĘŚĆ III KIERUNKI ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY SUSIEC 90
1. Cele i zasady rozwoju przestrzennego Gminy Susiec. 91
2. Przestrzenna polityka Gminy Susiec. 91
3. Kierunki rozwoju struktury funkcjonalno-przestrzennej. 93
4. Kierunki zmian w strukturze przestrzennej gminy oraz w przeznaczeniu terenów, w tym wynikające z audytu krajobrazowego. 98
5. Kierunki i wskaźniki dotyczące zagospodarowania oraz użytkowania terenów, w tym tereny przeznaczone pod zabudowę oraz tereny wyłączone spod zabudowy. 99
6. Kierunki i zasady rozwoju przestrzennego. 105
7. Obszary oraz zasady ochrony środowiska i jego zasobów, ochrony przyrody, krajobrazu, w tym krajobrazu kulturowego i uzdrowisk. 105
8. Obszary i zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej. 115
9. Kierunki i zasady rozwoju osadnictwa i infrastruktury społecznej. 118
10. Kierunki i zasady rozwoju gospodarki: turystyki, przedsiębiorczości pozarolniczej, gospodarki rybackiej. ... 120
11. Kierunki i zasady kształtowania rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej. 124
12. Kierunki rozwoju systemów komunikacyjnych i infrastruktury technicznej. 126
13. Kierunki i zasady kształtowania obronności i bezpieczeństwa publicznego. 134
14. Obszary szczególnego zagrożenia powodzią oraz obszary osuwania się mas ziemnych. 136
15. Obszary na których rozmieszczone będą inwestycje celu publicznego o znaczeniu lokalnym. 136

16. Obszary na których rozmieszczone będą inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym, zgodnie z ustaleniami planu zagospodarowania przestrzennego województwa i ustaleniami programów. 136
17. Granice terenów zamkniętych i ich strefy ochronne. 137
18. Obszary funkcjonalne w zależności od uwarunkowań i potrzeb zagospodarowania występujących w gminie. 137
19. Obszary funkcjonalne wyznaczone w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa. 140
20. Obiekty lub obszary, dla których wyznacza się w złożu filar ochronny. 141
21. Obszary pomników zagłady i ich stref ochronnych oraz obowiązujące na nich ograniczenia prowadzenia działalności gospodarczej. 141
22. Obszary wymagające Przekształceń, rehabilitacji, rekultywacji lub remediacji. 142
23. Obszary, dla których obowiązkowe jest sporządzenie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego na podstawie przepisów odrębnych, w tym obszary wymagające przeprowadzenia scaleń i podziału nieruchomości, a także obszary przestrzeni publicznej. 143
24. Obszary, dla których Gmina zamierza sporządzić miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego w tym obszary wymagające zmiany przeznaczenia gruntów rolnych i leśnych na cele nierolnicze i nieleśne. 143

CZĘŚĆ IV UZASADNIENIE ZAWIERAJĄCE OBJAŚNIENIA PRZYJĘTYCH ROZWIĄZAŃ ORAZ SYNTEZĘ USTALEŃ PROJEKTU STUDIUM 145

1. Podstawa zmiany Studium oraz przyjęte rozwiązania. 146
2. Synteza ustaleń projektu Studium. 147

CZĘŚĆ I – CEL, ZAKRES I PODSTAWY PRAWNE STUDIUM

1. CHARAKTER PRAWNY STUDIUM.

Obowiązek opracowania Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy wprowadziła ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. o zagospodarowaniu przestrzennym z 1999 r. (Dz. U. Nr 15, poz. 139). Kontynuuje go ustawa o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym z dnia 27 marca 2003 r. (Dz. U. 2003 Nr 80 poz. 717 t.j. Dz. U. 2017 poz. 1073) nakładając na wszystkie gminy w Polsce obligatoryjny obowiązek wykonania Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy. Zgodnie z ustawą o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym art. 9 ust.4 ustalenia studium są wiążące dla organów gminy przy sporządzaniu planów miejscowych.

2. CEL I ZAKRES ZMIANY STUDIUM.

Podstawę opracowania zmiany Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Susiec (dalej „Studium") stanowi uchwała Rady Gminy Susiec nr IV/20/2015 r. z dnia 31 marca 2015 roku w sprawie przystąpienia do sporządzenia zmiany „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Susiec" uchwalonego uchwałą Rady Gminy Susiec nr XXVI/164/10 z dnia 30 kwietnia 2010 r., zmienionego uchwałą nr XXXI/242/14 z dnia 16 września 2014 roku.

Celem zmiany Studium jest dostosowanie dokumentu do wymogów prawa, weryfikacja uwarunkowań i kierunków rozwoju przestrzenno-gospodarczego z uwzględnieniem aktualnych potrzeb i trendów gospodarczych oraz obowiązku zapewnienia odpowiedniego poziomu życia mieszkańcom Gminy Susiec.

W trakcie prowadzonej procedury zmiany Studium uchwałą Nr XI/162/2015 z dnia z dnia 30 października 2015r. Sejmik Województwa Lubelskiego uchwalił Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubelskiego (dalej PZPWL) (Dz. U. Woj. Lubel. z 2015r. Poz. 5441). Zgodnie z przepisami *ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym* plan zagospodarowania przestrzennego województwa jest wiążący dla lokalnych dokumentów planistycznych, tj.: w odniesieniu do studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy (suikzp) – w zakresie zgodności z ustaleniami planu zagospodarowania przestrzennego województwa. Jako elementy obligatoryjne ustaleń *PZPWL* (zapewniające realizację celu wiodącego i celów szczegółowych rozwoju przestrzennego województwa) wymagające uwzględnienia w suikzp, wskazuje się (*w wymiarze ogólnym*) zasady ogólne i szczegółowe określające nadrzędność funkcji i warunki kształtowania elementów struktury funkcjonalno-przestrzennej województwa kierunki działań, stanowiące katalog skoordynowanych (usystematyzowanych) przedsięwzięć (działań) zapewniających lub sprzyjających realizacji celów rozwojowych sfer zagospodarowania i obszarów funkcjonalnych oraz (*w wymiarze szczegółowym)* przestrzenne warunki realizacji regionalnej polityki rozwoju określające sposób realizacji oraz miejsce lub preferencje dla lokalizacji działania w przestrzeni oraz inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym.

Ponadto, zgodnie z art. 32 ust. 2 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2016 r. poz. 778 z późn. zm.), została przeprowadzona analiza aktualności Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Susiec oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego Gminy Susiec, która została przyjęta uchwałą Nr XIII/133/2016 Rady Gminy Susiec z dnia 7 listopada 2016 roku. Wyniki analizy wykazały częściową aktualność Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Susiec. Analiza stanowiąca załącznik do ww. uchwały wskazuje na potrzebę dostosowania dokumentu do aktualnego stanu prawnego, aktualizacji uwarunkowań i kierunków oraz na potrzeby w zakresie zmian funkcji terenów wyznaczonych w obowiązującym dokumencie oraz potrzebę wyznaczenia nowych terenów budowlanych.

W związku z powyższym w zakresie merytorycznym zmiany Studium uwzględniono ustalenia wiążące Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubelskiego i wyniki oceny aktualności Studium, zgodnie z ww. uchwałą Rady Gminy Susiec i wskazaniami zawartymi w załączniku do uchwały oraz wnioski zgłoszone w toku prowadzonej procedury. Szeroki zakres merytoryczny zmian wymusił całkowitą zmianę redakcyjną dokumentu.

Zmiana Studium obejmuje obszar administracyjny całej Gminy i obejmuje całkowitą aktualizację części tekstowej oraz kartograficznej w dostosowaniu do obowiązujących uwarunkowań prawnych, programowych, środowiskowych i społeczno-gospodarczych oraz potrzeb lokalnej społeczności. Uwzględniając cele zmiany Studium, a także wnioski społeczności lokalnej, podmiotów gospodarczych, instytucji i organów rządowych i samorządowych, wyznacza się nowe obszary pod zainwestowanie w obrębach geodezyjnych: Ciotusza Nowa, Ciotusza Stara, Kunki, Łosiniec, Łuszczacz, Majdan Sopocki, Nowiny, Oseredek, Rybnica, Huta Szumy, Skwarki, Wólka Łosiniecka), oraz wprowadza inwestycje celu publicznego o znaczeniu lokalnym i ponadlokalnym zgłoszone przez wnioskodawców oraz zapisane w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubelskiego i programach rządowych.

Zmianę Studium opracowano zgodnie z zakresem merytorycznym określonym w art. 10 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. 2003 Nr 80 poz. 717 tj. Dz. U. 2017 poz. 1073) i uchwałą intencyjną.

W metodologii prac projektowych nad zmianą Studium, ze względu na znaczny zakres rzeczowy uzupełnień i zmian oraz układ i zakres merytoryczny dokumentu tylko częściowo zgodny z wymogami ustawy, odstąpiono od wyszczególniania wprowadzanych zmian do obowiązującego dokumentu redagując część tekstową ponownie. Ze względu na obszerność informacji środowiskowej oraz jej dostępność w „Ekofizjografii podstawowej Gminy Susiec" ograniczono dane dot. elementów środowiska i funkcji ekologicznych do zakresu informacji mającego istotne znaczenie dla kształtowania struktury przestrzenno-gospodarczej Gminy Susiec.

Tekst Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Susiec podzielono na 4 części:

I część – Cel, zakres i podstawy prawne Studium.

II część Uwarunkowania rozwoju i zagospodarowania przestrzennego Gminy Susiec.

III część Kierunki zagospodarowania przestrzennego Gminy Susiec.

IV część Synteza ustaleń i uzasadnienie rozwiązań przyjętych w Studium.

Część graficzna do części II i III Studium zawiera:

- załącznik graficzny w skali 1:10 000 – Uwarunkowania zagospodarowania przestrzennego.
- załącznik graficzny w skali 1:10 000 – Kierunki zagospodarowania przestrzennego z elementami polityki przestrzennej.

Część tekstowa Studium oraz mapa uwarunkowań i mapa kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Susiec zostały zaktualizowane.

CZĘŚĆ II UWARUNKOWANIA ROZWOJU I ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY SUSIEC

1. UWARUNKOWANIA ZEWNĘTRZNE WYNIKAJĄCE Z OPRACOWAŃ KRAJOWYCH I WOJEWÓDZKICH.

W myśl art. 9. ust. 2 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym wójt, burmistrz albo prezydent miasta sporządza studium zawierające część tekstową i graficzną, uwzględniając zasady określone w koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju, ustalenia strategii rozwoju i planu zagospodarowania przestrzennego województwa, ramowego studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego związku metropolitalnego oraz strategii rozwoju gminy, o ile gmina dysponuje takim opracowaniem."

W związku z powyższym przeanalizowano dokumenty poziomu krajowego, wojewódzkiego i gminnego celem identyfikacji podstawowych uwarunkowań zewnętrznych i wewnętrznych rozwoju przestrzenno- gospodarczego Gminy Susiec.

Koncepcja przestrzennego zagospodarowania kraju

Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030 (KPZK 2030), przyjęta przez rząd w grudniu 2011r., jest najważniejszym dokumentem strategicznym dotyczącym zagospodarowania przestrzennego kraju. W dokumencie przedstawiono wizję zagospodarowania przestrzennego kraju do 2030 roku, określono cele i kierunki polityki przestrzennego zagospodarowania kraju, wskazano zasady, według których działalność człowieka powinna być realizowana w przestrzeni.

Cele w horyzoncie do 2030 r. dla województwa lubelskiego istotne dla gminy Susiec:
Poprawa spójności wewnętrznej i terytorialne równoważenie rozwoju kraju poprzez promowanie integracji funkcjonalnej, tworzenie warunków dla rozprzestrzeniania się czynników rozwoju, wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich oraz wykorzystanie potencjału wewnętrznego wszystkich terytoriów: • rozwijanie powiązań funkcjonalnych, zwłaszcza pomiędzy regionami Polski Wschodniej, • zwiększanie produktywności działalności rolniczej i leśnictwa wspierającej rozwój, wielofunkcyjności obszarów wiejskich, • restrukturyzacja i rozwój nowych funkcji na obszarach peryferyjnych, tj. o niskim poziomie rozwoju i słabej dostępności do usług, a także restrukturyzacja i rewitalizacja obszarów zdegradowanych.
Poprawa dostępności terytorialnej kraju w różnych skalach przestrzennych poprzez rozwijanie infrastruktury transportowej i telekomunikacyjnej: • modernizacja linii kolejowej nr 69, • budowa regionalnej sieci szerokopasmowej oraz regionalnej infrastruktury informacji przestrzennej,
Kształtowanie struktur przestrzennych wspierających osiągnięcie i utrzymanie wysokiej jakości środowiska przyrodniczego i walorów krajobrazowych Polski: • integracja działań w zakresie funkcjonowania spójnej sieci ekologicznej kraju jako podstawy ochrony najcenniejszych zasobów przyrodniczych i krajobrazowych, • przeciwdziałanie fragmentacji przestrzeni przyrodniczej, • wprowadzenie gospodarowania krajobrazem zgodnie z Europejską Konwencją Krajobrazową, • racjonalizacja gospodarowania ograniczonymi zasobami wód powierzchniowych i podziemnych, w tym zapobieganie występowaniu deficytu wody na potrzeby ludności i rozwoju gospodarczego, • osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu i potencjału wód i związanych z nimi ekosystemów, • zmniejszenie obciążenia środowiska emisjami zanieczyszczeń do wód, atmosfery i gleby, • zabezpieczenie cennych gospodarczo złóż kopalin i zwiększenie wykorzystania surowców wtórnych.
Zwiększenie odporności struktury przestrzennej na zagrożenia naturalne i utratę bezpieczeństwa energetycznego oraz kształtowanie struktur przestrzennych wspierających zdolności obronne państwa: • zwiększenie produkcji energii ze źródeł odnawialnych, • rozbudowa sieci elektroenergetycznych NN i WN magistralnej sieci gazowej,

- zapewnienie niekolizyjnego funkcjonowania oraz możliwości rozwoju obiektów i infrastruktury istotnych dla obronności państwa,
- zwiększenie odporności zagospodarowania przestrzennego na skutki ekstremalnych zjawisk naturalnych.

Przywrócenie i utrwalenie ładu przestrzennego:

- nadrzędność ponadlokalnych zadań publicznych w kształtowaniu zagospodarowania przestrzennego,
- monitorownie procesów przestrzennych w skali regionalnej.

Strategia Rozwoju Województwa Lubelskiego na lata 2014 -2020 (z perspektywą do roku 2030)

Cel strategiczny: restrukturyzacja rolnictwa.

Cele operacyjne:

- poprawa warunków dla wzrostu konkurencyjności i towarowości gospodarstw,
- rozwój przetwórstwa rolno-spożywczego,
- wzmocnienie doradztwa rolniczego oraz promowanie i wspieranie inicjatyw współpracy rolników i mieszkańców wsi,
- wspieranie przedsiębiorczości na wsi i tworzenia pozarolniczych miejsc pracy na obszarach wiejskich,
- wyposażenie obszarów wiejskich w infrastrukturę transportową, komunalną i energetyczną,

Cel strategiczny: selektywne zwiększanie potencjału wiedzy, kwalifikacji, zaawansowania technologicznego, przedsiębiorczości i innowacyjności regionu.

Cele operacyjne:

- stworzenie systemu wsparcia naukowego, eksperckiego i wdrożeniowego na rzecz rozwoju wybranych sektorów gospodarki,
- wspieranie małych i średnich przedsiębiorstw,
- rozwój społeczeństwa informacyjnego,

Cel strategiczny: funkcjonalna, przestrzenna, społeczna i kulturowa integracja regionu.

Cele operacyjne:

- poprawa wewnętrznego skomunikowania regionu,
- wspieranie włączenia społecznego,
- wzmacnianie społecznej tożsamości regionalnej i rozwijanie więzi współpracy wewnątrz regionalnej,
- przełamywanie niekorzystnych efektów przygranicznego położenia regionu,
- racjonalne i efektywne wykorzystywanie zasobów przyrody dla potrzeb gospodarczych i rekreacyjnych, przy zachowaniu i ochronie walorów środowiska przyrodniczego,

Plan zagospodarowania przestrzennego województwa lubelskiego

W trakcie prac nad zmianą Studium Uchwałą Nr XI/162/2015 z dnia z dnia 30 października 2015r., Sejmik Województwa Lubelskiego uchwalił nowy plan zagospodarowania przestrzennego województwa lubelskiego (dalej PZPWL) (Dz. U. Woj. Lub. z 2015r. Poz. 5441). PZPWL z 2015r. jako instrument kreowania regionalnej polityki zagospodarowania przestrzennego kontynuuje ustalenia określone w PZPWL 2002 niezbędne dla zachowania ciągłości procesu planowania.

Polityka przestrzennego zagospodarowania województwa lubelskiego

Cele i zasady zagospodarowania przestrzennego

Cele główne wraz z towarzyszącymi im celami szczegółowymi, a także zasady zagospodarowania przestrzennego odnoszą się do rozwoju poszczególnych sfer i dziedzin zagospodarowania przestrzennego: Osadnictwo i infrastruktura społeczna, Środowisko przyrodnicze, Środowisko kulturowe, Gospodarka, Infrastruktura techniczna: Transport, Energetyka, Teleinformatyka, Gospodarka wodno-ścieków, Gospodarka odpadami;

Obronność i bezpieczeństwo publiczne.
Zasady ogólne i szczegółowe poszczególnych sfer i dziedzin zagospodarowania przestrzennego jako elementy obligatoryjne ustaleń PZPWL (zapewniające realizację celu wiodącego i celów szczegółowych rozwoju przestrzennego województwa) wymagają uwzględnienia w tekście Studium *w rozdziale Kierunki zagospodarowania przestrzennego Gminy Susiec.*

Kształtowanie struktury funkcjonalno-przestrzennej województwa lubelskiego

W strukturze funkcjonalno-przestrzennej województwa lubelskiego, uwzględniając stan zagospodarowania, naturalny potencjał oraz potrzebę ukierunkowania działań dla rozwoju funkcji wiodących wyodrębnia się trzy rodzaje obszarów:

- rozwoju i koncentracji funkcji społeczno-gospodarczych oraz wzmacniania powiązań komunikacyjnych,
- **nadrzędnej funkcji przyrodniczej,**
- rolniczej przestrzeni produkcyjnej.

Jako elementy o wiodącej funkcji przyrodniczej wyodrębnia się:

- **główne ostoje przyrody** (stanowiące obszary węzłowe regionalnej sieci ekologicznej) – miejsca o warunkach naturalnych, sprzyjających egzystencji gatunków rzadkich lub zagrożonych wyginięciem. Charakteryzują się one trwałym nagromadzeniem gatunków zagrożonych oraz najcenniejszych walorów przyrodniczych o różnym formalnym statusie ochronnym: parki narodowe, rezerwaty przyrody, części parków krajobrazowych, obszary Natura 2000 oraz stanowiące odrębną kategorię fragmenty kompleksów leśnych o charakterze lasów naturalnych,
- **kluczowe w skali krajowej i regionalnej ekosystemy leśne** cechujące się dużym stopniem naturalności,
- mające charakter pasmowy **korytarze ekologiczne** (dolinne, leśne i rzeczne) zapewniające łączność pomiędzy węzłami układu naturalnego.

Zasady kształtowania struktury funkcjonalno - przestrzennej województwa lubelskiego wymagają przetransponowania na poziom gminny i uwzględnienia w tekście Studium *w rozdziale Kierunki zagospodarowania przestrzennego Gminy Susiec*

Kierunki rozwoju przestrzennego (dot. Gm. Susiec)

<u>Integracja województwa z przestrzenią krajową i europejską</u>

Dla integracji regionalnych sieci energetycznych z krajowymi zasadnicze znaczenie posiadać będą: budowa linii elektroenergetycznych 400 kV Lublin – Chełm – Mokre –Jarosław,

Poprawie dostępności i spójności całego obszaru województwa sprzyjać będzie także integrowanie międzyregionalnych sieci teleinformatycznych oparte na realizacji powiązań światłowodowych.

Integracja regionu z przestrzenią krajową oraz europejską w wymiarze przyrodniczym i krajobrazowym wymaga podjęcia działań w ramach współpracy ponadregionalnej, a także międzynarodowej. Integracja ta sprzyjać będzie wykorzystaniu potencjału turystycznego, a działania realizowane w tym celu skupiać się będą na zagadnieniach związanych z:

- zagospodarowaniem turystycznym w obszarach TOCH „Roztocze" (projektowany Transgraniczny Rezerwat Biosfery „Roztocze"),
- prowadzaniem i realizacją działań ochronnych w obszarach Natura 2000 oraz planów ochrony dla parków krajobrazowych położonych na pograniczu województwa lubelskiego z województwami: podlaskim, mazowieckim, świętokrzyskim i podkarpackim.

Kierunki rozwoju przestrzennego dotyczące integracji województwa z przestrzenią krajową i europejską dotyczące Gminy Susiec wymagają uwzględnienia w tekście Studium *w rozdziale Kierunki zagospodarowania przestrzennego Gminy Susiec.*

<u>Rozwój zagospodarowania przestrzennego województwa</u>

W części określającej kierunki zagospodarowania przestrzennego województwa wskazuje się:

- kierunki działań, traktowane jako skoordynowane pakiety przedsięwzięć niezbędnych do realizacji priorytetów i celów rozwojowych województwa (wiodącego i sferowych), działania, traktowane jako przedsięwzięcia wynikające z regionalnej polityki rozwoju uwzględniającej uwarunkowania wynikające z

krajowej polityki rozwoju oraz wnioski i postulaty zgłoszone do PZPWL. Rozwój zagospodarowania przestrzennego dotyczy następujących sfer i dziedzin: Osadnictwo i infrastruktura społeczna; Środowisko przyrodnicze; Środowisko kulturowe; Gospodarka; Infrastruktura techniczna: Transport, Energetyka, Teleinformatyka, Gospodarka wodno-ścieków, Gospodarka odpadami; Obronność i bezpieczeństwo publiczne.

Przestrzenne warunki realizacji dla poszczególnych sfer i dziedzin zostały wyszczególnione jako uwarunkowania zewnętrzne w *rozdziale Uwarunkowania Rozwoju i Zagospodarowania Gminy Susiec*. Ponadto kierunki, działania oraz przestrzenne warunki realizacji regionalnej polityki rozwoju poszczególnych sfer i dziedzin zagospodarowania przestrzennego jako elementy obligatoryjne ustaleń PZPWL (zapewniające realizację celu wiodącego i celów szczegółowych rozwoju przestrzennego województwa) dotyczące Gminy Susiec zostały uwzględnione w tekście Studium *w rozdziale Kierunki zagospodarowania przestrzennego Gminy Susiec*.

Obszary funkcjonalne

PZPWL wyznacza obszary funkcjonalne (uwzględniając zapisy Strategii Rozwoju Województwa Lubelskiego) jako tereny wskazane do integrowania działań przestrzennych zapewniających ich właściwe funkcjonowanie oraz możliwości rozwoju w dłuższej perspektywie.

Gmina Susiec znajduje się w obszarze funkcjonalnym o znaczeniu ponadregionalnym w strefie zewnętrznej oraz w obszarze funkcjonalnym o znaczeniu regionalnym: roztoczańsko-puszczański obszar funkcjonalny. Obszary funkcjonalne wyznaczone w PZPWL w skład których wchodzi Gmina Susiec zostały uwzględnione w tekście Studium *w rozdziale II Kierunki zagospodarowania przestrzennego Gminy Susiec.*

2. UWARUNKOWANIA I WYTYCZNE WYNIKAJĄCE Z DOKUMENTÓW GMINNYCH.

Strategia rozwoju gminy Susiec na lata 2008 – 2020	
Cel generalny: osiąganie zrównoważonego rozwoju społeczno-gospodarczego poprzez rozwój kapitału ludzkiego oraz wykorzystanie walorów przyrodniczych, krajobrazowych oraz kulturowych gminy	
PRIORYTET Rozbudowa infrastruktury podnoszącej atrakcyjność i konkurencyjność gminy	
Poprawa stanu infrastruktury społecznej	• budowa, rozbudowa i modernizacja obiektów szkolnych, kulturalnych, pomocy społecznej i ochrony zdrowia; • budowa nowych, modernizacja i rozbudowa istniejących obiektów oraz urządzeń sportowych i rekreacyjnych, w tym: boisk i sal sportowych, placów zabaw, skwerów itp.; • likwidacja barier architektonicznych utrudniających dostęp do obiektów, w których świadczone są usługi społeczne (szkoły, biblioteki, muzea itp.).
Zwiększanie dostępności komunikacyjnej gminy oraz poprawa bezpieczeństwa ruchu drogowego.	• budowa nowych i modernizacja istniejących dróg i innych szlaków komunikacyjnych na terenie gminy.
Poprawa warunków życia mieszkańców.	• budowa, rozbudowa i modernizacja istniejącej infrastruktury zaopatrzenia mieszkańców w wodę (ujęcia wody, sieć wodociągowa, stacje uzdatniania wody); • budowa lub rozbudowa innej infrastruktury, w tym sieci telefonicznej i sieci Internetu szerokopasmowego; • budowa, rozbudowa i modernizacja infrastruktury zaopatrującej mieszkańców w gaz;

PRIORYTET Ochrona walorów przyrodniczych i kulturowych gminy	
Poprawa stanu środowiska oraz racjonalne gospodarowanie zasobami przyrodniczymi	• prowadzenie zintegrowanej i efektywnej gospodarki wodnej poprzez optymalizację wykorzystania zasobów wodnych, melioracje oraz rozwój infrastruktury ochrony przeciwpowodziowej; • poprawa jakości wód poprzez prowadzenie efektywnej gospodarki odpadami, wspieranie powstawania przydomowych oczyszczalni ścieków, ochrona przed zanieczyszczeniami zbiorników i cieków wodnych; • ochrona powietrza poprzez wspieranie działań służących obniżaniu emisji zanieczyszczeń do atmosfery przez gospodarstwa domowe oraz zmniejszenie oddziaływania zanieczyszczeń komunikacyjnych; • wspieranie zrównoważonej gospodarki leśnej poprzez kształtowanie lasu ekologicznego, wielofunkcyjnego, zapewniającego korzystne oddziaływanie lasu na środowisko oraz zalesianie; • przygotowanie i udostępnianie terenów leśnych dla celów turystycznych i rekreacyjnych.
Budowa, rozbudowa i modernizacja infrastruktury ochrony środowiska oraz edukacja ekologiczna mieszkańców.	• budowa sieci kanalizacji sanitarnej wraz z przyłączeniem do niej gospodarstw domowych; • budowa, rozbudowa i modernizacja oczyszczalni ścieków na terenie gminy; • rozwój i unowocześnienie zintegrowanej gospodarki • odpadami poprzez wsparcie systemów segregacji, recyklingu i utylizacji odpadów, zaostrzenie kontroli składowania i zagospodarowania odpadów, likwidację azbestu i zabezpieczenie odpadów niebezpiecznych; • Rekultywacja terenów zdegradowanych (np. po składowisku odpadów);
Ochrona oraz promocja dziedzictwo kulturowego i dorobku kulturalnego gminy.	• ochrona dziedzictwa kulturowego gminy poprzez rewaloryzację wartościowych obiektów, układów urbanistycznych i przestrzeni publicznych, tworzenie turystycznych szlaków kultury lokalnej i regionalnej, poprawę bazy lokalowej i funkcjonowania placówek kultury
PRIORYTET Aktywacja gospodarcza gminy przez wykorzystanie walorów przyrodniczych gminy	
Stwarzanie korzystnych warunków do rozwoju przedsiębiorczości i rolnictwa.	• wykorzystanie walorów ekologicznych gminy poprzez wspieranie rozwoju rolnictwa ekologicznego i specjalistycznego;
Zwiększenie atrakcyjności turystycznej gminy.	• uporządkowanie zagospodarowania przestrzennego gminy; • budowa, rozbudowa i modernizacja istniejącej infrastruktury turystycznej (szlaki rowerowe, trasy spacerowe, szlaki pamięci, szlaki turystyczne itp.); • budowa infrastruktury umożliwiającej wykorzystanie walorów turystycznych gminy w okresie zimowym; • wspieranie rozwoju agroturystyki i wszelakich przedsięwzięć turystycznych na terenie gminy; • budowa nowych i zagospodarowanie zbiorników i cieków wodnych w celu przystosowania ich i udostępnienia dla celów turystycznych i rekreacyjnych.

Gminny program opieki nad zabytkami
Priorytety, kierunki działań i zadania realizacji Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami: • rewaloryzacja dziedzictwa kulturowego jako element rozwoju społeczno-gospodarczego. • zahamowanie procesu degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania • badanie i dokumentacja dziedzictwa kulturowego oraz promocja i edukacja służąca budowaniu tożsamości lokalnej. • zintegrowana ochrona dziedzictwa kulturowego • konsekwentne egzekwowanie zapisów dotyczących działalności inwestycyjnej na obszarach objętych ochroną określonych w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, • rozszerzenie zasobu i ochrony dziedzictwa kulturowego gminy • ekspozycja turystyczna zabytków położonych na terenie gminy • ochrona i świadome kształtowanie krajobrazu kulturowego. • specjalistyczne rozpoznanie badawcze poszczególnych obiektów, zespołów oraz obszarów zabytkowych związane z przygotowywanym lub realizowanym procesem inwestycyjnym • szeroki dostęp do informacji o dziedzictwie kulturowym gminy, • edukacja i popularyzacja wiedzy o regionalnym dziedzictwie kulturowym.

3. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA GMINY SUSIEC.

Gmina Susiec położona jest w południowo-wschodniej części województwa lubelskiego, w powiecie tomaszowskim. Od północy graniczy z Gminą Krasnobród, od wschodu z Gminą Tomaszów Lubelski, od zachodu i południowego zachodu z Gminą Józefów, Gminą Obsza i Gminą Łukowa, natomiast od południa z gminą Narol (woj. podkarpackie). Ośrodek gminny oddalony jest od najbliższych miast w regionie: od Lublina – 128km, od Zamościa - 48 km, od Tomaszowa Lubelskiego – 18km, od przejścia granicznego w Hrebennem – 24km. Powierzchnia gminy wynosi 191 km^2 (dane Głównego Urzędu Statystycznego za 2015r.). Pod względem zajmowanego obszaru gmina lokuje się na pierwszym miejscu w powiecie tomaszowskim. Należy również do największych tego typu jednostek województwa lubelskiego.

Gmina podzielona jest na 21 sołectw: Ciotusza Nowa, Ciotusza Stara, Grabowica, Huta Szumy, Kunki, Łasochy, Łosiniec (sołectwa: Łosiniec I i Łosiniec II), Łuszczacz, Majdan Sopocki Drugi, Majdan Sopocki Pierwszy, Maziły, Nowiny, Oseredek, Paary, Róża, Rybnica, Susiec (sołectwa: Susiec I i Susiec II), Wólka Łosiniecka i Zawadki.

Tereny gminy Susiec znajdowały się na terytorium starostwa zamojskiego, które pod koniec XVI wieku przeszło w ręce twórcy ordynacji zamojskiej, kanclerza i hetmana, Jana Zamojskiego. Do połowy XVII wieku okolica Suśca porośnięta była przez zwartą puszczą i nie zasiedlona.

Pierwsze dane dotyczące osadnictwa na tym terenie pojawiają się w zapisach inwentarzowych z 1582 roku. Wspominają one o istnieniu na Potoku Łosinieckim młynów Sikliwców Świdów. Z kolei z 1643 roku pochodzi zapis o młynie na rzece Wielućce (dzisiejszej Jeleń). W tym samym roku Ordynat Jan Zamojski zwany „Sobiepanem" wyraził zgodę, aby niejaki Zieliński przeniósł ze wsi Szara Wola (obecnie Szarowola) huty wypalające żelazo z rud darniowych na uroczysko zwane Susiec oraz na założenie stawu. Równolegle w pobliżu miejsca, gdzie znajduje się wieś Susiec, zaczął rozwijać się nowy ośrodek Rybnica, który dał początek późniejszemu kluczowi rybnickiemu ordynacji zamojskiej, a później w wieku XVIII stał się jednym z głównych ośrodków ordynacji. W 1732 roku funkcjonowały tu: browar, kuźnia, budynki dworskie, młyn i huta szkła, która zlokalizowana była na terenie dzisiejszej miejscowości Susiec. Około roku 1800 powstaje w Suścu drewniany kościół, który został wzniesiony z materiału po rozebranej prawdopodobnie w 1796 roku cerkwi unickiej. Natomiast w latach 1862-68 powstaje kościół murowany.

W okresie rozbiorów Susiec znalazł się w Królestwie Polskim, blisko granicy z Galicją. Z uwagi na trudne warunki życia, ludność trudniła się głównie przemytem. Podczas kampanii wrześniowej 1939 roku okolice Suśca i Łosińca stały się terenem zaciętych walk toczonych przez oddziały armii „Lublin" i „Kraków". Mogiły poległych żołnierzy znajdują się na cmentarzu wojennym w Łosińcu oraz cmentarzach parafialnych w tych dwóch miejscowościach. Przez cały okres okupacji działały na tym terenie oddziały AK, GL, BCH. W 1987 roku mieszkańcy Suśca ufundowali pomnik uczczenia wszystkich poległych w walkach podczas wojny.

Obecnie Gmina Susiec ma charakter leśno-polny. Wskaźnik lesistości gminy wynosi 55,1% powierzchnia lasów ogółem w ha: 10518,14 (w tym lasy publiczne 7416,14ha oraz własność gminy 29,40ha) (dane Głównego Urzędu Statystycznego za 2015r.). Duża lesistość gminy jest powodem występowania specyficznego mikroklimatu wyrażającego się przede wszystkim dłuższym czasem zalegania pokrywy śnieżnej, późniejszym terminem ruszania wegetacji, niższymi temperaturami zimą i wyższymi latem.

Gminę zamieszkuje 7622 osób. Gęstość zaludnienia wynosi 40 osoby na 1 km^2 powierzchni (powiat tomaszowski 58 osób/km^2). W wieku przedprodukcyjnym znajduje się 1309 osób, w wieku produkcyjnym: 4791 oraz wieku poprodukcyjnym 1522. Na terenie gminy od wielu lat występuje ujemny wskaźnik przyrostu naturalnego (dane Głównego Urzędu Statystycznego za 2015r.).

Gospodarka rolna oparta jest na indywidualnej własności. Dominują gospodarstwa małe i średnie. Z pracy w gospodarstwie rolnym utrzymuje się znaczna część mieszkańców gminy. Dominują uprawy ziemniaków i zbóż oraz hodowla bydła i trzody chlewnej. Większość gospodarstw prowadzi produkcje na potrzeby własne. Zatrudnienie w usługach rynkowych i nierynkowych jest bardzo niskie a liczba podmiotów gospodarczych mała. Bazę ekonomiczną gminy Susiec tworzą podmioty gospodarcze, głównie sektora prywatnego. Infrastruktura techniczna i komunalna jest w obszarze gminy umiarkowanie rozwinięta.

Obszar gminy leży w dorzeczu Tanwi oraz jej dopływów. W Majdanie Sopockim znajduje się zalew, w innych rejonach gminy występują również zbiorniki naturalne, stawy i źródła. Na terenie gminy występują również surowce naturalne. W obrębie gminy znajdują się dwa parki krajobrazowe: Krasnobrodzki Park Krajobrazowy, Park Krajobrazowy Puszczy Solskiej. Ponadto praktycznie cały obszar gminy Susiec (poza niewielkim terenem w Suścu, Oseredku i Maziłach) obejmują obszary NATURA 2000: PLB060008 Puszcza Solska, PLB060012 Roztocze, PLH060034 Uroczyska Puszczy Solskiej. Na terenie Gminy znajdują się także trzy rezerwaty przyrody: „Czartowe Pole", „Nad Tanwią" i „Nowiny". Występuje tu wiele gatunków roślin i zwierząt chronionych. Zasoby naturalne środowiska, w tym zasoby przyrody i krajobrazu gminy Susiec charakteryzują się wysoką jakością, mającą znaczenie wspólnotowe oraz krajowe.

4. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z DOTYCHCZASOWEGO PRZEZNACZENIA, ZAGOSPODAROWANIA I UZBROJENIA TERENU, STANU ŁADU PRZESTRZENNEGO I WYMOGÓW JEGO OCHRONY.

Zasady i kierunki kształtowania struktury przestrzennej w obszarze Gminy Susiec reguluje Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Susiec uchwalone uchwałą Rady Gminy Susiec nr XXVI/164/10 z dnia 30 kwietnia 2010r. wraz z jego zmianą uchwaloną uchwałą Rady Gminy Susiec nr XXXI/242/14 z dnia 16 września 2014r. oraz miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego obejmujący obszar całej gminy uchwalony uchwałą Rady Gminy Susiec nr VII/44/2003 z dnia 30 października 2003 r. z wprowadzonymi zmianami uchwałą Nr X/58/11 Rady Gminy Susiec z dnia 23 listopada 2011r., uchwałą nr X/59/11 Rady Gminy Susiec z dnia 23 listopada 2011r., uchwałą nr XVIII/220/2014 z dnia 28 marca 2014 r. oraz uchwałą nr VIII/68/2015 z dnia 28 grudnia 2015r..

W myśl art. 32 ust. 2 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2016 r. poz. 778 z późn. zm.), została przeprowadzona analiza aktualności dokumentów planistycznych przyjęta uchwałą Nr XIII/133/2016 Rady Gminy Susiec z dnia 7 listopada 2016 roku. Zgodnie z ww. uchwałą § 2 ust 2) uznano częściową aktualność Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Susiec uchwalonego uchwałą Rady Gminy Susiec nr XXVI/164/10 z dnia 30 kwietnia 2010r. wraz z jego zmianą uchwaloną uchwałą Rady Gminy Susiec nr XXXI/242/14 z dnia 16 września 2014r. oraz miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Gminy Susiec przyjętego uchwałą Nr VII/44/2003 Rady Gminy Susiec z dnia 30 października 2003 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Gminy Susiec, opublikowaną w Dzienniku Urzędowym Województwa Lubelskiego Nr 198, poz. 3774 z dnia 16 grudnia 2003 r., z późn. zm. Ponadto, w związku z uznaniem częściowej aktualności Studium i planów miejscowych zobowiązano Wójta Gminy Susiec do podjęcia działań zmierzających do zmiany tych opracowań.

Studium i miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego wyznaczają zasięg przestrzenny terenów budowlanych i terenów otwartych, definiują i wskazują zakres ochrony prawnej oraz ustalają zakres ochrony planistycznej elementów środowiska, w tym systemu przyrodniczego Gminy. Dominującą funkcją budowlaną jest zabudowa zagrodowa i mieszkaniowa jednorodzinna. Niewielki udział ma zabudowa usługowa oraz zabudowa produkcyjna. Na terenach atrakcyjnych pod względem turystycznym wykształciła się zabudowa rekreacji indywidualnej, charakteryzująca się lokalizowaniem na niewielkich działkach pojedynczych budynków mieszkalnych. Analiza obowiązujących dokumentów planistycznych oraz aktualnej struktury przestrzenno-gospodarczej Gminy wskazuje na względna harmonijność zagospodarowania z walorami środowiska, w tym krajobrazu.

Na rozwój osadnictwa i sieci drogowej wpłynęła sieć rzeczna i powstające młyny wokół których kształtowały się ośrodki zabudowy. W obszarze Gminy Susiec historyczna sieć osadnicza i drożna jest słabo wykształcona. Podstawową przyczyną była znaczna lesistość terenu oraz słabe gleby. Na terenie Gminy nigdy nie utworzyło się miasto czy chociaż małe miasteczko, a jedynie wsie i małe osady. Głównym typem wsi dla obszaru Gminy Susiec jest łańcuchówka, czyli zwarta zabudowa ciągnąca się po obu stronach drogi, często wzdłuż dolin rzecznych. Na terenie Gminy Susiec dominowała zabudowa drewniana, szczytowa, wzdłuż głównych arterii komunikacyjnych. Aktualnie pojawia się tendencja do zabudowy rozproszonej. Obecna kubatura budynków znacznie różni się od

pierwotnej wielkością (więcej kondygnacji, bardziej przestronne budynki) czy budową dachów (dominowały niegdyś dachy dwuspadowe w całych układach wsi, wypierane obecnie przez wielospadowe). W kontekście aktualnych wymogów kształtowania struktur przestrzenno-gospodarczych terenów oraz ochrony zasobów naturalnych i funkcji ekologicznych obustronna zabudowa wzdłuż dolin rzecznych i wkroczenie miejscami zabudowy w dna dolin rzecznych jest zjawiskiem negatywnym. Błędy planistyczne z przeszłości nie powinny być powtarzane. Nowe tereny budowlane wyznaczane są jako powiększenie istniejących struktur osadniczych, w miarę możliwości poza terenami o dominującej funkcji ekologicznej. Ułatwia to zapewnienie jednostkom osadniczym dostępu do infrastruktury technicznej i komunalnej. Problemem jest jednak znaczna koncentracja funkcji turystyczno-wypoczynkowych w rejonie Sušca i Rebizant. W celu przeciwdziałania pogłębianiu się zjawisku zrealizowano zbiornik w Majdanie Sopockim oraz wyznaczono tereny dla potrzeb turystycznych, rekreacyjnych i usług na potrzeby obsługi turystyki. Podobnie, ze względu na dekoncentrację wypoczynku i rekreacji wyznaczono zbiornik wodny, z terenami budowlanymi dla potrzeb jego obsługi, w Wólce Łosinieckiej i Łosińcu.

Infrastruktura komunikacyjna, techniczna i komunalna jest w obszarze Gminy Susiec umiarkowanie rozwinięta. Układ komunikacyjny stanowią: droga wojewódzka, drogi powiatowe oraz drogi gminne. Podstawę zaopatrzenia w wodę pitną stanowią wody kredowe i kredowo-trzeciorzędowe z ujęć komunalnych. Z sieci wodociągowej na terenie Gminy korzysta 93,9% ludności (dane Głównego Urzędu Statystycznego za 2015r.). Podstawę gospodarki ściekowej stanowią dwie oczyszczalnie ścieków w Sušcu oraz Majdanie Sopockim Drugim. Z sieci kanalizacji korzysta 30,8% ludności (dane Głównego Urzędu Statystycznego za 2015r.). Źródłem energii cieplnej jest sieć gazowa (z sieci gazowej korzysta: 25,3% ludność) oraz paliwa konwencjonalne (węgiel kamienny, olej opałowy) i biomasa (drewno), energii ze źródeł odnawialnych (energia słońca itp.) wykorzystuje się w małej skali. Funkcjonuje również sieć telefoniczna liniowa. Gmina znajduje się również w zasięgu wszystkich sieci telefonii komórkowej.

W strukturze Gminy można wyodrębnić trzy obszary funkcjonalne:

OBSZAR PÓŁNOCNY A który charakteryzuje się występowaniem dużych terenów, o niskiej bonitacji gleb, porośniętych zwartymi kompleksami leśnymi. Zwarta zabudowa kształtuje się wzdłuż istniejących szlaków komunikacyjnych. Ponadto obszar cechuje się słabo rozwiniętą infrastrukturą techniczną.

OBSZAR CENTRALNY B w którym można wyodrębnić dwa mniejsze obszary:

B_1 charakteryzuje się wysoką jakością przestrzeni produkcyjnej oraz aktywnością zawodową ludności charakteryzującą się znacznym tempem przyrostu podmiotów gospodarczych i rozwojem niewielkich zakładów usługowo-rzemieślniczych. Obszar jest dobrze wyposażony w sieć komunikacyjną oraz infrastrukturę techniczną.

B_2, charakteryzujący się dużym rozdrobnieniem gospodarstw rolnych o niskiej wydajności produkcyjnej. Obszar jest słabo wyposażony w infrastrukturę komunikacyjną i techniczną.

OBSZAR POŁUDNIOWY C charakteryzuje się występowaniem zwartych kompleksów leśnych i obszarów chronionych. Na terenie występują gospodarstwa o niekorzystnej strukturze wielkościowej i dużym rozdrobieniu. Obszar jest słabo wyposażony w infrastrukturę komunikacyjną i techniczną.

Podstawowym uwarunkowaniem perspektywicznego rozwoju przestrzenno-gospodarczego Gminy Susiec jest zapewnienie wszystkim mieszkańcom zwartych jednostek osadniczych dostępu do infrastruktury komunikacyjnej, technicznej i komunalnej (zbiorowe systemy zaopatrzenia w wodę oraz odprowadzania i oczyszczania ścieków). Zakres rozwiązań indywidualnych w zakresie gospodarki wodno-ściekowej powinien być ograniczony do zabudowy samotniczej lub kolonijnej rozproszonej i dostosowany do miejscowych warunków hydrogeologicznych w celu osiągnięcia stanu bezpieczeństwa ekologicznego.

Równorzędnym uwarunkowaniem jest dążenie do uzyskania i utrzymania stanu ładu przestrzennego oraz w miarę możliwości naprawa „błędów przeszłości". Zgodnie z art. 2. ust. 1 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, za *„ład przestrzenny" uznaje się takie ukształtowanie przestrzeni, które tworzy harmonijną całość oraz uwzględnia w uporządkowanych relacjach wszelkie uwarunkowania i wymagania funkcjonalne, społeczno-gospodarcze, środowiskowe, kulturowe oraz kompozycyjno-estetyczne.*

Dla uzyskania i utrzymania ładu przestrzennego wskazane jest:

- wyznaczanie nowych terenów budowlanych w obrębie i w sąsiedztwie istniejących jednostek osadniczych z zachowaniem ich tradycyjnej struktury (łańcuchówka- zabudowa po obu stronach drogi),

- uwzględnianie istniejących elementów architektonicznych w celu utworzenia spójności w zagospodarowaniu przestrzennym,
- pozostawienie otwartych przestrzeni pomiędzy miejscowościami wzdłuż szlaków komunikacyjnych w celu zachowywania walorów krajobrazowych i ekologicznych terenów wiejskich,
- wykorzystywanie walorów środowiska przyrodniczego i dóbr kultury do rozwoju turystyki i wypoczynku przy zachowaniu pełnej integracji działalności turystycznej z ochroną walorów przyrody i kulturowych,
- kształtowanie zabudowy rekreacji indywidualnej w dostosowaniu do cech i stylu lokalnej architektury oraz krajobrazu w celu harmonijnego wpisania nowych elementów zagospodarowania w otoczenie.
- unikanie zabudowy terenów w systemie przyrodniczym Gminy, w szczególności w bezpośrednim sąsiedztwie i w dnach dolin rzecznych w celu ochrony walorów przyrodniczych i funkcji ekologicznych (szlaki migracyjne gatunków, miejsca stałego bytowania i rozrodu).

5. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE ZE STANU ŚRODOWISKA, W TYM STANU ROLNICZEJ I LEŚNEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ, WIELKOŚCI I JAKOŚCI ZASOBÓW WODNYCH ORAZ WYMOGÓW OCHRONY ŚRODOWISKA, PRZYRODY I KRAJOBRAZU, W TYM KRAJOBRAZU KULTUROWEGO.

Niniejszy rozdział został opracowany w oparciu o opracowanie Ekofizjograficzne podstawowe Gminy Susiec. Szczegółowe informacje dotyczące poszczególnych elementów środowiska przyrodniczego Gminy Susiec znajdują się w wyżej wymienionym opracowaniu.

5.1. Położenie fizyczno-geograficzne, Rzeźba, Geomorfologia.

Według podziału fizjograficznego Lubelszczyzny (wg J. Kondrackiego) Gmina Susiec leży w dwóch prowincjach fizyczno-geograficznych: w prowincji Wyżyn Polskich, Podprowincji Wyżyna Lubelsko-Lwowska**,** w makroregionie Roztocze, na pograniczu mezoregionu Roztocze Środkowe i mezoregionu Roztocze Wschodnie **(**granica pomiędzy Roztoczem Środkowym a Roztoczem Wschodnim przebiega doliną Tanwi oraz obniżeniem Narol- Bełżec) oraz w prowincji Karpaty Zachodnie z Podkarpaciem, podprowincja Północne Podkarpacie, makroregion Kotlina Sandomierska, mezoregion Równina Biłgorajska. Granica pomiędzy Roztoczem i Kotliną Sandomierska ma charakter strefy krawędziowej o kierunku NW – SE i jest wyraźnie widoczna w fizjografii terenu. Rzędne terenu kształtują się w przedziale od 220m n.p.m. przy południowo-zachodniej granicy Gminy do 370 m n.p.m. w części północno-wschodniej. Teren opada z kierunku NE w kierunku SW. Gmina Susiec obejmuje tereny położone w granicach Równiny Biłgorajskiej. Pomiędzy Wyżyną Lubelską i Roztoczem a Kotliną Sandomierską istnieje potężna dyslokacja tektoniczna Berdo-Narol o zrzucie rzędu 1000m, która stanowi południowo-zachodnią krawędź płyty wschodnioeuropejskiej. Z przebiegiem tej dyslokacji pokrywa się południowa krawędź Wyżyny Lubelskiej i Roztocza. Powstała ona w związku z ruchami górotwórczymi Karpat. Brzeg niecki lubelskiej uległ wówczas niewielkiemu, nie więcej niż 100 m wynoszącemu obniżeniu przez zapadnięcie. Krawędź Roztocza jest więc fragmentem granicy geologicznej pomiędzy płytową Europą Wschodnią i fałdową Europą Zachodnią. Odcinek od Frampola do Płazowa o długości około 50 km jest jedynym na terenie Polski wyraźnie zaznaczającym się w fizjografii terenu fragmentem tej granicy. Krawędź Roztocza przebiega przez teren Gminy Susiec i dzieli ją na dwa różne geologicznie obszary. Ma ona charakter strefy, wyciągniętej w kierunku NW - SE.

Zróżnicowanie geologiczne obszaru Gminy Susiec doprowadziło do wykształcenia się różnych typów rzeźby. Rzeźba obszaru objętego granicami Gminy Susiec jest ona monotonna na terenie Kotliny Sandomierskiej natomiast bardzo żywa -charakteryzująca się różnorodnością form- na terenie Roztocza. Sprawia to, że część roztoczańska Gminy jest atrakcyjniejsza krajobrazowo. Są to również tereny atrakcyjne dla osadnictwa i rolnictwa, wrażliwe jednak na erozję.

W rzeźbie i w krajobrazie obszaru Gminy Susiec wyróżnia się: przełomowe odcinki rzek spływających z Roztocza w kierunku południowo-wschodnim tj. Tanwi i jej dopływu-Sopotu (rezerwaty krajobrazowe „Nad

Tanwia" i „Czartowe Pole"); fragmenty zrównań wierzchowinowych średnich (310-320m n.p.m.) oraz wyższych (340 -350 m n.p.m.) ścinających utwory kredowe; wzgórza ostańcowe wznoszące się ponad poziomy wierzchowinowe, z czapami zachowanych utworów trzeciorzędowych; suche doliny w różnych fazach rozwoju rozcinające wierzchowiny (linie spływu wód opadowych i roztopowych, rynny spływu mas chłodnego powietrza z wierzchowin, ciągi przemieszczania się biocenoz) oraz wąwozy w początkowej fazie rozwoju; krawędzie dolin i stoki wierzchowinowe; mikroformy typu obrywisk i osuwisk lessowych, studzienek, kotłów sufozyjnych, leji, stożków napływowych i inne formy związane ze współczesną erozją wodną; antropogeniczne formy urzeźbienia min. wąwozy drogowe, miedze typu krawędzi, nasypy drogowe, obwałowania przeciwpowodziowe, stawy, rowy melioracyjne, liczne wyrobiska stokowo-wgłębne po eksploatacji surowców.

W zagospodarowaniu przestrzennym należy uwzględnić:

- ➔ potrzebę ochrony krajobrazowej strefy krawędziowej Roztocza Środkowego (z pasmem wzgórz ostańcowych z czapami utworów trzeciorzędowych w części szczytowej oraz przełomami rzek) która jest unikalnym fragmentem granicy geologicznej pomiędzy płytową Europą wschodnia i fałdową Europą zachodnią, widocznej w fizjografii terenu (obiekt unikalny w skali europejskiej),
- ➔ potrzebę waloryzacji i ochrony prawnej lub planistycznej najcenniejszych form geomorfologicznych, w szczególności ujętych w rejestrze geostanowisk prowadzonym przez Państwowy Instytut Geologiczny,
- ➔ potrzebę ochrony przed zabudową stref koncentracji naturalnego spływu wód opadowych i roztopowych (dna suchych dolin), teras zalewowych dolin rzecznych oraz stref geodynamicznych krawędzi dolin rzecznych i stromych stoków wierzchowinowych.

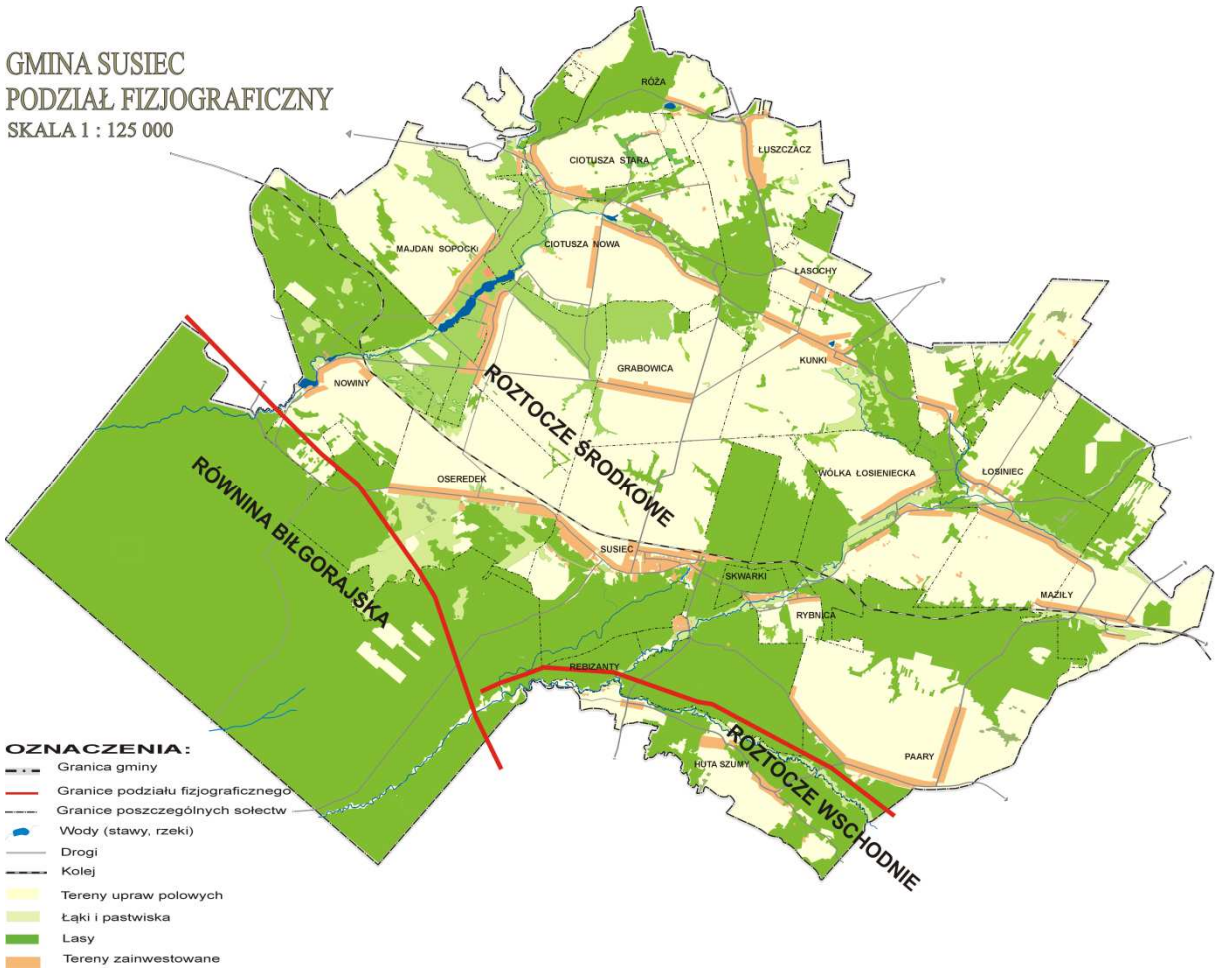

5.2. Warunki klimatyczne.

Pod względem klimatycznym Roztocze wyodrębnia się od przyległych obszarów tj. Kotliny Sandomierskiej i Wyżyny Lubelskiej. Roztocze jest obszarem uprzywilejowanym w tym względzie- występują tutaj najwyższe w skali całego kraju wartości usłonecznienia. Cechą niekorzystną są znaczne prędkości wiatrów na wierzchowinach, zwłaszcza w okresie zimowym oraz częste występowanie burz zwłaszcza w lipcu. Przez teren Gminy przebiega szlak gradowy - około 20 % wszystkich burz stanowią burze gradowe. Latem przeważają wiatry z kierunku zachodniego, zimą z kierunku wschodniego.

Warunki klimatyczne są modyfikowane lokalnymi warunkami fizjograficznymi; rzeźbą terenu, głębokością zwierciadła wód gruntowych, obecnością wód powierzchniowych, szatą roślinną, rodzajem podłoża oraz zagospodarowaniem terenu. Duże deniwelacje terenu, duże kompleksy leśne, wody powierzchniowe powodują kształtowanie się swoistych mikroklimatów. Niekorzystne warunki mikroklimatyczne występują w dolinach rzecznych i zagłębieniach terenu ze względu na częste zjawisko inwersji termicznej (grawitacyjny spływ chłodnego powietrza ze stoków w kierunku dolin), częstsze przymrozki i mgły, słabe warunki przewietrzania. Duże kompleksy leśne i tereny je otaczające mają bardzo korzystny mikroklimat ze względu na łagodzenie ekstremalnych temperatur, osłabianie prędkości wiatrów, utrzymywanie dużej wilgotności względnej powietrza, zacienienie, łagodzenie spływów powierzchniowych wód opadowych itp.

Najkorzystniejsze warunki mikroklimatyczne z punktu widzenia gospodarki i osadnictwa mają obszary wierzchowinowe oraz południowe i zachodnie stoki wyniesień. Dla osadnictwa, pod względem topoklimatu i mikroklimatu najkorzystniejsze są obszary wierzchowinowe, zwłaszcza w sąsiedztwie kompleksów leśnych (bioklimat leśny) oraz południowe zbocza. Niekorzystne dla osadnictwa topoklimatu występują w dolinach rzek i innych obniżeniach terenu (inwersje termiczne, mgły, mrozowiska, słaba wentylacja, gromadzenie się zanieczyszczeń, zalewanie den dolin w trakcie intensywnych roztopów lub ulew) oraz na północnych i północno-wschodnich zboczach dolin i wąwozów (mniejsze nasłonecznienie, niższe temperatury). Warunki klimatyczne i mikroklimatyczne mają istotne znaczenia nie tylko dla komfortu bytowania człowieka, rozwoju określonych biocenoz naturalnych, ale i na warunki eksploatacji rolniczej przestrzeni produkcyjnej.

Zmiany klimatyczne wywołane ocieplaniem się klimatu generują zmiany związane ze wzrostem temperatury i nasłonecznienia, zwiększeniem ilości opadów i wilgotności w miesiącach zimowych, a także częstsze **występowanie ekstremalnych zjawisk pogodowych takich jak silne wiatry, huragany, intensywne opady.** Częstsze i silniejsze wiatry, w tym pojawiające się huragany mogą powodować wzrost liczby katastrof budowlanych, w tym min. zrywanie dachów budynków i niszczenie innych elementów domów. Powodzie oraz miejscowe podtopienia w ekstremalnych przypadkach mogą powodować niszczenie całych budynków.

W zagospodarowaniu przestrzennym należy uwzględnić:

- ➔ wyznaczanie terenów związanych ze stałym lub czasowym pobytem ludzi w terenach o korzystnym mikroklimacie,
- ➔ działania adaptacyjne do zmian klimatu: wyłączanie z zabudowy terenów na obszarach o zwiększonym ryzyku katastrof naturalnych – powodzie i podtopienia powodowane podniesieniem się poziomu wody w dolinach, osuwiska w strefach krawędzi i stromych stoków, tereny zagrożone erozją, oraz podnoszeniem się poziomu wód; określenie standardów zabudowy z uwzględnieniem odporności na warunki środowiska związane z niestabilnością klimatu m.in. możliwości podtopień, odporność na ekstremalne warunki wietrzne, intensywne opady gradu itp.

5.3. Walory przyrody ożywionej, Flora, Fauna.

Zróżnicowanie geobotaniczne i przyrodniczo-leśne w obszarze Gminy Susiec jest pochodną zróżnicowania litologicznego, hydrologicznego i klimatycznego. Gmina Susiec charakteryzuje się wysoką bioróżnorodnością na poziomie siedliskowym, ekosystemowym i gatunkowym oraz walorami przyrodniczymi rangi wspólnotowej. W oparciu o zidentyfikowane i udokumentowane ostoje ptasie IBA): PL111 Roztocze oraz PL110 Puszcza Solska (*Ostoje ptaków IBA (Important Bird Areas) to miejsca wyróżniające się z otoczenia tym, że występują tam ptaki*

szczególnie cenne, lub tym, że jest to obszar wyjątkowo licznie zasiedlany przez ptaki. Ostoje ptaków wskazują, gdzie znajdują się miejsca kluczowe dla ochrony ptaków) dla ochrony gatunków ptaków o znaczeniu wspólnotowym wraz z ich siedliskami wyznaczono obszary Natura 2000: PLB060012 Roztocze i PLB060008 Puszcza Solska, natomiast dla ochrony gatunków innych niż ptaki oraz siedlisk wyznaczono obszar Natura 2000 PLH060034 Uroczyska Puszczy Solskiej. Przedmioty ochrony w wymienionych obszarach Natura 2000 zostały scharakteryzowane w Podrozdziale: *Ochrona środowiska, ochrona przyrody* oraz w *Ekofizjografii podstawowej Gminy Susiec.*

Zasoby przyrody żywej i funkcje ekologiczne są chronione również w obszarze trzech rezerwatów przyrody („Czartowe Pole", „Nad Tanwią" i „Nowiny") oraz w dwóch parkach krajobrazowych (Krasnobrodzki Park Krajobrazowy oraz Park Krajobrazowy Puszczy Solskiej). Poza obszarami przyrodniczymi pozostają zaledwie trzy małe enklawy w Oseredku, Suścu i Maziłach. Ponadto, na terenie Gminy Susiec została wyznaczona ostoja głuszca gatunku wpisanego do Polskiej Czerwonej Księgi Zwierząt Zagrożonych Wyginięciem. Ostoja znajduje się na terenie Nadleśnictwa Józefów i jest chroniona w ramach gospodarki leśnej (plan urządzenia lasów, program ochrony przyrody).

Gmina Susiec leży w strefie przyrodniczych obszarów funkcjonalnych zidentyfikowanych w ramach systemu ECONET PL oraz w jednym z głównych krajowych korytarzy ekologicznych (Jędrzejewski z zespołem 2012r.).

W Studium zidentyfikowano i opisano system przyrodniczy Gminy Susiec z uwzględnieniem ragi ekologicznej terenów i form ochrony, obejmujący tereny będące miejscami stałego bytowania i rozrodu gatunków oraz trasy migracyjne.

W zagospodarowaniu przestrzennym należy uwzględnić:

- ➔ nadrzędność funkcji przyrodniczych w stosunku do innych funkcji,
- ➔ wpływ ustaleń dokumentów planistycznych na możliwość osiągania celów środowiskowych określonych dla obszarów, obiektów i gatunków chronionych,
- ➔ planowany zakres wprowadzania ochrony prawnej obszarów i obiektów przyrodniczych (przyrody żywej) – weryfikacja walorów i zasadności obejmowania ochroną przed zmianą funkcji terenów,
- ➔ ochronę ekosystemów mających znaczenie dla zachowania różnorodności biologicznej oraz ochrona najcenniejszych fragmentów krajobrazu naturalnego,
- ➔ ochronę funkcji ekologicznych terenów tworzących system przyrodniczy Gminy oraz terenów przeznaczanych pod funkcje budowlane.

5.4. Walory przyrody nieożywionej.

Podstawowym walorem przyrody nieożywionej wyróżniającym teren Gminy jest unikatowy w skali kraju i prawdopodobnie Europy, fragment granicy geologicznej pomiędzy fałdową Europą Zachodnią i płytową Europą Wschodnią, wyraźnie czytelnej w krajobrazie, jako krawędź południowo-zachodnia Roztocza, na 50 kilometrowym odcinku od Frampola do Płazowa. W Gminie Susiec krawędź ma charakter strefy, na którą składają się: próg, którym opada wierzchowina Roztocza (krawędź wewnętrzna, pas obniżeń o szerokości 1,5 - 3km) oraz łańcuch wzgórz zewnętrznych, oddzielających obniżenie od Równiny Biłgorajskiej (Wzgórza Nowińskie).

Równie wyjątkowymi są wzgórza ostańcowe wzdłuż krawędzi wewnętrznej, przełomy rzek roztoczańskich przez strefę krawędziową Roztocza z odsłoniętymi progami skalistym w dnie, chronione w rezerwatach krajobrazowych "Czartowe Pole" i "Nad Tanwią", wodospad na rzece Jeleń dopływie Tanwi chroniony, jako pomnik przyrody oraz liczne obszary źródliskowe o znaczących wypływach dla zasilania rzek i efektownych niszach źródliskowych.

Niewątpliwym walorem przyrody nieożywionej jest duża zasobność i dobra jakość wód podziemnych oraz korzystny dla osadnictwa, rolnictwa i rekreacji klimat roztoczańskiej części Gminy.

Jednym z głównych obiektów geologicznych jest Kamieniołom w Nowinach zlokalizowany na pd.wsch. zboczu Krzyżowej Góry, 200 m od drogi Józefów - Susiec. Wyrobisko mioceńskich wapieni organodetrytycznych i piaskowców kwarcowych otoczone jest lasem sosnowym. Kamieniołom ma ok. 200 m długości i kilkanaście m wysokości. W kamieniołomie przez szereg lat prowadzona była eksploatacja wapienia, a w okresie II Wojny Światowej kamień wydobywali więźniowie pobliskiego obozu w Błudku. Obecnie wyrobisko jest miejscem odwiedzanym przez turystów oraz terenem gier paintballowych.

Duże walory przyrodniczo- krajobrazowe posiada wzgórze „Kościółek” położone przy ujściu Jelenia do Tanwi, porośnięte starodrzewem jodłowo-sosnowym ponad 150-letnimi okazami jodeł i sosen oraz cennym, i zbiorowiskami olsowymi otaczającymi wzgórze. Na wzgórzu znajduje się pomnik oraz krzyże drewniany i kamienny upamiętniające walki partyzanckie w czasie II wojny światowej.

Na szczególną uwagę zasługuje również śródleśne oczko wodne porośnięte roślinnością wodną o pow. 7,95 ha obejmujące oddz. 280b leśnictwa Karczmiska, Obręb Józefów, Nadleśnictwo Józefów.

Na terenie Gminy Susiec występują liczne geostanowiska (rejestr PIG). Gmina Susiec z uwagi na liczne bogactwo geostanowisk wchodzi w skład projektowanego Geoparku „Kamienny Las na Roztoczy” oraz w skład projektu pn. „Szlak geoturystyczny Roztocza Środkowego" (*długość szlaku wynosi 68 km*). Przebieg szlaku wytyczono, przyjmując jako priorytet walory geologiczne wybranych miejsc, jednocześnie dążąc do optymalnego wyeksponowania walorów krajobrazowych, przyrodniczych i kulturowych Roztocza Środkowego.

W zagospodarowaniu przestrzennym należy uwzględnić:

- ➔ objęcie ochroną prawną i planistyczną najcenniejszych walorów przyrody nieożywionej,
- ➔ weryfikację w oparciu o przesłanki naukowe walorów geologicznych, hydrogeologicznych lub geomorfologicznych obiektów przyrody nieożywionych (wyszczególnionych *w podrozdziale Wielkość i jakość zasobów wodnych* oraz w rozdziale *Uwarunkowania wynikające z ochrony dziedzictwa geologicznego projektowany „Kamienny Las na Roztoczu”, Geostanowiska)* przed zmianą przeznaczenia terenów z tego typu obiektami lub w ich bezpośrednim sąsiedztwie.

5.5. Ekologiczny system funkcjonalny, Korytarze ekologiczne, System przyrodniczy Gminy.

Gmina Susiec położona jest w obszarze węzłowym o znaczeniu krajowym 21K - Południoworoztoczańskim, który jest elementem Koncepcji Krajowej Sieci Ekologicznej **ECONET -P**L, części składowej ECONET EUROPA**.** Według systemu korytarzy naturowych (wg W. Jędrzejewskiego z zespołem 2012) Gmina Susiec położona jest w krajowym **Korytarzu Południowo-Centralnym (KPdC) w strefie GKPdC-1A Puszcza Solska oraz GKPdC-2Lasy Roztoczańskie. Korytarze ekologiczne** nie są formą ochrony przyrody w rozumieniu ustawy o ochronie przyrody. Zgodnie z definicją ustawową (Ustawa o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004) korytarz ekologiczny (migracyjny) to „obszar umożliwiający migrację roślin, zwierząt lub grzybów”. Wyznaczenie i ochrona korytarzy ekologicznych zapewnia zachowanie funkcjonalnej łączności w warunkach powszechnej obecnie fragmentacji środowiska.

Dla potrzeb kształtowania struktury przestrzennej Gminy Susiec zgodnie z konstytucyjną zasadą zrównoważonego rozwoju zdefiniowano ponownie system przyrodniczy Gminy Susiec z uwzględnieniem w/w korytarzy ekologicznych oraz form ochrony prawnej jego poszczególnych elementów.

System Przyrodniczy Gminy Susiec tworzą:

- kompleks lasów Puszczy Solskiej i strefy krawędziowej Roztocza Środkowego objęty ochroną prawną jako Park Krajobrazowy Puszczy Solskiej z rezerwatami przyrody "Nad Tanwią", "Czartowe Pole" i "Nowiny", w granicach obszarów Natura 2000: PLB060008 Puszcza Solska, PLB060012 Roztocze, PLH060034 Uroczyska Puszczy Solskiej, pełniący wraz z terenami przyległymi kompleksu puszczańskiego funkcje ekologicznego krajowego obszaru węzłowego 21K- Południoworoztoczańskiego /ECONET PL/ oraz w Korytarzu Południowo-Centralnym (KPdC), w strefie GKPdC-1A Puszcza Solska oraz GKPdC-2Lasy Roztoczańskie.
- dolina Tanwi pełniąca funkcje regionalnego korytarza ekologicznego (Park Krajobrazowy Puszczy Solskiej, obszary Natura 2000: PLB060008 Puszcza Solska, PLH060034 Uroczyska Puszczy Solskiej, rezerwat „Nad Tanwią” oraz Korytarz Południowo-Centralny (KPdC), w strefie GKPdC-1A Puszcza Solska oraz GKPdC-2Lasy Roztoczańskie).
- doliny dopływów Tanwi: Potok Łosiniecki, Jeleń, Studzienica, Sopot pełniące funkcje lokalnych rzecznych korytarzy ekologicznych, z lokalnymi węzłami wodno-błotnymi (Majdan Sopocki), w

obszarze NATURA 2000 PLB060012 Roztocze, oraz Korytarzu Południowo-Centralnym (KPdC), w strefie GKPdC-1A Puszcza Solska oraz GKPdC-2Lasy Roztoczańskie.

- śródpolne kompleksy leśne w roztoczańskiej części Gminy pełniące funkcje lokalnych leśnych węzłów ekologicznych lub mozaikowych polno-leśnych lub leśnych korytarzy ekologicznych (leśny korytarz ekologiczny pomiędzy Suścem i Majdanem Sopockim omijający od zachodu wieś Grabowicę - migracja z pominięciem silnie zmienionych antropogenicznie dolin rzecznych w Majdanie Sopockim i okolicach Łosińca (w obszarze Natura 2000 PLB060012 Roztocze, we wspólnej otulinie dwóch parków krajobrazowych :Puszczy Solskiej oraz Krasnobrodzkiego).
- mikrowęzły ekologiczne: enklawy naturalnych siedlisk -remizy śródpolne, miedze, skarpy, wyrobiska, zadrzewienia przydrożne i pozostała zieleń publiczna.

Gmina Susiec położona jest na ważnych trasach wędrówek zwierząt związanych z siedliskami leśnymi, torfowiskowymi i wodnymi. W związku z powyższym istotne jest zachowanie drożności ekologicznej zwartych lasów, dolin rzecznych i śródpolnych pasm leśnych.

Teren Gminy Susiec poprzez ciągi siedliskowe i systemy wodne jest bardzo silnie powiązany z obszarami o funkcjach ekologicznych znajdujących się w otoczeniu, a mianowicie; z ostojami NATURA 2000: PLB060008 Puszcza Solska, PLB060012 Roztocze, PLB060005 Lasy Janowskie, PLH060017 Roztocze Środkowe, PLH060050 Dolina Dolnej Tanwi; z projektowanym Transgranicznym Rezerwatem Biosfery „Roztocze" (cały obszar Gminy); z obszarem węzłowym o znaczeniu krajowym 21K-Południoworoztoczański; z systemem korytarzy naturowych; z Parkiem Krajobrazowym Puszczy Solskiej oraz z Krasnobrodzkim Parkiem Krajobrazowym; ze zlewnią Sanu; z GZWP Nr 407 Niecka Lubelska /Chełm -Zamość/, GZWP Nr 428 Kopalna Dolina Biłgoraj- Lubaczów (zasilanie wodami trzeciorzędowo-kredowymi spływającymi z Roztocza).

W zagospodarowaniu przestrzennym należy uwzględnić:

- ➔ nadrzędność funkcji przyrodniczych i ekologicznych w stosunku do innych ustalanych funkcji przestrzenno - gospodarczych wyznaczanych w strefach zidentyfikowanych i opisanych przyrodniczych obszarów funkcjonalnych,
- ➔ ochronę planistyczną systemu przyrodniczego Gminy,
- ➔ kształtowanie zagospodarowania w strefach korytarzy ekologicznych w sposób pozwalający na utrzymanie i wzmocnienie ich drożności ekologicznej.

5.6. Stan rolniczej przestrzeni produkcyjnej, Gleby.

Rolnicza przestrzeń produkcyjna nie jest znaczącym zasobem Gminy i ma średnią jakość. Według waloryzacji przeprowadzonej przez IUNiG w Puławach obejmującej ocenę gleb, agroklimatu, warunków wodnych i rzeźby terenu Gmina posiada niekorzystne warunki do produkcji rolniczej. Użytki rolne zajmują 40,6% powierzchni gminy w tym: grunty orne 34,6%, sady 0,2%, łąki i pastwiska 3,9% oraz pozostałe grunty 1,9% (dane Głównego Urzędu Statystycznego 2015r.). Przeważają gleby słabe i bardzo słabe. Gleby najwyższych klas znajdują się w obszarach wierzchowinowych. Niska, jakość rolniczej przestrzeni produkcyjnej, mały udział użytków rolnych w powierzchni gminy, niskie klasy bonitacyjne gleb i niskiej, jakości kompleksy rolniczej przydatności gleb nie stwarzają możliwości intensyfikacji produkcji rolniczej. Rolnictwo powinno funkcjonować w dużej mierze na potrzeby ruchu turystycznego, w tym agroturystyki, która powinna być funkcją uzupełniającą podstawową funkcję produkcyjną znacznej liczby gospodarstw.

Na terenie Gminy Susiec nie występują gleby I i II klasy bonitacyjnej. **Gleby III klasy zajmują jedynie 4,7 % gruntów ornych oraz 1, 2 % użytków zielonych.** Zdecydowanie dominują gleby IV klasy bonitacyjnej obejmujące 67,7 % gruntów ornych oraz 12, 8 % użytków zielonych. Większość obszaru pokrytego glebami bielicowymi niskich klas bonitacyjnych zajmują lasy. Porastają one ok 55 % powierzchni gminy. Grunty orne stanowią jedynie 37,1 % obszaru gminy i znajdują się w przeważającej większości (65,7%) na glebach niskiej, jakości tzn. IV, V, VI klasy bonitacyjnej w obrębie wierzchowin roztoczańskich. Centrum wierzchowin zajmują grunty IV klas. Otaczają je grunty V klasy, a następnie na granicy lasem znajdują się grunty VI klasy. **Grunty III**

klasy bonitacyjnej znajdują się jedynie na niewielkich powierzchniach w pasie wierzchowinowym Nowiny-Oseredek, na północ od Oseredka, na północ od zachodniej zabudowy Majdanu Sopockiego, na południe od Ciotuszy Starej oraz na południe od Suśca -Zagóra. Łąki, pastwiska i pozostałe grunty zajmują zaledwie 0,9%. Łąki występują głównie w dolinach rzek na gruntach IV i V klasy, jedynie mały fragment łąk w dolinie Sopotu znajduje się na gruntach III klasy. Pastwiska zlokalizowane są na gruntach VI klasy. Na znacznych obszarach Gminy, szczególnie w strefie krawędzi i stromych stoków występuje erozja gleb.

Gmina Susiec znajduje się w obszarze centralnym (wyżynnym) – strategiczny obszar żywicielski obejmujący strefę wyżynną województwa lubelskiego, wskazany do wysokotowarowej produkcji rolnej i wymagający szczególnej ochrony gleb dla celów roślinnej produkcji rolnej. Gmina Susiec znajduje się w obszarze o niekorzystnych warunkach gospodarowania (ONW).

W zagospodarowaniu przestrzennym należy uwzględnić:

- ➔ powiązanie rolnictwa z usługami, w szczególności obsługą ruchu turystycznego, w tym agroturystyką, która powinna być funkcją uzupełniającą, podstawową funkcję produkcyjną znacznej liczby gospodarstw,
- ➔ ochronę gruntów klasy III polegającą na wykluczeniu przeznaczania ich na cele nierolnicze i nieleśne, za wyjątkiem inwestycji celu publicznego w przypadku braku rozwiązań alternatywnych
- ➔ ograniczenie przeznaczenia na cele nierolnicze, gruntów rolnych klasy IV które stanowią podstawę rolnictwa na terenie Gminy Susiec,
- ➔ przeznaczenie pod zalesienia gruntów ornych o znaczeniu marginalnym dla rolnictwa tj. V i VI klasy bonitacyjnej lub zdegradowanych (poeksploatacyjne) oraz na stromych stokach objętych erozją, w strefach wododziałów wód powierzchniowych i kształtowania koniecznych powiązań biocenotycznych pomiędzy obszarami o dominującej funkcji ekologicznej w Gminie i otoczeniu.

5.7. Stan leśnej przestrzeni produkcyjnej, Lasy, Lasy ochronne.

Lasy w obszarze Gminy Susiec zajmują ponad połowę obszaru gminy (55,1% dane Główny Urząd Statystyczny z 2015r.), stanowią własność Państwa, prywatną, gminy oraz wspólnot. W strukturze rodzajowej drzewostanów dominuje sosna, następnie jodła, świerk, buk, brzoza i inne gatunki. Część lasów ma status lasów ochronnych. Oprócz funkcji gospodarczych lasy pełnią funkcje hydrologiczne (min. zwiększają retencje, spowalniają spływ powierzchniowy) i przyrodnicze, głównie jako miejsce rozrodu i regularnego przebywania gatunków typowo leśnych. Dominująca część powierzchni leśnej wchodzi w skład obszarów chronionych. Do obszarów najcenniejszych pod względem przyrodniczym zalicza się lasy strefy krawędziowej Roztocza i kompleks Puszczy Solskiej objęte różnymi formami ochrony prawnej na podstawie ustawy o ochronie przyrody (w tym ostoje ptasie: NATURA 2000 PLB060012 Roztocze i PLB060008 Puszcza Solska, ostoja siedliskowa PLH060034 Uroczyska Puszczy Solskiej, rezerwaty przyrody; ”Czartowe Pole”, „Nad Tanwią” „Nowiny”, Krasnobrodzki Park Krajobrazowy, Park Krajobrazowy Puszczy Solskiej) oraz ustawy o lasach (lasy ochronne). Znaczna część lasów (głównie w SW części gminy) stanowią lasy ochronne : glebochronne, wodochronne, nasienne i chroniące środowisko przyrodnicze.

Na terenie Gminy Susiec występują zasoby leśne istotne dla zasilania systemu przyrodniczego województwa: **lasy ekologicznie ważne**, obejmują one obszary leśne o wysokich walorach przyrodniczych: nizinne lasy grądowe reprezentowane przez odmianę wołyńską grądu subkontynentalnego występujące na Roztoczu. Za **leśne ekosystemy kluczowe w skali krajowej i regionalnej** uznaje się: lasy iglaste Kotliny Sandomierskiej (Puszcza Solska), kompleksy leśno-bagienne- Puszcza Solska z torfowiskami wysokimi i przejściowymi, lasy Roztocza Środkowego i Wschodniego.

PZPWL (2015) zalicza Gminę Susiec do głównych ośrodków lokalizacji przemysłu drzewnego i papierniczego.

W zagospodarowaniu przestrzennym należy uwzględnić:

- ➔ ochronę lasów polegającą na trwałym utrzymywaniu lasów i zapewnieniu ciągłości ich użytkowania.
- ➔ ochronę planistyczną lasów uznanych za ochronne (wodochronne, glebochronne, ostoje rodzimej przyrody, ostoje zwierząt),
- ➔ gospodarcze i turystyczne wykorzystywanie lasów nie może utrudniać osiągania celów przyrodniczych i ekologicznych wyznaczonych obszarów chronionych.

5.8. Stan powietrza.

Stan aerosanitarny powietrza w Gminie Susiec kształtowany jest głównie przez emisje niską (tzw. kominową) oraz emisję z dróg publicznych. Wpływ może mieć również emisja z kilku dużych źródeł emisji, które zostały zaliczone do grupy 37 dużych źródeł emisji w województwie lubelskim (tj. emitujących powyżej 100Mg zanieczyszczeń łącznie w skali roku) zlokalizowanych w Zamościu tj. Veolia Wschód Spółka z o. o. Ciepłownia C-1 oraz C-2 (zwłaszcza w przypadku wiatrów z sektora północnego i północno-zachodniego), w Łaszczowie tj. Zakład Mleczarski Łaszczów (napływ zewnętrzny- wiatry z sektora wschodniego). Z informacji zamieszczonych w „Raporcie o stanie środowiska województwa lubelskiego w 2015r." strefami na potrzeby ocen jakości powietrza w woj. lubelskim od 2011r. są: aglomeracja lubelska i strefa lubelska (obszar województwa poza aglomeracją) dla kryterium ochrony zdrowia oraz strefa lubelska dla kryterium ochrony roślin. Gmina Susiec znajduje się w strefie lubelskiej. Wg danych zamieszczonych w „Raporcie o stanie środowiska województwa lubelskiego w 2015r." stan czystości powietrza wg kryterium ochrony zdrowia oraz kryterium ochrony roślin w Gminie Susiec nie odbiega od stanu w całej lubelskiej strefie monitoringu i oceny powietrza, a z całą pewnością jest korzystniejszy niż w Zamościu, Biłgoraju lub Tomaszowie Lubelskim. Wg kryterium ochrony zdrowia w 2015r. w strefie lubelskiej do której należy Gmina Susiec dotrzymane były standardy jakości powietrza za wyjątkiem: pyłu zawieszonego PM10 klasa C, benzo/a/piranu –klasa C oraz pył PM2,5 –klasa C.

Tabela 1: Klasy stref uzyskane w ocenie rocznej za 2015r. wg. kryteriów ochrony zdrowia

Nazwa strefy	Kod strefy	Symbol klasy wynikowej dla poszczególnych zanieczyszczeń dla obszaru całej strefy											
		SO_2	NO_2	PM10	Pb	C_6H_6	CO	O_3	As	Cd	Nl	BaP	PM2,5
Strefa lubelska	PL0602	A	A	C	A	A	A	A	A	A	A	C	C

Klasa A- klasa sfery dla zanieczyszczenia o stężeniach poniżej poziomu dopuszczalnego, bądź docelowego,
Klasa C- klasa strefy dla zanieczyszczenia o stężeniach powyżej poziomu dopuszczalnego powiększonego o margines tolerancji, powyżej docelowego, w przypadku gdy margines tolerancji nie jest określony o stężeniach powyżej poziomu dopuszczalnego.

Źródło: WIOŚ

W wyniku przeprowadzonej klasyfikacji za 2015r. ze względu na kryteria ochrony roślin, dla wszystkich zanieczyszczeń strefę lubelską zaliczono do klasy A, natomiast ze względu na stwierdzone przekroczenie poziomu celu długoterminowego ozonu - do klasy D_2.

Tabela 2: Klasy stref uzyskane w ocenie rocznej za 2015 r. wg. kryteriów ochrony roślin

Lp.	Nazwa strefy	Kod strefy	Klasa strefy dla zanieczyszczeń		
			SO_2	NO_X	O_3
1	Strefa lubelska	PL0602	**A**	**A**	**A**

Klasa A- klasa strefy dla zanieczyszczenia o stężeniach poniżej poziomu dopuszczalnego bądź docelowego

źródło: WIOŚ

W zagospodarowaniu przestrzennym należy uwzględnić:

- ➔ preferowanie gospodarki niskoemisyjnej; tworzenie warunków do szerszego wykorzystywania odnawialnych źródeł energii t.j kolektory słoneczne, panele fotowoltaiczne, kotły na biomasę lub pomp ciepła w zakresie zgodnym z wymogami ochrony przyrody (parki krajobrazowe, obszary Natura 2000); rozwijanie sieci infrastruktury gazowej; poprawę nawierzchni dróg,
- ➔ możliwą do realizacji skalę przedsięwzięć z zakresu energii wiatrowej i słonecznej (fotowoltaika) oraz ograniczenia rodzajowe lub obszarowe.

5.9. Wielkość i jakość zasobów wodnych.

Wg kryteriów hydrograficznych większość obszaru Gminy Susiec (*wg T.Wilgata)* położona jest w regionie Wyżyna Lubelska i Roztocze –subregion Roztocze, a niewielki zachodni obszar w regionie Kotlina Sandomierska. Roztocze jest jednym z najzasobniejszych w wodę część Wyżyny Lubelskiej, odznaczająca się największymi opadami oraz największym odpływem całkowitym i podziemnym. Wody podziemne występują w utworach kredowych oraz w utworach czwartorzędowych. W obszarze Gminy Susiec dostępny jest: kredowy poziom wodonośny Niecki Lubelskiej, trzeciorzędowy poziom wodonośny Roztocza i jego strefy krawędziowej, trzeciorzędowy poziom wodonośny Zapadliska Przedkarpackiego, czwartorzędowy poziom wodonośny Niecki Lubelskiej oraz czwartorzędowy poziom wodonośny Zapadliska Przedkarpackiego. Wody podziemne występują w utworach kredowych , kredowo-trzeciorzędowych oraz w utworach czwartorzędowych. **Zasadnicze znaczenie dla zaopatrzenia ludności w wodę ma kredowy poziom wodonośny ujmowany w większości studni na terenie Gminy.** Na terenie Gminy Susiec znajdują się ujęcia wód podziemnych kredowych i trzeciorzędowych tj. 26 udokumentowanych studni głębinowych. *Szczegółowy wykaz w Ekofizjografi podstawowej*.

Wody kredowe w obrębie północno-wschodniej części Gminy Susiec są fragmentem Głównego Zbiornika Wód Podziemnych Nr 407Niecka Lubelska (Chełm –Zamość). Wody spełniają wymagania dla wód pitnych. Warunki ochrony GZWP nr 407 Niecka Lubelska (Chełm-Zamość), określone są w dokumentach: „Dokumentacja określająca warunki hydrogeologiczne dla ustanowienia stref ochronnych GZWP nr 407 (Chełm-Zamość)", zatwierdzona decyzją Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 24.07.1997 r. (KDH/1/013/6017/97) oraz „Dodatek do dokumentacji hydrogeologicznej określającej warunki hydrogeologiczne w związku z ustanowieniem stref ochronnych Głównego Zbiornika Wód Podziemnych nr 407 Niecka Lubelska (Chełm-Zamość) w związku z ustanowieniem obszarów ochronnych GZWP nr 407 Niecka Lubelska (Chełm-Zamość)" decyzja Ministra Środowiska z 1.09.2016 r., znak DGK-II.4731.128.2015. Naturalne warunki ochrony (brak nadkładu lub nieciągłość jego występowania i znaczna przepuszczalność) kwalifikują GZWP Nr 407 do obszarów o wysokim poziomie zagrożenia jakości wód podziemnych. Czas migracji potencjalnych zanieczyszczeń antropogenicznych do wód podziemnych na 89 % powierzchni zbiornika nie przekracza 25 lat, w tym na obszarze obejmującym 57 % terenu zbiornika nie przekracza 5 lat. Dla zachowania GZWP Nr 407 jako źródła wody pitnej wysokiej jakości cały obszar zbiornika podlega ochronie strefowej; obszary najwyższej, wysokiej i zwykłej ochrony (ONO, OWO, OZO). **Północno-zachodnia część Gminy Susiec znajduje się w obszarze wysokiej ochrony (OWO). Czas migracji potencjalnych zanieczyszczeń z powierzchni ziemi do zwierciadła wód podziemnych różnicuje się jednak w zależności od lokalnych warunków litologicznych:**

- Obszary wychodni kredowych na powierzchnię topograficzną należą do obszarów bardzo silnego zagrożenia, w którym czas przesączania potencjalnych zanieczyszczeń jest krótszy niż 2 lata.
- Obszary, na których miąższość nadległych utworów porowych jest mniejsza niż 20 m lub słabo przepuszczalnych nie przekracza 2m są obszarami silnego zagrożenia, w których czas migracji zanieczyszczeń do wód wynosi od 2 do 5 lat.
- Obszary z miąższością nadkładu porowego powyżej 20 m lub słabo przepuszczalnych od 2-10 m należą do średnio zagrożonych -czas przesączalności od 5-25 lat,
- Obszary z nadkładem utworów słabo przepuszczalnych 10-40 m do słabo zagrożonych z okresem przesączalności powyżej 25 lat.

Niewielka południowo-zachodnia część Gminy wymaga ochrony wód podziemnych w obrębie projektowanej strefy ochronnej Głównego Zbiornika Wód Podziemnych nr 428 na zasadach określonych w „Dokumentacji hydrogeologicznej zbiornika wód podziemnych nr 428".Warunki ochrony GZWP Nr 428 Kopalna Dolina Biłgoraj – Lubaczów określone w dokumentach pn.: „Dokumentacja określająca warunki hydrogeologiczne zbiornika wód podziemnych Biłgoraj Lubaczów GZWP Nr 428 zatwierdzone Decyzją Ministra Ochrony Środowiska Zasobów Naturalnych i Leśnictwa KDH1/013/6018/97 z 19 lutego 1997 r. oraz dodatek do dokumentacji hydrogeologicznej określającej warunki hydrogeologiczne w związku z ustanowieniem obszarów ochronnych Głównego Zbiornika Wód Podziemnych nr 428 Dolina kopalna Biłgoraj-Lubaczów zatwierdzony pismem Ministra Środowiska z 15.12.2011r. DgiKGhg-4731-40/6905/55536/11/MJ.

Jakość wód podziemnych w obszarze Gminy uwarunkowana jest kompleksowym rozwiązaniem problemów gospodarki wodno-ściekowej.

Na terenie Gminy Susiec, zwłaszcza w obrębie jej części roztoczańskiej mają miejsce liczne i obfite wypływy wód podziemnych na powierzchnię, łącznie zarejestrowano 19 źródlisk, z tego 8 w zlewni Sopotu oraz 11 w zlewni Tanwi. Źródliska maja duże walory krajobrazowe, przyrodnicze i hydrologiczne. Niektóre z nich są użytkowane gospodarczo przez miejscową ludność. Źródła znajdują się w następujących miejscowościach: Rebizanty-Tanew (4 źródła), Kunki Tanew (1 źródło), Zawadki Tanew (1źródło), Łosiniec Tanew (1 źródło), Świdy Tanew (1 źródło), Łosiniec Smreczyna Tanew (1 źródło), Skwarki Tanew (1 źródło), Susiec Tanew (1 źródło), Ciotusza Nowa Sopot (1 źródło), Majdan Sopocki I Sopot (2 źródła), Majdan Sopocki II Sopot (3 źródła), Nowiny Sopot (2 źródła). *Szczegółowy opis znajduje się w ekofizjografii podstawowej*. Wody źródlane są wodami wodoro-węglanowo-wapniowymi i odpowiadają normom stawianym wodom przeznaczonym do picia. Zgodnie z **PZPWL Roztocze jest jednym z głównych rejonów źródliskowych o znaczeniu regionalnym na terenie woj. lubelskiego.**

W 2015 r. WIOŚ w Lublinie prowadził w ramach monitoringu regionalnego badania 5 źródeł zlokalizowanych na terenie gm. Susiec. Celem badań było określenie zmian chemizmu i oceny stanu chemicznego wód podziemnych. Zakres badań obejmował następujące wskaźniki: odczyn, temperaturę, przewodność elektryczną 20℃, tlen rozpuszczony, ogólny węgiel organiczny, amoniak, antymon, arsen, azotany, azotyny, bor, bar, beryl, chlorki, chrom, cyjanki, cynk, fluorki, fosforany, glin, kadm, kobalt, magnez, molibden, mangan, miedź, nikiel, ołów, potas, rtęć, selen, siarczany, sód, srebro, tytan, wapń, wodorowęglany, fenole, i żelazo. Analiza stężeń badanych wskaźników fizykochemicznych wykazała, że wody te spełniały normatywy wysokich klas jakości. Wyniki analiz wskazują na naturalny skład wód. W składzie chemicznym wód źródlanych stwierdzono podwyższone wartości wapnia i wodorowęglanów. Stężenia tych wskaźników określone dla stanu dobrego nie przekraczały wartości granicznej dla III klasy jakości. Występowanie wodorowęglanów i wapnia w badanych wodach związane jest z procesami geochemicznymi i nie świadczą o zanieczyszczeniu. Ich stężenia nie decydowały o klasie jakości. Ocena przeprowadzona na podstawie badań zgodnie z rozporządzeniem wykazała, że wszystkie badane wody zaliczono do wysokich klas jakości – 2 badane źródła z terenu Gminy Susiec osiągnęło I klasę jakości, natomiast 3 źródła z terenu Gminy Susiec znalazło się w II klasie.

W poniższej tabeli przedstawiono lokalizację oraz ocenę jakości wód źródlanych badanych w 2015r. znajdujących się na terenie Gminy Susiec.

Tabela 3: Lokalizacja i ocena jakości wód źródlanych badanych w 2015r. na terenie Gminy Susiec

L.p	Dorzecze/zlewnia rzeki	Lokalizacja źródła miejscowość	Użytkowanie terenu	Ocena fizykochemiczna wody		Azotany [mg/l]
				Klasa	Wskaźniki odpowiadające II i III klasie jakości	
1	Sopot/Tanew	Ciotusza Stara	Las	II	Azotany- II klasa, Wapń- II klasa, Wodorowęglany- II klasa	10,72
2	Sopot/Tanew	Majdan Sopocki	Las	II	Azotany- II klasa, Wapń- II klasa, Wodorowęglany- II klasa	10, 9
3	Sopot/Tanew	Zawadki	Zabudowania, lasy	I	Wapń- II klasa, Wodorowęglany- II klasa	9,12
4	Sopot/Tanew	Łosiniec	Obszary zabudowane	I	Wapń- II klasa, Wodorowęglany- II klasa	8,29
5	Sopot/Tanew	Swidy	Las	II	Azotany- II klasa, Wapń- II klasa, Wodorowęglany- II klasa	10,48

Źródło WIOŚ w Lublinie

Sieć wód powierzchniowych, którą na terenie Gminy tworzą głównie rzeki, jest rzadka, pomimo gęstej sieci dolinnej. Przyczyną jest silne spękanie skał podłoża kredowego, sprzyjające infiltracji wody opadowej. **Największą rzeką jest Tanew** (rzeka II rzędu) uchodząca do Sanu w jego dolnym biegu. Tanew jest główną rzeką Gminy. Strona prawa dzięki dopływom Łukawica, Krwawica oraz Potok Łosiniecki i Jeleń jest dwukrotnie większa od lewej. W strefie krawędziowej Roztocza biorą początek cieki uchodzące do Wirowej, lewostronnego dopływu Tanwi. We wschodniej części Gminy ma ona kierunek północno-zachodni i znajduje się pomiędzy krawędzią wewnętrzną i zewnętrzną Roztocza Środkowego. Zbocza są strome i wysokie. **W pobliżu Rebizant Tanew przyjmuje dwa większe dopływy prawostronne: Potok Łosiniecki i Jeleń. Mają one charakter górskich potoków, płynących podobnie jak Tanew w dolinach wąskich i głęboko wciętych.** W pobliżu ujścia Jelenia dolina Tanwi zmienia kierunek z północno-zachodniego na południowo-zachodni. Zmienia się również jej charakter, w miarę oddalania się od krawędzi Roztocza staje się szersza i płycej wcięta. **Drugą, co do wielkości rzeką jest Sopot,** (rzeka IV rzędu) przepływający przez północne obszary Gminy kierunku północno-wschodniego w kierunku południowo-zachodnim. Uchodzi do Tanwi. Od źródeł w Husinach dolina jest szeroka (200 m) a dno stanowią podmokłe łąki. W pobliżu Ciotuszy Starej dolina zwęża się i jest głębiej wcięta. Rzeka silnie meandruje. Poniżej tej miejscowości dolina ponownie rozszerza się, a na blisko 50-metrowym odcinku Sopot zanika (brak tu wyraźnego odpływu powierzchniowego, a istnieje jedynie odpływ podziemny). Po połączeniu drugim mniejszym strumieniem rzeka płynie znowu wąskim korytem w szerokiej dolinie. W pobliżu **Majdanu Sopockiego rzeka została spiętrzona, w efekcie spiętrzenia powstał zbiornik wykorzystywany do celów retencyjnych, rekreacyjnych i wędkarskich.** W pobliżu Nowin dolina zwęża się do około 100 m i coraz wyraźniej zaznacza się forma koryta. Rzeka przecina krawędź Roztocza i dalej płynie w kierunku południowo-zachodnim, po Równinie Biłgorajskiej szeroką, płytką doliną. Doliny rzek, podobnie jak lasy są korytarzami ekologicznymi łączącymi obszary o wybitnych wartościach przyrodniczych, objęte różnymi formami ochrony i umożliwiającymi przemieszczanie się flory i fauny. Są ostojami flory i fauny wodno-błotnej i łąkowej. Równocześnie często są wykorzystywane dla potrzeb rekreacji, retencji wód oraz gospodarki rybackiej oraz wędkarstwa.

Gmina Susiec znajduje się **w projektowanych zlewniach chronionych: zlewnie prawostronnych dopływów górnej Tanwi do ujścia Szumu, zlewnia górnego Wieprza**. PZPWL zakłada również w celu zabezpieczenia jakości wód płynących ochronę naturalnej obudowy biologicznej (tj. roślinności przywodnej) wszystkich rzek w województwie i kształtowanie biologicznych buforów w postaci pasów ochronnych. Szczególną ochroną w tym zakresie obejmuje się zbiorowiska łęgowe.

Gmina Susiec leży w Rejonie Wodnym Górnej i Środkowej Wisły. Położona jest w 3 jednolitych częściach wód podziemnych (nowy podział na JCWPd obowiązujący od 2016r.): JCWPd GW2000120 południowo-zachodnia część Gminy, JCWPd GW2000121 północno-wschodnia część Gminy, JCWPd GW200090 mały fragment Gminy, tereny na północny- wschód (NE) od m. Łuszczacz.

Tabela 4: Charakterystyka JCWPd występujących na terenie Gminy Susiec

L.p	kod JCWP d	Region wodny	Czy JCWPd jest monitorowana?	Status JCW	Aktualny stan lub potencjał JCW	Ocena ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych
1	GW2000120	Górnej Wisły	monitorowana	dobry	dobry	niezagrożona
2	GW2000121	Środkowej Wisły	monitorowana	dobry	dobry	niezagrożona
3	GW200090	Środkowej Wisły	monitorowana	dobry	dobry	niezagrożona

Źródło: Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły (Dz. U z 2016r. poz. 1911).

Gmina Susiec znajduje w obrębie 7 jednolitych części wód powierzchniowych w regionie wodnym Górnej Wisły, w dorzeczu Wisły (RZGW Kraków, RZGW Warszawa): Sopot (PLRW200017228389), Paucza (PLRW 2000172282749), Tanew do Łosinieckiego Potoku od Muchy z Wirową do Łówczanki do ujścia (PLRW 20001922835), Tanew do Łosinieckiego Potoku (PLRW2007228169), Studzienica (PLRW 200017228349), Sołokija od źródeł do granic (PLRW200726614591), Wieprz do Jacynki (PLRW20002324136).
Tabela przedstawia charakterystykę JCWP znajdujących się na terenie Gminy Susiec.

Tabela 5: Charakterystyka JCWP występujących na terenie Gminy Susiec

L.p	kod JCWP / nazwa	Czy JCWP jest monitorowana?	Status JCW	Aktualny stan lub potencjał JCW	Ocena ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych
1	PLRW200017228389 Sopot	monitorowana	naturalna	zły	zagrożona
2	PLRW2000172282749 Paucza	niemonitorowana	naturalna	dobry	niezagrożona
3	PLRW20001922835 Tanew do Łosinieckiego Potoku od Muchy z Wirową do Łówczanki do ujścia	niemonitorowana	naturalna	zły	niezagrożona
4	PLRW20007228169 Tanew do Łosinieckiego Potoku	monitorowana	naturalna	zły	zagrożona
5	PLRW200017228349 Studzienica	niemonitorowana	naturalna	dobry	niezagrożona
6	PLRW2000726614591 Sołokija od źródeł do granic RP	monitorowana	naturalna	zły	zagrożona
7	PLRW20002324136 Wieprz do Jacynki	monitorowana	naturalna	zły	zagrożona

Źródło: Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły (Dz. U z 2016r. poz. 1911).

Cele środowiskowe wg Planu gospodarowania wodami dorzecza Wisły dla JCWPd oraz JCWP przedstawiono w poniższych tabelach.

Tabela 6: Cele środowiskowe dla JCWPd na obszarze dorzecza Wisły w obrębie Gminy Susiec

L.p	Nazwa JCWPd	Dorzecze	Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej	Cel środowiskowy	
				stan chemiczny	stan ilościowy
1	GW2000120	Wisła	w Krakowie	dobry stan chemiczny	dobry stan ilościowy
2	GW2000121	Wisła	w Warszewie	dobry stan chemiczny	dobry stan ilościowy
3	GW200090	Wisła	w Warszawie	dobry stan chemiczny	dobry stan ilościowy

Źródło: Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły (Dz.U z 2016r. Poz. 1911).

Tabela 7: Cele środowiskowe dla JCWP rzecznych na obszarze dorzecza Wisły w obrębie gm. Susiec

L.p	Kod JCWP / nazwa	Cel środowiskowy	
		stan lub potencjał ekologiczny	stan chemiczny
1	PLRW200017228389 Sopot	dobry stan ekologiczny	dobry
2	PLRW2000172282749 Paucza	dobry stan ekologiczny	dobry
3	PLRW20001922835 Tanew do Łosinieckiego Potoku od Muchy z Wirową do Łówczanki do ujścia	dobry stan ekologiczny; możliwość migracji organizmów wodnych na odcinku cieku istotnego - Tanew od Łady do Wirowej	dobry
4	PLRW20007228169 Tanew do Łosinieckiego Potoku	dobry stan ekologiczny	dobry
5	PLRW200017228349 Studzienica	dobry stan ekologiczny	dobry
6	PLRW2000726614591 Sołokija od źródeł do granic RP	dobry stan ekologiczny	dobry
7	PLRW20002324136 Wieprz do Jacynki	dobry stan ekologiczny	dobry

Źródło: Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły (Dz.U z 2016r. Poz. 1911).

Wg informacji zawartych w „Raporcie o stanie środowiska województwa lubelskiego w 2015 r.” nie przeprowadzono badań JCWP rzeki Tanew do Łosinieckiego Potoku (PLRW200072281169) i JCWP rzeki Sopot (PLRW20017228389). W 2013 r. potencjał ekologiczny JCWP rzeki Tanew do Łosinieckiego Potoku (PLRW200072281169) w punkcie kontrolno-pomiarowym w Hucie Szumy - Rebizantach, ze względu na potencjał ekologiczny określony został jako umiarkowany, ze względu na stan chemiczny dobry. Potencjał ekologiczny JCWP rzeki Sopot (PLRW20017228389) w punkcie kontrolno-pomiarowym w Osuchach, określony został jako umiarkowany, stan chemiczny dobry.

W zagospodarowaniu przestrzennym należy uwzględnić:

- ochrona zasobów wód kredowych i czwartorzędowych udokumentowanych Głównych Zbiorników Wód Podziemnych nr 407 i nr 428 na zasadach określonych w ww. dokumentacjach hydrogeologicznych oraz ochrona ujęć wód z wymienionych zbiorników,
- preferowanie zbiorowych systemów zaopatrzenia w wodę oraz odprowadzania i oczyszczania ścieków podstawowych jako najskuteczniejszego sposobu zabezpieczenie zasobów wód podziemnych udokumentowanych w GZWP przed degradacją ilościową i jakościową,
- ustalenie dopuszczalnego zakresu rozwiązań indywidualnych w zakresie gospodarki wodno-ściekowej,
- odtwarzanie zasobów wodnych GZWP 407 poprzez min: retencjonowanie wód opadowych z połaci dachowych oraz wód opadowych i roztopowych po wcześniejszym oczyszczeniu (w szczególności z powierzchni utwardzonych zabudowy usługowej i produkcyjnej) w zbiornikach infiltracyjnych lub infiltracyjno-odparowujących,
- ochrona prawna i planistyczna terenów źródliskowych ze względu na duże znaczenie źródeł i wód

podziemnych w zasilaniu rzek oraz kształtowanie zagospodarowanie terenów w rejonie źródlisk w sposób pozwalający na zachowanie ich walorów hydrologicznych, hydrogeologicznych i krajobrazowych; ochrona planistyczna i sposób zagospodarowania terenów źródliskowych na zasadach ustalonych w PZPWL z 2015r,

- ➔ wpływ ustaleń dokumentów planistycznych na możliwość osiągania celów środowiskowych JCWPd i JCWP ustalonych w Planie Gospodarowania Wodami Dorzecza Wisły z 2016r.,
- ➔ wyznaczenie pasów ochronnych wzdłuż cieków wodnych, niezbędne dla: umożliwienia dostępu do wody w ramach powszechnego korzystania z wód; umożliwia administratorowi cieku prowadzenia robót związanych z utrzymaniem wód i ochroną przeciwpowodziową; zapewnienia przestrzeni dla swobodnego spływu wód powodziowych i lodów; utrzymania lub poprawy stanu ekosystemów wodnych i od wody zależnych; ochrony otuliny biologicznej cieków wodnych; ochrona jakości wód płynących,
- ➔ ochronę planistyczną projektowanych zlewni chronionych na zasadach ustalonych w PZPWL; zabezpieczenie jakości wód płynących poprzez ochronę naturalnej obudowy biologicznej (tj. roślinności przywodnej) wszystkich rzek i kształtowanie biologicznych buforów w postaci pasów ochronnych, szczególną ochroną w tym zakresie obejmuje się zbiorowiska łęgowe,
- ➔ obowiązek ochrony funkcji hydrologicznych i ekologicznych wód powierzchniowych (miejsce bytowania i rozrodu fauny i flory wodnej i wodno-błotnej, strefa migracji gatunków).

5.10. Ochrona środowiska, Ochrona przyrody.

W myśl ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2013 r. poz. 1232 z późn. zm.) poprzez ochronę środowiska rozumie się podjęcie lub zaniechanie działań, umożliwiających zachowanie lub przywracanie równowagi przyrodniczej. Ochrona ta polega w szczególności na: (1) racjonalnym kształtowaniu środowiska i gospodarowaniu zasobami środowiska zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju; (2) przeciwdziałaniu zanieczyszczeniom; (3) przywracaniu elementów przyrodniczych do stanu właściwego.

Gmina Susiec wdraża działania (inwestycyjne i inne) z zakresu ochrony środowiska w oparciu o opracowane programy, plany itp:

Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest na terenie Gminy Susiec na lata 2011-2032 (aktualizacja). Celem programu jest: oczyszczenie terytorium Gminy Susiec z azbestu oraz usunięcie stosowanych od wielu lat wyrobów zawierających azbest, wyeliminowanie ewentualnych (poprzedzonych dokładniejszymi badaniami) negatywnych skutków zdrowotnych u mieszkańców gminy spowodowanych azbestem oraz ustalenie koniecznych do tego uwarunkowań, ***spowodowanie działań zmierzających do sukcesywnej likwidacji oddziaływania azbestu na środowisko i stworzenie warunków do spełnienia wymogów ochrony środowiska w określonym horyzoncie czasowym,*** stworzenie możliwości do wdrożenia przepisów prawnych oraz norm postępowania z wyrobami zawierającymi azbest stosowanych w Unii Europejskiej.

Plan Gospodarki Niskoemisyjnej - głównymi celami prowadzenia gospodarki niskoemisyjnej są: ***poprawa jakości powietrza poprzez redukcję emisji zanieczyszczeń i gazów cieplarnianych,*** związanej ze spalaniem paliw, zwiększenie udziału energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych oraz redukcja poziomu zużytej energii finalnej na terenie Gminy Susiec.

Koncepcja Gospodarki Ściekowej 2016 - ma na celu uporządkowanie gospodarki ściekowej poprzez realizacje zbiorowych systemów odprowadzania i oczyszczania ścieków we wszystkich miejscowościach Gminy Susiec, z wyłączeniem pojedynczych gospodarstw, których podłączenie do systemu zbiorczego wiązało by się ze zbyt dużymi kosztami.

Strategia Rozwoju Gminy Susiec na lata 2008-2020 wyznacza min. priorytety, cele operacyjne: PRIORYTET *Ochrona walorów przyrodniczych* i kulturowych Gminy: *Poprawa stanu środowiska oraz racjonalne gospodarowanie zasobami przyrodniczymi; Budowa, rozbudowa i modernizacja infrastruktury ochrony środowiska oraz edukacja ekologiczna mieszkańców.*

Formami ochrony przyrody w rozumieniu ustawowym (ustawa o ochronie przyrody) są 1) parki narodowe; 2) rezerwaty przyrody; 3) parki krajobrazowe; 4) obszary chronionego krajobrazu; 5) obszary Natura

2000; 6) pomniki przyrody; 7) stanowiska dokumentacyjne; 8) użytki ekologiczne; 9) zespoły przyrodniczo-krajobrazowe; 10) ochrona gatunkowa roślin, zwierząt i grzybów.

Zgodnie z ustawą z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2015 r. poz. 1651 z późn. zm.), ochrona przyrody polega na zachowaniu, zrównoważonym użytkowaniu oraz odnawianiu zasobów, tworów i składników przyrody: (1) dziko występujących roślin, zwierząt i grzybów; (2) roślin, zwierząt i grzybów objętych ochroną gatunkową; (3) zwierząt prowadzących wędrowny tryb życia, (4) siedlisk przyrodniczych; (5) siedlisk zagrożonych wyginięciem, rzadkich i chronionych gatunków roślin, zwierząt i grzybów; (6) tworów przyrody żywej i nieożywionej oraz kopalnych szczątków roślin i zwierząt; (7) krajobrazu; (8) zieleni w miastach i wsiach.

Na terenie Gminy Susiec znajdują się są dwa parki krajobrazowe: Krasnobrodzki i Puszczy Solskiej, 3 rezerwaty przyrody: "Nad Tanwią", "Czartowe Pole" i "Nowiny" oraz 3 obszary Natura 2000: PLB060008 Puszcza Solska, PLB060012 Roztocze, PLH060034 Uroczyska Puszczy Solskiej, ostoja głuszca (ochrona gatunkowa) i 4 pomniki przyrody.

5.10.1. Obszary NATURA 2000.

Praktycznie cały obszar Gminy Susiec (poza niewielkim terenem w Suścu, Oseredku i Maziłach) obejmują obszary NATURA 2000: PLB060008 Puszcza Solska, PLB060012 Roztocze, PLH060034 Uroczyska Puszczy Solskiej.

Głównym celem funkcjonowania Europejskiej Sieci Ekologicznej Natura 2000 jest zachowanie określonych typów siedlisk przyrodniczych oraz gatunków, które uważa się za cenne i zagrożone w skali całej Europy. Drugim jej celem jest ochrona różnorodności biologicznej.

Obszar Specjalnej Ochrony Ptaków Natura 2000 Puszcza Solska PLB060008- przedmiotem ochrony obszaru są gatunki ptaków wymienione w Standardowym Formularzu Danych z oceną ogólną A, B lub C oraz ich siedliska wymienione w Załączniku I Dyrektywy Rady 2009/147/WE *(*79/409/EWG): bączek; bocian czarny; trzmielojad; bielik; gadożer; orlik krzykliwy; głuszec; kropiatka; zielonka; derkacz; puchacz; włochatka; lelek; dzięcioł czarny; lerka; jarzębatka; gąsiorek; cietrzew; żołna. Dla obszaru Natura 2000 Puszcza Solska PLB060008 plan zadań ochronnych jest w trakcie opracowywania.

Obszar Specjalnej Ochrony Ptaków Natura 2000 Roztocze PLB060012- przedmiotem obszaru ochrony są gatunki ptaków wymienione w Standardowym Formularzu Danych z oceną ogólną A, B lub C oraz ich siedliska wymienione w Załączniku I Dyrektywy Rady 2009/147/WE (79/409/EWG): bączek zwyczajny; bocian czarny; bocian biały; podgorzałka; trzmielojad; orlik krzykliwy; derkacz; rybitwa rzeczna; rybitwa białowąsa; puchacz; puszczyk uralski; lelek zwyczajny; dzięcioł zielono siwy; dzięcioł czarny; dzięcioł białogłowy; jarzębatka; muchołówka mała; muchołówka biało szyja; gąsiorek; dzięcioł białoszyi; gołąb siniak; pliszka górska. Dla ww. obszaru nie sporządzono planu zadań ochronnych.

Obszar Specjalnej Ochrony Siedlisk Natura 2000 Uroczyska Puszczy Solskiej PLH060034 - przedmiotem ochrony obszaru są siedliska wymienione w Standardowym Formularzu Danych oznaczone kat. A. B lub C wymienione w Załączniku I Dyrektywy Rady 92/43/EWG: wydmy śródlądowe z murawami napiaskowymi**,** starorzecza i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiskami z Nympheion, naturalne, dystroficzne zbiorniki wodne nizinne i podgórskie rzeki ze zbiorowiskami włosieniczników**,** zmiennowilgotne łąki trzęślicowe, ziołorośla górskie i ziołorośla nadrzeczne**,** niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie**,** torfowiska wysokie z roślinnością torfotwórczą (żywe), torfowiska wysokie zdegradowane, lecz zdolne do naturalnej i stymulowanej regeneracji, torfowiska przejściowe i trzęsawiska (przeważnie z roślinnością z Scheuchzerio-Caricetea), obniżenia na podłożu torfowym z roślinnością ze związku Rhynchosporion**,** żyzne buczyny, grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny, bory i lasy bagienne, łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe, wyżynny jodłowy bór mieszany, sosnowy bór chrobotkowy (Cladonio-Pinetum i chrobotkowa postać Peucedano-Pinetum) i gatunki wymienione w Załączniku II Dyrektywy Rady 92/43/EWG ssaki: mopek,nocek Bechsteina, nocek duży, bóbr, wilk, wydra, ryś; płazy i gady: traszka grzebieniasta, kumak nizinny**,** żółw błotny**;** ryby: minóg strumieniowy, piskorz, koza, głowacz białopłetwy; bezkręgowce: trzepla zielona**,** zalotka większa**,**

czerwończyk nieparek**,** przeplatka aurinia. Dla ww. obszaru dotychczas nie opracowano planu zadań ochronnych.

W obszarze Gminy Susiec, w trakcie prac inwentaryzacyjnych dla potrzeb opracowania projektów Planów Zadań Ochronnych stwierdzono występowanie gatunków ptaków lub siedlisk i gatunków innych niż ptaki, stanowiących przedmioty ochrony:

- w obszarze **Natura 2000 Puszcza Solska PLB060008 oraz obszarze Natura 2000 Roztocze PLB060012:** derkacz, świergotek polny, trzmielojad, bocian biały, błotniak stawowy, ortolan gąsiorek, jarzębatka, włochatka, lelek, żuraw, dzięcioł czarny, głuszec.
- w obszarze Natura 2000 Uroczyska Puszczy Solskiej PLH060034**:** 91D0-Bory i lasy bagienne –siedlisko priorytetowe; 91E0- Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe - siedlisko priorytetowe; 91P0- Wyżynny jodłowy bór mieszany; 3150- Starorzecza i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiskami z *Nympheion, Potamion;* 7110- Torfowiska wysokie z roślinnością torfotwórczą (żywe) siedlisko priorytetowe; Minóg ukraiński; Głowacz białopłetwy; Piskorz; Mopek; Wilk - gatunek priorytetowy; Bóbr europejski; Traszka grzebieniasta.

W zagospodarowaniu przestrzennym należy uwzględnić:

- ➔ obowiązek ochrony **siedlisk i gatunków innych niż ptaki** będących przedmiotem ochrony w obszarze mającym znaczenie dla Wspólnoty Uroczyska Puszczy Solskiej PLH060034 oraz **gatunków ptaków i ich siedlisk** będących przedmiotem ochrony w obszarach tzw. ptasich PLB060008 Puszcza Solska, PLB060012 Roztocze,
- ➔ sposób zagospodarowania w obrębie powyższych obszarów nie może pogorszyć stanu siedlisk przyrodniczych oraz siedlisk gatunków roślin i zwierząt, a także nie może wpływać negatywnie znacząco na przedmioty ochrony dla których ochrony obszar został wyznaczony.

5.10.2. Parki Krajobrazowe.

Krasnobrodzki Park Krajobrazowy- reżim ochronny reguluje rozporządzenie nr 10 Wojewody Lubelskiego z dnia 14 kwietnia 2005r. w sprawie Krasnobrodzkiego Parku Krajobrazowego (Dz. Urz. Woj. Lubel. 05.83.1685). W myśl ww. rozporządzenia szczególnym celem ochrony Parku jest zachowanie walorów przyrodniczych, krajobrazowych, kulturowych, historycznych i turystycznych środowiska. Na terenie Gminy Susiec Park obejmuje 1020ha.

Park Krajobrazowy Puszczy Solskiej - reżim ochronny ustala rozporządzenie nr 15 Wojewody Lubelskiego z dnia 17 maja 2005r. w sprawie Parku Krajobrazowego Puszczy Solskiej (Dz. Urz. Woj. Lubel.05.132.2416). W myśl ww. rozporządzenia szczególnym celem ochrony Parku jest zachowanie walorów przyrodniczych, krajobrazowych, kulturowych, historycznych i turystycznych środowiska. Na terenie Gminy Susiec obejmuje obszar 7900,7 ha.

Teren Gminy pomiędzy Parkiem Krajobrazowym Puszczy Solskiej oraz Krasnobrodzkim Parkiem Krajobrazowym stanowi wspólną otulinę w/w Parków (8.970 ha). Otuliny parków krajobrazowych nie są obszarami chronionymi w rozumieniu ustawy o ochronie przyrody i na ich terenie nie wprowadzono specjalnych zakazów w korzystaniu przestrzeni i środowiska przyrodniczego. Zgodnie przepisami ustawy otulina jest strefą ochronną wyznaczoną indywidualnie dla określonej formy ochrony przyrody zabezpieczająca ją przed zagrożeniami zewnętrznymi.

W zagospodarowaniu przestrzennym należy uwzględnić:

- ➔ wpływ ustaleń dokumentów planistycznych dot. terenów w Parkach Krajobrazowych na cel środowiskowy tj. ochronę walorów przyrodniczych, krajobrazowych, kulturowych, historycznych i turystycznych środowiska na terenie ww. Parków,
- ➔ wpływ ustaleń dokumentów planistycznych dot. wspólnej otuliny Parków na zasoby przyrody i funkcje ekologiczne oraz powiązania funkcjonalne terenów obu Parków,
- ➔ ograniczenia w korzystaniu z przestrzeni w Parkach sformułowane w formie zakazów w aktualnych przepisach prawa miejscowego istotne dla kształtowania struktury przestrzenno-gospodarczej Gminy Susiec

5.10.3. Rezerwaty przyrody.

Rezerwat „Nad Tanwią”- rezerwat krajobrazowy został utworzony zarządzeniem Nr 355 Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego dnia 18 lipca 1958 r. (M.P 1958 r. Nr 62, poz.355) potwierdzony Obwieszczeniem Wojewody Lubelskiego z dnia 7 stycznia 2002 r. w sprawie ogłoszenia wykazu rezerwatów przyrody utworzonych do dnia 31 grudnia 1998 r. (Dz. Urz. Woj. Lub. z 2002 r. Nr 2, poz. 102). Celem środowiskowym jest zachowanie w stanie naturalnym malowniczego i charakterystycznego krajobrazu dolin potoków Tanwi i Jelenia licznymi wodospadami w skalistym korycie potoku oraz lasem mieszanym udziałem jodły na granicy jej naturalnego zasięgu. Rezerwat posiadał opracowany i zatwierdzony plan ochrony do roku 2009. Obecnie zadania ochronne ustalone są corocznie zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Lublinie.

Rezerwat „Czartowe Pole”- rezerwat krajobrazowy został utworzony zarządzeniem Nr 236 Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego dnia 21 lipca 1958 r. (M.P. 1958 r. Nr 63, poz.363, M.P 1964 r. Nr 65, poz.386) potwierdzony obwieszczeniem Wojewody Lubelskiego z dnia 7 stycznia 2002 r. w sprawie ogłoszenia wykazu rezerwatów przyrody utworzonych do dnia 31 grudnia 1998 r. (Dz. Urz. z 2002 r. Nr 2, poz. 102). Celem środowiskowym jest zachowanie w stanie naturalnym krajobrazu malowniczo ukształtowanego odcinka doliny potoku Sopot w miejscu jego przełomu przez strefę krawędziową Roztocza Środkowego pięknymi wodospadami na ławicach piaskowca trzeciorzędowego. Obejmuje obszar o pow. 63,71 ha Nadleśnictwa Józefów, Obręb Józefów, Leśnictwa Karczmiska i Hamernia gm. Susiec, pow. tomaszowski i gm. Józefów pow. biłgorajski. Ochroną ścisłą objęte jest 26,66 ha, natomiast częściową 37,05 ha. Rezerwat posiadał opracowany i zatwierdzony plan ochrony do roku 2009. Obecnie zadania ochronne ustalone są corocznie zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Lublinie.

Rezerwat „Nowiny”- rezerwat torfowiskowy został utworzony Zarządzeniem Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Leśnych i Leśnictwa dnia 26 listopada, 1990 r. w sprawie uznania za rezerwat przyrody (M.P. Nr 48 poz. 366) oraz potwierdzony Obwieszczeniem Wojewody Lubelskiego z dnia 7 stycznia 2002 r. w sprawie ogłoszenia wykazu rezerwatów przyrody utworzonych do dnia 31 grudnia 1998 r. (Dz. Urz. z 2002 r. Nr 2, poz. 102). Celem środowiskowym jest zachowanie roślinności wodnej i torfowiskowej śródleśnych bagienek udziałem gatunków chronionych.

W zagospodarowaniu przestrzennym należy uwzględnić:
➔ ustalenia dokumentów planistycznych dot. obszarów rezerwatów oraz ich bezpośredniego sąsiedztwa nie mogą wpływać negatywnie na możliwość osiągania ustalonych celów środowiskowych.

5.10.4. Pomniki przyrody.

Na terenie Gminy istnieją 4 pomniki przyrody, w tym 2 to pojedyncze drzewa rodzimych gatunków (jesion wyniosły oraz lipa drobnolistna). Pomnikiem przyrody jest również wodospad o wys. progu 152 cm na 4 km rzeki Jeleń oraz źródlisko rzeki Jeleń w Suścu o pow.0, 08 ha tzw."Morskie Oko" spiętrzone tamą młyńską. Pomnikami przyrody są:

Jesion wyniosły (Fraxinus excelsior) o obw.350 cm i wys. 30 m rosnący w Wólce Łosinieckiej 69, działka geodezyjna nr 467/1. Obowiązująca podstawa prawna to: Rozporządzenie Nr 11 Wojewody Lubelskiego z dn. 30 lipca 2009 r. w sprawie ustanowienia pomników przyrody (Dz .Urz. Woj. Lub. z 2009 r. Nr 103, poz. 2327, zm. z 2010 r. Nr 33, poz. 743) poprzedzone Orzeczenie Nr 1 Wojewody Zamojskiego z dnia 2 grudnia 1988 r. (Dz. Urz. Woj. Zamoj. z 1988 r. Nr 16, poz. 152).

Lipa drobnolistna (Tilia cordata) o obw. 350 cm i wys. 30 m rosnąca w Wólce Łosinieckiej 68, działka geodezyjna 470. Obowiązująca podstawa prawna to: Rozporządzenie Nr 11 Wojewody Lubelskiego z dn. 30 lipca 2009 r. w sprawie ustanowienia pomników przyrody (Dz .Urz. Woj. Lub. z 2009 r. Nr 103, poz. 2327, zm. z 2010 r. Nr 33, poz. 743) poprzedzone Orzeczeniem Nr 1 Wojewody Zamojskiego z dnia 2 grudnia 1988 r. (Dz. Urz. Woj. Zamoj. z 1988 r. Nr 16, poz. 152).

Wodospad o wys.152 cm i długości krawędzi 920 cm na 4 km rzeki Jeleń na gruntach (wodach) Państwa administrowanych przez Wojewódzki Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych w Lublinie, Rozporządzenie nr 21 Wojewody Zamojskiego dnia 20 lipca 1992 r. (Dz. Urz. Woj. Zamojskiego 1992 r. Nr 15 poz.75).

Źródlisko rzeki Jeleń o pow. 0,06 ha tzw. "Morskie Oko" w Suścu –Skwarki działki **geodezyjne** nr 489/1, 489/2, Rozporządzenie nr 21 Wojewody Zamojskiego dnia 20 lipca 1992 r. (Dz. Urz. Woj. Zamojskiego 1992 r. Nr 15 poz.75).

W zagospodarowaniu przestrzennym należy uwzględnić:
➔ ustalenia dokumentów planistycznych nie mogą wpływać negatywnie na możliwość osiągania ustalonych celów środowiskowych.

5.10.5. Ochrona gatunkowa (ostoje zwierząt).

Ostoje zwierząt wyznaczane są w planach urządzania gospodarstwa leśnego Nadleśnictwa na podstawie przepisów ustawy o lasach. Objęte są ustawowym zakazem wstępu i zaliczane tak jak rezerwaty do gospodarstwa specjalnego. W przypadku ostoi gatunku chronionego dodatkowo obowiązują przepisy ustawy o ochronie przyrody dotyczące ochrony gatunkowej zwierząt, w szczególności dot. zasad gospodarowania w strefie rozrodu i regularnego przebywania gatunku.

Na terenie Gminy Susiec została wyznaczona jedna duża ostoja głuszca, gatunku wpisanego do Polskiej Czerwonej Księgi Zwierząt Zagrożonych Wyginięciem. Ostoja głuszca na terenie Gminy Susiec znajduje się (zgodnie z rysunkiem Studium) w obrębie następujących oddziałów: 7 (a, b, c, d, e, f, g, h, i, j, k, l, m, n) 8 (a, b, c, d, e, f, g), 9 (a, b, c, d, f, g), 10 (a, b, c, d, f, g), 31 (a, b, c, d, f, g, h, i, j, k) 32 (a, b, c), 33 (a, b, c, d, f, g, h, i), 34 (a, b, c, d, e, f, g, h, i), 45 (wydzielenia a, b, c, d, f, g, h, i), 46 (a, b, c, d, f, g, h, i), 47 (a, b, c, d, f, g, h, i), 48 (b, c, f), 212 (a), 213 (a, b, c), 214 (a,b), 230 (a), 231 A, częściowo b), 232 (a), 249 (a,b częściowo, c, d, f, g, h), 250 (a, b, c, d, f), 251 (a, b, c), 268 (a, b, c), 269 (a, b, c, d, f), 270 (a, b, c, d, f, g, h), 271 (a, b, c częściowo).

W zagospodarowaniu przestrzennym należy uwzględnić:
➔ ustalenia planistyczne nie mogą wpływać negatywnie na warunki bytowania zwierząt oraz stan ich siedlisk.

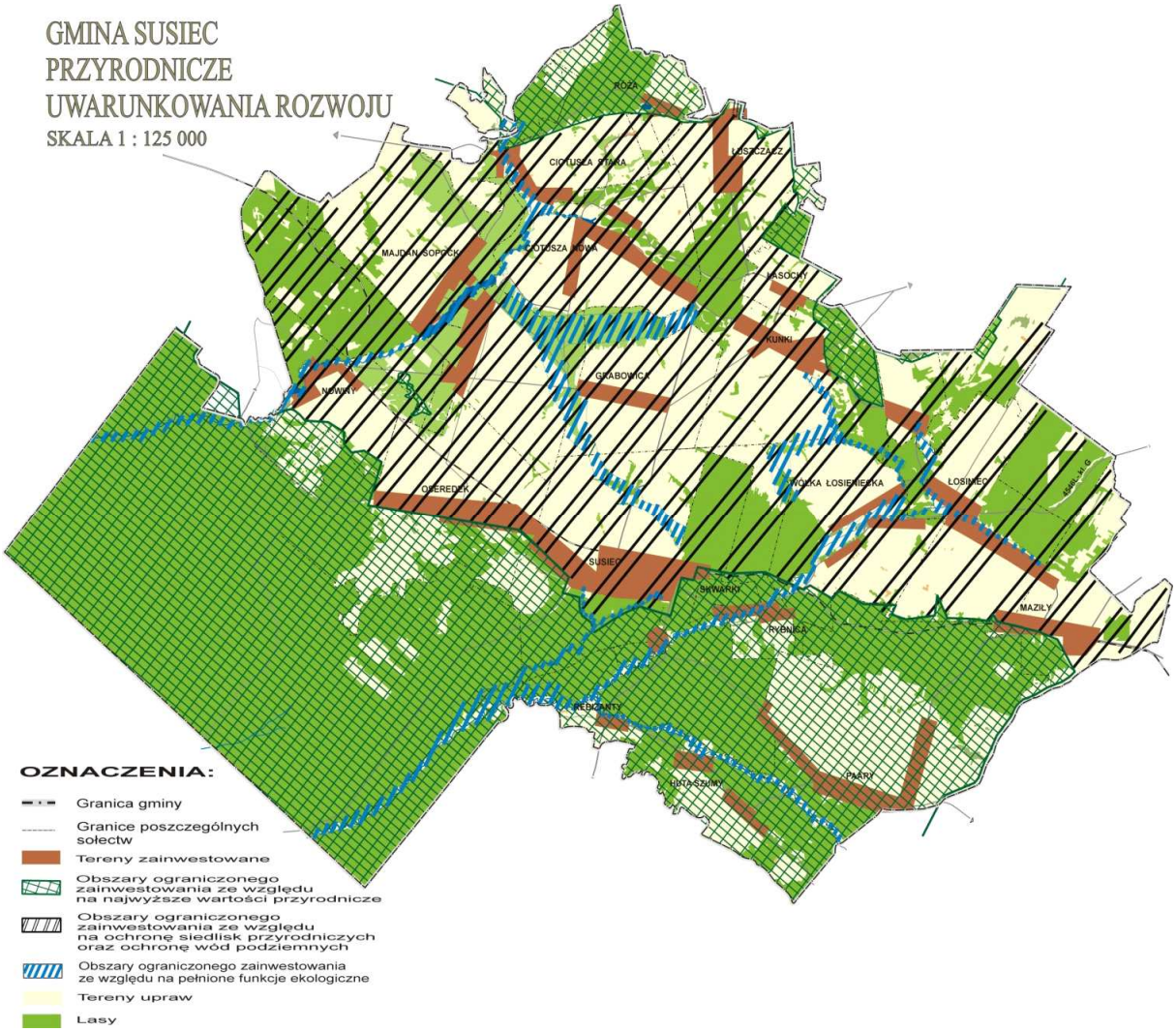

5.11. Ochrona krajobrazu w tym krajobrazu kulturowego.

Zgodnie z ustawą o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami , ustawą o ochronie przyrody oraz ustawa o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym **krajobraz kulturowy to postrzegana przez ludzi przestrzeń, zawierająca elementy przyrodnicze i wytwory cywilizacji, historycznie ukształtowana w wyniku działania czynników naturalnych i działalności człowieka.** Ustawa o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym definiuje również pojęcie **krajobrazu priorytetowego** *(„krajobraz priorytetowy" – należy przez to rozumieć krajobraz szczególnie cenny dla społeczeństwa ze względu na swoje wartości przyrodnicze, kulturowe, historyczne, architektoniczne, urbanistyczne, ruralistyczne lub estetyczno - widokowe, i jako taki wymagający zachowania lub określenia zasad i warunków jego kształtowania*) .

W literaturze naukowej przyjmuje się, że krajobraz to fizjonomia powierzchni ziemi lub jej części – synteza wszystkich elementów przyrody głównie rzeźby terenu, wód, warunków klimatu, świata roślinnego i zwierzęcego oraz działalności ludzkiej. Bardzo różne są również klasyfikacje krajobrazów.

O walorach krajobrazowych Gminy Susiec decyduje przede wszystkim zróżnicowanie geologiczne, geomorfologiczne, klimatyczne, hydrologiczne, florystyczne i faunistyczne obszaru skutkujące dużą mozaiką bardzo różnorodnych siedlisk i różnorodnością gatunkową oraz harmonia między antropogenicznymi i naturalnymi elementami krajobrazu.

Pod względem geochemicznym w obszarze Gminy Susiec dominują krajobrazy wyżynne węglanowe w obszarach wierzchowinowych oraz krajobrazy nizinne den dolin rzecznych. **Krajobrazy naturalne (przyrodnicze),** w niewielkim stopniu przekształcone przez człowieka, wyodrębnia się w obszarze lasów oraz den dolin rzecznych. Występują one na około 60% powierzchni Gminy. Na pozostałych obszarach mamy do czynienia

z **krajobrazami kulturowymi** w znacznym stopniu przeobrażonymi antropogenicznie, w tym z krajobrazami drobno przestrzennych pól uprawnych oraz z krajobrazami urbanistycznymi w terenach osadnictwa. W obszarach z dominacją rolnictwa indywidualnego charakterystyczna jest mozaika ekosystemów leśnych i wodno- łąkowych z agrocenozami i terenami zurbanizowanymi o niskim lub bardzo niskim stopniu zabudowy. Zwarta zabudowa koncentruje się z reguły po obu stronach rzek (np. Majdan Sopocki) lub po obu stronach dróg publicznych (np. Grabowica, Susiec, Oseredek). W obszarze Gminy nie ma obiektów budowlanych dysharmonijnych. Zabudowa wiejska o niskiej i średniej intensywności dobrze komponuje się w krajobrazie polno-leśnym. Najwyższe walory przyrodniczo- krajobrazowe ma strefa kontaktu dwu makroregionów: Kotliny Sandomierskiej oraz Roztocza z przełomami rzek oraz przylegającymi obszarami puszczańskimi. Ww strefa ma charakter osi krajobrazowej przebiegającej NW na SE. Niższe walory krajobrazowe ma strefa obejmująca północno-zachodnie i zachodnie obszary gminy z monotonnymi zrównaniami wierzchowinowymi, użytkowanymi rolniczo. W obrębie tej strefy znacznie wyższe walory przyrodnicze i krajobrazowe mają doliny rzek, w większości zalesione. Krajobraz przyrodniczy i przyrodniczo-kulturowy podlega ochronie na podstawie przepisów ustawy o ochronie przyrody.

W obszarze Gminy Susiec na podstawie przepisów ustawy o ochronie przyrody krajobraz jest chroniony w granicach Krasnobrodzkiego Parku Krajobrazowego oraz Parku Krajobrazowego Puszczy Solskiej. Walory przyrodniczo-krajobrazowe Roztocza i Puszczy Solskiej oraz walory kulturowe zadecydowały o wyznaczeniu i oznakowaniu licznych szlaków turystyki pieszej i rowerowej oraz ścieżki dydaktycznej.

Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa lubelskiego (2015r.) wskazuje grupę krajobrazów priorytetowych. W obszarze Gminy Susiec to krajobrazy:

- zalewowych den dolin: **równin zalewowych – łęgowe**: doliny środkowej Tanwi,
- teras nadzalewowych akumulacyjnych: **równin terasowych – leśno-bagienne** o charakterze puszczańskim: Równiny Biłgorajskiej (Puszcza Solska),
- węglanowe: **zwartych masywów ze skałkami** – Roztocze Wschodnie, południowa część Roztocza Środkowego oraz przełomowych dolin rzecznych: **przełomowe odcinki dolin południowej strefy krawędziowej Roztocza.**

Za elementy ekspozycji krajobrazowej wskazane do zachowania i ochrony planistycznej uznaje się: elementy ekspozycji czynnej: punkty widokowe, ciągi widokowe, osie widokowe, powiązania widokowe; elementy ekspozycji biernej: panoramy, panoramy miejscowości, strefy ekspozycji widokowej obiektów, zespołów i elementów rzeźby terenu, ekspozycje wnętrz krajobrazowych, dominanty naturalne i urbanistyczne, otwarcia widokowe.

W zakresie kształtowania krajobrazu kulturowego uznaje się za niezbędne: kontynuowanie tradycyjnych form osadnictwa, utrzymanie regionalno-historycznej skali i struktury jednostek osadniczych, skupianie zabudowy na zasadzie dogęszczania istniejącej struktury jednostek osadniczych, przy kontynuowaniu historycznego układu i charakteru, ograniczanie realizacji napowietrznych linii energetycznych w otoczeniu obiektów i zespołów zabytkowych na rzecz sieci podziemnych, stosowanie form zabudowy nawiązujących do tradycyjnego budownictwa, utrzymanie obiektów małej architektury współtworzących walory krajobrazu kulturowego, ochronę ciągów alejowych wzdłuż dróg wojewódzkich, powiatowych i gminnych.

W zagospodarowaniu przestrzennym należy uwzględnić:

➔ kształtowanie struktury przestrzenno-gospodarczej Gminy powinno uwzględniać rangę walorów oraz oddziaływanie na krajobraz. Szczególną ochroną obejmuje się najcenniejsze walory krajobrazowe w postaci ww. tzw. krajobrazów priorytetowych.

6. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z KSZTAŁTOWANIA MIĘDZYNARODOWYCH PRZYRODNICZO-KRAJOBRAZOWYCH STRUKTUR PRZESTRZENNYCH- PROJEKTOWANY TRANSGRANICZNY REZERWAT BIOSFERY „ROZTOCZE”.

Cały obszar Gminy Susiec znajduje się w obrębie projektowanego Transgranicznego Rezerwatu Biosfery "Roztocze" (projektowany obszar Polsko-Ukraiński). Projektowany TRB "Roztocze" swoim zasięgiem obejmuje główne pasmo roztoczańskie, z wyjątkiem poligonu po stronie ukraińskiej. Wpisany jest w niego system krajowych form ochrony przyrody w Polsce i na Ukrainie funkcjonalnie powiązany korytarzami ekologicznymi, które stanowią strefę swobodnego przemieszczania się roślin i zwierząt.

Wg Planu Zagospodarowania Województwa Lubelskiego z 2015r. w obszarze planowanego rezerwatu biosfery, wskazuje się różnicowanie rozwoju zagospodarowania w dostosowaniu do funkcji określonych stref: *strefa rdzenna (centralna)* – (rezerwaty przyrody) – ochrona ścisła, z zakazem wszelkiej działalności gospodarczej, udostępniana tylko do badań naukowych, dostępna w ograniczonym stopniu dla zwiedzających; *strefa buforowa (parki krajobrazowe)* – dopuszczalna działalność gospodarcza zharmonizowana z przyrodą i krajobrazem (nadrzędna funkcja przyrodnicza i krajobrazowa); *strefa tranzytowa (przejściowa*) – działalność gospodarcza na zasadach zrównoważonego rozwoju.

W zagospodarowaniu przestrzennym należy uwzględnić:
➔ kształtowanie struktury funkcjonalno-przestrzennej z poszanowaniem zasobów środowiska i funkcji ekologicznych terenu, ➔ różnicowanie rozwoju zagospodarowania w obszarze planowanego rezerwatu biosfery, w dostosowaniu do funkcji określonych stref.

7. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z OCHRONY DZIEDZICTWA GEOLOGICZNEGO- PROJEKTOWANY GEOPARK „KAMIENNY LAS NA ROZTOCZU”, GEOSTANOWISKA.

Geopark „Kamienny Las na Roztoczu” (projektowany)- to projekt mający podkreślić bogatą georóżnorodność regionu. Położony jest na terenie województwa lubelskiego w powiatach: zamojskim, **tomaszowskim**, biłgorajskim oraz podkarpackiego w powiecie: lubaczowskim. Obejmuje znaczny fragment zachodniej części Roztocza Wschodniego, południowy odcinek Roztocza Środkowego oraz niewielki fragment Roztocza Zachodniego. Zajmuje powierzchnie ok. 640km ^{2}.

Obszar Gminy Susiec w dużej części znajduje się w obszarze projektowanego Geoparku „Kamienny Las na Roztoczu”. Typy geostanowisk w obrębie Gminy Susiec wchodzące w skład ww. projektu to odsłonięcia wapieni i piaskowców miocenu, odsłonięcia utworów piaszczystych miocenu, obiekty wodne (źródła, wodospady, szypoty, szumy), obiekty kultury materialnej wykonane z miejscowego kamienia, torfowiska.

Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubelskiego wskazuje geopark jako obszar ochrony dziedzictwa geologicznego poprzez efektywne zabezpieczanie stanowisk, szeroką promocję nauk geologicznych, propagowanie ich funkcji edukacyjnych i turystycznych oraz bezkonfliktowego wykorzystywania naturalnych walorów obszaru w lokalnej polityce zrównoważonego rozwoju społecznego i ekonomicznego.

Na terenie Gminy Susiec występuje dużo geostanowisk scharakteryzowanych w kartach dokumentacyjnych centralnego rejestru prowadzonego przez Panstwowy Instytut Geologiczny w Warszawie: **Czartowe Pole,** obiekt chroniony. (*Szczegółowe informacje dotyczące geostanowiska zawarte są w karcie 000734 w Centralnym Rejestrze Geostanowisk Polski);* **Kamieniołom w Nowinach - wapienie miocenu,** znajduję się w Parku Krajobrazowym Puszczy Solskie. (*Szczegółowe informacje dotyczące geostanowiska zawarte są w karcie 001203 w Centralnym Rejestrze Geostanowisk Polski);* **Koryto meandrowe Sopotu w Nowinach**. (*Szczegółowe informacje dotyczące geostanowiska zawarte są w karcie 002256 w Centralnym Rejestrze Geostanowisk Polski);* **Koryto meandrowe Tanwi w Rebizantach-** znajduje się w Parku Krajobrazowym Puszczy Solskiej, (*Szczegółowe informacje dotyczące geostanowiska zawarte są w karcie 002182 w Centralnym Rejestrze Geostanowisk Polski);* **Odsłonięcie**

iłów krakowieckich w wąwozie rzeki Sopot, obiekt znajduje się na terenie rezerwatu „Czartowe Pole”, (*Szczegółowe informacje dotyczące geostanowiska zawarte są w karcie 002301 w Centralnym Rejestrze Geostanowisk Polski);* **Odsłonięcie piasków eolicznych w wale wydmowym w Hamerni** (*Szczegółowe informacje dotyczące geostanowiska zawarte są w karcie 002251 w Centralnym Rejestrze Geostanowisk Polski);* **Odsłonięcie piasków miocenu w Oseredku,** obiekt znajduje się poza obszarem chronionym, (*Szczegółowe informacje dotyczące geostanowiska zawarte są w karcie 002320 w Centralnym Rejestrze Geostanowisk Polski);* **Progi skalne - wodospady (szumy) Tanwi w Rebizantach** znajdują się na terenie rezerwatu przyrody. (*Szczegółowe informacje dotyczące geostanowiska zawarte są w karcie 002166 w Centralnym Rejestrze Geostanowisk Polski);* **Progi skalne - wodospady Jelenia w Suścu** znajdują się w Parku Krajobrazowym Puszczy Solskiej, (*Szczegółowe informacje dotyczące geostanowiska zawarte są w karcie 002167 w Centralnym Rejestrze Geostanowisk Polski);* **Progi skalne - wodospady Sopotu w Hamerni** znajdują się w rezerwacie przyrody,(*Szczegółowe informacje dotyczące geostanowiska zawarte są w karcie 002254 w Centralnym Rejestrze Geostanowisk Polski);* **Progi skalne - wodospady Sopotu w Nowinach 1** (*Szczegółowe informacje dotyczące geostanowiska zawarte są w karcie 002169 w Centralnym Rejestrze Geostanowisk Polski);* **Progi skalne - wodospady w korycie Potoku Łosinieckiego w Rybnicy** znajdują się w Parku Krajobrazowym Puszczy Solskiej, (*Szczegółowe informacje dotyczące geostanowiska zawarte są w karcie 002168 w Centralnym Rejestrze Geostanowisk Polski);* **Szumy na Tanwi, t**eren chroniony. (*Szczegółowe informacje dotyczące geostanowiska zawarte są w karcie 00680 w Centralnym Rejestrze Geostanowisk Polski).* **Torfowisko Malcowe Bagno w Kunkach-** znajduje się na terenie Krasnobrodzkiego Parku Krajobrazowego, (*Szczegółowe informacje dotyczące geostanowiska zawarte są w karcie 002318 w Centralnym Rejestrze Geostanowisk Polski).* **Torfowisko Nowiny,** obiekt chroniony, (*Szczegółowe informacje dotyczące geostanowiska zawarte są w karcie 000682 w Centralnym Rejestrze Geostanowisk Polski);* **Torfowisko wysokie w Hamerni koło Józefowa,** obiekt unikalny w skali krajowej i międzynarodowej, rekomendowany do ochrony. (*Szczegółowe informacje dotyczące geostanowiska zawarte są w karcie 002317 w Centralnym Rejestrze Geostanowisk Polski);* **Utwory wodnolodowcowe koło Paar** , znajdują się w Parku Krajobrazowym Puszczy Solskiej, (*Szczegółowe informacje dotyczące geostanowiska zawarte są w karcie 002266 w Centralnym Rejestrze Geostanowisk Polski);* **Wodospad Jelenia, o**biekt chroniony, (*Szczegółowe informacje dotyczące geostanowiska zawarte są w karcie 000735 w Centralnym Rejestrze Geostanowisk Polski);* **Wydma w Kunkach,** znajduje się w obrębie Krasnobrodzkiego Parku Krajobrazowego, (*Szczegółowe informacje dotyczące geostanowiska zawarte są w karcie 010218 w Centralnym Rejestrze Geostanowisk Polski);* **Źródlisko Jelenia Morskie Oko w Suścu,** pomnik przyrody, (*Szczegółowe informacje dotyczące geostanowiska zawarte są w karcie 002137 w Centralnym Rejestrze Geostanowisk Polski);* **Źródlisko Jelenia w Suścu – Skwarkach,** nie jest objęte ochroną prawną. (*Szczegółowe informacje dotyczące geostanowiska zawarte są w karcie 002146 w Centralnym Rejestrze Geostanowisk Polski);* **Źródlisko Potoku Łosinieckiego w Kolonii Świdry** (*Szczegółowe informacje dotyczące geostanowiska zawarte są w karcie 002195 w Centralnym Rejestrze Geostanowisk Polski);* **Źródlisko Potoku Łosinieckiego w Zawadkach** (*Szczegółowe informacje dotyczące geostanowiska zawarte są w karcie 002159 w Centralnym Rejestrze Geostanowisk Polski);* **Źródlisko Potoku Łosinieckiego w Łosińcu - Kniaziach** (*Szczegółowe informacje dotyczące geostanowiska zawarte są w karcie 002158 w Centralnym Rejestrze Geostanowisk Polski);* **Źródlisko Sopotu Trupie Wody w Majdanie Sopockim** (*Szczegółowe informacje dotyczące geostanowiska zawarte są w karcie 002150 w Centralnym Rejestrze Geostanowisk Polski);* **Źródlisko Sopotu w Majdanie Sopockim** (*Szczegółowe informacje dotyczące geostanowiska zawarte są w karcie 002137 w Centralnym Rejestrze Geostanowisk Polski);* **Źródło Jelenia,o**biekt chroniony, (*Szczegółowe informacje dotyczące geostanowiska zawarte są w karcie 001924 w Centralnym Rejestrze Geostanowisk Polski).* Dane uzyskane z Centralnego Rejestru Geostanowisk Polski (Państwowy Instytut Geologiczny) http://geostanowiska.pgi.gov.pl/gsapp_v2/SearchResult.aspx stan na 10.02.2017r.

W zagospodarowaniu przestrzennym należy uwzględnić:

- ➔ ustalenia dokumentów planistycznych nie mogą wpływać negatywnie na cenne obiekty przyrody nieożywionej i walory projektowanego geoparku,
- ➔ waloryzacja geostanowisk w celu ustalenia formy ochrony (planistyczna, prawna),

➔ przygotowanie obiektów geologicznych, hydrogeologicznych i geomorfologicznych do celów turystycznych (ścieżki dydaktyczne, punkty geologiczne – informujące o budowie geologicznej obszaru).

8. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE ZE STANU DZIEDZICTWA KULTUROWEGO I ZABYTKÓW ORAZ DÓBR KULTURY WSPÓŁCZESNEJ.

Rozdział został opracowany z uwzględnieniem ustaleń dokumentu pn. „Gminny Program Opieki nad Zabytkami dla Gminy Susiec". W odniesieniu do obiektów zabytkowych obowiązują zasady ich ochrony, w tym ograniczenia w zagospodarowaniu, wynikające z ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, w powiązaniu z celami i działaniami określonymi w Gminnym Programie Opieki nad Zabytkami.

8.1. Stan dziedzictwa kulturowego i zabytków.

8.1.1. Dawne przynależności administracyjne.

Obszar obecnej Gminy Susiec w okresie staropolskim I Rzeczpospolitej należał w większości do Ziemi Przemyskiej, jedynie część wschodnia do Województwa Bełskiego. W 1772r., podczas I rozbioru Polski, przedmiotowy obszar Gminy włączono do Austrii do Guberni Galicji. W 1809 r. ziemie te zostały przyłączone do Księstwa Warszawskiego, natomiast po 1815r. (Kongres Wiedeński) przyłączone w Królestwie Polskim do zaboru Cesarstwa Rosyjskiego. W roku 1912 utworzono Gubernię Chełmską w skład której weszły ziemie obecnej Gminy Susiec. Okres międzywojenny to województwo lubelskie, powiat Tomaszów Lubelski, a po 1975r. województwo zamojskie, Gmina Susiec (wcześniej w większości obecnego obszaru stanowiła Gminę Majdan Sopocki i częściowo Tomaszów). Po kolejnej reformie systemu administracji w 1999 r. przywrócono województwo lubelskie i Gmina Susiec znalazła się w powiecie Tomaszów Lubelski tego województwa.

W końcu XIV w. obszar Puszczy Solskiej, stanowiącej większość obecnej Gminy Susiec, otrzymał na własność Iwan Kustra z Krzeszowa. Po wygaśnięciu rodu obszar wrócił w posiadanie królewskie i przeszedł pod rządy starostów. Następnie dobra starostwa zamechskiego przeszły w ręce Pileckich, a w roku 1568 podarowane zostały Stanisławowi Zamoyskiemu, za zasługi wojenne podczas wyprawy pod Radoszkowiczami. Po Stanisławie starostwo przejął jego syn Jan Zamoyski, kanclerz i hetman. W 1589 r. ustanowiono Ordynację Zamojską i cały teren dzisiejszej Gminy wszedł w jej skład.

Przedmiotowe tereny Gminy od 1589 do 1946 roku znajdowały się granicach ordynacji zamojskiej, we wschodniej części jako Włość Rogoźniańska, w zachodniej jako Starostwo Zamechskie.

Według administracji kościelnej w 1772r. tereny obecnej Gminy wchodziły w skład dekanatu zamojskiego parafii Józefów, w części zachodniej i dekanatu potylickiego parafii Tomaszów, w części wschodniej.

8.1.2. Historyczne ukształtowanie sieci drożnych i osadniczych.

Ukształtowanie terenu wpłynęło na kształtowanie osadnictwa i dróg. W obszarze obecnej Gminy Susiec, historyczna sieć drożna jest słabo wykształcona. Podstawową przyczyną jest naturalny krajobraz w postaci gęsto rosnących lasów, z wyspowo pojawiającymi się wsiami. Dodatkową przyczyną mogą być słabe gleby, głównie piaszczyste. Spowodowało to, że na terenie Gminy nigdy nie utworzyło się miasto czy chociaż małe miasteczko, a jedynie wsie i małe osady.

Obcy wpływ na osadnictwo Gminy mieli Wołosi, pasterze przybyli z południowych Karpat. W XV w. lokowana została na prawie wołoskim wieś Łosiniec w dolinie Potoku Łosinieckiego. Jest to najstarsza wzmianka o wsi i jednocześnie pierwsza wzmianka o działalności gospodarczej na terenie Gminy. Mówi o młynie zbudowanym przez kniazia (wójta) wsi nad rzeką Potok Łosiniecki, która toczyła obfite wody i spowodowała powstanie szeregu młynów aż do Rybnicy wzdłuż jej biegu.

W końcu XIV w. obszar Puszczy Solskiej, stanowiącej większość obecnej Gminy Susiec, otrzymał na własność Iwan Kustra z Krzeszowa. Po wygaśnięciu rodu obszar wrócił w posiadanie królewskie i przeszedł pod rządy starostów. Następnie dobra starostwa zamechskiego przeszły w ręce Pileckich, a w roku 1568 podarowane zostały Stanisławowi Zamoyskiemu, za zasługi wojenne podczas wyprawy pod Radoszkowiczami. Po Stanisławie

starostwo przejął jego syn Jan Zamoyski, kanclerz i hetman. W 1589 r. ustanowiono Ordynację Zamojską i cały teren dzisiejszej Gminy wszedł w jej skład. Według inwentarza Ordynacji Zamojskiej z 1591 r. na obszarze dzisiejszej Gminy Susiec oprócz dużej ilości młynów wodnych istniały folusze i tartaki wodne.

Kolejne miejscowości na terenie Gminy, powstają w czasie trwania Ordynacji Zamojskiej. W 1643 r. Jan „Sobiepan" Zamoyski przenosi huty z Szarej Woli „w lasy zamechskie na uroczysko Susiec zwane". Wiek XVIII to okres rozkwitu dla Gminy a w szczególności Suśca, który staje się ośrodkiem przemysłu metalurgicznego i szklarskiego Ordynacji. Ruda darniowa i piaski szklarskie były surowcem dla produkcji żelaza i szkła aż do wyczerpania w roku 1830 (część wsi Susiec nazywa się Skwarki od gorąca – skwaru panującego w hucie). W XVIII w. powstają inne wsie związane z rzeką, jak Nowiny nad szybko płynącą rzeką Sopot z dwoma młynami i foluszem. W okresie trwania Ordynacji Zamojskiej na terenie Gminy, w 1876r. powstaje również wieś Łasochy, dzięki uruchomieniu w niej parowej fabryki gontów i posadzek z drzewa jodłowego.

Jedynym typem kształtu wsi dla obszaru Gminy Susiec jest **łańcuchówka**, czyli zwarta zabudowa ciągnąca się po obu stronach drogi. Typ wsi w większości zachował się czytelnie do chwili obecnej. Tożsamość kulturową Gminy kształtowała również spora ilość osiedlonej niegdyś ludności obrządku wschodniego o czym świadczą pozostałości architektury sakralnej.

Wg Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubelskiego powiat tomaszowski znajduje się **w paśmie pogranicza kulturowego** wyznaczonego przez obiekty sakralne 3 religii, tj.: chrześcijaństwa (greckokatolickie, rzymsko-katolickie, prawosławne), judaizmu i islamu, rozciągające się od Haczowa (woj. podkarpackie) po Drohiczyn (woj. podlaskie). Ponadto Gmina Susiec znajduje się w roztoczańsko-puszczańskim paśmie osadnictwa leśnego dla którego typowe są **wsie rozproszone,** o nieregularnym układzie pól.

W zagospodarowaniu przestrzennym należy uwzględnić:
➔ wyznaczanie nowych terenów budowlanych w obrębie i w sąsiedztwie istniejących jednostek osadniczych z zachowaniem ich tradycyjnej struktury (łańcuchówka- zabudowa po obu stronach drogi), ➔ uwzględnianie istniejących elementów architektonicznych w celu utworzenia spójności w zagospodarowaniu przestrzennym, ➔ kształtowanie i utrwalanie tożsamości regionalnej oraz turystycznego wykorzystania potencjału kulturowego w paśmie pogranicza kulturowego oraz w roztoczańsko-puszczańskie pasmo osadnictwa leśnego.

8.1.3. Urbanistyka i architektura rezydencjonalna oraz zieleń i wody urządzone.

Na terenie Gminy Susiec brak jakichkolwiek przykładów zabytków urbanistyki jak i architektury rezydencjonalnej. Spowodowało to naturalne ukształtowanie terenu i znaczna lesistość, niesprzyjające rozwojowi dla większych miejscowości jak i lokalizowaniu zespołów pałacowych czy dworskich. W związku z powyższym brak również przykładów zieleni czy wody urządzonej, które najczęściej towarzyszyły w postaci parków obiektom architektury rezydencjonalnej. Znikome ślady parków, praktycznie już nieistniejące, można znaleźć w Ciotuszy Starej i Suścu.

- Ciotusza Stara – pozostałość po parku przyfolwarcznym, gdzie na powierzchni całkowitej 2 ha znajduje się około 60 drzew oraz krzewy;
- Susiec – pozostałość parku, gdzie na powierzchni całkowitej 1,5 ha znajduje się kilkadziesiąt drzew;
- Susiec – tereny zieleni wypoczynkowej o powierzchni 0,83 ha.

Zieleń urządzona znajduje się przy niektórych obiektach użyteczności publicznej, tj. przy Urzędzie Gminy w Suścu (Skwarki), Ośrodku Zdrowia w Suścu, itp.

8.1.4. Architektura sakralna.

Na terenie Gminy znajdują się trzy kościoły o statusie parafii, które są jednocześnie wpisane do rejestru zabytków.

W Łosińcu znajduje się **zespół dawnej cerkwi greko – katolickiej, obecnie kościoła rzymsko – katolickiego** (rejestr zabytków nr A/1488), zlokalizowany nad rozległymi łąkami i lasem od strony południowej, który składa się z cerkwi, obecnie kościoła drewnianego z 1797 r, dzwonnicy drewnianej z pierwszej połowy XIXw. oraz pozostałości cmentarza kościelnego wraz z drzewostanem, figurą i kapliczką. Jest to jeden z cenniejszych zabytków sakralnej architektury drewnianej na terenie województwa. Pierwsza wzmianka o cerkwi unickiej w Łosińcu pochodzi z roku 1797 ale najprawdopodobniej istniała już sto lat wcześniej, była to drewniana świątynia pod wezwaniem św. Michała Archanioła. W roku 1875 zamieniono ją na greko – katolicką, a po odzyskaniu niepodległości przemieniono ją na kościół rzymsko – katolicki pod wezwaniem Opieki św. Józefa i Michała Archanioła. Jest to jedna z czterech cerkwi bezkopułowych na terenie dawnego województwa zamojskiego. Obok cerkwi znajduje się dzwonnica drewniana typu wieżowego z arkadami w części górnej, przykryta dachem gontowym brodowym.

W Majdanie Sopockim znajduje się **zespół dawnej cerkwi greko – katolickiej, obecnie kościoła rzymsko – katolickiego** (rejestr zabytków nr A/1474), składający się z murowanej cerkwi, obecnie kościoła z 1835 r. p. w. św. Tomasza Apostoła fundacji Zamoyskich, cmentarza przykościelnego oraz kaplic i dzwonnic. Pierwsza wzmianka o cerkwi unickiej pochodzi z 1774r., która w czasie rusyfikacji została zmieniona na greko – katolicką. Od roku 1919 murowany kościół jednonawowy służy parafii katolickiej. Obok zlokalizowana jest murowana z kamienia dzwonnica.

W Suścu znajduje się **zespół kościoła rzymsko – katolickiego** (rejestr zabytków nr A/1473), który składa się z murowanego kościoła z lat 1862 – 68 pod wezwaniem św. Jana Nepomucena, dzwonnicy drewnianej z lat 20 – tych XX w., pięciu kaplic drewnianych, domkowych oraz cmentarza kościelnego z drzewostanem i figurą.

Jedynym kościołem poza wymienionymi jest murowany, **współczesny kościół w Paarach.**

Architekturę sakralną reprezentują również kapliczki i krzyże przydrożne. Do interesujących, należy drewniana kapliczka w Banachach, drewniana kapliczka domkowa św. Stanisława z pocz. XX w. w Nowej Ciotuszy, kamienna figura Chrystusa Frasobliwego w Suścu oraz kapliczka murowana w Świdach. Współczesne kaplice murowane znajdują się w Grabowicy, Oseredku i Ciotuszy, Suścu, Łasochach i drewniane w Łosińcu i Ciotuszy oraz murowana figura przydrożna w Oseredku. W Suścu znajduje się krzyż kamienny w Suścu drewniane krzyże zlokalizowane są w Łosińcu i Rybnicy.

Architektura sakralna na terenie Gminy jest w bardzo dobrym stanie zachowania i nie wymaga poważnej konserwacji. Giną natomiast stare krzyże i nagrobki cmentarne. Zaniedbana jest również część starych fragmentów cmentarzy, wymagających szczególnej uwagi i weryfikacji zabytkowej ze względu na powstające nowe nagrobki.

W zagospodarowaniu przestrzennym należy uwzględnić:
➔ ochrona obiektów wpisanych do rejestru zabytków, ➔ obiekty tj. kapliczki i krzyże murowane i drewniane należy zachować jako ważne akcenty krajobrazu kulturowego Roztocza, prezentują bogactwo form, upamiętniające wydarzenia związane z miejscową ludnością oraz o szerszym zasięgu.

8.1.5. Architektura przemysłowa, użyteczności publicznej i inna.

Gmina Susiec, nie posiadająca przykładów architektury rezydencjonalnej, ze względu na walory krajobrazowe i zasoby naturalne, jest bogata w przykłady architektury przemysłowej, użyteczności publicznej i inne.

Ciekawym obiektem, wpisanym do rejestru zabytków, ze względu na wykorzystanie obiektu wojskowego jako budynek użyteczności publicznej jest, zbudowany na zlecenie władz carskich**, drewniany budynek strażnicy granicznej w Paarach z 1876r.** (rejestr zabytków nr A/1565), użytkowany później jako szkoła, natomiast obecnie budynek jest przeznaczony pod usługi turystyczno-wypoczynkowo-szkoleniowe.

Czynny, drewniany młyn wodny w Rybnicy z 1938r., wpisany do rejestru zabytków pod nr A/1582, jest jednym z wielu przykładów architektury przemysłowej, ważnej dla rozwoju Gminy i świadczącej o wartościach kulturowych oraz tradycjach Gminy. Młyn w Rybnicy jest w dobrym stanie zachowania, posiadający również dobrze zachowane, historyczne i użytkowane wyposażenie.

Innym bardzo ciekawym przykładem tradycji młynarstwa na terenie Gminy jest **młyn Świdy z 1934r.** wpisany do rejestru zabytków pod nr A/516. Obiekt z zewnątrz wymaga gruntownego remontu, natomiast wnętrze, pomimo 20 – to letniego nieużytkowana, zachowane w bardzo dobrym stanie, wraz z pełnym wyposażeniem w niezbędne urządzenia z początku XX w., głównie sprowadzone z Wilna.

Niestety ostatnie dziesięciolecie przyniosło znaczne spustoszenie wśród zachowanej historycznej tożsamości kulturowej Gminy w postaci młynów i związanych z nimi urządzeń gospodarki wodnej (śluzy, stawy). „Znikły" młyny w Łosińcu, Nowej Ciotuszy, Nowinach i Majdanie Sopockim**. Istniejące jeszcze wodne młyny drewniane z początku wieku XX znajdują się w Nowej Ciotuszy i Suścu.**

Na terenie obecnej Gminy Susiec poza przemysłem związanym z wodą rozwijał się również przemysł drzewny. Przykładami mogą być tartak zinwentaryzowany w roku 1895 w Rybnicy oraz tartaki zinwentaryzowane w roku 1929 w Suścu i Majdanie Sopockim. Inne obiekty przemysłu drzewnego, będącego głównym produktem Gminy z racji ogromnego zalesienia, to smolarnia i maziarnia – rok przekazu 1895 – w Maziłach oraz dziegciarnia – rok przekazu 1925 – w Oseredku.

W oparciu o surowiec drzewny rozwijał się również przemysł papierniczy. Na terenie Gminy Susiec znajdują się w**apienne mury - ruiny papierni w Hamerni** (Współrzędne GPS: Φ: 50° 26' 28,700" Δ: 23° 06' 25,800"). Papiernię wybudowano m. in. z miejscowych odmian wapieni w 1729 r. Surowiec łamano w pobliskim (aktualnie nieczynnym) kamieniołomie w Hamerni. Ruiny papierni są jedynym zachowanym tego typu obiektem na Roztoczu, wybudowanym z miejscowych skał wapienno-krzemionkowych. Są to ruiny jednej z licznych budowli przemysłowych, jakie pracowały w granicach dóbr Ordynacji Zamoyskich, wykonanej z miejscowych odmian wapieni mioceńskich.

Przemysł tekstylny rozwijający się na terenie obecnej Gminy to przede wszystkim sukiennictwo i folusze w Rybnicy i Nowinach oraz tkactwo w Grabowicy. Natomiast przemysł spożywczy reprezentują zachowane do dnia dzisiejszego gorzelnie w Ciotuszy Starej oraz pasieki w Ciotuszy, Suścu i Paarach.

Z licznie występującym zalesieniem Gminy wiąże się **powstanie ciekawej i licznie reprezentowanej architektury leśniczówek. W Rybnicy zlokalizowane są dwie drewniane leśniczówki z początku XX w. oraz jedna w Hamerni z 1910 r., zbudowana dla potrzeb Ordynacji Zamojskiej.**

Innym przykładem zachowanego, budownictwa użyteczności publicznej jest drewniany Magistrat w Rebizantach, przeniesiony z Tomaszowa Lubelskiego z pierwszej połowy XIX w., obecnie Dom Strażaka.

Na terenie Gminy Susiec znajduje się dosyć duża liczba **cmentarzy.** Na południowym krańcu wsi Łosiniec – Kniazie znajduje się nieczynny cmentarz prawosławny, dawniej greko – katolicki, sąsiadujący z cmentarzem rzymsko – katolickim w lesie sosnowym. Cmentarz powstał dla parafii greko - katolickiej w początkach XIX w., od roku 1875 korzystają z niego również prawosławni. Najstarszy zachowany nagrobek z czytelną inskrypcją pochodzi z roku 1859. Na sąsiadującym, czynnym cmentarzu rzymskokatolickim z 1919 r., wyróżniają się mogiły żołnierzy Wojska Polskiego poległych w dniach 15 – 20 IX 1939 r. Na zachodnim krańcu wsi znajduje się ponadto nieczynny cmentarz wojskowy z 1939r. z pochowanymi żołnierzami Wojska Polskiego Armii „Kraków" Grupy Fortecznej „Katowice, poległymi we wrześniu 1929 r.

W Majdanie Sopockim znajduje się czynny cmentarz rzymskokatolicki, dawniej prawosławny i greko – katolicki, powstały w pierwszej połowie XIX w. Najstarszy zachowany nagrobek, z czytelną inskrypcją pochodzi z roku 1856. **Na uwagę zasługują wapienne płyty i krzyże nagrobne na cmentarzu w Majdanie Sopockim** (Współrzędne GPS: Φ: 50° 27' 24,215" Δ: 23° 09' 17,138"). Obiekt reprezentuje regionalną sztukę kamieniarską; dokumentuje kilka różnych okresów działalności ośrodka kamieniarskiego w Bruśnie oraz w Józefowie. Aktualnie cmentarz pełni funkcję grzebalną; w dość dobrym stanie zachowały się okazałe nagrobki z wapienia detrytycznego bruśnieńskiego lub józefowskiego z 4 ćwierci XIX w.. Charakterystyczne dla tej nekropolii są nagrobki wysokie, składające się z kilku części (nadstaw), bogato zdobione profilowanymi gzymsami uskokowymi, wolutami i trójkątnymi frontonami. Cmentarz jest położony około 100 m na W od szlaku Łącznikowego (5608). Cmentarz greckokatolicki został założony w pierwszej połowie XIX wieku, w kształcie nieregularnego sześcioboku. Najpierw funkcjonował w granicach parafii unickiej w Majdanie Sopockim. Od roku 1870 jest miejscem grzebalnym dla grekokatolików jak i rzymskich katolików. Cmentarz składa się z dwu części: zachodniej –

najstarszej i wschodniej – aktualnie użytkowanej. W obu częściach znajduje się łącznie około 50 nagrobków wykonanych z mioceńskiego wapienia organodetrytycznego.

Na terenie wsi Nowiny Błudek, w lesie, na terenie Puszczy Solskiej, zlokalizowany jest nieczynny cmentarz obozowy związany z obozem zagłady żołnierzy Armii Krajowej, założony przez NKWD i UB 1 X 1944r. Na symbolicznych mogiłach ziemnych stoi 7 krzyży brzozowych oraz wysoki, dębowy krzyż z inskrypcją „1 X 1944 – 26 III 1945".

We wsi Paary znajduje się nieczynny cmentarz z okresu II wojny światowej.

W miejscowości Susiec położony jest czynny cmentarz rzymskokatolicki w Suścu, założony w 1910 r. dla utworzonej rok wcześniej parafii. Został w ostatnich latach powiększony.

W zagospodarowaniu przestrzennym należy uwzględnić:
➔ wszystkie cmentarze Gminy są zachowane w stanie dobrym, cmentarze zamknięte wymagają ochrony planistycznej.

8.1.6. Miejsca upamiętniające wydarzenia historyczne.

W miejscowość Róża w lutym 1943 w okolicach wsi hitlerowcy rozbili wycofujący się po bitwie pod Zaborecznem oddział Batalionów Chłopskich "Azji". Fakt ten upamiętnia **pomnik wykonany z piaskowca przez Adama Grochowicza.**

Cmentarz wojenny w Błudku – położony jest ok. 100m na południowy zachód od drogi Oseredek – Hamernia. Od października 1944r. do marca 1945r. więzieni byli na tym terenie żołnierze AK przez NKWD i UB. Obóz był ściśle chroniony. Więźniowie ciężko pracowali w niedalekich kamieniołomach k/Nowin (obóz zagłady żołnierzy Armii Krajowej w Nowinach). Obóz został zlikwidowany 26 marca 1945r. przez oddziały AK Rejonu V Susiec i Rejonu V Józefów Inspektoratu Zamość. Inicjatorem akcji był plut. Bronisław Malec ps. „Żegota". Dokładna liczba pochowanych nie jest znana. Podaje się liczbę od 28 do ok. 270. W latach 1951-1953 ciała zamordowanych zostały ekshumowane przez żołnierzy KBW i przeniesione prawdopodobnie na zamojską rotundę. Obecny cmentarz ma wymiar jedynie symboliczny. Na trzech mogiłach stoi 7 brzozowych krzyży. Między grobami ustawiono jeszcze jeden wysoki dębowy krzyż z datą funkcjonowania obozu. Obok cmentarza na postumencie z kamieni stoi kamienna Stella zwieńczona krzyżem, ufundowana w 47 rocznicę zagłady obozu przez Żołnierzy Światowego Związku AK Koło Rejonowe Susiec.

W zagospodarowaniu przestrzennym należy uwzględnić:
➔ ochronę przed zabudową i eksponowanie miejsc pamięci narodowej, w tym miejsc wydarzeń i walk historycznych: obóz zagłady żołnierzy Armii Krajowej w Nowinach cmentarz wojenny w Błudku oraz miejsca ważniejszych bitew historycznych w m. Róża.

8.1.7. Ruralistyka i budownictwo wiejskie.

Historyczny układ przestrzenny wsi w obszarze Gminy Susiec jest na ogół dobrze zachowany, chociaż duża część zabudowy pochodzi z okresu po 1944 roku.

Dominującym układem wsi występujących na terenie Gminy Susiec jest **łańcuchówka**. Wioski w większości zakładane były zazwyczaj na karczunkach leśnych z wyznaczeniem dla osadnika jednego długiego pasa gruntu o wielkości jednego łana, można zatem łańcuchówkę nazwać wsią łanową. Najbardziej reprezentacyjne przykłady tego układu to – Grabowica, Susiec, Paary. Inne formy stanowi zabudowa rozluźniona, wpisana niekiedy w łagodne stoki dolin rzecznych lub naturalnie ukształtowane wzgórza i lasy. Spowodowane jest to dość liczną na terenie Gminy siecią rzeczną wykorzystaną dla przemysłu – m. in. młyny wodne – np. Ciotusza, oraz bardzo dużym zalesieniem, stąd leśniczówki oddalone od głównych wsi, wpisane w las – np. Rybnica.

Niemal na całym obszarze Gminy **dominuje typ siedlisk bezokólnikowych, to jest z zabudową wolnostojącą wokół podwórza zakreślonego z reguły w prostokąt, zwrócony szczytem do dogi przez wieś, niezależnie czy**

ustawienie domu mieszkalnego jest kalenicowe czy szczytowe. Oba rozwiązania występują w Gminie, z przewagą ustawienia kalenicowego i z przysunięciem domu mieszkalnego do drogi. Należy zauważyć jednocześnie, że w miejscowościach większych (Susiec), działki są stosunkowo wąskie.

Domy mieszkalne mają różne gabaryty, w wyjątkowych wypadkach łączone z zabudową inwentarską, na którą składa się kilka oddzielnych budynków gospodarczych ustawionych w czworobok wokół podwórza, najczęściej ze stodołą na tylnym krótszym boku działki. Sporadycznie pojawia się również szeregowa zabudowa gospodarcza, ustawiona jeden budynek za drugim na wąskiej działce.

Charakterystyczne dla typowej zagrodowej architektury wiejskiej jest wznoszenie przy skromnych domach mieszkalnych, okazałych, nowszych, murowanych stodół, usytuowanych na tyłach siedlisk.

Coraz częściej, w związku z ekspansją ruchu turystyczno - wypoczynkowego na terenie Gminy, występują **typy siedlisk tzw. letniskowych**, charakteryzujących się lokowaniem przeważnie na niewielkich działkach samotnego domu mieszkalnego. Teren najczęstszego występowania tego typu siedliska to bezpośrednie sąsiedztwo rzek i strumieni. Często powoduje to wygradzanie rzek dla każdej z szeregowo usytuowanych działek, bardzo niekorzystnie wpływając na zachowanie środowiska naturalnego i kulturowego.

Siedliska otaczane są zazwyczaj płotami sztachetowymi, jeszcze z rzadka zastępowanymi przez metalowe.

Na terenie Gminy brak charakterystycznego budownictwa wiejskiego. Charakterystyczne przykłady zabudowy występowały bardzo sporadycznie, w pojedynczych egzemplarzach. Pomimo ogólnej ekspansji budownictwa murowanego, często bezstylowego, wypierającego drewnianą architekturę ludową, na terenie Gminy zachowała się jeszcze stosunkowo spora ilość skromnej, ludowej zabudowy drewnianej, charakteryzującej się zrębowymi narożnikami ścian (niestety coraz częściej okrytych z zewnątrz substandardowymi okleinami) ale pokryte głównie eternitem i papą w miejsce strzech i gontów.

Zabytkowe, drewniane budownictwo wiejskie nie reprezentuje jednego typu ustawienia, w takich samych proporcjach występuje ustawienie kalenicowe i szczytowe do ulicy. Natomiast jeden jest budulec, którym jest drewno. Zachowane obiekty nie stanowią jednorodnej grupy pod względem powstania, ponieważ rozpiętość czasu powstania kształtuje się od przełomu XIX i XX w. do końca lat 30 – tych XX w.

Pierwotnie chaty prawdopodobnie były kryte czterospadowymi strzechami, zastępowanymi w XIX w. naczółkowymi dachami, częściowo zachowanymi na terenie Gminy, które z kolei w XX w. wyparły najprostsze dachy dwuspadowe, z pionowym szalunkiem szczytów. Najliczniej zachowane są budynki kalenicowe, na ścianach dłuższych mające po trzy osie. Układy wnętrza są półtoratraktowe lub dwutraktowe. Wejście główne sporadycznie opatrzone jest skromnym ganeczkiem. Niekiedy na domach pojawia się detal, najczęściej ograniczony do zacięcia piętek krokwi, płycinowych okiennic jak na przykładzie domu nauczyciela w Majdanie Sopockim, ozdobnie wycinane deski oszalowania pionowego budynku.

W zagospodarowaniu przestrzennym należy uwzględnić:
➔ wyznaczanie nowych terenów budowlanych w obrębie i w sąsiedztwie istniejących jednostek osadniczych z zachowaniem ich tradycyjnej struktury (łańcuchówka- zabudowa po obu stronach drogi), ➔ uwzględnianie istniejących elementów architektonicznych w celu utworzenia spójności w zagospodarowaniu przestrzennym, ➔ uwzględnianie istniejących układów zabudowy, dróg i placów oraz relacji przestrzennych pomiędzy zespołami zabudowy; utrzymywanie historycznej parcelacji; przeznaczanie pod zabudowę nowych terenów w kontynuacji historycznych siedlisk; ochrona wartościowej tradycyjnej zabudowy.

8.1.8. Archeologia.

Obszar Gminy Susiec jest słabo rozpoznany pod względem archeologicznym. Przeprowadzane badania AZP wykazują istnienie 66 stanowisk archeologicznych, znajdujących się w ewidencji zabytków archeologicznych Gminy.

Najstarsze znalezione ślady osadnictwa ludzkiego z terenu Gminy Susiec pochodzą z neolitu – młodszej epoki kamienia z początków IV tys. p.n.e., kiedy na te tereny dotarł wpływ strefy naddunajskiej, w wyniku której

dochodzi do wytworzenia się kultury lubelsko – wołyńskiej ceramiki malowanej – pojedyncze stanowisko archeologiczne w Łosińcu (znaleziona miniaturowa siekierka krzemienna). Ludność zamieszkująca ten teren prowadziła osiadły tryb życia budując wielkie domy, uprawiając ziemię i hodując zwierzęta. Okres ten charakteryzuje się liczną ceramiką, malowaną i zdobioną barwnikami. Pochówki zmarłych odbywały się wedle obrządku szkieletowego, polegającego na chowaniu zmarłych w pozycji skurczonej na prawym lub lewym boku.

Kolejnym etapem rozwoju osadnictwa, odkrytego podczas badań AZP, jest krańcowy okres neolitu – kultura ceramiki sznurowej, pojawiający się wraz z ludnością przybyłą ze wschodu w okresie 2600 – 2500r. p.n.e. – jedno stanowisko w Suścu. Kultura ta charakteryzowała się zdobieniem baniastych amfor i pucharów liniami odciśniętych sznurów. Typowym narzędziem i bronią tej ludności były łódkowate kamienne toporki oraz łuki. Główna gałąź gospodarki rozwijająca się w tym okresie to hodowla bydła i koni, co wiązało się z częstym przemieszczaniem. Koczownicy – pasterze kultury ceramiki sznurowej chowali zmarłych pod kurhanami. Jeszcze jeden przykład osadnictwa rozwijającego się na terenie Gminy w okresie neolitu, bez określenia kulturowego, zlokalizowano w Suścu/Rebizantach/.

Epoka kamienia na terenie Gminy to również nieokreślone kulturowo stanowiska w Rybnicy i Wólce Łosinieckiej.

Bardzo mały materiał pradziejowy odkryto w związku w występowaniem na tych ziemiach kultury łużyckiej - epoki brązu, z okresu ok. r. 1200 - 400 p.n.e.– jedno stanowisko w Majdanie Sopockim. Poza nim epokę brązu na terenie Gminy Susiec reprezentują odkryte stanowiska bez określenia kulturowego w Nowinach, Łosińcu, Paarach i Hucie Szumy i dwa w Rebizantach. W epoce brązu upowszechniło się wraz z ekspansją ludności basenu Śródziemnomorskiego palenie zmarłych. Rozpowszechnia się również wytop metali. Podstawą utrzymania mieszkańców było rolnictwo, hodowla, zbieractwo i myślistwo.

Wiele stanowisk pradziejowych odkrytych na obszarze obecnej Gminy Susiec nie posiada, ze względu na zbyt mały materiał dowodowy, zaklasyfikowania kulturowego, dowodem są stanowiska archeologiczne w: Zawadkach (2), Kunkach (2), Nowinach (1), Wólce Łosinieckiej (2), Łosińcu (3), Oseredku (2), Suścu (2), Ciotuszy Starej (1), Majdanie Sopockim (1), Suścu/Rebizantach/ (4).

Wraz z zanikiem osadnictwa epoki brązu od wczesnej epoki żelaza brak znalezionych jakichkolwiek śladów osadnictwa ludzkiego na tych terenach. Pojawia się ono dopiero we wczesnym średniowieczu.

Począwszy od wieku VII n.e. omawiane tereny zostają zasiedlone przez ludność słowiańską. Rozpoczyna się okres stabilizacji osadniczej trwającej do XIII w. znajduje to potwierdzenie w odnalezionych stanowiskach – Wólce Łosinieckiej oraz Łosińcu. Dogodne warunki naturalne, sprzyjały rozwojowi osadnictwa. W osadach występowały zapewne budynki mieszkalne, naziemne o konstrukcji zrębowej lub słupowo – plecionkowej, ziemianki lub półziemianki. Budynkom mieszkalnym towarzyszyły budynki gospodarcze i jamy zasobowe.

Bogaty rozwój osadnictwa na omawianym obszarze w epoce wczesnego średniowiecza obrazuje zespół kopców ziemnych tworzących cmentarzysko kurhanowe, położone na terenie leśnym w Łosińcu, wpisane do rejestru zabytków pod nr C/144, liczące około 30 kopców, będących mogiłami pochodzącymi z okresu wczesnego średniowiecza. Stanowisko to jest dobrze zachowanym obiektem dokumentującym dziedzictwo kulturowe Gminy. Wedle „Słownika Geograficznego Królestwa Polskiego i innych krajów słowiańskich” przedmiotowe kopce wzmiankowane są jako cmentarzysko kurhanowe oraz domniemane grodzisko znane jako „Okopy Szwedzkie” na terenie dóbr Ordynacji Zamojskiej w Wólce Łosinieckiej.

Drugim bardzo bogatym i ciekawym przykładem dziedzictwa kulturowego jest grodzisko, również wpisane do rejestru zabytków pod nr C/81, zwane „Kościółek” lub „Zamczyska” i położone w Suścu na części dużego wzniesienia o stromych zboczach a znajdującego się na dnie doliny rzeki Tanew. Zachowała się naturalna fosa i dobrze widoczne wały ziemne tworzące owalny majdan. Datowanie przedmiotowego stanowiska określa się na wczesne średniowiecze i średniowiecze. Badania sondażowe potwierdziły istnienie tu w XII – XIII w. obronnego naturalnie grodu, który zbudowany został na terenie osady datowanej na VIII / IX w. (obecność jam gospodarczych). Przypuszcza się, że gród był schronieniem dla ludności w czasie najazdów nieprzyjaciół. Według legendy został zniszczony przez Tatarów. Opowiadano również legendę, że gród zbudował rycerz Gołdap, który po śmierci córki Tanerwy spalił gród. Sam gród nie jest znany ze źródeł pisanych, natomiast zamek czy też jego ruiny na tajemniczym wzgórzu, według relacji z XIX w., istniały tu jeszcze współcześnie z drewnianym

kościółkiem za czasów Konfederacji Tyszowieckiej z 1656. Stwierdzono również zasiedlenie wzgórza w XVII i XVIII w., związane z istnieniem tu klasztoru Bazylianów oraz cmentarza przykościelnego. Na początku XVIII w. osiedlili się tu Bazylianie, zakonnicy obrządku greko – katolickiego, przybyli z Zamościa. Ze względu na zaniedbanie budynków, które popadły ruinę w 1796r. na polecenie biskupa zostały rozebrane, a zakonnicy przenieśli się do Monastyru pod Werechratą. W czasie powstania styczniowego oraz II wojny światowej ukrywali się tu powstańcy i partyzanci, upamiętnia to pomnik i krzyż. Stan zachowania stanowiska dobry, bez groźby zagrożenia, częściowo dzięki lokalizacji na terenie zalesionym i objętym ochroną przyrodniczą jako park krajobrazowy.

Zlokalizowane na terenie Gminy stanowiska archeologiczne obfitują również w znaleziska z okresu nowożytnego, reprezentują je miejscowości – Zawadki (2), Kunki (4), Susiec, Susiec/Rebizanty/ (3), Susiec/Rybnica, Maziły (2), Ciotusza Stara (2), Majdan Sopocki (2), Nowiny, Wólka Łosiniecka (7), Łosiniec (7).

W zagospodarowaniu przestrzennym należy uwzględnić:

- ➔ obowiązek ochrony udokumentowanych stanowisk archeologicznych na zasadach określonych przepisami dotyczącymi ochrony zabytków,
- ➔ obowiązek ochrony przypadkowo dokonanych znalezisk obiektów i zabytków archeologicznych, poprzez zabezpieczenie znalezisk i miejsca odkrycia oraz zgłoszenia znaleziska do właściwego wojewódzkiego konserwatora zabytków oraz Urzędu Gminy.

8.1.9. Powiązania funkcjonalno–przestrzenne i widokowe oraz dominanty.

Związek funkcjonalno – przestrzenny na terenie Gminy najczytelniej prezentuje się w Łosińcu. Widać czytelne usytuowanie zespołu sakralnego, wkomponowanego w naturalny krajobraz oraz bardzo dobrze zachowany typ wsi łańcuchowej. Kościół jak i wieża – dzwonnica stanowią również doskonałą dominantę we wsi. Sylweta wsi, wkomponowana w otaczający krajobraz jest bardzo widoczna, dzięki właściwemu rozplanowaniu i zachowaniu właściwych proporcji kompozycyjnych. Ukształtowanie przestrzenne innych wsi jak na przykładzie Suśca zatraca nie tylko cechy regionalne ale i kompozycyjne, widokowe z brakiem dominant. Kościół w Suścu, zagubiony wśród zieleni i w środku wsi zatracił swoją rolę w kompozycji układu przestrzennego i w walorach widokowych wsi. Dominanty krajobrazowe tworzą młyny w Świdach i Ciotuszy, dla powiązania kompozycyjnego z siecią rzeczną. Reasumując skromność istniejących dominant należy podkreślić niesprzyjające ku temu warunki terenowe oraz wyjątkowo duże zalesienie obszaru Gminy.

8.1.10. Wykaz zabytków zewidencjonowanych i prawnie chronionych.

Ochrona dziedzictwa kulturowego, zabytków oraz dóbr kultury współczesnej stanowi jeden z obszarów działania dla jednostek samorządu lokalnego. Jest istotnym elementem budowania tożsamości Gminy i korzystnego wizerunku Gminy oraz integracji mieszkańców.

Działania w zakresie ochrony zabytków na obszarze Gminy reguluje ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. Ochroną objęte są obiekty wpisane do rejestru zabytków, który prowadzi Wojewódzki Konserwator Zabytków oraz obiekty umieszczone w gminnej ewidencji zabytków, którą prowadzi Wójt Gminy.

Na mocy ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami ochrona zabytków polega m. in. na zapobieganiu zagrożeniom mogącym spowodować uszczerbek dla wartości zabytków i uwzględnieniu zadań ochronnych w planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (art. 4 pkt 2 i 6 ww. ustawy), a opieka nad zabytkami polega m. in. na zabezpieczeniu i utrzymaniu zabytku oraz jego otoczenia w jak najlepszym stanie, a także korzystaniu z zabytku w sposób zapewniający trwałe zachowanie jego wartości (art. 5 pkt 3i 4 ww. ustawy).

Obiekty wpisane do rejestru zabytków- (zgodnie z informacjami zawartymi w Obwieszczeniu Nr 1/2017 Lubelskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Lublinie z dnia 9 stycznia 2017 r. w sprawie wykazu zabytków wpisanych do rejestru zabytków nieruchomych województwa lubelskiego i rejestru zabytków archeologicznych województwa lubelskiego):

- **Łosiniec** (Nr 14)- kościół paraf.rzymskokat. pw. Opieki św. Józefa NMP i św. Michała Arch. (d. cerkiew unicka) z wyposażeniem wnętrza, dzwonnica, cmentarz przykościelny z drzewostanem w gran. ogrodzenia cmentarnego A/1488
- **Majdan Sopocki** (Nr 1) - kościół paraf.rzymskokat. pw. św. Tomasza Ap (d. cerkiew), dzwonnica, dwie kaplice, cmentarz kościelny z drzewostanem w gran. ogrodzenia A/1474,
- **Paary** - strażnica graniczna, ob. A/1565
- **Rybnica** - młyn wodny, na działce wskazanej w dec., w gran. wg zał. planu A/1582 .
- **Susiec** - kościół paraf.rzymskokat. pw. św. Jana Nepomucena, dzwonnica, cmentarz kościelny z drzewostanem, w gran. ogrodzenia A/1473
- **Wólka Łosiniecka** - młyn wodny zw. „Świdy" , wraz z najbliższym otoczeniem (tj. działką wskazaną w decyzji) oraz urządzenia ciągu technologicznego stanowiące wyposażenie młyna (zgodnie z opisem w decyzji), w gran. wg zał. wyrysu A/516
- **Łosiniec** - zespół kopców ziemnych tworzących cmentarzysko kurhanowe (stanowisko nr 7), na działkach wskazanych w decyzji, w granicach wg opisu i załączników graf. C/144

Oseredek (w decyzji: Susiec)- grodzisko otoczone wałami, tzw. „Kościółek" wg opisu w decyzji C/81.

Obiekty w ewidencji zabytków- Hamernia- leśniczówka, Susiec- młyn wodny.

Obiekty- zabytki nieruchome w gminnej ewidencji zabytków (wpisane do rejestru zabytków, oraz zawierające obiekty z wojewodzkiej ewidencji zabytków) : Błudek-Nowiny: cmentarz żołnierzy AK (działka nr 1442); **Hamernia:** leśniczówka (działka nr 626/2), budynek gospodarczy (działka nr 626/2); **Łosiniec:** cmentarz parafialny (działka nr 445), cmentarz prawosławny (działka nr 448), cmentarz z II Wojny Światowej (działka nr 401), Cerkiew greko-kat., obecnie kościół parafialny rzym-kat p.w. św. Józefa (działka nr 499) Rejestr: A/1488,dzwonnica (działka nr 499) Rejestr: A/1488, cmentarz przykościelny (działka nr 499) Rejestr: A/1488, krzyż przydrożny (działka nr 1241), krzyż przydrożny (działka nr 599/4), krzyż przydrożny (działa nr 551), **Majdan Sopocki:** cmentarz parafialny (działa nr 1442/2;13) Rejestr: A/1474, kościół parafialny rzym.-kat. p.w. św. Tomasza Apostoła (działa nr 1465) Rejestr: A/1474, dzwonnica (działa nr 1465) Rejestr: A/1474, krzyż (działa nr 1465),dwie kaplice (działa nr 1465) Rejestr: A/1474; **Paary:** cmentarz z II Wojny Światowej (działa nr 642), strażnica graniczna (działa nr 1276/1) Rejestr: A/1565; **Rybnica:** młyn wodny (działka nr 220) Rejestr: A/1582; **Susiec:** kościół parafialny p.w. Jana Nepomucena (działka nr 359) Rejestr: A/1473, cmentarz parafialny (360 Rejestr: A/1473), dzwonnica (działka nr 359) Rejestr: A/1473, krzyż (działka nr 359), młyn wodny (działka nr 605/2); **Wólka Łosiniecka:** młyn wodny „Świdy" (działka nr 758/1) Rejestr: A/516.

Stanowiska archeologiczne ujęte w gminnej ewidencji zabytków- Ciotusza Stara- stanowiska archeologiczne (3), **Huta Szumy**- stanowiska archeologiczne (3), **Korkosze**- stanowiska archeologiczne (3), **Kunki**- stanowiska archeologiczne (4), **Łosiniec**- stanowiska archeologiczne (12), **Majdan Sopocki**- stanowiska archeologiczne (4), **Maziły**- stanowiska archeologiczne (2), **Nowiny**- stanowiska archeologiczne (4), **Oseredek**- stanowiska archeologiczne (2), **Rabinówka**- stanowiska archeologiczne (1), **Paary**-stanowiska archeologiczne (3), **Susiec**-stanowiska archeologiczne (5), **Susiec Rybnica**- stanowiska archeologiczne (3), **Susiec Rebizanty**- stanowiska archeologiczne (4), **Wólka Łosiniecka**- stanowiska archeologiczne (7), **Zawadki- s**tanowiska archeologiczne (2).

W zagospodarowaniu przestrzennym należy uwzględnić:
➔ zachowanie zabytków z wyeksponowaniem ich wartości wraz z ich najbliższym otoczeniem w celu zachowania tożsamości kulturowej miejsca,
➔ zagwarantowanie ochrony krajobrazowej, historycznych sylwet przestrzennych i osi widokowych, a także ekspozycji oraz obserwacji archeologicznej,
➔ odpowiednie zagospodarowanie terenów otaczających zabytek w celu wyeksponowania go w krajobrazie,
➔ obejmowanie ochroną kapliczek, figur, krzyży przydrożnych wraz z towarzyszącym drzewostanem i małą architekturą.

8.1.11. Strefy ochrony wartości kulturowych i krajobrazowych.

W studium i planie ustala się, w zależności od potrzeb, strefy ochrony konserwatorskiej obejmujące obszary, na których obowiązują określone ustaleniami planu ograniczenia, zakazy i nakazy, mające na celu ochronę znajdujących się na tym obszarze zabytków:

strefa ścisłej ochrony konserwatorskiej- na obszarze Gminy ścisła ochrona konserwatorska w obszarze określonym decyzją o wpisie do rejestru znajduje się w:

- zespole kościoła parafialnego z budynkiem kościoła, dzwonnicą oraz cmentarzem przykościelnym wraz z drzewostanem w Łosińcu,
- zespole kościoła parafialnego z budynkiem kościoła, dzwonnicą, dwoma kaplicami oraz cmentarzem przykościelnym wraz z drzewostanem w Majdanie Sopockim II,
- zespole kościoła parafialnego z budynkiem kościoła, dzwonnicą oraz cmentarzem przykościelnym wraz z drzewostanem w Suścu,
- strażnicy graniczna w Paarach,
- młynie wodnym w Rybnicy,
- młynie wodnym zw. „Świdy" wraz z najbliższym otoczeniem,
- grodzisku na wzgórzu „Kościółek" w Suścu,
- cmentarzysku kurhanowym w Łosińcu,

strefa ochrony archeologicznej- strefa ochrony stanowisk archeologicznych Gminy Susiec, wpisanych do rejestru zabytków jak i znajdujących się w ewidencji wojewódzkiego konserwatora zabytków i ewidencji gminnej.

strefa ochrony ekspozycji- dotyczy zarówno pojedynczych obiektów jak i zespołów objętych wpisem do rejestru zabytków, ewidencji wojewódzkiego konserwatora zabytków i ewidencji gminnej. Strefą tą należy również objąć miejsca niedawnej lokalizacji młynów w Łosińcu i Nowinach, w celu zachowania terenu na zagospodarowanie odtwarzające lub nawiązujące do historii młynarstwa, z możliwością dołączenia funkcji rekreacyjnej, turystycznej, gastronomicznej, lub kulturalnej. Wyznacza się ją celem zapewnienia obiektom zabytkowym Gminy możliwie jak najlepszych warunków ekspozycji.

strefa ochrony krajobrazowej- utworzona została dla krajobrazu związanego z zabytkami, bądź obszarów o istotnych walorach krajobrazowych. W strefie tej obowiązuje zasada zachowania układu przestrzennego, panoram i osi widokowych. Strefą tą należy objąć miejsca jeszcze niedawnej lokalizacji młynów w Łosińcu czy Nowinach, w celu zachowania terenu na zagospodarowanie odtwarzające lub nawiązujące do historii młynarstwa, z możliwością dołączenia funkcji rekreacyjnej, turystycznej, gastronomicznej lub kulturalnej.

Ogólne zasady ochrony w poszczególnych strefach konserwatorskich określa ustawa o zabytkach i opiece nad zabytkami.

W zagospodarowaniu przestrzennym należy uwzględnić:
➔ strefowanie konserwatorskie i ogólne zasady ochrony w strefach wskazane w ustawie o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.

8.1.12. Katalog wartości kulturowych w poszczególnych miejscowościach.

Zachowane wartości kulturowe charakterystyczne dla krajobrazu kulturowego poszczególnych miejscowości:

Ciotusza Stara – dawniej występowała jako Ciotusza. Wieś osadzona w 1591 r. nad strumieniem Sopot przez Oleśnickich z Oleśnik. W tymże roku Jan Zamoyski oskarżył Marcina Oleśnickiego podsędka ziemskiego bełskiego, iż wdarł się w głąb dóbr ordynackich, graniczących z posiadłościami Lipskich, tam wykarczował wiele lasu i osadził nową wieś Ciotuszę. W roku 1603 Jan Zamoyski, za zgodą hetmana Stanisława Żółkiewskiego, wyrugował dziedziców Oleśnickich, zajmując ich włości. Dopiero w roku 1627 Oleśniccy odzyskują dobra ziemskie. W wieku XIX wieś należała do hrabiów Szeptyckich. Otoczona zewsząd lasami bukowymi i jodłowymi, stanowiła oazę między majętnościami ordynackimi

Zamoyskich. W 1863r. miała tu miejsce walka zwycięska wojsk rosyjskich nad oddziałem powstańczym Karola Świdzińskiego. Według spisu z roku 1827 Ciotusza Stara i Nowa liczą razem 71 domów i 402 mieszkańców. Spis z roku 1921 mówi o 54 domach i 341 mieszkańcach w Ciotuszy Nowej i 48 domach i 294 mieszkańcach w Ciotuszy Starej, w tym 13 Żydów i 14 Ukraińców. Wrzesień 1939 to przemarsz armii „Kraków" i „Lublin". W lutym 1943r. wsie spacyfikowane, w lipcu wysiedlone z ludności polskiej z nasiedleniem Ukraińcami. Na przełomie XIX i XX w. istniała tu drewniana cerkiew. **W Ciotuszy Nowej znajduje się jeszcze pozostały, jeden młyn wodny z XIX stulecia.**

Łasochy- wieś powstała w XVII w. w dobrach Ordynacji Zamojskiej, do której należała przez wiek XVIII i XIX. Relacja o wsi z końca XIX w. mówiła: „włościanie trudnią się oprócz uprawy roli, której posiadają 238 morg, jako zarobkiem wywózką kamieni do szosy i drzewa.". W pobliżu wsi funkcjonowała podówczas ordynacka parowa fabryka gontów i posadzek z drzewa jodłowego, powstała w 1876 r., zaprzestając produkcji w końcu XIX stuleci. Według spisów z 1880r. wieś liczyła 12 domów i 89 mieszkańców. Spis z roku 1921 wykazywał 20 domów oraz 128 mieszkańców, w tym 25 Ukraińców. Podczas bitwy o Tomaszów od września 1939 r. przedzierały się tędy oddziały Grupy Operacyjnej „Boruta" gen. Boruty – Spiechowicza.

Łosiniec- Wieś położona w staropolskim powiecie bełskim. Lokowana w XV w. na prawie wołoskim w dolinie Potoku Łosinieckiego. Zamieszkali tu przybyli z południowych Karpat pasterze wołoscy. Powstał dzięki nim właśnie tutaj pierwszy młyn wodny na terenie obecnej Gminy Susiec. W 1564r. należała do rodu Marcinowskich/Martynowskich, którzy ją na nowo lokowali w roku 1578 i od których w roku 1579 kupił ją Jan Zamoyski, 10 lat później włączając ją do Ordynacji Zamojskiej. Wzdłuż obfitych wód Potoku Łosinieckiego pracowało dużo młynów aż do Rybnicy. Ciekawostką są nazwiska właścicieli tych młynów: Bałakuta, Waniutczyna, Leńko Kossak, Sikliwie. Według inwentarza z 1591r. oprócz młynów istniał tu folusz i tartak wodny, a w roku 1837 gwoździarz Dymitr Guty założył kuźnię.

W latach 1605 – 09 drugi ordynat Tomasz Zamoyski w ramach zagospodarowania włości Rogozińskiej założył **Wólkę Łosiniecką.**W roku 1880 wieś liczyła 69 domów i 577 mieszkańców, w tym 83 katolików. Spis z roku 1921 wykazywał tu 121 domów oraz 636 mieszkańców, w tym 6 Żydów i 310 Ukraińców. 18 – 19 września 1939 r. miała tu miejsce walka Grupy Fortecznej płk Klaczyńskiego z Niemcami, zakończona klęską Polaków. Głównym zabytkiem jest drewniana **cerkiew pounicka z 1797** r., fundacji ordynackiej, wzniesiona w miejsce poprzedniej, drewnianej sprzed 1692 r. Drewniana świątynia pod wezwaniem św. Michała Archanioła po 1875 r. została zamieniona na prawosławną, a od roku 1919 pełni funkcję kościoła rzymskokatolickiego pod wezwaniem Opieki św. Józefa i Michała Archanioła.**Poza zespołem kościoła rzymskokatolickiego, w skład którego wchodzi również dzwonnica, cmentarz i drzewostan, do ciekawszych zabytków należy cmentarzysko kurhanowe.**

Majdan Sopocki – nazwa „Majdan" pochodzi od dawnych obozowisk drwali leśnych, nad rzeką Sopot. Wieś powstała w XVII lub w początkach XVIII w. w dobrach Ordynacji Zamojskiej, do których należała do II połowy XIX w. Spis powszechny z roku 1921 mówi o 166 domach i 931 mieszkańcach, w tym 18 Żydach i 202 Ukraińcach. W okresie międzywojennym Majdan pełnił rolę Gminy w powiecie biłgorajskim, a następnie tomaszowskim .13 października 1942 r. hitlerowcy dokonali pacyfikacji wsi w ramach represji za udzielanie pomocy partyzantom, rozstrzelali wówczas 8 osób. Natomiast w lipcu 1943r. wysiedlili polską część ludności, nasiedlając ludność ukraińską. Z zabytków zachowała się klasycystyczna **murowana cerkiew pounicka z 1835r.** fundacji Ordynatów Zamoyskich, na miejscu poprzedniej drewnianej z 1783r. Od roku 1839 cerkiew prawosławna, przejęta na kościół rzymsko – katolicki w roku 1919, pw. Tomasza Apostoła (podczas II wojny światowej powtórnie prawosławna). Przez wiele lat istniał w Majdanie Sopockim I Urząd Gminy, po wschodniej stronie zalewu. **Przed budynkiem stoi jeszcze pomnik niepodległości – orzeł na kamiennym cokole.**

Nowiny- położona w dolinie rzeki Sopot wieś, założona została w XVIII wieku. Historia mówi o dwóch młynach i foluszu przy rzece we wsi oraz o kamieniołomach, obecnie nieczynnych. W lutym 1943 roku wieś została całkowicie spacyfikowana przez hitlerowców, którzy spalili zabudowania a mieszkańców

wywieźli do obozu przejściowego w Zamościu. Odbudowana wieś ze zniszczeń wojennych ponownie płonęła w 1954r.

Paary – dawniej Par, Paar, Huta Pary. Dziwna nazwa wsi powstała według opowiadań ludowych w następujący sposób: pewnego razu w tej nadgranicznej wiosce zjawił się geodeta ordynacki rysujący mapę i zapytał spotkanego wieśniaka o nazwę wsi, który odpowiedział, że są to Paary, ponieważ miał wadę wymowy. Tak powstała nowa nazwa Par – pochodzącej od gorąca panującego w hucie.Wieś została osadzona ok. roku 1700 w dobrach Ordynacji Zamojskiej, należąc do niej do XIX w. Podczas zaborów znajdowała się tutaj strażnica przy granicy rosyjsko – austriackiej. Wedle spisu z 1921r. wieś liczyła 150 domów oraz 952 mieszkańców, w tym 13 Żydów i 51 Ukraińców.Podczas Kampanii Wrześniowej w okolicy toczyły się walki polskiego Frontu Środkowego z siłami niemieckimi. M. in. 13 IX opanowaną przez hitlerowców wieś zdobył 12 pułk piechoty z 6 DP. 12 grudnia 1942 r. okupanci hitlerowscy dokonali odwetu, za akcję AK pod Suścem, pacyfikując wieś. Kolejna pacyfikacja nastąpiła 24 VI 1943r.. Z zabytków zachowały się **resztki fundamentów ordynackiej huty szkła z 1791r., pracującej do roku 1861 oraz gwoździarni z 1842r. W pobliskim lesie parskim znajdują się również ślady grodziska średniowiecznego.**

Rybnica-wieś założona w XVII w. w dobrach Ordynacji Zamojskiej, nad potokiem bez nazwy. Sama nazwa miejscowości wywodzi się od rozległego stawu rybnego. Na przełomie XVII i XVIII stulecia powstał tu przemysł metalurgiczny ordynacji. W latach 1732 – 1791 r. istniała tu huta szkła, przeniesiona później do wsi Paary. „Gleba w ogóle piaszczysta, ludność uboga z powodu odległości miast i braku zarobku. Ludność oprócz rolnictwa trudni się przemycaniem okowity”. Według spisu z 1827 r. liczy 18 domów i 132 mieszkańców, zaś według spisu z roku 1921 już 43 domy oraz 222 mieszkańców, w tym 102 Ukraińców. Głównym obiektem zabytkowym w Rybnicy jest **drewniany młyn wodny**. **W pobliżu Rybnicy w Świdach jest drugi młyn, z bardzo dobrze zachowanym wyposażeniem.** W pobliżu Rybnicy znajduje się wieś Rebizanty, gdzie rzeka Tanew utworzyła wyspę, na której jest ośrodek wypoczynkowy straży pożarnej – nazwany "Kierepówką” – od nazwiska komendanta straży z Tomaszowa – inicjatora budowy. Jest to rekonstrukcja XIX w. dworku drewnianego przeniesionego z Tomaszowa Lubelskiego.

Susiec- osada gminna, położona przy krawędzi Roztocza Środkowego. Od północy otoczona malowniczymi wzgórzami Roztocza od południa zaś wydmami Równiny Puszczańskiej. Do wieku XVII tereny uroczyska Susiec, należącego od 1589 r. do Ordynacji Zamojskiej, wraz ze starostwem zamechskim, były gęsto porośnięte lasami i niezasiedlone. Dopiero w roku 1582 r. pojawia się wzmianka o tartakach Sikliwców i Świdów na Potoku Łosinieckim. Natomiast pod rokiem 1643 r. jest zapis o młynie na rzece Wieluni i o przeniesieniu spod Szarowoli huty żelaza (z rud darniowych). Wówczas zaczyna tu narastać osadnictwo. XVIII w. to dla Suśca rozkwit przemysłu metalurgicznego i szklarskiego Ordynacji Zamojskiej. Część Suśca nazywa się Skwarki, od żaru, gorąca panującego w hucie. W 1880r. spis ludności wykazywał tu 74 domy i 559 mieszkańców, w tym 49 greko – katolików. Spis z roku 1921 mówił już o 127 domach oraz 940 mieszkańcach, w tym 15 Żydach i 28 Ukraińcach.Jak mówi XIX w. notatka, była to „.okolica wsi lesista (przeważnie lasy sosnowe), grunt po części piaszczysty, po części kamienisty. Włościanie, pomimo nieurodzajnej gleby, hodują wiele bydła i owiec, dzierżawiąc od ordynacji leśne pustki i łąki. Przy tym trudnią się hodowlą pszczół i posiadają bogate pasieki.”.Podczas Kampanii Wrześniowej 1939r. i okupacji hitlerowskiej okolice wsi były terenem częstych walk. W 1939r. walczyła tu m. in. 6 DP gen. Monda, której 12 i 16 pułki piechoty zakopały swe sztandary koło leśniczówki Susiec. Z końcem 1939 r. zawiązała się we wsi konspiracyjna organizacja „KLON”, która została rozbita przez Niemców w roku 1942 r. W lipcu 1943 r. wieś została wysiedlona i nasiedlona Ukraińcami. W styczniu 1943 r. oddział AK „Wira” zniszczył tu stację kolejową, potem walczył tu oddział BCh „Burzy” i kolejno AK „Podkowy” niszcząc na stacji 14 cystern z ropą. W grudniu 1943 oddziały BCh „burzy” i „Błyskawicy” zniszczyły tartak, broniony przez niemiecką załogę, zaś w nocy z 15 na 16 lutego 1944r. oddziały 1 Ukraińskiej Dywizji Partyz. Oraz oddział AK „Wara” zniszczyły całą stację w Suścu. Wyzwolenie Suśca nastąpiło 22 lipca 1944 r..Jednym z dwóch najważniejszych zabytków jest

klasycystyczny kościół murowany, pod wezwaniem św. Jana Nepomucena, zbudowany w 1862/68 roku na miejsce poprzedniego drewnianego wzniesionego w roku 1796/1818 z rozebranej cerkwi.Drugi zabytek to **wały ziemne grodziska sprzed XIII w. (ślady osadnictwa nawet z VII w.) na wzgórzu zwanym „Zamczysko" lub „Kościółek".** Według legendy miał tu istnieć zameczek spalony przez Tatarów. Odbudowany, miał stać jeszcze w 1656 r. W początkach XVII w. Zamoyscy wznieśli tu cerkiew unicką z klasztorem bazyliańskim, którą wkrótce zamieniono na kościół katolicki, rozebrany w 1796 r. lub 1818 r.

Róża - w lutym 1943 w okolicach wsi hitlerowcy rozbili wycofujący się po bitwie pod Zaborecznem oddział Batalionów Chłopskich "Azji". Fakt ten upamiętnia pomnik wykonany z piaskowca przez Adama Grochowicza.

W zagospodarowaniu przestrzennym należy uwzględnić:

- ➔ w oparciu o istniejące walory kulturowe budować tożsamość terenów Gminy Susiec z pełnym poszanowaniem tradycji historycznych, kulturowych, architektonicznych i krajobrazowych.

8.1.13. Waloryzacja.

Ocena waloryzacyjna krajobrazu kulturowego Gminy

Gmina Susiec nie należy do zasobnych w wartości kulturowe. Spośród różnych grup wartości kulturowych wyróżnić można dobrze zachowaną architekturę sakralną. Najciekawszym jej reprezentantem jest zespół dawnej cerkwi greko – katolickiej, obecnie kościoła rzymsko – katolickiego w Łosińcu, zlokalizowany nad rozległymi łąkami i lasem od strony południowej, który składa się z cerkwi, obecnie kościoła drewnianego z 1797r., dzwonnicy drewnianej z pierwszej połowy XIXw. oraz pozostałości cmentarza kościelnego wraz z drzewostanem, figurą i kapliczką. Kościół to jeden z cenniejszych zabytków sakralnej architektury drewnianej na terenie województwa, ze względu na charakter cerkwi bezkopułowej.

Bardzo charakterystycznym oraz interesującym elementem krajobrazu kulturowego Gminy są drewniane młyny wodne, wymagające szczególnej ochrony, ponieważ „znikają" w bardzo szybkim tempie z krajobrazu. Omawiane tereny mają bogatą tożsamość kulturową w postaci tradycji młynarstwa, wymagającą prac badawczych i dokumentacyjnych oraz rewaloryzacji. Większość młynów zupełnie znikła z krajobrazu lub popada w stan destrukcji. Najciekawszym istniejącym przykładem młyna, jest młyn w Świdach z bardzo dobrze zachowanym zabytkowym wyposażeniem wnętrza.

Wartości ruralistyczne na obszarze Gminy reprezentowane są przez bardzo dobrze zachowane układy przestrzenne wsi – łańcuchówka oraz zróżnicowane formy drewnianej zabudowy wiejskiej, pomimo faktu, że duża część zabudowy pochodzi z okresu po roku 1944.

Dość licznie prezentuje się również zabudowa związana z lasami Puszczy Solskiej w postaci leśniczówek o dworkowym charakterze.

Ciekawym obiektem, jedynym takiego rodzaju na terenie dawnego województwa zamojskiego, ze względu na wykorzystanie obiektu wojskowego jako budynek użyteczności publicznej jest, zbudowany na zlecenie władz carskich, drewniany budynek strażnicy granicznej w Paarach z 1876r., użytkowany później jako szkoła. Obecnie budynek jest przeznaczony pod usługi turystyczno-wypoczynkowo-szkoleniowe.

Wśród zabytków archeologicznych wymienić należy cmentarzysko kurhanowe w Łosińcu oraz grodzisko „Kościółek" w Suścu.

Waloryzacja stanowisk archeologicznych

Zdecydowana większość stanowisk pradziejowych, odkrytych na terenie Gminy Susiec to niewielkie stanowiska punktowe. Zarejestrowano na nich śladowe ilości zabytków i mają one prawdopodobnie małą wartość konserwatorską. Dwa z nich mają dużą wartość regionalną: **cmentarzysko kurhanowe w Łosińcu oraz grodzisko „Kościółek" – „Zamczysko" w Suścu.**

Celowe wydaje się objęcie ochroną konserwatorską oprócz znanych stanowisk pradziejowych i wczesnośredniowiecznych również średniowieczne i nowożytne, których rola jest często niedoceniana, pomimo badań nowożytnych stanowisk z bardzo ciekawymi, z punktu naukowego, wynikami.

Pod względem archeologicznym Gmina nie należy do bogatych, jak wspomniano powyżej wpływ na to ma naturalny krajobraz. Celowe jest podjęcie kroków aby w przypadkach koniecznych inwestycji połączonych z niszczeniem zabytków, dołożyć starań w celu dokładnego zbadania ich przez służby archeologiczne.

8.1.14. Diagnoza.

Kolizje

Do kolizji przestrzennych na terenie Gminy należy zaliczyć dopuszczenie w licznych miejscowościach zabudowy, której charakter i gabaryty zdecydowanie odbiegają od lokalnych typów. Głównie ma to miejsce w Suścu – m.in. budynki hotelowo – restauracyjne, pawilony handlowe. Ogromną kolizją, zagrożeniem dla wartości kulturowych wsi jest ekspansja ruchu turystyczno – wypoczynkowego. Charakteryzuje się to lokowaniem przeważnie na niewielkich działkach samotnych domów mieszkalnych, często z zatraceniem cech regionalnych. Teren najczęstszego występowania tego typu siedliska to bezpośrednie sąsiedztwo rzek i strumieni, powodując wygradzanie rzek dla każdej z szeregowo usytuowanych działek. Niestety ostatnie dziesięciolecie przyniosło znaczne spustoszenie również wśród zachowanej historycznej tożsamości kulturowej Gminy w postaci młynów i związanych z nimi urządzeń gospodarki wodnej (śluzy, stawy).

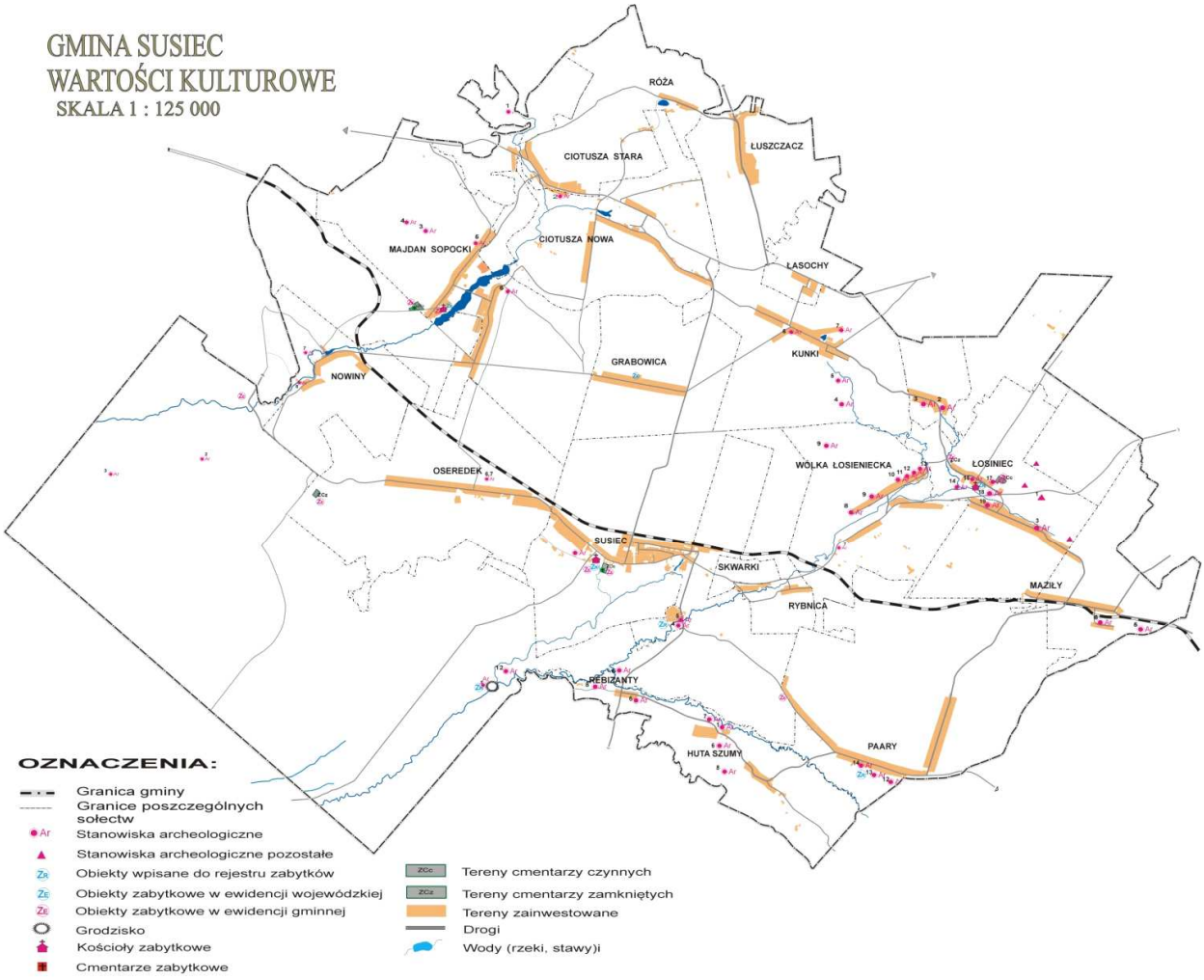

8.2. Stan dóbr kultury współczesnej.

Zgodnie z ustawą o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym dobrem kultury współczesnej określa się „niebędące zabytkami dobra kultury, takie jak pomniki, miejsca pamięci, budynki, ich wnętrza i detale, zespoły budynków, założenia urbanistyczne i krajobrazowe, będące uznanym dorobkiem współcześnie żyjących pokoleń, jeżeli cechuje je wysoka wartość artystyczna lub historyczna”**. Na terenie Gminy Susiec nie występują dobra kultury współczesnej.**

8.3. Rekomendacje i wnioski zawarte w audycie krajobrazowym lub określenia przez audyt krajobrazowy granic krajobrazów priorytetowych.

Ustalenia zmiany Studium nie zawierają rekomendacji i wniosków mających wynikać z audytu krajobrazowego, w tym także granic krajobrazów priorytetowych z uwagi na brak audytu krajobrazowego dla woj. lubelskiego. **Uwzględniono krajobrazy priorytetowe wskazane w Planie Zagospodarowania woj. Lubelskiego z 2015r.** ***w Rozdziale: Stan środowiska (…), podrozdział: Ochrona krajobrazu, w tym krajobrazu kulturowego.***

9. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z WARUNKÓW I JAKOŚCI ŻYCIA MIESZKAŃCÓW, W TYM OCHRONY ICH ZDROWIA.

9.1. Rynek pracy.

Szacunkowa stopa bezrobocia rejestrowanego wynosi 11,3%, bezrobocie rejestrowane bywa definiowane w różny sposób, najczęściej definiuje się stopę bezrobocia rejestrowanego jako stosunek liczby zarejestrowanych bezrobotnych do liczby ludności aktywnej ekonomicznie (zasobu siły roboczej danej populacji). Dane o bezrobociu na poziomie gmin są szacowane w oparciu o stopę bezrobocia rejestrowanego dla powiatu oraz porównanie stosunku liczby bezrobotnych do ogółu ludności w wieku produkcyjnym w powiecie i gminie. W Gminie Susiec na 1000 mieszkańców pracuje 38 osób (bez pracujących w jednostkach budżetowych działających w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego, osób pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie, duchownych oraz pracujących w organizacjach, fundacjach i związkach; bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób, wg faktycznego miejsca pracy i rodzaju działalności). 48,4% wszystkich pracujących ogółem stanowią kobiety, a 51,6% mężczyźni. Bezrobocie rejestrowane w Gminie Susiec wynosiło w 2015 roku 11,3% (12,8% wśród kobiet i 10,1% wśród mężczyzn). Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w Gminie Susiec wynosi 3 144,81 PLN, co odpowiada 75-80% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto w Polsce. Wśród aktywnych zawodowo mieszkańców Gminy Susiec 377 osób wyjeżdża do pracy do innych gmin, a 53 pracujących przyjeżdża do pracy spoza gminy - tak więc saldo przyjazdów i wyjazdów do pracy wynosi -324. 63,0% aktywnych zawodowo mieszkańców Gminy Susiec pracuje w sektorze rolniczym (rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo), 12,7% w przemyśle i budownictwie, a 6,9% w sektorze usługowym (handel, naprawa pojazdów, transport, zakwaterowanie i gastronomia, informacja i komunikacja) oraz 6,9% pracuje w sektorze finansowym (działalność finansowa i ubezpieczeniowa, obsługa rynku nieruchomości).

Rysunek 1: Stopa bezrobocia w Gminie Susiec w latach 2006 - 2014 r.

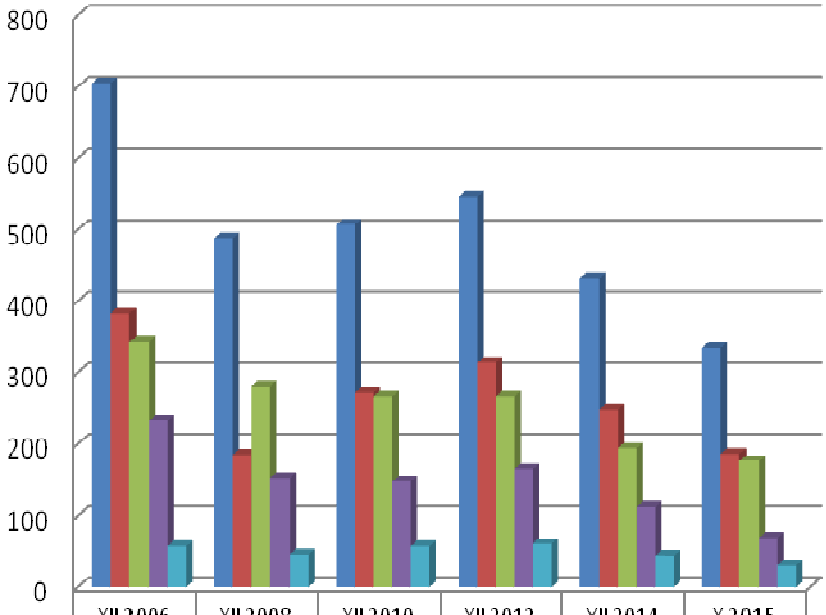

	XII 2006	XII 2008	XII 2010	XII 2012	XII 2014	X 2015
bezrobotni ogółem	705	488	507	546	432	334
bezrobotni pozostający w ewidencji powyżej 12 miesięcy	383	185	272	314	248	186
kobiety	344	280	267	267	194	177
młodzież do 25 roku życia	233	153	148	165	112	69
bezrobotni uprawnieni do zasiłku	57	46	57	61	44	30

Źródło: Dane Głównego Urzędu Statystycznego 2014r.

W zagospodarowaniu przestrzennym należy uwzględnić:

➔ tworzenie warunków do rozwoju drobnej przedsiębiorczości, w tym przetwórstwa rolno-spożywczego głównie na potrzeby rozwijającej się turystyki oraz w oparciu o surowiec drzewny.

9.2. Mieszkalnictwo.

Zasoby mieszkaniowe (dane GUS z 2015r.): liczba mieszkań (na podstawie bilansów zasobów mieszkaniowych) wynosiła: w 2014r.- 2442 natomiast w roku 2015r. 2440. Przeciętna powierzchnia użytkowa (na podstawie bilansów zasobów mieszkaniowych) 1 mieszkania w m^2 wynosiła: w 2014r.- 84,6 natomiast w 2015r.- 84,7. Mieszkania oddane do użytkowania (ogółem w tym indywidualne): w roku 2014r.- 9, w roku 2015r.-3.

W zagospodarowaniu przestrzennym należy uwzględnić:

➔ skalę zapotrzebowanie na tereny pod zabudowę mieszkaniową jednorodzinna, wielorodzinną, zagrodową z uwzględnieniem stwierdzonych trendów demograficznych (zmniejszenie liczby ludności Gminy Susiec w latach 2015-2035 o 10%) oraz potrzeb związanych z poprawą warunków mieszkaniowych w istniejącej zabudowie.

9.3. Infrastruktura społeczna.

W celu zaspokojenia podstawowych potrzeb, jak też indywidualnych upodobań i stylu życia, mieszkańcy Gminy Susiec korzystają z urządzeń infrastruktury społecznej. Infrastrukturę społeczną tworzy zespół usług

zaspokajających szeroki wachlarz potrzeb społecznych począwszy od miejsca urodzenia – szpitala, poprzez edukację, kulturę, ochronę zdrowia, zakupy codzienne, aż po urządzenia służące poprawie kondycji fizycznej.

9.4. Administracja i edukacja.

Budynek Urzędu Gminy wybudowany w latach 1972-73, następnie rozbudowany w latach 1977-78. Znajdują się w nim pomieszczenia biurowe Rady Gminy, Zarządu Gminy, Urzędu Gminy, Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej, Urzędu Stanu Cywilnego, Zarządu Gminnego Związku Ochotniczych Straży Pożarnych, Rewiru Policji wraz mieszkaniem służbowym dla Policji.

Stan placówek edukacyjnych w Gminie Susiec przedstawia poniższa tabela.

Tabela 8: Edukacja w Gminie Susiec w 2015-2016 roku.

Wyszczególnienie	Wychowanie przedszkolne	Szkoły podstawowe	Gimnazja	Biblioteki
Placówki	6	5	2	2
Dzieci/Uczniowie	146	466	177	-

Źródło: Dane Głównego Urzędu Statystycznego

Szkoły Podstawowe, Gimnazja Publiczne: Zespół Szkół Publicznych w Suścu – szkoła podstawowa i gimnazjum, Zespół Szkół w Majdanie Sopocki – szkoła podstawowa i gimnazjum, Szkoła Podstawowa w Łosińcu, Niepubliczna Szkoła Podstawowa w Grabowicy, Niepubliczna Szkoła Podstawowa w Łuszczaczu.

Ustawa z 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe (Dz. U. 2017 poz. 59) wprowadza reformę edukacji. Głównym założeniem reformy jest likwidacja gimnazjów i przywrócenie ośmioletniej szkoły podstawowej i czteroletniego liceum. Pierwszym etapem zmian będzie stopniowe wygaszanie gimnazjów poprzez wstrzymanie rekrutacji do tego typu szkół i przyjmowanie uczniów.

Opieka i edukacja przedszkolna jest realizowana przez*:* Zespół Szkół Publicznych w Suścu – oddział przedszkolny, Zespół Szkół w Majdanie Sopocki – oddział przedszkolny, Niepubliczne przedszkole w Suścu – Pozaszkolne Formy Edukacji. Z dniem 21.08.2017r. zostanie utworzone Przedszkole Samorządowe w Suścu oraz włączone do Zespołu Szkół Publicznych w Suścu (siedziba przedszkola m. Susiec ul. Tomaszowska 53).

9.5. Ochrona zdrowia i opieka społeczna.

Dostęp mieszkańców gminy do usług medycznych należy ocenić jako dobry. Wynika to przede wszystkim z bliskiego sąsiedztwa miasta Tomaszów Lubelski, w którym zlokalizowane są liczne zarówno publiczne, jak i niepubliczne zakłady opieki zdrowotnej, zapewniające opiekę podstawową, specjalistyczną i szpitalną.

Na terenie Gminy Susiec znajdują się następujące **placówki medyczne**: Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Susiec - Długosz Władysława Zakres usług - lekarz rodzinny (podstawowa opieka zdrowotna), Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Susiec i Majdan Sopocki Pierwszy – Mirosława Kapuścińska Zakres usług - lekarz rodzinny (podstawowa opieka zdrowotna). Ponadto w Tomaszowie Lubelskim znajduje się min.: Szpital Powiatowy w Tomaszowie Lubelskim.

Gmina Susiec z uwagi na korzystny mikroklimat, duże walory przyrodnicze oraz sąsiedztwo terenów uzdrowiskowych tj. Sanatorium w Krasnobrodzie i Horyńcu dysponuje dużym potencjałem na powiązanie wypoczynku z lecznictwem uzdrowiskowym. Prognoza demograficzna do roku 2035 przewiduje pogłębianie się procesu starzenia społeczeństwa, spowodowanego ujemnym przyrostem naturalnym. Proces starzenia się ludności stwarza potrzebę zapewnienie specjalistycznej opieki nad seniorami.

Apteki: Apteka Maria Zderkiewicz - Susiec, Apteka Iwona Ferenc – Susiec, Apteka Joanna Steczkiewicz, Waldemar Wawrzyński - Majdan Sopocki Pierwszy

Warsztaty Terapii Zajęciowej w Grabowicy – powołane 1 listopada 2008 roku przez Radę Gminy Susiec. Warsztaty realizują zadania w zakresie rehabilitacji społecznej i zawodowej niepełnosprawnych, zmierzającej do ogólnego rozwoju i poprawy sprawności każdego uczestnika. Plan działalności WTZ określa cztery płaszczyzny oddziaływań rehabilitacyjnych: rehabilitacja fizyczna, rehabilitacja psychologiczna, rehabilitacja społeczna i rehabilitacja zawodowa.

W zagospodarowaniu przestrzennym należy uwzględnić:

- ➔ zapotrzebowanie na tereny i obiekty opieki nad seniorami (starzejące się społeczeństwo) oraz na tereny usług turystycznych powiązanych z usługami zdrowia.

9.6. Kultura, obiekty sportu i rekreacji.

Kulturalnym centrum Gminy jest Susiec. Funkcjonuje w niej Gminny Ośrodek Kultury (wybudowany w latach 1990-99). W obiekcie mieści się biblioteka, pomieszczenia biurowe dla GOK, kawiarnia z zapleczem kuchennym, sala widowiskowa (taneczna) z zapleczem kuchennym. Biblioteka posiada filię w Majdanie Sopockim II. Poza działalnością związaną z gromadzeniem księgozbiorów i obsługą czytelników, biblioteki realizują programy mające na celu stworzenie nowoczesnych centrów informacyjnych, edukacyjnych i społecznych. Przy bibliotece od 2006 r. działa koło rękodzieła, którego celem jest podtrzymanie tradycji w twórczości ludowej i kulinarnej oraz od 2009 r. klub seniora, który zajmuje się działalnością mającą na celu integrację osób starszych.W Suścu działają artyści zajmujący się twórczością plastyczną oraz rękodziełem (m.in. Koło Rękodzieła utworzone przy GBP).

Działają także tutaj zespoły: Zespół „Grabowiczanki”, Zespół „Zagórzanki", Zespół "Jutrzenka ", Zespół Ludowy "Sopocka Nuta", Zespół Ludowy "Parzanki".

W remizie Ochotniczej Straży Pożarnej w Oseredku znajduje się Muzeum Pożarnictwa gromadzące historyczne eksponaty związane zarówno z zawodem strażaka jak i przeszłością samej OSP. Jednym z jego najcenniejszych eksponatów jest sikawka wodna z 1891 roku. Zasób muzeum jest szacowany na ok. 300 obiektów.

W ramach Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, działa klub ‘Prima’, prowadzący działalność informacyjną i edukacyjną dla dzieci i młodzieży. Ponadto biblioteki aktywnie uczestniczą w realizacji imprez kulturalnych na terenie Gminy.

Na terenie Gminy znajdują się również świetlice wiejskie, wybudowane w latach 1975 –2000, w następujących miejscowościach: Łuszczacz, Kunki, Ciotusza Nowa, Ciotusza Stara, Majdan Sopocki, Nowiny, Oseredek, Rybnica, Łosiniec, Maziły, Paary.

W miejscowości Susiec działa zespół ludowy „Szumy”, w Łuszczaczu „Zagórzanki”, w Ciotuszy Nowej „Jutrzenka”, w Grabowicy „Grabowiczanki”, w Majdanie Sopockim „Sopocka Nuta”, w Paarach „Parzanki”. Zespoły reprezentują Gminę na przeglądach i konkursach zespołów ludowych zdobywając nagrody i wyróżnienia.

W Oseredku znajduje się muzeum sprzętu strażackiego, w którym zgromadzono liczne eksponaty dotyczące działalności OSP. W 2014 r. nastąpiło uroczyste otwarcie muzeum. W muzeum zgromadzono pond 300 eksponatów sprzętu strażackiego oraz kolekcję literatury strażackiej.

Gminny Ośrodek Sportu w Suścu, wybudowany został w latach 1982-84. Teren ośrodka zajmuje 4 ha powierzchni, na której utworzono boiska sportowe, sanitariaty zewnętrzne, budynek socjalny szatnią i salą widowiskową. Przy ośrodku działa klub sportowy ”Szumy”. Budynek ośrodka wymaga modernizacji zaplecza sanitarnego, naprawy bieżni oraz budowy kortów tenisowych oraz trybuny. Ponadto w Gminie funkcjonuje kilka ogólnodostępnych boisk sportowych: w Suścu, Kunkach i Łosińcu. Przy większości szkół podstawowych znajdują się boiska szkolne, służące młodzieży szkolnej.

W Gminie funkcjonują również ośrodki wypoczynkowe: 2 sezonowe ośrodki wypoczynkowe, będące własnością Związku Harcerstwa Polskiego, położone we wsi Majdan Sop. II. (Stanica Harcerska „NAD SOPOTEM” i Stanica Harcerska „WODNA)., w Suścu: „Sosnowe Zacisze”, „Roztoczanka”, „Roztocze”, „Dom wczasowy Lech”, „Kamping Zbigniew Długosz”, „Damvic” Szkolne Schronisko Młodzieżowe przy Zespole Szkół Publicznych w Suścu, w Paarach: ” Strażnica Carska”. Ponadto w Gminie Susiec funkcjonują liczne gospodarstwa agroturystyczne, oferujące kwatery prywatne.

W zagospodarowaniu przestrzennym należy uwzględnić:

- ➔ potrzeby pod tereny usług: kultury, sportu, rekreacji i turystyki, w tym rekreacji indywidualnej.

9.7. Obiekty łączności.

Na terenie Gminy znajdują się 3 placówki Poczty Polskiej: w Suścu, w Majdanie Sopockim oraz w Paarach. Placówki te zajmują pomieszczenia w budynkach przeznaczonych dla innych celów, są to przeważnie budynki prywatne.

9.8. Cmentarze.

Na terenie Gminy znajdują się trzy cmentarze czynne w: Suścu (cmentarz katolicki o powierzchni 1,5 ha, został w ostatnich latach powiększony o nowe tereny i nie zachodzi konieczność powiększania czynnych cmentarzy lub wyznaczania nowych terenów pod cmentarze grzebalne), Łosińcu (cmentarz katolicki i prawosławny o powierzchni 2,5 ha), Majdanie Sopockim (cmentarz katolicki o powierzchni 1,0 ha) oraz w Łosińcu cmentarz wojskowy 1939 roku zamknięty.

Cmentarze objęte są ochroną, zarówno istniejące nagrobki jak i drzewostan. Sprawy ochrony obiektów zabytkowych reguluje Ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2016 r. poz. 1330 ze późn. zm.).

W zagospodarowaniu przestrzennym należy uwzględnić:

- ➔ ograniczenia w zagospodarowaniu przestrzennym w strefach 50 i 150 m od cmentarza grzebalnego (art. 3 ust. 1 rozporządzenia ministra gospodarki komunalnej z dnia 25 sierpnia 1959 r. w sprawie określania, jakie tereny pod względem sanitarnym są odpowiednie na cmentarze (Dz. U. z 1959 Nr 52, poz. 315,
- ➔ wskazane jest rozważenie dopuszczenia realizacji kolumbarium ze względu na postępujące zmiany tradycji pochówków.

9.9. Tereny zieleni urządzonej i rekreacyjnej.

Dla terenu Gminy nie sporządzono bilansu zieleni ogólnodostępnej. Fragmentaryczna zieleń urządzona znajduje się przy niektórych obiektach użyteczności publicznej, tj. przy Urzędzie Gminy w Suścu (Skwarki), Ośrodku Zdrowia w Suścu, itp. .Tereny zieleni wypoczynkowej w Suścu występują na powierzchni ok. 0,83 ha. Po dawnych parkach dworskich pozostały jedynie ślady. W Ciotuszy Starej – pozostałość po parku przyfolwarcznym, gdzie na powierzchni całkowitej 2 ha znajduje się około 60 drzew oraz krzewy; w Suścu – pozostałość parku, gdzie na powierzchni całkowitej 1,5 ha znajduje się kilkadziesiąt drzew.

W zagospodarowaniu przestrzennym należy uwzględnić:

- ➔ tworzenie w jednostkach osadniczych zieleni ogólnodostępnej jako terenów rekreacyjnych powiązanych funkcjonalnie z zabudową mieszkaniową, zagrodową, usługową oraz w celu kształtowania krajobrazu i mikroklimatu.

9.10. Struktura gospodarcza Gminy.

Rolnictwo- na terenie Gminy rozwija się w oparciu o indywidualne gospodarstwa rolne. Uprawiane są tu głównie zboża, ziemniaki i tytoń. Rolnicza przestrzeń produkcyjna stanowi podstawowy zasób Gminy. Niska, jakość rolniczej przestrzeni produkcyjnej i niewielki udział gruntów rolnych w powierzchni gminy powierzchni gminy nie stwarzają warunków do intensywnego rozwoju rolniczego gminy. Gospodarstwa o wielkości do 5 ha stanowią 66% gospodarstw gminy, natomiast powyżej 15 ha jest zaledwie 2 % gospodarstw. Poniższy rysunek przedstawia strukturę gospodarstw rolnych w Gminie Susiec.

Rysunek 2: Struktura gospodarstw rolnych w Gminie Susiec.

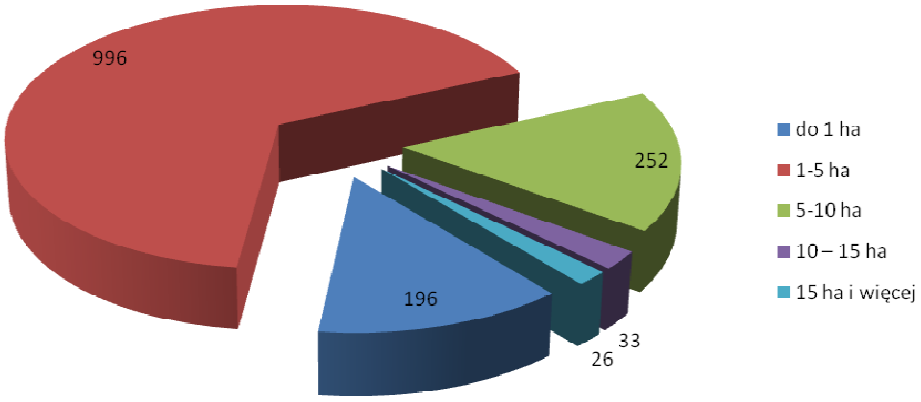

W zagospodarowaniu przestrzennym należy uwzględnić:
➔ tworzenie warunków do rozwoju funkcji uzupełniających min. usługi turystyczne, agroturystyka itp., ➔ tworzenie warunków do rozwoju rolnictwa ekologicznego min. na potrzeby wspierania turystyki.

Przedsiębiorczość pozarolnicza- na terenie Gminy nie ma większych obiektów przemysłowych, występują jedynie drobne zakłady o charakterze usługowym. Szczególnie w ostatnich latach nastąpił dynamiczny rozwój drobnych form przedsiębiorczości, głównie niewielkich zakładów usługowych, usługowo-rzemieślniczych, często rodzinnych. W 2011 roku w Gminie Susiec były zarejestrowane 441 podmioty gospodarcze, w 2013r. wzrosła do 447 natomiast w roku 2015r. wg GUS 454 (w sektorze rolniczym 34, przemysłowym 49, budowlanym 90).

Rysunek 3: Struktura rodzajowa podmiotów gospodarczych w latach 2011 – 2013

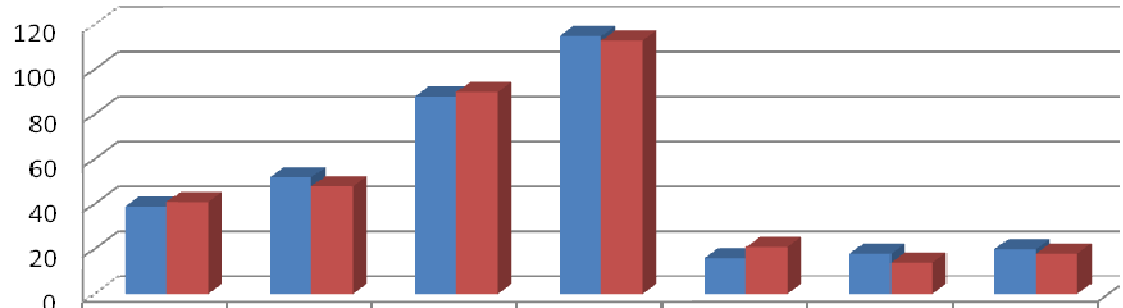

	rolnictwo, leśnictwo, rybactwo	przemysł	budownictwo	handel, naprawa pojazdów samochodowych	transport i gospodarka magazynowa	zakwaterowanie i gastronomia	działalność profesjonalna, naukowa i techniczna
2011	39	52	88	115	16	18	20
2013	41	48	90	113	21	14	18

Na terenie Gminy Susiec występują głównie drobne zakłady o charakterze usługowym, usługowo-rzemieślniczym. Często są to firmy rodzinne, zatrudniające niewiele osób.

Większe zakłady pracy zlokalizowane na terenie Gminy Susiec to: Zakład Usługowo – Produkcyjny „DREWMET", Piekarnia Chmiel St. i S-ka, Przedsiębiorstwo Handlowo – Usługowe „ROLMOS", Kopalnia Piasku Zawadki, Masarnia Wiktor Hałasa – Kunki, Urząd Gminy i jednostki podległe (szkoły, GOK, GZUK),

Bank Spółdzielczy Tomaszów Lubelski, O/Susiec, Firma Handlowo Usługowa o Wytwórcza „EUROCAMP” S.J. Susiec, Kolejowe Przedsiębiorstwo Turystyczno Wypoczynkowe NATURA – TOUR Sp. o.o., Ośrodek Wypoczynkowy „ROZTOCZE” w Suścu.

W zagospodarowaniu przestrzennym należy uwzględnić:
➔ tworzenie warunków do rozwoju w obrębie wsi działalności pozarolniczej jako funkcji uzupełniających w terenach zabudowy zagrodowej lub mieszkaniowej oraz jako funkcji samodzielnych.

Leśnictwo- stan leśnej przestrzeni produkcyjnej scharakteryzowany w *Rozdziale: Uwarunkowania wynikające ze stanu środowiska, w tym stanu rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej (…), Podrozdział: Stan leśnej przestrzeni produkcyjnej*. Lasy obok przestrzeni rolniczej stanowią podstawowy zasób Gminy Susiec, dający podstawy surowcowe (drewno, zwierzęta łowne) rozwoju funkcji produkcyjnych i usługowych oraz pozwalający

Turystyka

Susiec jako wieś letniskowa był popularny już w okresie międzywojennym. Obecnie zainteresowanie turystów Suścem i okolicami stale rośnie. Rysuje się tendencja lokalizowania przez mieszkańców dużych miast domów letniskowych.

Walory turystyczne Gminy Susiec są sumą walorów przyrody żywej i nieożywionej, atrakcyjności krajobrazowo-kulturowej (Roztocze jest regionem i rangi turystycznej w skali kraju) oraz zagospodarowania turystycznego. O atrakcyjności turystycznej Gminy decydują rozległe lasy, w tym o charakterze puszczańskim, wysoka bioróżnorodność, korzystny mikroklimat, atrakcyjność geologiczna, tektoniczna, krajobrazowa i przyrodnicza strefy krawędziowej Roztocza Środkowego, przełomy Tanwi i Spotu prze strefę krawędziową, górski charakter rzek spływających Roztocza, liczne źródliska o wybitnych walorach hydrologicznych i krajobrazowych, zabytki kultury, tradycje i obrzędy ludowe, bogata baza turystyczna w postaci ośrodków wczasowych, kolonijnych, gospodarstw agroturystycznych, zbiornik rekreacyjny, liczne szlaki turystyki pieszej i rowerowej itp. Atrakcyjność przyrodniczo-krajobrazową Gminy potęguje sąsiedztwo rozległych terenów Roztocza Środkowego i Południowego oraz Równiny Biłgorajskiej porośniętej lasami puszczańskimi, o walorach rangi europejskiej. Centralne położenie Gminy daje jej uprzywilejowana pozycję w zakresie możliwości organizowania rekreacyjnego i krajoznawczego korzystania walorów przyrodniczo-krajobrazowych. Funkcja turystyczna powinna być równorzędną funkcją rolniczą. Rodzaj i ranga walorów uzasadnia rozwój różnych form turystyki kwalifikowanej, krajoznawczej, agroturystyki i organizacji wypoczynku weekendowego.

Ilość i jakość niektórych zasobów przyrodniczych może stwarzać szansę ukierunkowanego rozwoju społeczno-gospodarczego lub ograniczać możliwości rozwojowe. Możliwości rozwoju różnorodnych form turystyki i rekreacji stwarza wysoka jakość walorów turystycznych będących pochodną bogactwa ilościowego i jakościowe zasobów przyrodniczych, krajobrazowych, kulturowych, rozbudowanej bazy turystycznej oraz centralne położenie Gminy w obszarach wysokiej rangi turystycznej (Roztocze, Puszcza Solska).

Na terenie Gminy Susiec funkcjonuje 9 obiektów noclegowych świadczących usługi turystyczne (dane dotyczące obiektów posiadające 10 i więcej miejsc noclegowych dane GUS z 2015r.). Istnieją również liczne gospodarstwa agroturystyczne. Pojawia się też zapotrzebowanie na indywidualną zabudowę rekreacyjną. Rozwojowi turystyki sprzyjają tez liczne szlaki turystyczne piesze i rowerowe (długość ścieżek rowerowych na terenie Gm. Susiec w 2015r. wg danych Głównego Urzędu Statystycznego wynosi: 20,3km.)

Przez obszar Gminy Susiec prowadzą następujące szlaki turystyki pieszej i rowerowej: **Szlak Ziemi Józefowskiej** o dł. 42,5km, **Szlak Walk Partyzanckich** o dł. 61 km, **Szlak Krawędziowy o** dł. 52, 5 km, **Szlak im. W. Podobińskiej o** dł.56 km, **Szlak Szumów o** dł.17 km (tzw. „pętelka”), **Szlak Południowy** o dł.17 km, **Centralny szlak roztocza**- podstawowa długość szlaku 180 km, **Do Rudy Różanieckiej i Narola**- Długość ok. 40 km, **Do Borowych Młynów**- Długość ok. 30 km, **Dookoła Gminy Susiec**- długość ok.40 km, **Przez Hutę Szumy do Narola; Trasa rowerowa Green Velo** długości ponad 200 km przebiega przez pięć województw wschodniej Polski. W Gminie Susiec trasa przebiega przez miejscowości Maziły, Łosiniec, Wólka Łosiniecka, Rybnica, Susiec, Oseredek, do granicy Gminy; **„Szlak geoturystyczny Roztocza Środkowego".** Długość szlaku wynosi 68 km; **Szlak „Walk Partyzanckich”.**

W miejscach koncentracji wypoczynku pobytowego wczasowego i weekendowego coraz większe zapotrzebowanie jest na krótkie ścieżki przyrodniczo-krajoznawcze, dostosowane do zróżnicowanych możliwości wędrowania różnych grup wiekowych turystów i różnorodne tematycznie. W 1998 r. została wyznaczona, opisana i urządzona ścieżka przyrodniczo-dydaktyczna "Nad Tanwią". Istnieje również ścieżka w rez."Czartowe Pole".

W zagospodarowaniu przestrzennym należy uwzględnić:

- ➔ zagospodarowanie rekreacyjno-wypoczynkowe najatrakcyjniejszych turystycznie obszarów Gminy przez dostosowanie istniejącej zabudowy do obsługi turystyki oraz wydzielenie terenów pod tereny rekreacji indywidualnej (ML),
- ➔ kształtowanie funkcji turystycznej z uwzględnieniem nadrzędności funkcji przyrodniczej,
- ➔ rozwój usług związanych z turystyką.

10. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z ZAGROŻEŃ BEZPIECZEŃSTWA LUDNOŚCI I JEJ MIENIA.

Na terenie Gminy mogą zaistnieć następujące zagrożenia: pożarowe, powodziowe, budowlane, komunikacyjne, chemiczno-ekologiczne, infrastruktury krytycznej (komunalnej) oraz nietypowe sytuacje kryzysowe. Ponadto na terenie występuje ryzyko zaistnienia nadzwyczajnych zagrożeń środowiska, które mogą być przede wszystkim wynikiem katastrof wywołanych przez awarie infrastruktury technicznej, jak również przez siły natury:

- antropogeniczne skażenia wód podziemnych GZWP Nr 408 Niecka Lubelska (Chełm-Zamość) oraz GZWP nr 428 Dolina Kopalna Biłgoraj – Lubaczów, lub wód powierzchniowych środkami chemicznymi, zwłaszcza ropopochodnymi zagrażające zdrowiu ludzi i niszczące życie biologiczne w rzekach,
- zagrożenie powodzią w dolinie Tanwi (na terenach zagrożonych powodzią) lub lokalne podtopienia w wyniku deszczy nawalnych,
- zagrożenie spowodowane zmianą klimatu: klęskami żywiołowymi lub anomaliami pogodowymi, czego przykładem był huragan, który w czerwcu 1997 roku spowodował ogromne straty w gminach byłego województwa zamojskiego oraz katastrofalna powódź w południowo-zachodniej części kraju 1999 roku,
- radykalne zmiany stosunków wodnych powodujące w wyniku przesuszenia lub podtopienia albo zalania terenów szkody gospodarcze i zmiany biocenotyczne,
- działania uruchamiające zjawiska erozji wodnej (degradacja gleb i powierzchni ziemi),
- w przypadku kumulacji niekorzystnych warunków atmosferycznych mogą w strefach geodynamicznych krawędzi i stoków o nachyleniach powyżej 15% wystąpić ruchy osuwiskowe mas ziemnych.
- awarie infrastruktury technicznej i komunalnej (np. rozszczelnienie lub wybuch gazociągu, rozszczelnienie kolektora sanitarnego, awaria instalacji oczyszczalni ścieków), katastrofy drogowe lub kolejowe z udziałem substancji niebezpiecznych,
- zagrożenie pożarem w terenach budowlanych lub leśnych (Gmina odznacza się dużą lesistością), pożary niszczące majątek i życie biologiczne,

Zagrożenia mogą mieć charakter lokalny lub ponadlokalny oraz charakter wewnętrzny lub zewnętrzny. Przykładowo zanieczyszczenia emitowane przez elektrociepłownię Połaniec nanoszone są z południowo-zachodnimi wiatrami na teren Lubelszczyzny, natomiast w przypadku wprowadzenia zanieczyszczeń do wód Tanwi i jej dopływów m.in. w obszarze Gminy Susiec, przemieszczą się z wodami do Sanu.

Zagrożenia bezpieczeństwa ludności i jej mienia bardzo często związane są z nieodpowiednią lokalizacją zakładów, dróg i innych obiektów lub niewłaściwa eksploatacją, a co za tym idzie wzrastającą liczbą awarii, katastrof związanych rozwojem cywilizacyjnym. Działania o charakterze planistycznym mają na celu zapewnienie bezkolizyjnego funkcjonowania struktur przestrzennych oraz minimalizowanie negatywnych skutków zagrożeń naturalnych i cywilizacyjnych. Większość potencjalnych zagrożeń bezpieczeństwa może być eliminowana na poziomie Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego metodą separacji przestrzennej

funkcji o różnym stopniu uciążliwości. Na poziomie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego formułowane są natomiast środowiskowe uwarunkowania ustalonych funkcji terenu. Istnieje również możliwość, poprzez wprowadzenie odpowiednich zakazów, eliminacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko (i zdrowie ludzi).

Na terenie Gminy Susiec realizowana jest: ochrona przeciwpożarowa- **funkcjonuje 15 posterunków Ochotniczej Straży Pożarnej** w: Ciotuszy Nowej, Ciotuszy Starej, Grabowicy, Kunkach, Łosińcu I, Łosińcu II, Łuszczaczu, Majdanie Sopockim Pierwszym, Nowinach, Oseredku, Paarach, Róży, Rybnicy, Suścu i Wólce Łosinieckiej. Komenda Rejonowa Państwowej Straży Pożarnej zlokalizowana jest na terenie miasta Tomaszowa Lubelskiego, oddalonego od Sușca o 15 km. Posiada ona szeroki zakres kompetencji, jest służbą wiodącą nie tylko w przypadku pożaru, ale również bierze udział w ratownictwie chemicznym, komunikacyjnym, budowlanym, w przypadku miejscowych zagrożeń radiacyjnych w ratownictwie osób i zwierząt.

W zagospodarowaniu przestrzennym należy uwzględnić:

- ➔ kształtowanie warunków przestrzennych dla potrzeb ochrony przeciwpowodziowej poprzez rozwój małej retencji na dopływach rzeki głównej, utrzymanie i zwiększanie naturalnej retencji (mokradła, zalesienia), renaturalizację rzek, utrzymanie i modernizację urządzeń melioracyjnych, wykluczenie rozwoju zabudowy na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią,
- ➔ w wyznaczaniu terenów rozwoju zabudowy- zagrożeń naturalnych i antropogenicznych dla zabudowy oraz generowanych przez zabudowę, w tym zagrożenia powodzią, ruchami osuwiskowymi, zjawiskami erozyjnymi,
- ➔ strefy koncentracji naturalnego spływu wód opadowych i roztopowych (dna suchych dolin) ze wskazaniem do wykluczenia z rozwoju zabudowy.

11. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z POTRZEB I MOŻLIWOŚCI ROZWOJU GMINY.

11.1. Analizy ekonomiczne, środowiskowe i społeczne.

Analiza walorów przyrodniczych, kulturowych, sytuacji gospodarczej i społecznej Gminy pozwoliła na określenie zarówno szans, jak i barier rozwojowych obszaru.

Szanse rozwoju

Przebieg ważnych szlaków transportowych: przebieg linii kolejowej 69 oraz przebieg drogi wojewódzkiej 835.

Położenie geograficzne Gminy w regionie: nieodległe sąsiedztwo (15 km) z miastem Tomaszowem Lubelskim, obecnie miastem powiatowym, co stwarza możliwość korzystania z infrastruktury społecznej i technicznej miasta; przynależność do obszaru transgranicznego Euroregion „Bug", co daje możliwości rozwoju społeczno-gospodarczego, jak i współpracy naukowo-kulturalnej w ramach istniejących porozumień; przynależność do obszaru funkcjonalnego Roztoczańsko-Puszczańskiego ze wskazaniem do rozwoju funkcji produkcyjnych i usługowych na bazie zasobów drewna .

Cechy środowiska przyrodniczego: położenie w różnorodnych jednostkach fizjograficznych (Roztocze Środkowe, Roztocze Południowe, Równina Biłgorajska) – umożliwiające wykształcenie się różnych funkcji rozwojowych; wysokie wartości środowiska przyrodniczego: Obszary Natura 2000, Krasnobrodzki Park Krajobrazowy, Park Krajobrazowy Puszczy Solskiej, rezerwaty przyrody: „Czartowe Pole", „Nad Tanwią", „Nowiny") co wpływa na wysokie walory turystyczne Gminy Susiec- Roztocze jest regionem turystycznym wysokiej rangi w skali kraju; zasoby surowców mineralnych dla celów budowlanych (znaczenie lokalne); występowanie dużych zasobów wód podziemnych o bardzo dobrej jakości; czyste środowisko przyrodnicze (powietrza, gleb i lasów), co sprzyja rozwojowi ekoturystyki i agroturystyki; zbiornik wodny w Majdanie Sopockim wpływa na rozwój funkcji turystycznej; zasoby surowców naturalnych; korzystne warunki bioklimatyczne, szczególnie bardzo dobre warunki solarne oraz bardzo korzystny wpływ rozległych lasów na modyfikację klimatów lokalnych, wybitne walory przyrodnicze i krajobrazowe czynią teren Gminy bardzo atrakcyjnym dla różnorodnych form rekreacji; kompleks lasów puszczańskich w zachodniej części Gminy i możliwość zwiększenia lesistości w części wschodniej poprzez zalesianie gruntów nieprzydatnych rolniczo sprawia, że obszary te są bardzo atrakcyjne dla turystyki, rekreacji, łowiectwa, itp.; zasobne łowiska czynią teren bardzo atrakcyjnym dla łowiectwa, duża zasobność oraz wysoka, jakość wód kredowych, wysoka, jakość wód źródlanych; atrakcyjność wód powierzchniowych dla rekreacji,

szczególnie zbiornika w Majdanie Sopockim, możliwość wzrostu atrakcyjności poprzez realizację projektowanego zbiornika retencyjnego w Rybnicy i Łosińcu.

Cechy środowiska kulturowego: położenie na byłych terenach Ordynacji Zamojskiej; położenie w paśmie pogranicza kulturowego wyznaczone przez obiekty sakralne 3 religii, tj.: chrześcijaństwa (greckokatolickie, rzymsko-katolickie, prawosławne), judaizmu i islamu, rozciągające się od Haczowa (woj. podkarpackie) po Drohiczyn (woj. podlaskie). Pasmo pogranicza kulturowego obejmuje powiat: tomaszowski; położenie w roztoczańsko-puszczańskim paśmie osadnictwa leśnego dla którego typowe są wsie rozproszone, o nieregularnym układzie pól.

Uwarunkowania społeczne: nadwyżki zasobów pracy.

Uwarunkowania wynikające z zagospodarowania Gminy: wykształcone przestrzennie funkcje Gminy; wzrost usług związanych z obsługą ruchu turystycznego (hotelarstwo, gastronomia, obsługa komunikacji, itp.),możliwość łączenia wypoczynku z lecznictwem (Sanatorium Krasnobród, Sanatorium Horyniec).

Uwarunkowania polityczno-prawne: możliwość pozyskania funduszy europejskich; polityka otwarcia gospodarczego na wschód – Białoruś, Ukraina; możliwość skorzystania z kredytów przeznaczonych dla rozwoju terenów przygranicznych ściany wschodniej (fundusze przyznane przez Unię Europejską); Program Operacyjny dla Województwa Lubelskiego na lata 2014 – 2020, który ma na celu podnoszenie konkurencyjności województwa lubelskiego. Główne osie priorytetowe, wspierane w Programie: badania i innowacje; cyfrowe Lubelskie; konkurencyjność przedsiębiorstw; energia przyjazna środowisku; efektywność energetyczna i gospodarka niskoemisyjna; ochrona środowiska i efektywne wykorzystanie zasobów; ochrona dziedzictwa kulturowego i naturalnego; mobilność regionalna i ekologiczny transport; rynek pracy; adaptacyjność przedsiębiorstw i pracowników do zmian; włączenie społeczne; edukacja, kwalifikacje i kompetencje; infrastruktura społeczna

Podstawowe problemy i bariery rozwoju- analiza stanu i uwarunkowań rozwoju Gminy umożliwia zidentyfikowanie problemów wymagających rozwiązania. W opracowaniu uporządkowano je w grupy: problemy przyrodniczo-ekologiczne, problemy środowiska kulturowego, problemy demograficzno-społeczne, problemy strukturalne, problemy infrastruktury technicznej i komunikacyjnej.

Problemy przyrodniczo-ekologiczne:

Ograniczenia wynikające z zakresu ochrony prawnej i planistycznej oraz celów środowiskowych : ograniczenia wynikające z faktu położenia praktycznie całego obszaru Gminy (poza niewielkim terenem w Suścu, Oseredku i Maziłach) w obszarach Natura 2000: PLB060008 Puszcza Solska, PLB060012 Roztocze oraz PLH060034 Uroczyska Puszczy Solskiej, znacznej części obszaru w parkach krajobrazowych: Puszczy Solskiej oraz Krasnobrodzki oraz w rezerwatach przyrody „Czartowi Pole” ,”Nad Tanwią”, „Nowiny”; ograniczenia wynikające z realizacji celów środowiskowych wód powierzchniowych i podziemnych,; ograniczenia wynikające z potrzeby ochrony krajobrazowej strefy krawędziowej Roztocza Środkowego, która jest unikalnym fragmentem granicy geologicznej pomiędzy płytową Europą wschodnia i fałdową Europą zachodnią, widocznej w fizjografii terenu; ograniczenia wynikające z potrzeby ochrony krajowych korytarzy ekologicznych, krajowych przyrodniczych obszarów funkcjonalnych oraz systemu przyrodniczego Gminy (korytarze ekologiczne, obszary węzłowe, węzły ekologiczne); ograniczenia wynikające z ochrony dziedzictwa geologicznego, tworzenie stanowisk dokumentacyjnych lub pomników przyrody, znaczna liczba geostanowisk występująca na ternie Gminy, duża część Gminy znajduje się w projektowanym Geoparku Kamienny Las na Roztoczu; ograniczenia wynikające z obowiązku ochrony Głównego Zbiornika Wód Podziemnych Nr 407 oraz GZWP 428; ograniczenia wynikające z ochrony projektowanych obszarów ochronnych zlewni rzek (tzw. zlewni chronionych), zlewnia prawostronnych dopływów górnej Tanwi do ujścia Szumu, oraz zlewnia górnego Wieprza; ograniczenia wynikające z potrzeb ochrony terenów źródliskowych; ograniczenia wynikające z kształtowania biologicznych buforów w postaci pasów ochronnych (cieki wodne oraz zbiorniki wodne); ograniczenia wynikające z ochrony integralności głównych kompleksów leśnych: Roztocza Środkowego, Puszcza Solska; ograniczenia wynikające z zapewnienia prawidłowego funkcjonowania ekosystemów leśnych poprzez wyznaczanie stref ochrony warunków siedliskowych lasu (otulin); ograniczenia wynikające z ochrony najcenniejszych walorów krajobrazowych w postaci tzw. krajobrazów priorytetowych; ograniczenia w przeznaczeniu gruntów rolnych klasy III i IV oraz gruntów leśnych na cele nierolne i nieleśne.

Ograniczenia wynikające z istniejącego zagospodarowania terenu: niepełne wyposażenie jednostek osadniczych w zbiorowe systemy odprowadzania ścieków, brak systemów kanalizacji deszczowej i podczyszczania wód opadowych i roztopowych przed odprowadzeniem do dolin lub bezpośrednio do wód; bardzo duża presja turystyki i funkcji komplementarnych na doliny rzeczne i zbiorniki wodne, (obustronna zabudowa dolin rzecznych oraz zabudowa większości obrzeży zbiorników wodnych); eksploatacja kopalin w obrębie siedlisk przyrodniczych ważnych dla populacji dziko żyjących ptaków w tym gatunków priorytetowych dla Wspólnoty; napływ do dolin rzecznych zanieczyszczeń z powierzchni rolniczej i terenów komunikacyjnych (brak systemów kanalizacji deszczowej i podczyszczania wód opadowych i roztopowych przed odprowadzeniem do dolin lub bezpośrednio do wód); wprowadzanie zabudowy w dna dolin rzecznych ze złożonymi warunkami gruntowo-wodnymi, niekorzystnym mikroklimatem, funkcjami ekologicznymi oraz w siedliska leśne (miejsca rozrodu i regularnego przebywania gatunków, trasy migracyjne),

***Problemy środowiska kulturowego*:** znaczna dekapitalizacja wartości materialnych dziedzictwa kulturowego (parki podworskie, drewniana architektura lokalna, itp.); niekorzystne przekształcanie obiektów zabytkowych i nieprawidłowa ich rewaloryzacja.

***Problemy społeczne*:** migracja ludności (głównie ludzi młodych i wykształconych), „starzejące się" społeczeństwo; przemieszczanie ludności wiejskiej na tereny podmiejskie, a co za tym idzie ciągłe wysiedlanie wsi; wysokie bezrobocie zarejestrowane i utajone (głównie w rolnictwie). Bardzo duży odsetek bezrobotnych stanowią kobiety. Sytuacja taka jest skutkiem niskich kwalifikacji zawodowych mieszkańców Gminy; zbyt duże zatrudnienie w bezpośredniej produkcji rolnej, przy niewielkim w działach poza rolniczych; niska świadomość i aktywność społecznej mieszkańców Gminy Susiec.

***Problemy strukturalne*:** przewaga w gospodarce, wadliwego strukturalnie, rolnictwa o charakterze surowcowym; niski udział rodzimego kapitału, generowanego w działach poza rolniczych oraz znikomy napływ kapitału zagranicznego (czynniki wpływające na ożywienie gospodarcze); mała atrakcyjność inwestycyjna spowodowana peryferyjnym położeniem w kraju i "zapóźnieniem" cywilizacyjnym materialnym i społecznym; nierównomierne, przestrzenne rozmieszczenie infrastruktury społecznej (szkół, usług medycznych) i komunalnej, co powoduje zróżnicowanie standardów życiowych ludności,

Problemy infrastruktury technicznej i komunikacyjnej: niskie parametry techniczne oraz słaba nawierzchnia wszystkich rodzajów dróg (wojewódzkich, powiatowych i gminnych); niepełne wyposażenie Gminy w sieć wodociągową; słabo rozwinięta sieć kanalizacyjna; brak zbiorczych systemów grzewczych; niedostatecznie rozwinięta sieć i nie zadawalający stan infrastruktury technicznej; niedoinwestowanie obszarów wiejskich w zakresie infrastruktury technicznej obniża jakość życia mieszkańców i atrakcyjność inwestycyjną oraz stanowi duże zagrożenie dla jakości wód podziemnych i powierzchniowych. Konieczne jest jak najszybsze wdrażanie programów sanitacji wsi i zlikwidowanie rażącej dysproporcji pomiędzy stopniem zaopatrzenia w wodę z wodociągów zbiorowych, a stopniem skanalizowania obszarów wiejskich; niski poziom rozwoju infrastruktury komunalnej (brak sieci gazociągów w niektórych sołectwach, zbiorczych urządzeń wodno-kanalizacyjnych i utylizacji nieczystości stałych) stanowi poważne zagrożenie dla środowiska naturalnego (obszar Krasnobrodzkiego Parku Krajobrazowego i jego otuliny, Parku Krajobrazowego Puszczy Solskiej, GZWP, zbiorników wodnych), oraz zagrożenie dla osiągnięcia celów środowiskowych JCWP i JCWPd.

Szczegółowa analiza szans i barier rozwojowych Gminy umożliwia określenie celów strategicznych rozwoju obszaru. Należy stopniowo przekształcać strukturę gospodarczą Gminy, zgodnie z uwarunkowaniami społecznymi, ekonomicznymi i przestrzennymi.

Możliwości Gminy oraz jej status nie pozwalają na rozwiązanie wszystkich istniejących problemów we własnym zakresie. Dlatego konieczny jest interwencjonizm państwa w zakresie przełamywania barier strukturalnych (przebudowa rolnictwa, kierowanie kapitału dla zwiększenia atrakcyjności inwestycyjnej, rozwiązanie problemu bezrobocia, itp.) oraz realizacji zadań krajowych i regionalnych (modernizacja i rozbudowa krajowych systemów komunikacji i transportu, energetyki, telekomunikacji, rozwoju wymiany międzynarodowej, ochrony środowiska, ochrony obszarów i obiektów prawnie chronionych, itp.)

Problemy lokalne, ale o szerszym zasięgu niż obszar Gminy powinny być rozwiązywane przez wspólne działania z gminami sąsiednimi.

Są to problemy:

- gospodarcze (zbyt i przetwórstwo produktów rolnych, współpraca w zakresie rozwoju turystyki i wypoczynku, tworzenie nowych miejsc pracy, itp.) oraz związanej z nią sfery obsługi (wspólne promocje, agencje rozwoju gospodarczego, itp.);
- infrastruktury technicznej i komunikacji lokalnej z zakresu gospodarki wodno-ściekowej, utylizacji nieczystości, gazyfikacji, telefonizacji, drogownictwa, itp.

Zadania dotyczące rozwoju lokalnej przedsiębiorczości, przywrócenia i utrzymania ładu przestrzennego, utrzymanie i modernizacja gminnej infrastruktury społecznej i komunalnej Gmina musi rozwiązać we własnym zakresie i z własnych środków.

W Gminie Susiec gospodarka oparta jest głównie o rolnictwo, turystykę, częściowo gospodarkę leśną. Dlatego należy przeprowadzić modernizację rolnictwa poprzez zmianę struktury wielkości i wprowadzenie specjalizacji gospodarstw, przejście z produkcji surowcowej na przetwórczą (rozwój przetwórstwa rolno-spożywczego) oraz stworzenie nowoczesnej sfery obsługi rolnictwa. Może się to odbyć dzięki przekształceniu modelu wsi monofunkcyjnej na wielofunkcyjną, z rozwiniętym przemysłem rolno-spożywczym (działalność produkcyjna usługowa) i zbytem wytworzonych produktów. Aby osiągnąć ten cel trzeba przeprowadzić kompleksową rozbudowę i modernizację całej infrastruktury technicznej i społecznej wsi. W zależności od istniejących warunków przyrodniczych i gospodarczo-społecznych obszaru powstawać powinny różne modele wsi wielofunkcyjnej. Mają one stymulować poprawę jakości życia mieszkańców wsi, łagodzić dysproporcje między warunkami bytu na wsi i w mieście, przeciwdziałać depopulacji obszarów rolniczych.

11.2. Prognoza demograficzna.

Zagadnienia ludnościowe dla Gminy Susiec opracowane zostały na podstawie danych Urzędu Gminy w Suścu oraz Głównego Urzędu Statystycznego. Powierzchnia Gminy Susiec wynosi 191 km^2 i obejmuje 21 jednostek osadniczych. Na terenie Gminy zamieszkuje ogółem 7622 osób, w tym 3786 kobiet tj. 49,67% (dane GUS z 2015r.). W latach 2000-2015 liczba mieszkańców zmalała o 7,09%. Średni wiek mieszkańców wynosi 40,8 lat i jest porównywalny do średniego wieku mieszkańców województwa lubelskiego oraz porównywalny do średniego wieku mieszkańców całej Polski. Gmina Susiec wg danych z 2015r. ma ujemny przyrost naturalny wynoszący -50 (urodzenia żywe 44, zgony 94). Wg danych z 2015r. ludność w wieku produkcyjnym – 4791 tj. 62,9% mieszkańców Gminy Susiec, w wieku przedprodukcyjnym 1309 mieszkańców tj.17,2% oraz w wieku poprodukcyjnym 1522 mieszkańców tj. 20,0% mieszkańców.

Tabela 9: Tendencje demograficzne ludności Gminy Susiec w latach 2006-2015

Rok	Ogółem	Gęstość zaludnienia os na km^2	Ludność w wieku przedprodukcyjnym %	Ludność w wieku produkcyjnym %	Ludność w wieku poprodukcyjnym %	Kobiety na 100 mężczyzn
2006	7761	40,63	21,7	59,0	19,2	98
2008	7729	40,46	20,7	60,1	19,2	99
2009	7698	40,30	19,7	60,8	19,3	98
2010	7833	41,01	19,6	61,3	19,1	98
2011	7794	40,81	19,2	61,6	19,2	98
2013	7741	40,53	18,2	62,3	19,5	99
2014	7702	40,32	17,9	62,5	19,6	99
2015	7622	39,90	17,2	62,8	20	99

Źródło: Dane Głównego Urzędu Statystycznego

Liczba ludności w Gminie Susiec w latach 2000-2015 zmniejszyła się o 7,09 % oraz gęstość zaludnienia w osobach na km^2 o 7,2 %. Konsekwencją ujemnego przyrostu naturalnego (przewaga zgonów nad urodzeniami jest zmniejszanie się udziału ludności w wieku przedprodukcyjnym (z 21,7 % w 2006 r. do 17,9 % w 2014r.) .

Ruch naturalny i migracyjny

Czynnikiem oddziałującym najsilniej na przemiany demograficzne, liczbę ludności i strukturę stanowią ruchy naturalne (biologiczne) i migracyjne. Przyrost naturalny w Gminie Susiec ma saldo ujemne, które zwiększa się (z -35 w 2005r. do -50 w 2015 r.). Saldo migracji kształtowało się na poziomie - 32 w 2014 r., -31 w 2015r. Proces wyludniania się Gminy zwiększa ruch migracyjny. Przyczyną nadmiernych procesów odpływowych jest głównie brak miejsc pracy.

Tabela 10: Ruch naturalny i migracyjny

	Urodzenia żywe	Zgony	Przyrost naturalny	Saldo migracji
2005	72	107	-35	-33
2015	44	94	-50	-31

Źródło: Dane 2005 Strategia Rozwoju Gminy Susiec, dane 2015 GUS

Zgodnie z Planem Zagospodarowania Województwa Lubelskiego prognoza demograficzna dla województwa zakłada spadek liczby ludności w 2035r. o 13%, w stosunku do roku 2009r. Prognozowana liczba ludności będzie się systematycznie zmniejszała, przy czym prognozowany spadek liczby ludności w miastach do 2035 r. będzie większy i wyniesie około 16 %, w stosunku do 2009 r., natomiast na wsi będzie mniejszy i wyniesie około 10 %. Główny wpływ na sytuację demograficzną będzie miał ujemny przyrost naturalny oraz ujemne saldo migracji.

Ujemny przyrost naturalny na terenie województwa notowany jest od dłuższego czasu. Zgodnie z prognozą demograficzną w kolejnych latach będzie się on w dalszym ciągu obniżał i w 2035 r. osiągnie średnią wartość -5,9 ‰. W miastach przyrost naturalny będzie się kształtował na poziomie -6,4 ‰, natomiast na terenach wiejskich będzie niższy i osiągnie wartość -5,1 ‰.

Prognoza demograficzna do roku 2035 przewiduje pogłębianie się procesu starzenia społeczeństwa, spowodowanego ujemnym przyrostem naturalnym. W 2035 r. przewiduje się spadek o 4% w stosunku do 2009 r. liczby ludności w wieku przedprodukcyjnym, o 6,6% w wieku produkcyjnym. Zwiększeniu ulegnie liczba ludności w wieku poprodukcyjnym o 10,6%. Zgodnie z prognozą demograficzną bardziej niekorzystne zjawiska będą zachodziły w miastach. Spadek liczby ludności w wieku przedprodukcyjnym w miastach wyniesie 3%, natomiast na wsi 5%, w wieku produkcyjnym w miastach 10,5%, na wsi 3%. Liczba ludności w wieku poprodukcyjnym wzrośnie o 14% w miastach, a na terenach wiejskich o 8%.

Ruch migracyjny ludności, ze względu na trudny do przewidzenia charakter, przedstawiony został tylko do roku 2020. Prognoza przewiduje wzrost średniego salda migracji o 760 osób w stosunku do poziomu z 2009 r. Na terenach miejskich prognozowany jest spadek salda z 4153 w 2009 r. do 3000 w 2020 r., natomiast na terenach wiejskich wzrost z 668 w 2009 r. do 1655 w 2020 r. Kierunkami migracji ludności w województwa lubelskiego będą dalszym ciągu województwa mazowieckie, małopolskie, śląskie. Wewnątrz województwa lubelskiego przewidywany jest zwiększony ruch ludności wiejskiej do miast. Do roku 2035 przewidywany jest spadek migracji zagranicznych, spowodowany poprawą poziomu życia w Polsce oraz wyczerpaniem się potencjału emigracyjnego. Zgodnie z prognozą demograficzną dla województwa lubelskiego przewidywany jest spadek liczby ludności. W 2035 r. prognozuje się spadek liczby ludności wiejskiej o 10 % względem roku 2009.

Z analizy tempa spadku ludności w ostatni ich 15 latach w Gminie Susiec wynika, że ogólna liczba ludności zmniejsza się średnio o około 0,5 % rocznie. Z przyjętych założeń prognostycznych w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubelskiego (2015) wynika, że spadek ludności w okresie 26 lat będzie również następował średnio o 0,5 % rocznie, o 13% w 2035 r. W obszarach wiejskich zakłada się mniejszy ok. 10 % spadek liczby ludności w tym okresie. (tj. 0,38% średniorocznie**). Przy założeniu utrzymania się tempa dotychczasowego spadku liczby ludności w Gminie Susiec (0,5 % średniorocznie) można przyjąć, że liczba mieszkańców z 7622 w 2015r. zmniejszy się w następnym 20-leciu o ok. 10% tj. do 6 860 osób w 2035 r.** Wpływ na spadek liczby ludności mają przyrost naturalny i migracje ludności. W ciągu kolejnych lat przyrost

naturalny będzie ujemny, a jego wartość będzie się obniżała. W prognozie zakłada się dalszy wzrost migracji. Ludność wiejska w dalszym ciągu będzie migrowała ze wsi do miast. Ponadto ludność z województwa lubelskiego nadal będzie migrować do bogatszych województw. W najbliższych latach spodziewany jest natomiast spadek migracji zagranicznych.

W zagospodarowaniu przestrzennym należy uwzględnić:

- ➔ instrumenty planistyczne generujące nowe miejsca pracy i wzrost poziomu życia mieszkańców oraz zabezpieczenie infrastruktury poprawiającej warunki bytowe w celu ograniczenia migracji poza teren Gminy Susiec, w tym do innych krajów oraz zwiększenia przyrostu naturalnego.

11.3. Możliwości finansowania przez Gminę wykonania sieci komunikacyjnej i infrastruktury technicznej, a także infrastruktury społecznej, służących realizacji zadań własnych Gminy.

Do inwestycji służących realizacji zadań własnych Gminy związanych z lokalizacją nowej zabudowy należą: modernizacja, rozbudowa i budowa układu komunikacyjnego (drogi publiczne), wyposażenie terenów w sieć wodociągową, oraz w sieć kanalizacyjną.

Nowe tereny zabudowy zostały wyznaczone w obrębie istniejących jednostek osadniczych jako kontynuacja lub uzupełnienie istniejącej zabudowy i charakteryzują się różnym stopniem ukształtowania układu komunikacyjnego oraz wyposażenia w infrastrukturę techniczną. Większość z nich jest lokalizowana wzdłuż istniejących dróg, z których część stanowią drogi o nawierzchni gruntowej wzmocnionej niesortem lub żużlem oraz o nawierzchni gruntu rodzimego. **Drogi te w miarę rozwoju zabudowy będą wymagały przebudowy i modernizacji w celu dostosowania do wymagań technicznych dla odpowiednich klas. Łączna długość dróg publicznych na terenach nowej zabudowy wyniesie około 17 km.** Długość ta może ulec zmianie po opracowaniu miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego dla powyższych terenów.

W Gminie Susiec podłączone do sieci wodociągowej są następujące miejscowości:

- Ciotusza Nowa, Ciotusza Stara, Kunki - wodociąg „Ciotusza Nowa”,
- Grabowica, Majdan Sopocki I, Majdan Sopocki II, Nowiny - wodociąg „Grabowica”,
- Łuszczacz, Róża - wodociąg „Łuszczacz”,
- Łosiniec, Maziły, Wólka Łosiniecka, Zawadki - wodociąg „Łosiniec”,
- Susiec, Oseredek, Rybnica - wodociąg „Susiec”,
- Paary. - wodociąg „Paary”,

Pozostałe miejscowości korzystają z indywidualnych ujęć wody.

Wyznaczenie nowych terenów zabudowy wiąże się z koniecznością rozbudowy istniejących sieci wodociągowych. Będą one rozbudowywane sukcesywnie w miarę postępu zabudowy. **Szacowana długość sieci wodociągowych na trenach nowej zabudowy wyniesie około 19 km.**

Zgodnie z koncepcją gospodarki ściekowej na terenie Gminy Susiec zbiorczym systemem gospodarki ściekowej planuje się objęcie wszystkich miejscowości Gminy, z wyłączeniem pojedynczych gospodarstw, których podłączenie do systemu zbiorczego wiązało by się ze zbyt dużymi kosztami. Kanalizacja ma funkcjonować w ramach trzech niezależnych układów, działających w oparciu o trzy oczyszczalnie ścieków, nowoprojektowane w Majdanie Sopockim Pierwszym i Wólce Łosinieckiej, oraz istniejącą w Suścu. Trzy układy mogą być realizowane jako kolejne etapy inwestycji.

W latach 2013 – 2015 Gmina Susiec przeznaczyła 4 257 769,12 zł na inwestycje z zakresu infrastruktury technicznej. 130 609,81 zł przeznaczono na budowę i modernizację sieci wodociągowej i kanalizacji sanitarnej. Pozostała kwota przeznaczona została na inwestycje z zakresu dróg publicznych, min. budowę i przebudowę dróg gminnych, chodników przy drogach powiatowych, realizację oświetlenia drogowego.

Zgodnie z wieloletnią prognozą finansową Gminy Susiec do roku 2020 r. **dochody Gminy są szacowane** w 2016 r. na poziomie 31 520 816,45 zł, **w 2017 r. - 27 056 971,00 zł,** 2018 r. - 32 934 560,00 zł, 2019 r. - 27 084 448,00 zł., 2020 r. - 26 537 770,00 zł. Planowane wydatki inwestycyjne stanowiące kontynuację rozpoczętych inwestycji w kolejnych latach wynoszą: w 2016 r. – 140 000, 00 zł, w 2017 r. – 2 975 000,00 zł, w 2018 r. –

64 000,00 zł. Natomiast planowane wydatki na nowe inwestycje : w 2016 r. 6 847 079,00 zł, **w 2017 r. 1 720 000,00 zł, w 2018 r. - 3 350 000,00 zł, w 2019 r. – 4 160 000, 00 zł, a w 2020 r. 3 300 000, 00 zł.**

Z analizy budżetu i prognoz finansowych Gminy Susiec wynika że **lokalizacja nowej zabudowy nie będzie przekraczała jej możliwości finansowych**. Corocznie Gmina Susiec realizuje zadania z zakresu infrastruktury technicznej. W wieloletniej prognozie finansowej w latach 2016 – 2020 przewidziane są fundusze na cele inwestycyjne, z których Gmina realizować będzie powyższe zadania. Nowa zabudowa została wyznaczona w obrębie istniejących jednostek osadniczych i układów komunikacyjnych, co obniża znacznie koszty wyposażenia terenów w infrastrukturę techniczną poprzez rozbudowę już istniejących sieci i ewentualnie przebudowę istniejących dróg publicznych. Ponadto przewiduje się, że będzie ona realizowana sukcesywnie w kolejnych latach, stąd Gmina koszty wyposażenia terenów w infrastrukturę techniczną będzie mogła rozłożyć w czasie, i nie będą one stanowiły nadmiernego obciążenia dla jej budżetu.

11.4. Bilans terenów przeznaczonych pod zabudowę.

Zgodnie z art. 10 ust. 1 pkt. 7 w studium określa się potrzeby i możliwości rozwojowe Gminy. W tym celu wykonuje się między innymi bilans terenów przeznaczonych pod zabudowę, w którym:

1. określa się na podstawie analiz ekonomicznych, środowiskowych, społecznych, prognoz demograficznych oraz możliwości finansowych gminy, maksymalne w skali gminy zapotrzebowanie na nową zabudowę, wyrażone w ilości powierzchni użytkowej zabudowy, w podziale na funkcje zabudowy;
2. szacuje się chłonność, położonych na terenie gminy, obszarów o pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej w granicach jednostki osadniczej, rozumianą jako możliwość lokalizowania na tych obszarach nowej zabudowy, wyrażoną w powierzchni użytkowej zabudowy w powierzchni użytkowej zabudowy, w podziale na funkcje zabudowy;
3. szacuje się chłonność położonych na terenie gminy, obszarów przeznaczonych w planach miejscowych pod zabudowę, innych niż wymienione w pkt. 2, rozumianą jako możliwość lokalizowania na tych obszarach nowej zabudowy, wyrażoną w powierzchni użytkowej zabudowy, w podziale na funkcje zabudowy;
4. porównuje się maksymalne w skali gminy zapotrzebowanie na nową zabudowę, o którym mowa w pkt. 1, oraz sumę powierzchni użytkowej zabudowy, o której mowa w pkt. 2 i 3, gdy maksymalne zapotrzebowanie na nową zabudowę, o którym mowa w pkt.1:

a) nie przekracza sumy powierzchni użytkowej zabudowy, w podziale na funkcje zabudowy - nie przewiduje się lokalizacji nowej poza obszarami o których mowa w pkt. 2 i 3,

b) przekracza sumę powierzchni użytkowej zabudowy, w podziale na funkcje zabudowy - bilans terenów pod zabudowę uzupełnia się o różnicę tych wielkości wyrażoną w powierzchni użytkowej zabudowy, w podziale na funkcje zabudowy poza obszarami, o których mowa w pkt. 2 i 3, maksymalnie w ilości wynikającej z uzupełnionego bilansu;

5. określa się:

a) możliwości finansowania przez gminę wykonania sieci komunikacyjnych i infrastruktury technicznej oraz społecznej, służących realizacji zadań własnych gminy,

b) potrzeby inwestycyjne gminy wynikające z konieczności realizacji zadań własnych, związane z lokalizacją nowej zabudowy na obszarach, o których mowa w pkt. 2 i 3 oraz przypadku o którym mowa w pkt. 4 lit a, poza tymi obszarami.

Chłonność, położonych na terenie Gminy obszarów w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej.

Na terenie Gminy Susiec tereny zabudowy zlokalizowane są w obrębie jednostek osadniczych Ciotusza Nowa, Ciotusza Stara, Grabowica, Huta Szumy, Kunki, Łasochy, Łosiniec, Łuszczacz, Majdan Sopocki, Maziły, Nowiny, Oseredek, Paary, Huta Szumy, Róża, Rybnica, Skwarki, Susiec, Wólka Łosiniecka, Zawadki.

Na całym obszarze Gminy dominuje zabudowa zagrodowa (zabudowa mieszkaniowa oraz produkcyjna i składowa na potrzeby gospodarstwa rolnego) i mieszkalna jednorodzinna wolnostojąca, uzupełniona przez

zabudowę gospodarczą. Gmina Susiec posiada 2442 mieszkania, o średniej powierzchni użytkowej mieszkania wynoszącej 85 m².

Na terenach atrakcyjnych pod względem turystycznym wykształciła się zabudowa rekreacji indywidualnej, charakteryzująca się lokalizowaniem na niewielkich działkach pojedynczych budynków mieszkalnych. Zabudowa letniskowa dobrze wykształciła się w miejscowościach Ciotusza Stara, Huta Szumy, Majdan Sopocki, Maziły, Nowiny, Huta Szumy, Rybnica, Susiec, Wólka Łosiniecka i obejmuje 122 budynki o średniej powierzchni 53 m².

Większe obszary zabudowy usługowej, w tym usługi turystyczne zlokalizowana są w największych miejscowościach Gminy w Majdanie Sopockim i Suścu. Zabudowa usługowa obejmuje 81 budynków o średniej powierzchni 1615 m².

Strukturę przestrzenną oraz wielkość terenów budowlanych przedstawia zamieszczone niżej zestawienie. Ogólna powierzchnia Gminy Susiec wynosi 19075 ha.

Tabela 11: Istniejące tereny zabudowy

Obręb	Obszary zabudowy z podziałem na funkcje (ha)																										
	MN	MN, UTL	MN, UH	RM	RM, MN	RM, MN, UI	RM, UTL	UTL	UTL, MN, UT, UH	UK	UK, UI	UK,UI, MN	UO	UI,UK, UH	UI,UH, RPU	UH	UH, UI	UH,UG, UI	UH, UG	A, UH, ZP	UH, UT	UH,UT, UI	UR	UT	UZ	RPU	RLU	S	KS
Ciotusza Nowa	-	-	-	-	39,9	2,3	-	-	-	0,2	-	-	-	0,1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1,2	-	-	-
Ciotusza Stara	2,5	1,4	-	-	9,5	-	-	-	-	-	1,0	-	0,1	-	-	0,2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0,2	-	-	-
Grabowica	-	-	-	-	33,8	-	-	-	-	0,1	-	-	0,7	-	-	-	-	-		-	-	-	-	-	-		-	-	-
Huta Szumy	-	-	-	-	14,8	-	1,9	1,1	-	-	-	-	-	-	-	0,3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0,3	-	-	-
Kunki	2,0	-	-	-	26,3	-	-	-	-	-	-	-	1,0	0,5	-		-	-	-	-	-	-	0,4	-	-	0,6	-	-	-
Łasochy	-	-	-	10,8	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Łosiniec	2,0	-	-	-	33,3	-	-	-	-	2,0	-	-	1,5	-	0,6	-	-	-	-	-	-	-	0,2	-	-	-	-	-	-
Łuszczacz	-	-	-	0,2	32,9	-	-	-	-	-	-	-	0,5	-	-	0,2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Majdan Sopocki	16,5	-	-	-	42,1	-	-	4,8	0,2	-	-	0,1	2,0	-	-	2,5	-	-	0,1	-	-	-	-	9,4	0,7	-	-	-	-
Maziły	1,0	-	-	-	17,8	-	-	1,9	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0,5	-	-	-	-	-
Nowiny	-	0,5	-	-	15,5	-	-	0,7	-	-	-	-	0,4	-	-	-	0,2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Oseredek	-	-	-	-	42,0	-	-	-	-	0,1	0,4	-	1,3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Paary	-	-	-	-	14,7	-	-	-	-	0,5	-	-	1,2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0,4	-	-	-
Róża	-	-	-	-	10,1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0,2	-	-	-	-	-	-	-	-
Rybnica	2,8	-	-	-	13,4	-	-	2,7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0,7	0,6	-	-	1,7	-	-
Skwarki	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0,2	-	-	-	-	-	-	2,4	-	-	1,4	-	-

Susiec	24,9	12,8	0,8	13,8	19,8	-	-	-	-	3,2	-	-	1,6	-	-	-	0,3	0,6	-	0,5	-	0,2	4,8	3,4	0,9	0,8		3,1	0,4
Wólka Łosiniecka	0,8	-	-	-	27,2	-	-	1,8	-	0,3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Zawadki	-	-	-	6,3	2,2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
razem	52,5	14,7	0,8	31,1	395,3	2,3	1,9	13,0	0,2	6,4	1,4	0,1	10,3	0,6	0,6	3,2	0,7	0,6	0,1	0,5	0,2	0,2	6,1	16,3	1,6	3,5	3,1	3,1	0,4		
% powierzchni Gminy	0,275	0,077	0,004	0,163	2,072	0,012	0,01	0,068	0,001	0,034	0,007	0,001	0,054	0,003	0,003	0,017	0,004	0,003	0,001	0,003	0,001	0,001	0,032	0,085	0,008	0,018	0,016	0,016	0,002		

Opracowanie własne 2016r.

Uchwałą NR XXVI/164/10 z dnia 30 kwietnia 2010 r. Rada Gminy Susiec uchwaliła zmianę obowiązującego Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego, stanowiącego podstawę do opracowania obowiązującego planu zagospodarowania przestrzennego (Uchwała Nr VII/44/2003Rady Gminy Susiec z dnia 30 października 2003 r.). Zmiana dotyczyła aktualizacji obowiązującego Studium na terenie całej Gminy.

Uchwałą NR XXXI/242/2014 Rady Gminy Susiec z dnia 16 września 2014 r. wprowadzono kolejne zmiany do obowiązującego studium, w obrębie geodezyjnym: Ciotusza Nowa, Ciotusza Stara, Grabowica, Kunki, Nowiny, Paary, Wólka Łosiniecka.

Obie zmiany Studium umożliwiają wprowadzenie nowych terenów zabudowy na terenie Gminy. Zmiany obowiązującego planu zagospodarowania przestrzennego. Uchwała Nr X/58/11 Rady Gminy Susiec z dnia 23 listopada 20 11 r., Uchwała Nr X/59/11 Rady Gminy Susiec z dnia 23 listopada 20 11 r., Uchwała NR XXVIII/220/2014 Rady Gminy Susiec z dnia 28 marca 2014 r., Uchwała Nr VIII/68/2015 Rady Gminy Susiec z dnia 28 grudnia 2015 r. objęły tylko część terenów wprowadzonych przez ww. zmiany Studium. Część terenów wyznaczonych w Studium nie została ujęta w zmianach planu miejscowego. **Powierzchnia rezerw terenów przewidzianych pod zabudowę w Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Susiec wynosi 126,6 ha.**

Tabela 12: Tereny przeznaczone pod zabudowę w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy nie objęte miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego

Obręb	Obszary zabudowy z podziałem na funkcje (ha)									
	MN	MN, U	RM	RM, MN	RM, MN, UTL (ML)	UTL (ML)	UH, U, MN, UT	MN, MR, ML	UT	U
Ciotusza Nowa	-	-	-	3,3	-	-	-	-	-	-
Ciotusza Stara	-	-	-	-	1,7	-	-	-	-	-
Grabowica	-	-	-	2,8	-	-	-	-	-	-
Huta Szumy	-	-	-	7,2	1,4	7,2	-	-	7,5	-
Kunki	-	-	-	2,8	-	-	-	-	-	-
Łasochy	-	-	5,2	-	-	-	-	-	-	-
Łosiniec	-	-	-	3,8	-	1,4	-	-	-	-
Łuszczacz	-	-	-	3,8	-	-	-	-	-	-
Majdan Sopocki	-	2,8	-	23	4,4	5,4	-	-	-	-
Nowiny	-	-	-	-	-	-	-	-	4,9	3,3
Paary	-	-	-	6,9	-	2	-	-	-	-
Rybnica	-	-	-	1,2	-	-	-	-	-	-
Skwarki	0,8	-	-	-	-	-	1,6	-	-	-
Susiec	-	7,3	-	2,0	-	-	-	-	-	-
Wólka Łosiniecka	-	-	-	0,6	-	8,6	-	0,4	-	-

Opracowanie własne 2016r.

Chłonność, położonych na terenie Gminy obszarów przeznaczonych w zmianie studium zagospodarowania pod zabudowę.

Zmiana Studium opracowana na podstawie Uchwały nr IV/20/2015 r. z dnia 31 marca 2015 roku w sprawie przystąpienia do sporządzenia zmiany „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego

Gminy Susiec" **wyznacza nowe tereny** zabudowy w obrębach geodezyjnych: Ciotusza Nowa, Ciotusza Stara, Huta Szumy, Kunki, Łasochy, Łosiniec, Łuszczacz, Majdan Sopocki, Nowiny, Oseredek, Paary, Rybnica, Susiec, Skwarki, Wólka Łosiniecka. Zmianą przeznaczenia **na cele budowlane objętych jest 36,3 ha terenów leśnych, rolnych, łąk i pastwisk, oraz terenów przeznaczonych pod zalesienie.** Wzbogaca się funkcję na terenach przeznaczonych pod zabudowę. Tereny zabudowy jednorodzinnej oraz tereny zabudowy zagrodowej i jednorodzinnej uzupełnia się o zabudowę rekreacji indywidualnej oraz usługi. Tereny usług wprowadza się dodatkowo zabudowę jednorodzinną i rekreacji indywidualnej. Na tereny zabudowy letniskowej wprowadza się dodatkowo zabudowę jednorodzinną i usługową. Łączna powierzchnia tych terenów wynosi 32,6 ha. Ponadto wprowadza się zmiany funkcji obszarów**. Zmiana funkcji obejmuje 4,3 ha** terenów przeznaczonych pod zabudowę w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego oraz w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego. Tereny zabudowy usługowej przeznacza się pod zabudowę jednorodzinną, zagrodową oraz rekreacji indywidualnej, natomiast tereny zabudowy jednorodzinnej i zagrodowej pod usługi. **Likwiduje się również tereny usług turystycznych o powierzchni 7,5 ha w miejscowości Huta Szumy, 13 ha terenów zabudowy letniskowej w Majdanie Sopockim oraz 0,3 ha terenów usługowych w Nowinach.**

Zapotrzebowanie na nową zabudowę.

W celu określenia zapotrzebowania na nową zabudowę przeprowadzono analizy ekonomiczne, środowiskowe, społeczne, uwzględniono prognozy demograficzne oraz możliwości finansowych Gminy. Ponadto uwzględniono istniejące potrzeby mieszkaniowe wynikające ze złożonych wniosków w sprawie zmiany przeznaczenia gruntów na cele budowlane. Istotne znaczenie mają wysokie walory turystyczne Gminy i związane z tym **zapotrzebowanie na budownictwo rekreacji indywidualnej**, przeznaczone do okresowego wypoczynku, nie tylko mieszkańców Gminy ale również ludności z poza jej terenu.

Dane demograficzne z lat 2006-2013 wykazują utrzymującą się stale niewielką tendencję spadkową liczby ludności w Gminie Susiec. Zjawisko to występuje w całym województwie i zgodnie z analizą demograficzną dla województwa lubelskiego do roku 2035 prognozuje się spadek liczby ludności wiejskiej o 10 % względem roku 2009. Zakładając podobny poziom spadku liczby ludności dla Gminy Susiec, w 2035 r. prognozowana liczba ludności wyniosła by do 6860 osób.

Zgodnie z danymi GUS za 2014 r. Gmina Susiec posiada 2442 mieszkania natomiast w roku 2015r. liczba mieszkań wynosiła 2440. Średnia liczba osób przypadających na jedno mieszkanie wynosi 3,16.

Prognoza gospodarstw domowych na lata 2008 - 2035 dla województwa wykonana przez GUS wskazuje na systematyczny wzrost liczby gospodarstw domowych. Zmianie ulegnie struktura gospodarstw pod względem wielkości. Do roku 2035 przewidywany jest wzrost liczby gospodarstw jednoosobowych której udział w ogólnej liczbie gospodarstw wyniesie 32,5%, oraz gospodarstw 2 osobowych, udział w ogólnej liczbie gospodarstw 2035 r. wyniesie 28,7%. Mniejszy spadek obserwowany będzie w gospodarstwach 3 osobowych, udział w 2035 r. wyniesie 17,1%, w gospodarstwach 4 osobowych, udział około 13 %, oraz 5 osobowych i większych, udział w ogólnej liczbie gospodarstw w 2035 r. wyniesie 8,7%.

Na wsi przeważać będą gospodarstwa 2 osobowe, które stanowić będą 25% ogólnej liczby gospodarstw. W województwie lubelskim gospodarstwa jednoosobowe stanowić będą około 33% całkowitej liczby gospodarstw. Wzrośnie liczba gospodarstw bez dzieci, które będą stanowić 71,9 % gospodarstw 2 osobowych. Do 2035 r. zmaleje przeciętna liczba osób w gospodarstwie domowym we wszystkich województwach. Wartość ta dla województwa lubelskiego w 2035 r. wyniesie 2,45.

Zarówno obowiązujące; miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego jak i studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego wprowadzają rezerwy pod nową zabudowę. Są to tereny zabudowy jednorodzinnej (MN), jednorodzinnej i usługowej (MN, U), jednorodzinnej i letniskowej (MN, UTL), jednorodzinnej i usług handlu (MN, UH), zagrodowej (RM), zagrodowej i jednorodzinnej (RM, MN), zagrodowej, jednorodzinnej i usługowej (RM, MN, U), zagrodowej i letniskowej (RM, UTL), zagrodowej, jednorodzinnej, letniskowej (RM, MN, UTL), letniskowej, jednorodzinnej, usług turystycznych, usług handlu (UTL, MN, UT, UH), zabudowy jednorodzinnej, zagrodowej, rekreacji indywidualnej (MN, MR, ML), usług handlu, usług nieuciążliwych, zabudowy jednorodzinnej, usług turystycznych (UH, U, MN, UT), tereny zabudowy letniskowej (UTL), oraz usług (UK, US, UG, UI, UR, UT).

Na obszarach, na których przewiduje się możliwość lokalizacji zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej i zagrodowej obejmującej % udział w powierzchni wyznaczonego terenu w przypadku funkcji towarzyszących; 70% na terenach zabudowy mieszkaniowej i usług, 50% na terenach zabudowy mieszkaniowej i letniskowej. Na obszarach wyznaczonych pod zabudowę jednorodzinną i zagrodową przewiduje się 30% udział zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej. **Rezerwy terenów przeznaczonych pod zabudowę w obowiązujących planie zagospodarowania przestrzennego oraz studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego wynoszą: pod zabudowę jednorodzinną 93,7 ha, zabudowę zagrodową 118,6 ha, zabudowę letniskową 76,5 ha, usługi 24,0 ha.** W ramach tych obszarów powierzchnia terenów nie przeznaczonych pod zabudowę tj. terenów komunikacji, infrastruktury itp. wynosić będzie około 15 %.

Zmiana studium wprowadza nowe tereny zabudowy jednorodzinnej (MN), o powierzchni 19,1 ha, zagrodowej (RM) o powierzchni 18,2 ha, rekreacji indywidualnej (ML) o powierzchni 10,5 ha oraz usług (U, UT, UZ, US, P) o powierzchni 7,3 ha. Ponadto wprowadza się zmianę funkcji terenów zabudowy jednorodzinnej i zagrodowej (RM, MN) - zmiana na tereny usług (U, US), terenów usług (UR, U) - zmiana na tereny zabudowy zagrodowej, jednorodzinnej i rekreacji indywidualnej (RM, MN, ML). Wprowadza się również dodatkowe funkcje na istniejących terenach zabudowy, tereny zabudowy jednorodzinnej (MN) oraz tereny zabudowy zagrodowej (RM), uzupełnia się dodatkowo zabudowę rekreacji indywidualnej oraz usługi (ML, U). Na terenach zabudowy letniskowej UTL wprowadza się zabudowę jednorodzinną oraz usługi (MN, U). Tereny usług wzbogaca się o zabudowę jednorodzinną, zagrodową oraz rekreacji indywidualnej (MN, RM, ML). Ponadto likwiduje się tereny usług w Hucie Szumy – Rebizantach i Nowinach oraz tereny zabudowy letniskowej w Majdanie Sopockim. **Powyższe zmiany powodują zmniejszenie istniejących terenów zabudowy jednorodzinnej (MN) o 6,1 ha, zagrodowej (RM) o 2,8 ha, rekreacji indywidualnej (ML) o 17,2 ha, terenów usług (UR, UT) o 15,8 ha.**

Ze względu na zmniejszenie powierzchni rezerw obszarów usługowych oraz obszarów zabudowy rekreacji indywidualnej nie przeprowadzono dla powyższych terenów analizy zapotrzebowania na nową zabudowę. Analiza została przeprowadzona dla terenów zabudowy jednorodzinnej i zagrodowej, których powierzchnia ulegnie zwiększeniu w wyniku wprowadzenia zmiany studium.

Przyjmując średnią wielkość działki pod budownictwo jednorodzinne 15a, pod budownictwo zagrodowe 25a, oraz zakładając lokalizację jednego mieszkania na wydzielonej działce, rezerwy terenów w planie zagospodarowania przestrzennego i studium pozwalają na lokalizację 531 mieszkań w zabudowie jednorodzinnej i 403 mieszkań w zabudowie zagrodowej.

Zmiana studium pozwala na lokalizację dodatkowych 74 mieszkań w zabudowie jednorodzinnej i 52 mieszkań w zabudowie zagrodowej.

Gmina Susiec obecnie posiada 2 442 mieszkania. Łączna ilość mieszkań po wprowadzeniu zabudowy na rezerwy terenowe i projektowane tereny zabudowy w zmianie studium wyniesie 3 502 mieszkania o łącznej powierzchni użytkowej 297 670 m ².

W Gminie Susiec wg prognoz demograficznych w 2035 r. wyniesie **do 6860 osób** przy uwzględnieniu prognozowanej przeciętnej liczby osób przypadającej na jedno mieszkanie wynoszącej 2,45 dla województwa lubelskiego zapotrzebowanie na nową zabudowę wyniesie 2 827 mieszkań. Przy uwzględnieniu niepewności procesów rozwojowych i zwiększeniu zapotrzebowania w stosunku do analiz o 30%, zapotrzebowanie na nową zabudowę wyniesie 3 675 mieszkań łącznej powierzchni użytkowej 312 375 m ².

Istniejące tereny pod budownictwo rekreacji indywidualnej ML wynoszą 21,4 ha. Rezerwy terenów zagwarantowane w studium oraz planie miejscowym wynoszą 76,5 ha. Planowana zmiana studium powoduje pomniejszenie tych terenów o 17,2 ha. Łączna liczba rezerw terenów pod zabudowę letniskową wynosi 59,3 ha i stanowi 27,9 % rezerw terenów pod zabudowę mieszkalną jednorodzinną i zagrodową. Przyjmując średnią wielkość działki pod budownictwo letniskowe 0,25 ha, rezerwy terenów na terenie Gminy Susiec pozwalają na lokalizację 237 nowych budynków o powierzchni użytkowej około 114 469 m².

Istniejące tereny pod budownictwo usługowe wynoszą 64,7 ha. Rezerwy terenów pod budownictwo usługowe zagwarantowane w studium oraz w planie miejscowym wynoszą 23,9 ha. Zmiana studium powoduje zmniejszenie terenów usług o 15,8 ha. Łączna powierzchnia rezerw terenów przeznaczonych pod budownictwo usługowe wyniesie 8,1 ha. Przyjmując średnią wielkość działki pod budownictwo usługowe 0,3 ha, rezerwy pozwalają na lokalizację 27 budynków usługowych o powierzchni około 43 605 m².

11.5. Potrzeby rozwojowe, Możliwości rozwojowe.

Najsłabsze strony Gminy związane są z niskim poziomem dochodów, bezrobociem, migracjami, starzejącym się społeczeństwem oraz brakami w infrastrukturze (drogowej, wodociągowej, kanalizacyjnej).

Wśród priorytetowych potrzeb mieszkańców należy wskazać m.in.: poprawę stanu technicznego dróg, rozbudowę kanalizacji ściekowej itp. Potrzeby dla rozwoju zostały ujęte w Strategii gminy, która wyznacza min. priorytety, cele operacyjne.

PRIORYTET Rozbudowa infrastruktury podnoszącej atrakcyjność i konkurencyjność gminy: Poprawa stanu infrastruktury społecznej, Zwiększanie dostępności komunikacyjnej gminy oraz poprawa bezpieczeństwa ruchu drogowego, Poprawa warunków życia mieszkańców.

PRIORYTET Aktywacja gospodarcza Gminy przez wykorzystanie walorów przyrodniczych Gminy: Stwarzanie korzystnych warunków do rozwoju przedsiębiorczości i rolnictwa; Zwiększenie atrakcyjności turystycznej Gminy.

Potencjał „turystyczny" Gminy może być wykorzystany do zwiększenia dochodów mieszkańców Gminy. Gmina posiada walory, które predysponują ją do rozwoju turystyki w tym do rozwoju agroturystyki. Wykorzystanie walorów turystycznych Gminy będzie wymagało nie tylko zwiększenia bazy noclegowej, ale również rozwoju gastronomii i handlu, tworzenia nowych „atrakcji" dla przyjezdnych poprzez min. aktywizację działalności kulturalnej.

W celu zachowania i wykorzystywania walorów Gminy należy inwestować w odnawialne źródła energii, w szczególności energię słońca (z wyłączeniem energii wiatru) które pozwolą na poprawę stanu środowiska naturalnego, zwłaszcza powietrza, zanieczyszczanego przez tzw. niską emisję. Rozwój Gminy Susiec powinien mieć charakter proekologiczny z uwagi na występowanie na terenie Gminy wysokich walorów przyrodniczych. **W Strategii Gminy wskazano cel generalny Osiąganie zrównoważonego rozwoju społeczno-gospodarczego poprzez rozwój kapitału ludzkiego oraz wykorzystanie walorów przyrodniczych, krajobrazowych oraz kulturowych Gminy**. Wskazano również kierunki rozwoju Gminy wynikające z jej realnych możliwości oraz preferencji mieszkańców. Ustalono główne kierunki rozwoju w poszczególnych sferach funkcjonowania Gminy tj. sferze społecznej, infrastrukturze technicznej, sferze gospodarczej, ekologii i ochronie środowiska, ochronie zasobów kulturowych. We wszystkich sferach powinna zostać uwzględniona następujące zasada zrównoważonego rozwoju, polegająca na uwzględnieniu w planach rozwojowych zarówno aspektów społecznych jak i finansowych, z jednoczesnym uwzględnieniem wymogów ekologii, a także wielofunkcyjny rozwój Gminy, polegający na równomiernym rozwijaniu nowoczesnego rolnictwa oraz preferowanych przez mieszkańców gałęzi przemysłu (drzewnego), rzemiosła, handlu i usług. Podjęcie działań, które zostały przedstawione w „Strategii Rozwoju Gminy", zapewni Gminie wzrost poziomu życia mieszkańców, ułatwi dostęp do infrastruktury komunalnej. Oczekuje się, że: nastąpi aktywacja gospodarcza Gminy poprzez min rozwój drobnej przedsiębiorczości, zostaną przygotowane nowe tereny pod inwestycje i budownictwo mieszkaniowe, zagrodowe i rekreacyjne, poprawi się informacja o zasobach Gminy i promocja, poprawi się obsługa inwestorów wewnętrznych i zewnętrznych, nastąpi rozbudowa infrastruktury technicznej, ulegnie poprawie stan dróg gminnych oraz stan infrastruktury komunikacyjnej, nastąpi rozwój agroturystyki i usług turystyczno-rekreacyjnych, nastąpi poprawa w strukturze gospodarstw rolnych, zwiększy się liczba wyspecjalizowanych gospodarstw rolnych, rozwinie się miejscowe przetwórstwo płodów rolnych i efektów hodowli, wspierające usługi turystyczne, rozpoczną działalność grupy producenckie, jako sposób na obniżenie kosztów produkcji i zapewnienie zysku oraz jako metoda na konkurencyjną produkcję, poprawi się stan opieki zdrowotnej, ulegnie poprawie stan bazy lokalowej oświaty, kulturalnych, pomocy społecznej i ochrony zdrowia; zmniejszy się ilość nieużytków rolnych, a zwiększy się obszar zalesiony Gminy, powstaną nowe zbiorniki retencyjne a wokół nich rozwinie się infrastruktura turystyczno - rekreacyjna.

12. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE ZE STANU PRAWNEGO GRUNTÓW.

Ogólna powierzchnia Gminy Susiec wynosi 19075ha. Grunty leśne stanowią 10518,14 ha, (lasy publiczne 7416,14ha własność gminy 29,40ha) co stanowi 55,1% powierzchni gminy (dane GUS z 2015r). Użytki rolne stanowią 7753 ha - 40,6% powierzchni gminy. Powierzchnia pozostałych gruntów wynosi 524,26 ha-, 2,8 % powierzchni gminy.

Grunty komunalne stanowią 358,8 ha- 1,9 % powierzchni gminy, z czego **345,3 ha tworzy gminny zasób nieruchomości - 1,8 % powierzchni gminy.**

Zmiana funkcji obejmuje tereny o powierzchni ponad 69 ha, z czego ponad 50 % stanowią grunty prywatne, około 6,5 % grunty będące własnością gminy, ponad 23% grunty wspólnot gruntowych, 14 % grunty Skarbu Państwa, około 3 % pozostałe grunty stanowiące własność Województwa Lubelskiego, w zarządzie Dróg Wojewódzkich, ZHP, Parafii rzymskokatolicka p.w. św. Tomasza Apostoła w Majdanie Sopockim.

Strukturę własnościową gruntów warunkuje duży udział lasów stanowiących własność Skarbu Państwa. Zmianą funkcji objęte są głównie grunty stanowiące własność prywatną oraz własność wspólnot gruntowych. Własność Gminy stanowią głównie tereny przeznaczane pod komunikację.

13. OBIEKTY I TERENY CHRONIONE NA PODSTAWIE PRZEPISÓW ODRĘBNYCH.

W granicach administracyjnych Gminy Susiec występują następujące obiekty i obszary chronione na podstawie przepisów odrębnych:

Obiekty i tereny chronione na podstawie ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody: ***Obszary Natura 2000:***PLB060012, PLB060008, PLH060034,
Parki Krajobrazowe: Park Krajobrazowy Puszczy Solskiej i Krasnobrodzki Park Krajobrazowy,
Rezerwaty przyrody: Nad Tanwią, Czartowe Pole, Nowiny,
Pomniki Przyrody: Jesion wyniosły rosnący w Wólce Łosinieckiej, Lipa drobnolistna rosnąca w Wólce Łosinieckiej, Wodospad na 4 km rzeki Jeleń, Źródlisko rzeki Jeleń o pow. 0,06 ha tzw. "Morskie Oko" w Suścu – Skwarki,
Ochrona gatunkowa- ostoja głuszca (ustawa o lasach).

Obiekty i tereny chronione na podstawie ustawy z dnia 4 lutego 1994r. Prawo górnicze i geologiczne:
Udokumentowane złoża kopalin: złoże piasków kwarcowych „Długi Kąt II" (złoże rezerwowe), złoże kruszyw naturalnych (piasek) Hamernia -Nowiny (nie eksloatowane), złoże piasków drobnoziarnistych "Zawadki I" (eksploatowane),
Tereny i obszary górnicze: Na terenie Gminy Susiec wyznaczono obszar i teren górniczy „Zawadki I".
Obszary udokumentowanych wód podziemnych: większość obszaru Gminy Susiec położona jest w obszarze udokumentowanego Głównego Zbiornika Wód Podziemnych Nr 407 Niecka Lubelska / Chełm Zamość/.

Obszary i tereny na podstawie ustawy z dnia 3 lutego 1995r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych:
grunty leśne stanowiące ok. 55,1 % powierzchni gminy,
grunty rolne klasy III stanowiące ok. 6% powierzchni gminy.

Obszary i tereny na podstawie ustawy z dnia 28 września 1991 r. o lasach:
Lasy ochronne: znaczna część lasów (głównie w SW części Gminy) stanowią lasy ochronne: glebochronne, wodochronne, nasienne i chroniące środowisko przyrodnicze.

Obiekty i tereny chronione na podstawie ustawy z dnia 18 lipca 2001r. Prawo wodne:
Obszary szczególnego zagrożenia powodzią wyznaczone zostały na podstawie sporządzonego przez Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Krakowie opracowania „Wyznaczenie obszarów bezpośredniego zagrożenia powodzią zlewni Sanu, jako integralnego elementu studium ochrony przeciwpowodziowej", stanowiący I etap „Studium ochrony przeciwpowodziowej". Obszary te obejmują zasięgiem strefy zalewowe wzdłuż rzeki Tanwi. *Wyniki ww opracowania wykazały, że terenami bezpośrednio zagrożonymi powodzią w Gminie Susiec są tarasy zalewowe Tanwi.*

Obszary i tereny chronione na podstawie ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami:
Obiekty i obszary zabytkowe wpisane do rejestru zabytków zostały wyszczególnione *w Rozdziale Uwarunkowania wynikające ze stanu dziedzictwa kulturowego (…), podrozdział: Wykaz zabytków zewidencjonowanych i prawnie chronionych.*

Obiekty i tereny chronione na podstawie przepisów odrębnych występujące na terenie Gminy Susiec zostały opisane w poszczególnych rozdziałach części tekstowej Studium oraz zaznaczone na rysunku Studium (Uwarunkowania oraz Kierunki).

14. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z WYSTĘPOWANIA OBSZARÓW NATURALNYCH ZAGROŻEŃ GEOLOGICZNYCH.

W ramach projektu System Ochrony Przeciwosuwiskowej (SOPO) realizowanego przez Państwowy Instytut Geologiczny zostały opracowane dla poszczególnych województw mapy terenów predysponowanych do występowania ruchów masowych, oraz dotychczas udokumentowane osuwiska.

Zgodnie z opracowaniem na terenie Gminy Susiec nie występują udokumentowane osuwiska mas ziemnych, zostały jedynie zidentyfikowane obszary na których możliwe jest występowanie ruchów masowych. **Są to tereny krawędziowych stref przełomowych dolin rzek Sopot i Tanew oraz tereny wąwozów w strefie krawędziowej Roztocza.**

Opracowanie mapy osuwisk terenów zagrożonych ruchami masowymi na obszarze Polski dla powiatu tomaszowskiego planowane jest po 2022 r.. Po wykonaniu mapy należy zweryfikować obszary wstępnie wyznaczonych osuwisk i terenów predysponowanych do wystąpienia ruchów masowych.

Na terenie Gminy Susiec występują wysokie krawędzie dolin rzecznych (często przekraczające 5m) Tanwi, Łosinieckiego Potoku, Sopotu stwarzają możliwość zagrożenia ruchami osuwiskowymi.

W zagospodarowaniu przestrzennym należy uwzględnić:

- ➔ tereny narażone na aktywizację ruchów masowych ziemi - strefy geodynamiczne krawędzi,
- ➔ ochronę i wprowadzanie zadrzewień, zakrzewień i zadarnień służących biologicznemu stabilizowaniu terenów narażonych na osuwiska, ochronę przed zabudową stref krawędziowych i nadkrawędziowych.

15. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z WYSTĘPOWANIA UDOKUMENTOWANYCH ZŁÓŻ KOPALIN, ZASOBÓW WÓD PODZIEMNYCH ORAZ UDOKUMENTOWANYCH KOMPLEKSÓW PODZIEMNEGO SKŁADOWANIA DWUTLENKU WĘGLA.

15.1. Udokumentowane złoża kopalin.

Zgodnie z informacjami zawartymi w Centralnej Bazie Danych Geologicznych Państwowego Instytutu Geologicznego (www.pgi.gov.pl) na dzień 02.02.2017r., na terenie Gminy Susiec występują udokumentowane złoża kopalin:

Udokumentowane złoże piasków kwarcowych „Długi Kąt II” (złoże rezerwowe) usytuowane 0,7 m na południe od wsi Długi Kąt. Obszar złożowy związany z podłużną formą wydmową i poziomem akumulacyjnym piasków rzecznych. Bilansowa miąższość serii surowcowej zalegającej powyżej poziomu wód gruntowych 6,3 m. Kod złoża (w systemie MIDAS): PB 5414. Kopalina główna: piaski kwarcowe d/p betonów komórkowych. Brak aktualnych obszarów górniczych. Powierzchnia udokumentowanego złoża: 99 999.990 ha.

Udokumentowane i eksploatowane (obszar górniczy i teren górniczy) złoże kruszyw naturalnych (piasków) "Zawadki" (KN5691 w systemie MIDAS) usytuowane we wschodniej części Gminy na gruntach ornych i leśnych wsi Zawadki, na południe od zachodniej zabudowy wsi, po południowej stronie drogi Zawadki- Kunki. Morfogenetycznie obszar złożowy związany jest z akumulacja rzeczną, doliny Olszanki, tworząc głębokie zasypanie lokalnego obniżenia wyerodowanego w podłożu margli i opok kredowych. Złoże jest eksploatowane przez Lubelskie Kopalnie Surowców mineralnych Sp. z o.o. na podstawie koncesji nr 3/91 wydanej przez Marszałka Województwa Lubelskiego ważnej do 2030-12-31. ***Obszar górniczy i teren górniczy*** został ustanowiony decyzją Niz.7422.2.2012.EHK (w granicach złoża). Powierzchnia złoża wynosi 33,940 ha- obszar leśny. Zatwierdzone zasoby geologiczne wg stanu na 2010-03-06 nr decyzji/zawiadomienia FZ.EHK.7514/12/10 oraz zatwierdzone zasoby przemysłowe wg stanu na 2011-12-31 nr decyzji/zawiadomienia FZ.7422.2.2012.EHK

oraz stan zasobów kopaliny na: 2015-12-31 -814,96 tys. ton. Złoże: ”Zawadki” zostało wyeksploatowane i zrekultywowane (las). Eksploatacja prowadzona jest od 1994 r.

Udokumentowane złoże kruszyw naturalnych (piasek) Hamernia -Nowiny (KN4162 w systemie MIDAS**).** Udokumentowane (nie eksploatowane) usytuowane jest w północno-zachodnich granicach Gminy na terenie lasu. Powierzchnia złoża wynosi 13,33ha (pole złoża A: powierzchnia 332992m^2, B: powierzchnia 56216 m^2, C: powierzchnia 56873 m^2, D: powierzchnia 42848 m^2), miąższość użytkowa serii surowcowej od 1.10m do 6,20m, grubość nadkładu od 0,20m do 0,30m. Obszar leśny – kierunek rekultywacji leśny. Zatwierdzone zasoby geologiczne w kat.C1 wg decyzji OS-8511/11/85 oraz wg stanu na 2015-12-31 wynoszą 1 320,60tys.t.

W zagospodarowaniu przestrzennym należy uwzględnić:

- ➔ możliwość przeznaczenie na inne cele terenu udokumentowanego złoża surowców naturalnych może nastąpić po wyeksploatowaniu surowca w ramach rekultywacji,
- ➔ wskazana rekultywacja terenów poeksploatacyjnych w kierunku zbliżonym do pierwotnego stanu zagospodarowania.

15.2. Perspektywiczne złoża kopalin.

Zgodnie z informacją zawartą w dokumentacji pn. „Inwentaryzacja bazy surowcowej z uwzględnieniem elementów ochrony środowiska Gminy Susiec” na obszarze Gminy Susiec występują dwa obszary perspektywiczne (wg stanu na dzień 31.10.2011 r.):

- Ciotusza Stara- piaski eoliczne i wydmy rozwinęły się na osadach zlodowaceń północnopolskich m.in. w rejonie Majdanu Sopockiego i Starej Ciotuszy. Wydmy o wysokości kilku metrów wskazują na możliwość pozyskiwania złożowej ilości kruszywa (Sawicka i in., 2007b).
- Wólka Łosiniecka- perspektywiczne dla kruszywa drobnego uznano także obszar występowania wydm o wysokości 5-8 m zlokalizowany po zachodniej stronie w dolinie Potoku Łosienieckiego koło Wólki Łosinieckiej. Brak wierceń i badań jakości kopaliny w tych obszarach nie daje podstaw do wyznaczania tam obszarów prognostycznych.

Podjęcie eksploatacji wymaga udokumentowania złoża i uzyskania koncesji na eksploatację. Złoża udokumentowane posiadają ustalone i zarejestrowane zasoby, często w obrębie obszaru perspektywicznego. Są lub mogą być eksploatowane pod warunkiem uzyskania koncesji na eksploatację.

W zagospodarowaniu przestrzennym należy uwzględnić:

- ➔ ochronę planistyczną obszarów perspektywicznych poprzez wyłączenie z zabudowy do czasu udokumentowania lub zniesienia przez służby geologiczne statusu złoża perspektywicznego.

15.3. Zasoby wód podziemnych.

Północno – wschodnia cześć Gminy położona jest na obszarze Głównego Zbiornika Wód Podziemnych nr 407. Wody podziemne w obrębie GZWP nr 407 podlegają ochronie na zasadach określonych w „Dokumentacji określającej warunki hydrogeologiczne dla ustanowienia stref ochronnych GZWP nr 407 (Chełm-Zamość).

Niewielka południowo-zachodnia część Gminy wymaga ochrony wód podziemnych w obrębie projektowanej strefy ochronnej Głównego Zbiornika Wód Podziemnych nr 428 na zasadach określonych w „Dokumentacji hydrogeologicznej zbiornika wód podziemnych nr 428”.

WW. obszary zostały opisane w *rozdziale Stan środowiska, w tym stan rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej, wielkość i jakość zasobów wodnych (…), Podrozdział: Wielkość i jakość zasobów wodnych.*

15.4. Udokumentowane kompleksy podziemnego składowania dwutlenku węgla.

Na terenie Gminy Susiec nie występują udokumentowane kompleksy podziemnego składowania dwutlenku węgla.

16. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z WYSTĘPOWANIA TERENÓW GÓRNICZYCH WYZNACZONYCH NA PODSTAWIE PRZEPISÓW ODRĘBNYCH.

Na terenie Gminy Susiec wyznaczony został teren i obszar górniczy „Zawadki I". Informacje dotyczące terenu i obszaru górniczego umieszczono *w Rozdziale Uwarunkowania wynikające z występowania udokumentowanych złóż kopalin (…) Podrozdział Udokumentowane złoża kopalin.*

17. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE ZE STANU SYSTEMÓW KOMUNIKACJI I INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ, W TYM STOPNIA UPORZĄDKOWANIA GOSPODARKI WODNO-ŚCIEKOWEJ, ENERGETYCZNEJ ORAZ GOSPODARKI ODPADAMI.

17.1. Powiązania infrastrukturalne gminy z regionem.

Przez Gminę Susiec przebiega droga wojewódzka nr 853 (DW853). Łączy Biłgoraj z Tomaszowem Lubelskim. Długość drogi wynosi 53 km. Przebieg Majdan Nowy- Tomaszów Lubelski.

Ponadto, przez Gminę Susiec przebiega linia kolejowa normalnotorowa 69 Rejowiec- Hrebenne (o prędkości 100-120 km/h) przecinająca gminę na kierunku NW - SE. Przeznaczenie linii: czynna dla ruchu pasażerskiego i towarowego. Jest to linia kolejowa o znaczeniu krajowym zgodnie z ustaleniami Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubelskiego 2015r. (przewidziana do modernizacji – cel publiczny).

17.2. Komunikacja.

Dostępność komunikacyjna Gminy Susiec jest dobra. Drogi krajowe nie występują na terenie Gminy. Przez teren Gminy przebiega jeden odcinek drogi wojewódzkiej 853. Droga umożliwia połączenia w kierunku północ-południe, sąsiadującymi gminami, jak i innymi regionami. Nawierzchnia bitumiczna jest w stanie złym.

Długość całkowita dróg powiatowych wynosi 91 670 mb, w tym o nawierzchni twardej bitumicznej 73 340 mb. Stan nawierzchni przedstawia się następująco: 30 % - stan dobry, 20 % - dostateczny a 50 % zły. Zdecydowana większość dróg wymaga natychmiastowego remontu w zakresie wzmocnień nawierzchni i wznowienia rowów przydrożnych przepustami.

Tabela 13: Wykaz dróg powiatowych w Gminie Susiec

Lp.	Nr drogi	Klasa drogi	Lokalizacja
1.	2953 L	L	od miejscowości Susiec-Skwarki do gr. Gminy w kierunku na Borowiec
2.	3550 L	Z	wojewódzkiej 853 w miejscowości Ciotusza Stara-Majdan Sopocki
3.	2952 L	Z	od miejscowości Skwarki-Susiec-Oseredek do gr. gminy w miejscowości Hamernia
4.	3549L	Z	Wierzchowina-Nowiny-Grabowica-Kunki do gr. Gminy
5.	3551 L	L	wojewódzkiej 853 w miejscowości Ciotusza Nowa-Grabowica do miejscowości Skwarki
6.	3261L	Z	wojewódzkiej 853 w miejscowości Łasochy –Zagóra-Łuszczac do gr. gminy
7.	3548 L	Z	od miejscowości Łosiniec-Smereczyna do drogi w miejscowości Maziły
8.	3546 L	G	Huta Różaniecka Susiec-Skwarki-Sikliwce-Łosiniec do gr. gminy w kierunku Tomaszowa
9.	3552L	Z	od Skwarki-Rybnica-Paary do gr. gminy w miejscowości Kocudza w kierunku Narola
10.	3545L	L	Paary - Maziły do granicy gminy w kierunku na Rabinówkę
11.	3547 L	L	wojewódzkiej 853 do gr. gminy w kierunku Pasiek

Źródło: Rejon Dróg Powiatowych w Tomaszowie Lubelskim.

Drogi gminne na terenie Gminy Susiec mają długość całkowitą 44300 mb w tym: 11800 mb – o nawierzchni bitumicznej, 800 mb – o nawierzchni betonowej, 14900 mb – o nawierzchni gruntowej wzmocnionej niesortem lub żużlem, 16 900 mb – o nawierzchni gruntu rodzimego,

Most drewniany na rzece Tanew w złym stanie technicznym w ciągu drogi gminnej nr 111714 L Paary – Huta Szumy w 2014r. został przebudowany ze zamianą na konstrukcję żelbetową.

Stan nawierzchni bitumicznych i betonowych jest średni, natomiast drogi o pozostałych nawierzchniach wymagają budowy od podstaw poprzez wykonanie podbudowy i położenie nawierzchni bitumicznej.

Tabela 14: Wykaz dróg gminnych

Lp.	Nr drogi	Przebieg drogi
1.	110863 L	dr. pow. 3285 L w Zielonym – dr. pow.3261 L w Łuszczaczu przez wieś Zielone i Przejma
2.	111709 L	dr.pow.3551 L Ciotusza Nowa – dr. pow. 3549 Kunki
3.	111710 L	dr. woj. 853 Łasochy – dr. pow. 3549 L Kunki
4.	111711 L	skrzyżowanie dr. pow. 3546 L i dr. pow. 2952 L – dr. gm. 111728 L
5.	111712 L	dr. pow. 3549 L Majdan Sopocki – dr. pow. 2952 L Oseredek
6.	111713 L	dr. pow. 3551 L Susiec – dr. gm. 111728 L
7.	111714 L	dr. pow. 3552 L Paary – dr. gm. 111732 L Huta Szumy
8.	111715 L	dr. gm. 111718 L – gr. Gminy Krasnobród (Husiny)
9.	111716 L	dr. gm. 111734 L Nowiny – gr. Gminy Józefów (Hamernia)
10.	111717 L	dr. woj. 853 Ciotusza Nowa – dr. pow. 3551 L
11.	111718 L	dr. pow. 3261 L Łuszczacz – Wioska – dr. woj.853 Ciotusza Stara
12.	111719 L	dr. pow. 3261 L Zagóra – do końca zabudowy
13.	111720 L	dr. pow.3549 L Kunki – do końca zabudowy
14.	111721 L	dr. pow. 3549 L Kunki – do końca zabudowy
15.	111722 L	dr. pow. 3545 L Maziły – do końca zabudowy
16.	111723 L	dr. pow. 3545 L Maziły – do końca zabudowy
17.	111724 L	dr. pow. 3545 L Świdy – do końca wsi Kol. Łosiniec
18.	111725 L	dr. gm. 111726 L – Koszele
19.	111726 L	dr. pow. 3546 Sikliwce – dr. pow. 3546 L Koszele
20.	111727 L	dr. pow. 3546 L Rybnica – do końca zabudowy
21.	111728 L	dr. pow. 2952 L Susiec – dojazd do stacji kolejowej
22.	111729 L	dr. gm. 111713 L Susiec – dojazd do stacji kolejowej
23.	111730 L	dr. pow. 3548 L Kniazie – dr. pow. 3546 L Wólka Łosiniecka
24.	111731 L	dr. pow. 3546 L Łosiniec – dr. pow. 3548 L Dmitroce
25.	111732 L	dr. pow. 3546 L Rebizanty – Korkosze – Huta Szumy – Banachy –gr. Gminy Narol
26.	111733 L	dr. pow. 2952 L Susiec Zagórze – dr. pow. 2953 L Susiec
27.	111734 L	dr. pow. 3549 L Nowiny – dr. pow. 3550 L Majdan Sopocki
28.	111735 L	dr. pow. 2550 L Majdan Sopocki dr. gm.011717 L Ciotusza Nowa

29.	111736 L	dr. woj. 853 Ciotusza Stara – Podrusów – dr. pow. 3550 L Majdan Sopocki- Podrusów
30.	111737 L	dr. pow. 3551 L – dojazd do wysypiska śmieci
31.	111738 L	dr. pow. 3550 L Majdan Sopocki – dr. gm. 111734 L
32.	111739 L	dr. woj. 853 Ciotusza Stara – gr. Gminy Józefów (Husiny)
33.	111740 L	dr. pow. 2952 L Susiec (ul. Tomaszowska) – dr. gm. 111713 L Susiec (ul.Długa)
34.	111741 L	dr. pow. 2952 L Susiec – dojazd do ośrodka zdrowia (ul. Partyzantów)
35.	111742 L	dr. pow. 2952 L Susiec – dojazd do stawu „Morskie Oko”
36.	111743 L	dr. woj. 853 Ciotusza Nowa – dr. gm. 111718 L Róża Wioska
37.	111744 L	dr. pow. 3549 L Grabowica – dr. gm. 111735L Kol. Ciotusza Nowa
38.	111745 L	dr. pow. 3548 L Zawadki – do końca zabudowy w kierunku m. Pasieki
39.	111746 L	dr. gm. 111710 L Łasochy – do końca zabudowy
40.	111747 L	dr. pow. 3548 L Łosiniec – gr. Gminy Tomaszów Lubelski (Pasieki)

Źródło: Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Susiec 2007-2013

Do inwestycji zrealizowanych 2015 r. w zakresie poprawy stanu technicznego dróg gminnych należą: remont ulic Partyzantów, Piwnej, Kolejowej oraz Leśnej w Suścu, remont dróg w Hucie Szumy - Rebizantach, m. Wólka Łosiniecka, m. Maziły w Łuszczaczu w Ciotuszy Starej, remont drogi relacji Kunki-Zawadki, budowa drogi w m. Rybnica.

Baza komunikacyjna Gminy jest dość dobrze rozwinięta. Komunikacja pasażerska na trasach lokalnych i poza gminnych prowadzona jest przez przewoźników prywatnych. Susiec ma połączenia autobusowe z Tomaszowem Lubelskim, Biłgorajem, Zamościem, Lublinem. Na terenie Gminy znajdują się jedynie przystanki autobusowe (27 wiat przystankowych – zadaszonych) – Gmina nie posiada dworca. Ponadto przez Gminę przebiegają linie kolejowe: normalna i jednotorowa. Stacja kolejowa znajduje się w Suścu (Skwarki), natomiast przystanki kolejowe w Nowinach i Maziłach. Linia kolejowa łączy Susiec Lublinem, Warszawą, Zamościem, Rzeszowem, Krakowem, Wrocławiem i Rawą Ruską na Ukrainie.

W zagospodarowaniu przestrzennym należy uwzględnić:

- ➔ budowa i modernizacja dróg z uwzględnieniem wymogów przyrodniczych (funkcja nadrzędna). W miejscach krzyżowania się ze szlakami migracyjnymi fauny należy projektować przepusty i przejścia dla zwierząt. Budowa lub przebudowa nie może naruszać stosunków wodnych w siedliskach hydrogenicznych jeżeli droga takie przecina. Nowe szlaki dróg publicznych wyznaczać w miarę możliwości poza siedliskami przyrodniczymi.

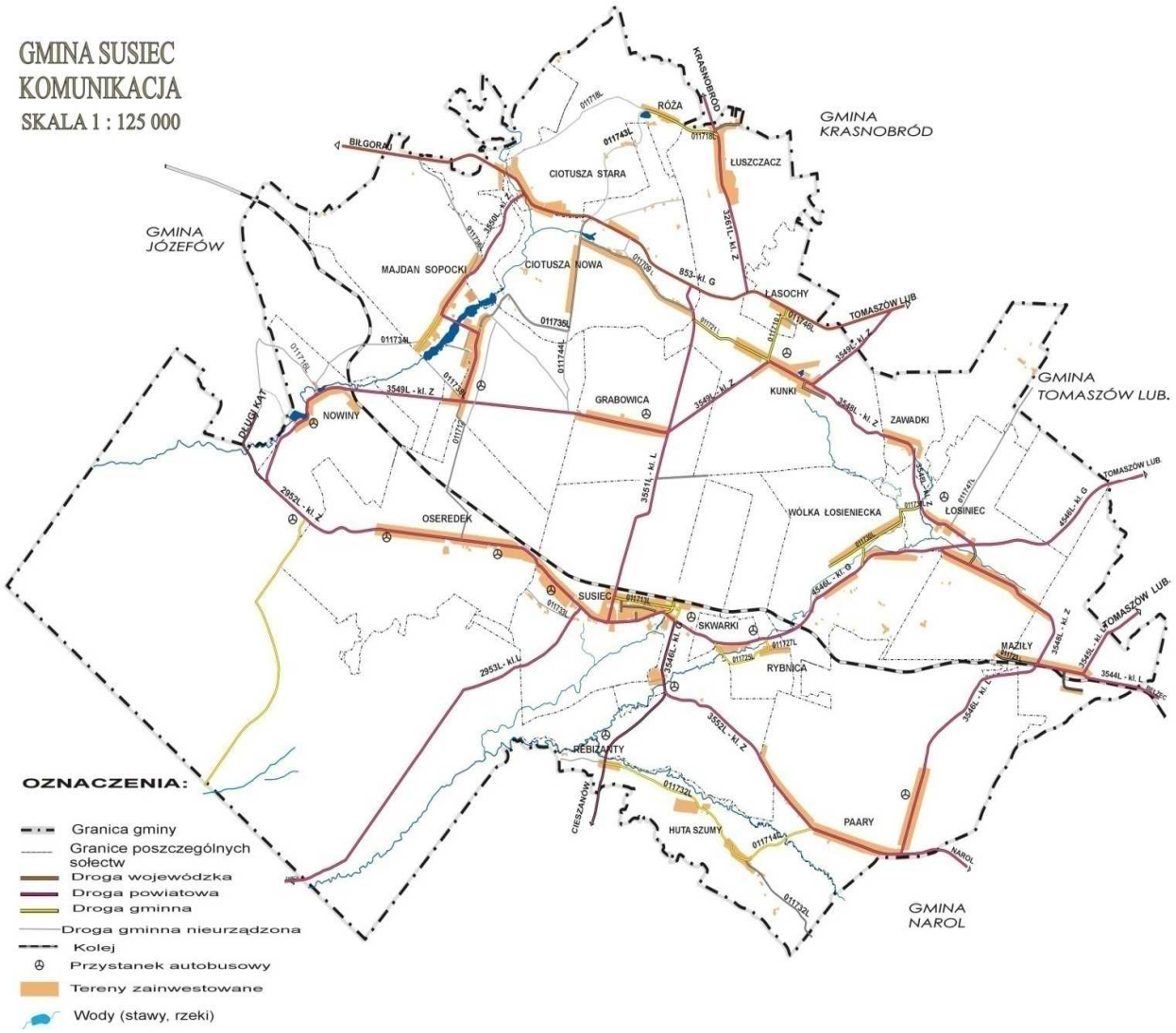

17.3. System zaopatrzenia w wodę.

Na terenie Gminy Susiec z instalacji wodociągowej korzysta 93,9 % ludności gminy (dane GUS z 2015r.). **Wodociągi posiadają następujące miejscowości: Wodociąg „Ciotusza Nowa” (**sieć wodociągowa obejmuje wsie: Ciotusza Nowa, Ciotusza Stara, Kunki, ujęcie składa się z dwóch studni głębinowych podstawowej i awaryjnej), **Wodociąg „Grabowica”** (sieć wodociągowa obejmuje wsie: Grabowica, Majdan Sopocki I, Majdan Sopocki II, Nowiny, ujęcie składa się z dwóch studni głębinowych podstawowej i awaryjnej), **Wodociąg „Łuszczacz” (**sieć wodociągowa, obejmuje wsie: Łuszczacz, Róża, ujęcie składa się z dwóch studni głębinowych), **Wodociąg „Łosiniec”** (sieć wodociągowa, obejmuje wsie: Łosiniec I, Łosiniec II, Maziły, Wólka Łosiniecka, Zawadki), **Wodociąg „Susiec” (**sieć wodociągowa, obejmuje wsie Susiec, Oseredek, Rybnica, ujęcie składa się z dwóch studni głębinowych), **Wodociąg „Paary” (**sieć wodociągowa, obejmuje wsie: 2/3 wsi Paary, ujęcie składa się z dwóch studni głębinowych).

Hydrofornie i uzdatnianie wody w: Ciotuszy Nowej, Grabowicy, Łuszczaczu, Łosińcu, Suścu. We wszystkich hydroforniach zainstalowane są hydrofory. Innego uzdatniania wody nie prowadzi się.

W zakresie inwestycji wodociągowych planowana jest budowa wodociągu w Hucie Szumy, Nowinach i Łasochach, modernizacja stacji wodociągowych w Grabowicy i Łuszczarzu oraz rozbudowa sieci wodociągowej w miejscowości Majdan Sopocki Pierwszy.

Wodociągi obsługuje Gminny Zakład Usług Komunalnych w Suścu. Pozostała ludność korzysta z ujęć lokalnych, najczęściej studni kopanych. Budynki użyteczności publicznej oraz część budownictwa indywidualnego posiada lokalne instalacje wodociągowe.

W zagospodarowaniu przestrzennym należy uwzględnić:
➔ rozbudowa i budowa sieci wodociągowej w zwartej zabudowie, rozwiązania indywidualne w zabudowie rozproszonej i samotniczej.

17.4. Odprowadzanie i oczyszczanie ścieków.

Odprowadzanie ścieków- na terenie Gminy Susiec z instalacji kanalizacyjnej korzysta 30,8 % ludności gminy (dane GUS z 2015r.). Kanalizacja na terenie Gminy Susiec (stan na 2016r.) znajduje się w następujących miejscowościach: Majdan Sopocki II (przepompownia 1 szt., przyłącza- 167 szt.), Susiec, Oseredek, Rybnica.

Gromadzenie i wywóz nieczystości ciekłych w 2015r.: Instalacje i urządzenia: liczba zbiorników bezodpływowych 1088 szt. (dane GUS z 2015r.).

Odprowadzanie wód opadowych: Gmina Susiec nie posiada kanalizacji deszczowej. Istnieje potrzeba realizacji w terenach skoncentrowanej zabudowy sieci kanalizacji deszczowej (o przepustowościach dostosowanych do opadów nawalnych) oraz retencjonowania wód deszczowych .

Oczyszczanie ścieków- na terenie Gminy Susiec z oczyszczalni ścieków korzysta 2091 ludności gminy (dane GUS z 2015r.).

Na terenie Gminy Susiec oczyszczalnie ścieków posiadają:

Majdan Sopocki II – Oczyszczalnia ścieków mechaniczno - biologiczna typu BIOKON, o przepustowości 100 m^3/d – zmodernizowana w 2003 roku. Oczyszczalnia posiada pozwolenie na użytkowanie nr NB.7352/5/13/03 z dnia 03.02.2004 roku oraz pozwolenie wodno prawne nr RLO-6223/211/03 z 28.07.2003 roku. Oczyszczone ścieki odprowadzane są do rzeki Sopot. Przyłącza kanalizacyjne miejscowości: Majdan Sopocki II i Stanicy Harcerskiej, ponadto dowożone są ścieki transportem asenizacyjnym z miejscowości Majdan Sopocki, Grabowica, Ciotusza Nowa, Ciotusza Stara, Nowiny, Susiec. Średnio oczyszczalnia oczyszcza ok. 20 m3 ścieków na dobę. Zgodnie z koncepcją gospodarki ściekowej na terenie Gminy Susiec ze względu na zbyt małą pojemność i jej położenie planowana jest budowa nowej oczyszczalni ścieków na obrzeżach miejscowości Majdan Sopocki Pierwszy.

Susiec – Oczyszczalnia mechaniczno – biologiczna oparta na systemie osadu czynnego i systemie napowietrzania SBR o przepustowości 305 m^3/d – wybudowana w 2003 roku. Oczyszczalnia posiada pozwolenie na użytkowanie nr NB.7352/5/42/03 dnia 20.10.2003 roku oraz pozwolenie wodno prawne nr RLO-6223/25/2003 dnia 02.09.2003 roku. Przystosowana jest do przyjęcia ścieków miejscowości Susiec, Rybnica i Oseredek oraz 50 m^3/d dowożonych innych miejscowości. Oczyszczone ścieki odprowadzane są do rzeki Jeleń. Oczyszczalnia ta jest integralnym elementem wyznaczonej Rozporządzeniem Nr 16 Wojewody Lubelskiego z dnia 15 maja 2007 r. aglomeracji ściekowej „Susiec" obejmującej miejscowości Susiec, Oseredek, Rybnica. Oczyszczalnia w Suścu jest obiektem nowym, natomiast w Majdanie Sopockim obiekt jest całkowicie zmodernizowany. Skuteczność oczyszczania ścieków jest wysoka. Oczyszczalnie obsługuje Gminny Zakład Usług Komunalnych w Suścu. Zgodnie z koncepcją gospodarki ściekowej na terenie Gminy Susiec do oczyszczalni planowane jest odprowadzenie ścieków z miejscowości Paary i Huta Szumy.

Planowane oczyszczalnie według koncepcji gospodarki ściekowej w Gminie: Wólka Łosiniecka (przyłącza docelowe miejscowości: Łosiniec, Wólka Łosiniecka, Łosiniec, Maziły, Zawadki, Kunki, Łasochy); Majdan Sopocki II (oczyszczalnia ścieków dla miejscowości: Ciotusza Nowa, Ciotusza Stara, Róża, Łuszczacz, Nowiny, Grabowica).

Koncepcja gospodarki ściekowej na terenie Gminy Susiec- zgodnie z koncepcją gospodarki ściekowej (dokumentacja: Koncepcja gospodarki ściekowej Wykonawca: Biuro projektów systemów wodno-ściekowych EKOSAN, opracował: mgr inż. Renata Maksymiuk Lublin, marzec 2016r.), na terenie Gminy Susiec zbiorczym systemem gospodarki ściekowej planuje się objęcie wszystkich miejscowości Gminy, z wyłączeniem pojedynczych gospodarstw, których podłączenie do systemu zbiorczego wiązało by się ze zbyt dużymi kosztami.

Koncepcja zakłada budowę systemu kanalizacji grawitacyjnej z pompowniami ściekowymi. Kolektory grawitacyjne układane będą ze spadkiem wzdłuż dróg, w liniach rozgraniczających. Pomiędzy poszczególnymi miejscowościami ścieki będą transportowane ciśnieniowo. Przepompownie ścieków powinny być lokalizowane na wydzielonych ogrodzonych działkach, z zapewnionym dojazdem oraz podłączoną energią elektryczną. Wokół przepompowni należy zasadzić zieleń izolacyjną.
Koncepcja kanalizacji funkcjonować w ramach trzech niezależnych układów, działających w oparciu o trzy oczyszczalnie ścieków, nowoprojektowane w Majdanie Sopockim Pierwszym i Wólce Łosinieckiej, oraz istniejącą w Suścu. Trzy niezależne od siebie układy mogą być realizowane jako kolejne.
Układ I obejmuje północną część Gminy, miejscowości Majdan Sopocki Pierwszy, Majdan Sopocki Drugi, Ciotusza Nowa, Ciotusza Stara, Róża, Łuszczacz, Nowiny, Grabowica. Ze względu na zbyt małą pojemność istniejącej oczyszczalni w Majdanie Sopockim Drugim, oraz jej położenie, dla układu projektuje się likwidację istniejącej oczyszczalni oraz nową oczyszczalnię na obrzeżach miejscowości Majdan Sopocki Pierwszy.
Wariant A układu zakłada doprowadzenie ścieków do oczyszczalni przez miejscowość Majdan Sopocki Pierwszy. Do nowej oczyszczalni przesyłane będą bezpośrednio ścieki z miejscowości Nowiny i Majdanu Sopockiego Drugiego.
Wariant B zakłada odprowadzenie ścieków przez miejscowość Majdan Sopocki Drugi. Do nowej oczyszczalni przesyłane będą bezpośrednio ścieki z miejscowości Nowiny i Majdanu Sopockiego Pierwszego.
Układ II obejmuje południową część Gminy, miejscowości już skanalizowane Oseredek, Susiec, Rybnica oraz nieskanalizowane miejscowości Paary oraz Huta Szumy. Wszystkie ścieki odprowadzane będą do istniejącej oczyszczalni w miejscowości Susiec.
Wariant A przewiduje odprowadzenie ścieków z miejscowości Huta Szumy do miejscowości Paary, a następnie do miejscowości Rybnica.
W wariancie B ścieki z miejscowości Paary odprowadzane będą do miejscowości Huta Szumy, a następnie do Rybnicy.
Układ III obejmuje wschodnią część Gminy, miejscowości Kunki, Łasochy, Zawadki, Łosiniec, Maziły, Wólka Łosiniecka. Ścieki z miejscowości Łasochy transportowane będą do miejscowości Kunki, Zawadki i Wólka Łosiniecka, w której planuje się realizację nowej oczyszczalni ścieków. Do projektowanej oczyszczalni będą transportowane również ścieki z miejscowości Maziły i Łosiniec.
Na obszarach na których realizacja zbiorczego systemu oczyszczania ścieków wymagała by zbyt dużych nakładów finansowych konieczne jest wprowadzenie indywidualnych rozwiązań gospodarki ściekowej; szczelne zbiorniki lub przydomowe oczyszczalnie.

W zagospodarowaniu przestrzennym należy uwzględnić:

- ➔ rozbudowa i budowa kanalizacji sanitarnej w zwartej zabudowie oraz indywidualnych rozwiązań bezpiecznych dla środowiska w zabudowie rozproszonej (rozwiązania indywidualne dostosowane do warunków hydrogeologicznych) zgodnie z koncepcją gospodarki ściekowej (dokumentacja: Koncepcja gospodarki ściekowej Wykonawca: Biuro projektów systemów wodno-ściekowych eKOSAN, opracował: mgr inż. Renata Maksymiuk Lublin, marzec 2016r.),
- ➔ istnienie bezpiecznych warunków hydrogeologicznych w przypadku dopuszczania rozwiązań indywidualnych w zakresie gospodarki ściekami (np. przydomowe oczyszczalnie),
- ➔ budowa kanalizacji deszczowej z elementami retencjonowania wód opadowych (odbudowy zasobów GZWP nr 407) w terenach skoncentrowanej zabudowy,
- ➔ zagospodarowywania wód opadowych w obrębie nieruchomości, szczególnie terenów usługowych z dużymi powierzchniami wybrukowanymi (np. zbiornik infiltracyjno-odparowujący) w celu ochrony procesu odtwarzania wód podziemnych kredowych GZWP nr 407 oraz ochrony przed zalewaniem terenów w trakcie intensywnych opadów lub roztopów.

17.5. Energetyka.

Elektroenergetyka

Linie energetyczne - podstawą zasilania obszaru Gminy w energię elektryczną jest napowietrzny system sieci niskiego i średniego napięcia oraz trafostacji 15/04 kV. Gruntowa modernizację linii niskiego napięcia przeprowadzono w miejscowości Grabowica i Ciotusza Stara. Należy również przeprowadzić modernizację sieci elektroenergetycznej w Suścu, Rybnicy. Istnieje również konieczność uzbrojenia nowopowstałych terenów budownictwa jednorodzinnego, letniskowego i usług w sieci SN i nN oraz budowy stacji transformatorowych SN/nN. W pasach drogowych należy przewidzieć miejsce pod infrastrukturę techniczną w tym sieci elektroenergetyczne do zasilania odbiorców oraz planowanych stacji.

Aktualnie nie przewiduje się nowych inwestycji na terenie Gminy Susiec w zakresie linii WN. W ramach istniejącej sieci energetycznej przewiduje się możliwość remontu modernizacji i rozbudowy.

Oświetlenie placów i ulic- w chwili obecnej oświetlenie funkcjonuje w 21 sołectwach na terenie Gminy. Wskazana jest wymiana opraw rtęciowych będących własnością Zamojskiej Korporacji Energetycznej w miejscowści Susiec I, Oseredek i Majdan Sopocki, zwiększenie ilości czynnych opraw w miejscoowości: Paary, Łuszczacz, Majdan Sopocki i Zawadki oraz wykonanie oświetlenia w przysiółkach miejscowości: Róża, Rybnica-Leśniczówka, Rybnica-Sikliwce, Ciotuszy Nowa- od drogi wojewódzkiej do mostu, Huta Szumy – Banachy, Wólka Łosiniecka- Kolonia Świdy, Huta Szumy - Rebizanty – zachodnia cześć i części wsi Ciotusza Stara. W 2015 r. zrealizowano inwestycje obejmujące budowę oświetlenia w m. Oseredek oraz w Kolonii Łosiniec.

Projektowana linia energetyczna 400kV- przez teren Gminy Susiec przebiegać ma trasa dwutorowej linii energetycznej najwyższych napięć 400 kV. o przebiegu Lublin – Zamość – Jarosław-Rzeszów. Linia ta przebiega w pobliżu wschodnich granic Krasnobrodzkiego Parku Krajobrazowego oraz Parku Krajobrazowego Puszczy Solskiej oraz przez ostoję ptasią Natura 2000 PLB060012 „Roztocze”.

W zagospodarowaniu przestrzennym należy uwzględnić:
➔ w terenach zwartej zabudowy w miarę możliwości realizować linie kablowe doziemne.

17.6. Zaopatrzenie w gaz.

Gmina Susiec jest wyjątkowo dobrze zaopatrzona w gaz (25,3% ludności korzysta z instalacji gazowej dane Głównego Urzędu Statystycznego z 2015r.). Na terenie Gminy znajduje się 12 km sieci wysokiego ciśnienia, 2 stacje redukcyjne oraz 63,263 km sieci średniego ciśnienia. Z gazu do celów grzewczych i bytowych korzysta 1136 odbiorców. Zgazyfikowanych jest 12 miejscowości Gminy Susiec: Susiec, Grabowica, Majdan Sopocki I i II, Oseredek, Rybnica, Łosiniec, Wólka Łosiniecka, Maziły, Paary, Kunki, Łasochy.

Gazociągi rozdzielcze w ramach danej miejscowości wykonywane były sukcesywnie w ramach odrębnych procesów inwestycyjnych (w szczególności przyłącza gazowe):

W obrębie geodezyjnym Skwarki (m. Susiec) przebiega sieć gazowa średniego ciśnienia (wykonana głównie w 1991r.) W obrębie geodezyjnym Wólka Łosiniecka przebiega sieć gazowa średniego ciśnienia (wykonana główne iw w 1992r.) oraz gazociąg wysokiego ciśnienia (wykonany w 1992r.), W obrębie geodezyjnym Oseredek przebiega sieć gazowa średniego ciśnienia (wykonana główne iw w 1993r.), W obrębie geodezyjnym Paary przebiega sieć gazowa średniego ciśnienia (wykonana głównie w 1992r.), W obrębie geodezyjnym Kunki przebiega sieć gazowa średniego ciśnienia (wykonana główne iw w 1993r.), Ponadto przez teren Gminy przebiega gazociąg wysokiego ciśnienia DN200 Lubaczów-Zamość zrealizowany 1978r. oraz gazociąg wysokiego ciśnienia odgałęzienie DN100 do m. Grabowica zrealizowany w 1992r.

W zagospodarowaniu przestrzennym należy uwzględnić:
➔ rozbudowa sieci gazowej (dostęp dla miejscowości; Ciotusza Stara, Ciotusza Nowa, Róża, Nowiny, Huta Szumy).

17.7. Ciepłownictwo.

Budynki użyteczności publicznej i budynki indywidualne zaopatrują się w energię cieplną indywidualnie, wykorzystując w tym celu głównie piece węglowe, piece gazowe, piece centralnego ogrzewania opalane koksem lub gazem, jak też używając do ogrzewania energii elektrycznej. W Gminie nie ma większej kotłowni lokalnej.

W zagospodarowaniu przestrzennym należy uwzględnić:

- ➔ preferowania gospodarki niskoemisyjnej,
- ➔ rozważenie realizacji w zwartej zabudowie ciepłowni komunalnej dla potrzeb obiektów użyteczności publicznej i zwartej zabudowy mieszkaniowo-usługowej i usługowej głównie turystycznej.

17.8. Alternatywne źródła energii.

Odnawialne źródła energii wykorzystują energię wiatru, promieniowania słonecznego, geotermiczną, spadku wód, oraz biomasę.

Gmina Susiec jest jednym z obszarów posiadających korzystne warunki występowania wód geotermalnych w utworach jurajskich i kredowych dla głębokości 500-100 m ppt. W utworach tych występują wody o temperaturach 30-58 ºC. Zasoby kredowe mają 62 mlm tph. Wody te mają 38ºC i głębokość 1270 m. Utwory jurajskie o temperaturze 49 ºC mają 41,1 mln pth i 1620 m. Przy wykorzystaniu geotermiki należy brać pod uwagę płytką geotermię wspomaganą przez pompy ciepła.

Najlepsze zasoby wodno-energetyczne w Gminie ma rzeka Tanew (127,90 GWh) i stanowi potencjalny obszar rozwoju energetyki wodnej.

Gmina Susiec należy do obszarów o dobrych potencjalnych warunkach wykorzystania energii solarnej (nasłonecznienie) powyżej 950 kW/m². Energię słoneczną wykorzystuje się głównie do podgrzewania wody w miejscowościach Łuszczacz i Susiec. Należy poszerzyć wykorzystanie energii słonecznej konwersji fotowoltaicznej oraz wytwarzania ciepła największą skalę za pomocą kolektorów słonecznych i paneli fotowoltaicznych.

W Gminie Susiec występuje ponad 50 % gleb marginalnych co daje możliwość ich wykorzystania do produkcji upraw bioenergetycznych i zastosowania jako źródła ciepła kotłów na biomasę.

Ograniczenia rozwoju energetyki odnawialnej w Gminie Susiec wynikają z obowiązku ochrony obszarów cenionych przyrodniczo. Wyklucza się tego rodzaju inwestycje na terenie rezerwatów przyrody. Ograniczenia inwestycji występują w parkach krajobrazowych i obszarach chronionego krajobrazu, obszary Natura 2000.

Wojewódzki program rozwoju odnawialnych źródeł energii dla województwa lubelskiego zakłada potencjalną lokalizację elektrowni wodnej w Rybnicy. Zgodnie ze „Strategią przewidywania i zarządzania zmianą gospodarczą w aspekcie rozwoju potencjalnych źródeł energii na lata 2012-2019 dla powiatu tomaszowskiego" na potrzeby małych elektrowni wodnych można wykorzystać jaz zbiornika w Majdanie Sopockim, którego teoretyczne zasoby wynoszą 1 482 MWh/rok. Szacowana produkcja roczna szacuje się na poziomie 440 Mwh/rok. Wyżej wymienione działanie wskazuje na kolizyjność z ochroną ryb dwuśrodowiskowych. Zachodzi konieczność stosowania rozwiązań chroniących.

PZPWL wskazuje Gminę Susiec jako obszary o najlepszych warunkach usłonecznienia (o potencjalnej energii użytecznej powyżej 950 kWh/rok wskazuje również obszary do produkcji biomasy obszary wskazane do lokalizacji wieloletnich plantacji roślin energetycznych.

W zagospodarowaniu przestrzennym należy uwzględnić:

- ➔ należy rozważyć preferencje i ograniczenia dla energetyki odnawialnej oraz określić dopuszczalną skalę (instalacje indywidualne, przemysłowe, moc, powierzchnia itp.,) przedsięwzięć z zakresu energetyki wykorzystującej energię wiatru i słońca,
- ➔ należy poszerzyć wykorzystanie energii słonecznej konwersji fotowoltaicznej oraz wytwarzania ciepła największą skalę za pomocą kolektorów słonecznych i paneli fotowoltaicznych z uwzględnieniem zasad ochrony środowiska,
- ➔ w przypadku realizacji małych elektrowni wodnych (min. jaz zbiornika w Majdanie Sopockim), zachodzi

konieczność zapewnienie rozwiązań chroniących np. stosowanie przepławek lub innych rozwiązań zapewniających zachowanie wymaganej drożności dla gatunków ryb, dla których wyznaczono korytarz rzeczny, w tym w szczególności dla ryb dwuśrodowiskowych.

17.9. Telekomunikacja.

W Gminie Susiec stelefonizowane są następujące miejscowości: Susiec, Oseredek, Rybnica, Łosiniec, Wólka Łosiniecka., Maziły, Paary, Huta Szumy, Grabowica, Majdan Sop. I, Majdan Sop. II., Nowiny. Na terenie Gminy znajdują się cztery automatyczne centrale cyfrowe w Suścu, Łosińcu, Grabowicy, Majdanie Sopockim i Paarach. Jedynie w centrali w Suścu możliwy jest dostęp do Internetu za pośrednictwem łącza stałego w technologii ADSL. Linia światłowodowa biegnie Tomaszowa Lub, do Sușca i Grabowicy. W ramach projektu: Budowa sieci dostępowej na etapie „ostatniej mili" w Polsce Wschodniej, Programu Operacyjnego Rozwój Polski Wschodniej na lata 2007-2013 pod tytułem: „Internet NGA" do końca 2015 r. planowana była budowa infrastruktury światłowodowej na terenie miejscowości Kunki, Łasochy, wraz z przyłączami światłowodowymi do gospodarstw domowych. Gmina znajduje się w zasięgu wszystkich sieci telefonii komórkowej.

17.10. Gospodarka odpadami.

Zgodnie z „Planem Gospodarki Odpadami dla Województwa Lubelskiego 2017r." gospodarka odpadami w województwie oparta będzie na regionalnych instalacjach przetwarzania odpadów RIPOK w: Regionie Biała Podlaska, Regionie Centralno – Wschodnim, Regionie Centralnym, Regionie Chełm, Regionie Południowo – Zachodnim, Regionie Południowym, Regionie Północno – Zachodnim, Regionie Puławy, Regionie Zamość. Gmina Susiec należy do obszaru południowego. W skład RIPOK obszaru południowego wchodzą: od 2013r. Zakład Zagospodarowania Odpadów w m. Łasków, od 2014 r. Zakład Zagospodarowania Odpadów w m. Rogóźno, po rozbudowie instalacji dla odpadów zmieszanych MBP Przedsiębiorstwo Gospodarki komunalnej w Biłgoraj. Do czasu realizacji RIPOK funkcjonować będą instalacje zastępcze.

Regulamin utrzymania czystości i porządku na terenie Gminy Susiec (Uchwała Nr XIV/144/2016 Rady Gminy Susiec z dnia 29 grudnia 2016 r.) wprowadza obowiązek selektywnego zbierania i odbierania odpadów komunalnych. Na terenie Gminy Susiec obowiązuje selektywna zbiórka następujących frakcji odpadów komunalnych: papieru i tektury, metalu, tworzyw sztucznych i wielomateriałowych, szkła opakowaniowego bezbarwnego i kolorowego, przeterminowanych leków i chemikaliów, mebli i odpadów wielkogabarytowych, zużytych baterii i akumulatorów, zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego, zużytych opon, odpadów budowlanych i rozbiórkowych, odpadów ulegających biodegradacji.
Gospodarką odpadami zajmuje się Gminny Zakład Usług Komunalnych w Suścu.

Na terenie Gminy, w miejscowości Susiec występuje składowisko odpadów komunalnych o pojemności docelowej 15670 mł, powierzchni 0,30 ha, nagromadzeniu 4 186,1 Mg i 75% wypełnienia. Składowisko zlokalizowane jest w otulinie parków krajobrazowych, w granicach OWO GZWP Nr 407 Niecka Lubelska /Chełm-Zamość/, w obrębie wychodni wodonośca kredowego na powierzchnie topograficzną – okres przesączalności zanieczyszczeń antropogenicznych z wodami opadowymi jest krótszy niż 2 lata. Składowisko posiada uszczelnione dno i jest monitorowane /piezometry/. W związku z wyczerpaniem pojemności składowiska zostało zamknięte zgodnie z ustaleniami „Planu Gospodarki odpadami dla województwa Lubelskiego 2017" decyzją Marszałka Województwa Lubelskiego z dnia 16 lipca 2015r. nr RŚ.V.7241.39.2015.MLB wyrażającą zgodę na zamknięcie składowiska odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne zlokalizowanego w m. Skwarki, termin zakończenia rekultywacji przewidziany był do 30 października 2016r. Ponadto, obiekt będzie monitorowany przez kolejne 30 lat. Z prowadzonych badań wynika, że obiekt nie wpływa negatywnie znacząco na wody podziemne.

Punkty Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych na terenie Gminy Susiec prowadzone przez Gminę Susiec funkcjonują w następujących miejscowościach: na terenie oczyszczalni ścieków w Suścu oraz na terenie oczyszczalni ścieków w Majdanie Sopockim.

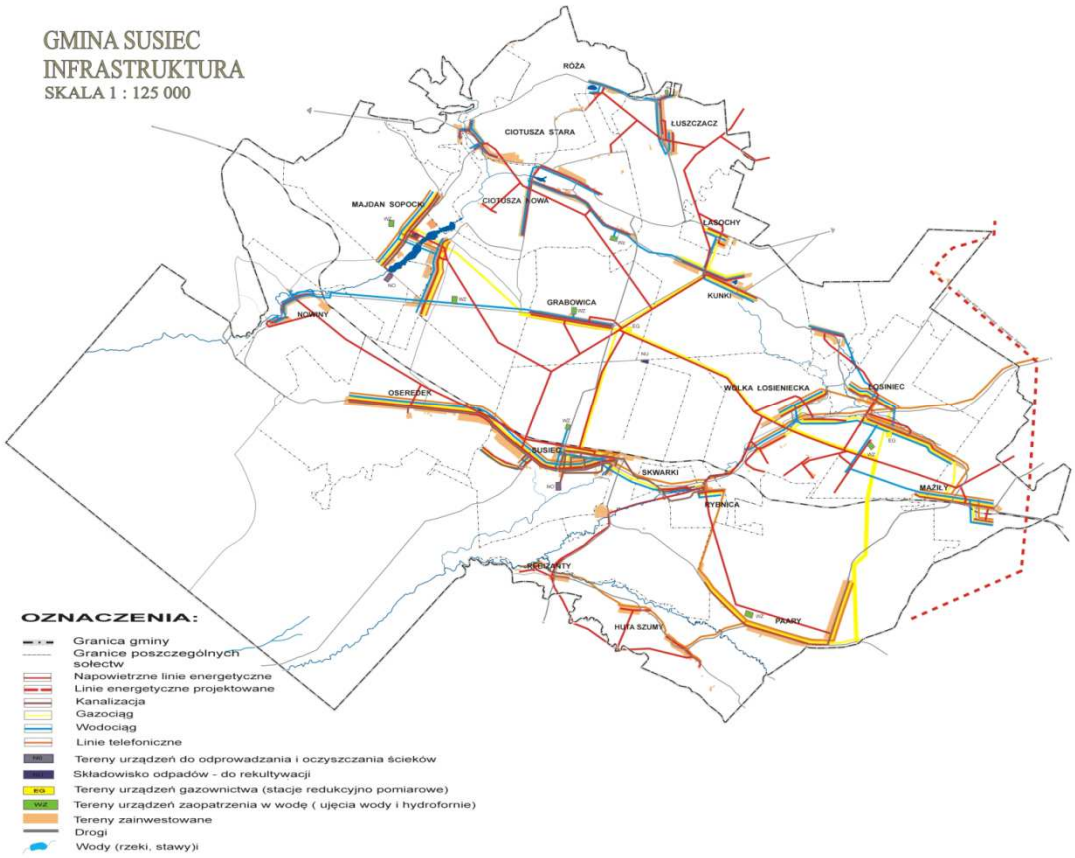

18. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z ZADAŃ SŁUŻĄCYCH REALIZACJI PONADLOKALNYCH CELÓW PUBLICZNYCH.

Zadania służące realizacji ponadlokalnych celów publicznych zgodnie z ustaleniami Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubelskiego 2015r.: szerokopasmowa sieć Polski wschodniej, modernizacja linii kolejowej nr 69 Rejowiec – Hrebenne, budowa linii 400 kV Chełm - Mokre – Jarosław, budowa trasy rowerowej w Polsce Wschodniej oraz tworzenie i rozwój sieci współpracy centrów obsługi inwestora.

19. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z WYMAGAŃ DOTYCZĄCYCH OCHRONY PRZECIWPOWODZIOWEJ.

Jako podstawowy dokument identyfikujący obszary szczególnego zagrożenia powodzią wskazuje się mapy zagrożenia powodziowego i mapy ryzyka powodziowego. W odniesieniu do dolin rzecznych nieuwzględnionych w tych dokumentach za podstawę identyfikacji terenów zagrożonych powodzią uznaje się studia dla obszarów nieobwałowanych narażonych na niebezpieczeństwo powodzi oraz studia ochrony przeciwpowodziowej. Dla obszaru Gminy Susiec nie opracowano map zagrożenia powodziowego i map ryzyka powodziowego. Obszary szczególnego zagrożenia powodzią wyznaczone zostały na podstawie sporządzonego przez Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Krakowie opracowania „Wyznaczenie obszarów bezpośredniego zagrożenia powodzią zlewni Sanu, jako integralnego elementu studium ochrony przeciwpowodziowej", stanowiący I etap „Studium ochrony przeciwpowodziowej”. Obszary te obejmują zasięgiem strefy zalewowe wzdłuż rzeki Tanwi. Wyniki ww opracowania wykazały, że terenami bezpośrednio zagrożonymi powodzią w Gminie Susiec są tarasy zalewowe Tanwi:

- Paary M-34-59-D-c-1: na km: 107+113, 107+281, 107+784. Obszar znajduje się w obrębie kompleksu leśnego w pobliżu m. Paary.

- Puszcza Solska Wschód M-34-59-C-d-1: na km 94+143,94+663, 95+15, 95+637, 96+150, 96+653, 97+156, 97+663, 98+188, 98+679, 99+167, 99+642. Obszar znajduje się na ternie kompleksu leśnego na terenie Parku Krajobrazowego Puszczy Solskiej.
- Huta Różaniecka M-34-59-C-d-2: na km: 100+122, 100+620, 100+766, 101+293, 101+807, 102+213, 102+703, 103+169, 103+657, 104+099, 104+602, 105+093, 105+638, 106+130, 106+639, - obszar obejmuje teren gm Susiec m. Rebizanty.
- Młynki M-34-59-D-c-3; na km- część terenu zlokalizowana na terenie gm. Susiec na km: 108+336, oraz 108+899 (pozostały obszar należy do gm. Narol). Obszar znajduje się w obrębie kompleksu leśnego na ternie Parku Krajobrazowego Puszczy Solskiej.

Ponadto w dolinach rzecznych mogą występować lokalne podtopienia w okresie roztopów oraz w czasie deszczy nawalnych.

W zagospodarowaniu przestrzennym należy uwzględnić:

- ➔ ochrona ludzi i mienia przed powodzią zgodnie z ustawą z dnia 18 lipca 2001 r. Prawo wodne
- ➔ na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią obowiązują zakazy, nakazy, ograniczenia i dopuszczenia wynikające z przepisów odrębnych dotyczących ochrony przed powodzią,
- ➔ ograniczenia dotyczące kształtowania funkcji przestrzenno-gospodarczych terenów zagrożonych powodzią lub wysokimi stanami wód gruntowych (okresowe podtopienia),
- ➔ realizację zadań związanych z utrzymaniem śródlądowych wód powierzchniowych lub urządzeń wodnych oraz wykonanie robót regulacyjnych służących poprawie warunków korzystania z wód i ochronie przeciwpowodziowej.

CZĘŚĆ III KIERUNKI ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY SUSIEC

1. CELE I ZASADY ROZWOJU PRZESTRZENNEGO GMINY SUSIEC.

Cele, zasady i kierunki rozwoju Gminy Susiec są pochodną ustaleń Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030, Strategii Rozwoju Województwa Lubelskiego na lata 2014-2020 (z perspektywą do 2030 r.), Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubelskiego (2015r.), Strategii Rozwoju Gminy Susiec na lata 2008 - 2020, wewnętrznych uwarunkowań środowiskowych i społeczno-gospodarczych oraz aktualnych potrzeb lokalnej społeczności.

Wyzwaniem dla Gminy Susiec jest potrzeba dynamizacji rozwoju społeczno-gospodarczego, w szczególności rozwój sektorów uzupełniających działalność rolniczą (turystyka, przetwórstwo drewna i przetwórstwo rolno-spożywcze) z wykorzystaniem kapitału ludzkiego oraz środowiskowego oraz potrzeba osiągnięcia wysokich standardów jakości życia mieszkańców i wypoczynku turystów.

W Studium przyjęto model rozwoju kierunkowego Gminy obejmujący: cel generalny, cele szczegółowe, zasady ogólne, zasady szczegółowe, kierunki i działania oraz przestrzenne warunki realizacji określające dążenia Gminy Susiec do osiągnięcia wyższego poziomu rozwoju społecznego- gospodarczego i poprawy warunków życia lokalnej społeczności w warunkach bezpieczeństwa ekologicznego, według wyróżnionych sfer.

Za cel generalny za „Strategią Rozwoju Gminy Susiec na lata 2008 - 2020" uznano: „Osiąganie zrównoważonego rozwoju społeczno – gospodarczego poprzez rozwój kapitału ludzkiego oraz wykorzystanie walorów przyrodniczych, krajobrazowych oraz kulturowych gminy". W Strategii zakłada się, że realizacja przyjętego celu doprowadzi do rozwoju Gminy jako obszaru:

Zamieszkanego przez nowoczesne i aktywne społeczeństwo, które bez trudu odpowiada na wyzwania współczesności oraz realizuje własne plany i zamierzenia samodzielnie lub w ramach silnie rozwiniętego sektora pozarządowego;

- Atrakcyjnego dla turystów i inwestorów, oferującego szereg ulg i preferencji dla miejscowych i zewnętrznych przedsiębiorców;
- Atrakcyjnego do pracy i zamieszkania ze względu na wysokie walory kulturowe i środowiskowe, które jednocześnie są stymulatorami rozwoju gospodarczego i społecznego;
- Aktywnego gospodarczo i oferującego wysokiej jakości usługi turystyczne, które realizowane są zarówno przez rozwiniętą przedsiębiorczość, jak i wyspecjalizowane gospodarstwa rolne.

Uwzględniając powyższe założenia strategiczne w Studium dodatkowo zakłada się, że realizacja celu generalnego doprowadzi do :

- Uporządkowania struktury przestrzenno - gospodarczej gminy i zharmonizowania zagospodarowania z walorami środowiska w tym przyrodniczymi i krajobrazowymi (nadrzędność funkcji przyrodniczej, krajobrazy priorytetowe).
- Wykształcenia wielofunkcyjnych wsi z zachowaniem tradycyjnej struktury istniejących jednostek osadniczych i krajobrazu,
- Wyrównania dostępności do infrastruktury technicznej, komunalnej i komunikacyjnej.
- Zachowania dla przyszłych pokoleń walorów przyrodniczych, krajobrazowych, historycznych i kulturowych przestrzeni (trwałość zasobów i funkcji ekologicznych).
- Zachowania bezpieczeństwa ekologicznego (ochrona przed powodzią, ruchami masowymi ziemi, osuwiskami, skutkami gwałtownych zjawisk atmosferycznych, skutkami zanieczyszczeń wód powierzchniowych i podziemnych, skutkami pogorszenia warunków aerosanitarnych i akustycznych itp.).

Cel generalny będzie osiągany poprzez realizacje zdefiniowanych dla poszczególnych sektorów zasad ogólnych i szczegółowych oraz kierunków, działań i przestrzennych warunków ich realizacji.

2. PRZESTRZENNA POLITYKA GMINY SUSIEC.

Cel generalny sformułowany w Strategii oraz przyjęty w Studium wskazuje, że polityka zagospodarowania przestrzennego Gminy Susiec oparta jest o konstytucyjną zasadę zrównoważonego rozwoju, rozumianego jako rozwój społeczno-gospodarczy, w którym następuje proces integrowania działań politycznych, gospodarczych i

społecznych z zachowaniem równowagi przyrodniczej oraz trwałości podstawowych procesów przyrodniczych w celu zagwarantowania możliwości zaspokajania podstawowych potrzeb poszczególnych społeczności oraz obywateli zarówno współczesnego pokolenia, jak i przyszłych pokoleń. Zasada ta oraz wynikające z niej wiodące zasady rozwoju i planowania przestrzennego określone w dokumentach nadrzędnych i przepisach prawa obowiązują wszystkich użytkowników przestrzeni i są podstawą kształtowania ładu przestrzennego zapewniającego utrzymanie właściwych relacji estetycznych i funkcjonalnych zarówno pomiędzy różnymi sposobami zagospodarowania terenów zurbanizowanych, jak i w relacjach pomiędzy układem przyrodniczym i antropogenicznym. Wymaga to konsekwentnego harmonizowania zagospodarowania na terenie całej Gminy.

W gospodarce przestrzennej w ramach zasady zrównoważonego rozwoju wyodrębnia się tzw. zasady wiodące rozwoju i planowania przestrzennego:

zasada racjonalności – oznacza uwzględnienie korzyści społecznych, gospodarczych i przestrzennych w długim okresie czasu,

zasada oszczędnego gospodarowania terenami – preferencji regeneracji (odnowy) obszarów zabudowy nad nowymi terenami inwestycyjnymi – oznacza intensyfikację procesów urbanizacyjnych na obszarach już zagospodarowanych, tak aby minimalizować ekspansję zabudowy na nowe tereny,

zasada przezorności ekologicznej – oznacza stosowanie wszelkich możliwych środków zapobiegawczych w sytuacjach, gdy nie jest w pełni rozpoznany negatywny wpływ sposobu zagospodarowania na środowisko,

zasada kompensacji ekologicznej – polega na takim zarządzaniu przestrzenią, aby zachować równowagę przyrodniczą i wyrównywać szkody w środowisku wynikające z rozwoju przestrzennego, wzrostu poziomu urbanizacji i inwestycji niezbędnych ze względów społeczno-gospodarczych, a pozbawionych alternatywy neutralnej przyrodniczo,

zasada minimalizowania kolizji i konfliktów przestrzennych – polega na wyborze rozwiązań neutralnych przyrodniczo, a w przypadku ich braku rozwiązań najmniej kolizyjnych,

zasada partycypacji społecznej – polega na wykorzystaniu aktywności środowisk posiadających zróżnicowane cele rozwoju dla określenia racjonalnych kierunków rozwoju przestrzennego.

zasada wieloszczeblowego zarządzania i integracji działań – polega na podejmowaniu skoordynowanych działań i inwestycji prorozwojowych realizowanych przez różne podmioty w celu zapewnienia ich komplementarności.

Polityka przestrzenna w obszarze Gminy Susiec uwzględnia zróżnicowanie obszarowe (trzy strefy o różnym stopniu zagospodarowania) i sektorowe (osadnictwo i infrastruktura, środowisko przyrodnicze, środowisko przyrodnicze, gospodarka, infrastruktura techniczna, obronność i bezpieczeństwo publiczne).

W strukturze gminy wyodrębniają się trzy obszary funkcjonalne wymagające odrębnej polityki przestrzennej:

OBSZAR PÓŁNOCNY A (niski poziom rozwoju przestrzenno-gospodarczego)- charakteryzuje się występowaniem dużych terenów o niskiej bonitacji gleb, porośniętych zwartymi kompleksami leśnymi. Zwarta zabudowa kształtuje się wzdłuż istniejących szlaków komunikacyjnych. Obszar cechuje się słabo rozwiniętą infrastrukturą techniczną. Jest to strefa typowo leśno-polna, słabo zaludniona. Główną jednostką osadniczą jest wieś Róża o walorach kulturowo-historycznym, docelowo z możliwością rozwoju funkcji turystycznej (agroturystyka, zabudowa letniskowa).

OBSZAR CENTRALNY B (umiarkowany poziom rozwoju społeczno-gospodarczego) w którym można wyodrębnić dwa podobszary:

B1 (wysoki poziom rozwoju przestrzenno - gospodarczego)- charakteryzuje się wysoką jakością przyrodniczo - krajobrazową przestrzeni wysokimi walorami turystycznymi oraz aktywnością zawodową ludności charakteryzującą się znacznym tempem przyrostu podmiotów gospodarczych i rozwojem niewielkich zakładów usługowo-rzemieślniczych. Zwarta zabudowa kształtuje się wzdłuż istniejących szlaków komunikacyjnych. Obszar jest dobrze wyposażony w sieć komunikacyjną oraz infrastrukturę techniczną. Jest to strefa koncentracji osadnictwa (Nowiny, Oseredek, Susiec, Skwarki, Wółka Łosiniecka, Łosiniec, Maziły, cz. Rybnicy) oraz ośrodków wypoczynkowych, zabudowy letniskowej i agroturystyki. Istnieje możliwość rozwoju sektora usług para turystycznych oraz rolnictwa ekologicznego.

B2, (umiarkowany poziom rozwoju przestrzenno – gospodarczego)- charakteryzujący się dużym rozdrobnieniem gospodarstw rolnych o niskiej wydajności produkcyjnej. Obszar jest słabo wyposażony w infrastrukturę komunikacyjną i techniczną. Osadnictwo koncentruje się w M. Sapockim, Ciotuszy Starej, Ciotuszy Nowej,

Łuszczaczu, Łasochach, Kunkach, Zawadkach i Grabowicy. Obok funkcji rolniczej rozwija się funkcja turystyczna na bazie zbiornika wodnego w Majdanie Sopockim oraz Wółce Łosinieckiej. Występują udokumentowane złoża surowców naturalnych (kruszywa) – prowadzana jest eksploatacja w obrębie złoża „Zawadki".

OBSZAR POŁUDNIOWY C (niski poziom rozwoju przestrzenno-gospodarczego) –strefa leśna z niewielkimi enklawami rolnymi i osadniczymi. Charakteryzuje się wysoką jakością przyrodniczo - krajobrazową przestrzeni i wysokimi walorami turystycznymi. Osadnictwo koncentruje się w m. Paary, Huta Szumy, Rebizanty i cz. Rybnicy. Na terenie występują gospodarstwa o niekorzystnej strukturze wielkościowej i dużym rozdrobieniu. Obszar jest słabo wyposażony w infrastrukturę komunikacyjną i techniczną. Posiada natomiast wysokie walory przyrodniczo-krajobrazowe oraz możliwości rozwoju turystyki (agroturystyki, turystyki wypoczynkowej, krajoznawczej itp.).

Wszystkie obszary wymagają doinwestowania w zakresie infrastruktury technicznej, komunalnej i komunikacyjnej oraz dostosowania intensywności zagospodarowania do wymogów środowiska (nadrzędność funkcji przyrodniczej). Główną funkcją we wszystkich obszarach jest rolnictwo. Funkcją uzupełniającą jest turystyka , która ze względu na korzystny mikroklimat i bliskość dwóch ośrodków sanatoryjnych (Krasnobród, Horyniec) może być powiązana z usługami leczniczymi. Istnieje również możliwość rozwoju funkcji produkcyjnych w oparciu o miejscowy surowiec (rolniczy, drewno, kruszywa).

Polityka przestrzenna w ujęciu sektorowym obejmuje:

Osadnictwo i infrastruktura społeczna - dążenie do zwartości i wielofunkcyjności zabudowy terenów zabudowy (skupianie zabudowy i zapewnianie bliskiej dostępności podstawowych funkcji);

Środowisko Przyrodnicze- dostosowanie zagospodarowania przestrzennego do cech naturalnych, predyspozycji, walorów i odporności środowiska na antropopresję oraz zapewnienie spójności i ciągłości przestrzeni przyrodniczej;

Środowisko kulturowe- integrowanie walorów kulturowych z przestrzenią społeczno-gospodarczą regionu;

Gospodarka- równoważenie rozwoju gospodarczego poszczególnych części obszaru Gminy Susiec oraz wzbogacanie funkcjonalne obszarów wiejskich;

Infrastruktura techniczna: Transport- optymalizacja sieci transportowej, Energetyka- tworzenie układów przestrzennych sieci dystrybucyjnych sprzyjających rozwojowi społeczno-gospodarczemu, Teleinformatyka- optymalizacja rozmieszczenia infrastruktury telekomunikacyjnej, Gospodarka wodno-ściekowa- zintegrowanie zarządzania poborem wody i odprowadzaniem ścieków, Gospodarka odpadami- kompleksowe i systemowe prowadzenie gospodarki odpadami;

Obronność i bezpieczeństwo publiczne- zapobieganie w zagospodarowaniu przestrzennym kolizjom funkcjonalnym tworzącym zagrożenia dla bezpieczeństwa publicznego.

Polityka przestrzenna w gminie Susiec powinna opierać się o zasadę zrównoważonego rozwoju, wymienione wyżej zasady wiodące rozwoju przestrzennego oraz uwzględniać zróżnicowane potrzeby obszarowe i sektorowe.

3. KIERUNKI ROZWOJU STRUKTURY FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNEJ.

Kierunki rozwoju struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Susiec podporządkowuje się zasadzie zrównoważonego rozwoju oraz wyodrębnionych w jej ramach zasadom wiodącym w zagospodarowaniu przestrzennym oraz harmonizuje się z kierunkami polityki regionalnej wskazywanymi w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubelskiego (2015) i kierunkami przyjętymi w Strategii Rozwoju Gminy Susiec na lata 2008-2020, z uwzględnieniem zróżnicowania obszarowego i sektorowego uwarunkowań i potrzeb rozwojowych.

Uwzględnia się, zgodnie ze wskazaniami Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubelskiego (2015) położenie Gminy Susiec w obszarze o nadrzędnej funkcji przyrodniczej (ostoje przyrody, kluczowe ekosystemy leśne, powiązania przyrodnicze w tym korytarze ekologiczne), w strefie rolniczej przestrzeni produkcyjnej wyżynnej i w obszarze o niekorzystnych warunkach gospodarowania /ONW/ oraz wskazanie miejscowości Susiec jako podstawowego elementu sieci osadniczej z koncentracją funkcji społeczno - gospodarczych, p osiadającej powiązania regionalne (linia kolejowa, droga wojewódzka).

Uwzględnia się również położenie Gminy Susiec znajduje się w obszarach funkcjonalnych wyznaczonych w PZPWL: obszar funkcjonalny o znaczeniu ponadregionalnym w strefie zewnętrznej oraz w obszarze funkcjonalnym o znaczeniu regionalnym: roztoczańsko-puszczański obszar funkcjonalny.
Kierunki rozwoju gminy zostały opracowane w oparciu o analizę występujących uwarunkowań (potencjałów i ograniczeń) oraz zgodnie z obowiązującymi przepisami i dokumentami planistycznymi opracowanymi na wyższych szczeblach administracyjnych i na poziomie gminy oraz potrzebami lokalnej społeczności. Zakłada się tworzenie warunków planistycznych umożliwiających:

- rozwój funkcji usługowej i produkcyjnej (przedsiębiorczości) w celu kształtowania wsi wielofunkcyjnych i tworzenia nowych miejsc pracy, wykorzystania miejscowej bazy surowcowej (żywność, drewno) oraz walorów turystycznych ,
- rozwój funkcji mieszkaniowej, w związku z potrzebą poprawy warunków bytowych lokalnej społeczności oraz możliwości świadczenia usług turystycznych ,
- rozwój funkcji zabudowy zagrodowej w związku z potrzebą poprawy warunków bytowych lokalnej społeczności oraz możliwości świadczenia usług turystycznych w gospodarstwach rolnych (agroturystyka)
- rozwój funkcji rekreacji indywidualnej w zabudowie letniskowej,
- rozwój infrastruktury sportowo rekreacyjnej, turystycznej i paraturystycznej w celu tworzenia kompleksowych warunków do obsługi turystów.
- rozwój funkcji rolniczej, w szczególności rolnictwa ekologicznego z uwzględnieniem zapotrzebowania turystów na zdrową żywność oraz przetwórstwa rolno-spożywczego ,
- rozwój funkcji leśnej poprzez zalesienia gruntów marginalnych, zagrożonych erozją, w ramach rekultywacji poeksploatacyjnej oraz kształtowania leśnych powiązań przyrodniczych,
- podniesienie standardu i rozwój i infrastruktury technicznej, komunalnej (zbiorowe systemy zaopatrzenia w wodę oraz odprowadzania i oczyszczania ścieków) i komunikacyjnej .
- dywersyfikację źródeł energii cieplnej na potrzeby własne mieszkańców lub podmiotów gospodarczych, w kierunku zwiększenia udziału energii ze źródeł odnawialnych, w szczególności energii słońca.
- ochronę i odtwarzanie zasobów wód podziemnych Głównego Zbiornika Wód Podziemnych Nr 407 Niecka Lubelska Chełm-Zamość poprzez dostosowywanie rozwiązań do warunków hydrogeologicznych oraz zatrzymywanie wód opadowych w obrębie nieruchomości celem zwiększenia infiltracji wgłębnej,
- zapewnienie trwałości zasobów przyrody i funkcji ekologicznych oraz utrzymanie walorów krajobrazowych i kulturowych.

3.1. Kierunki zagospodarowania przestrzennego w jednostkach planistycznych.

Dla potrzeb planistycznych Gmina Susiec została podzielona na 20 jednostek planistycznych oznaczonych dużymi literami alfabetu: A –Susiec, B –Skwarki, C –Oseredek, D –Nowiny, E –Majdan Sopocki I i II, F-Ciotusza Stara, G -Ciotusza Nowa, H –Róża, I –Łuszczacz, J –Grabowica, K –Łasochy, L –Kunki, Ł –Zawadki, M –Wólka Łosiniecka, N –Łosiniec, O –Maziły, P –Paary, R –Rybnica, S –Huta Szumy, T- Rebizanty.
W powyższych jednostkach wydziela się tereny o zróżnicowanych sposobach zagospodarowania:
RM- tereny zabudowy zagrodowej;
MN – tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej;
ML – tereny zabudowy rekreacji indywidualnej;
U- tereny zabudowy usługowej ;
US- tereny sportu i rekreacji;
RU- tereny obsługi rolnictwa w gospodarstwach rolnych, hodowlanych, ogrodniczych oraz leśnych i rybackich;
P- tereny obiektów produkcyjnych, składów i magazynów;
PE – udokumentowane złoża kopalin;
PE (P)- perspektywiczne złoża kopalin;
PG- teren górniczy "Zawadki I";
R- tereny rolnicze –grunty orne, RZ –łąki i pastwiska;

ZL – lasy; RZL – tereny do zalesienia;
WS – tereny wód powierzchniowych śródlądowych (stawy, rzeki, zbiorniki wodne);
ZCc - cmentarze czynne;
ZCz – cmentarze zamknięte;
ZP- tereny zieleni urządzonej;
ZZ- tereny zagrożone powodzią;
K- tereny urządzeń do odprowadzania i oczyszczania ścieków;
G – tereny urządzeń gazownictwa;
E – tereny urządzeń elektroenergetyki;
W – tereny urządzeń uzdatniania wody;
K– tereny urządzeń do odprowadzania i oczyszczania ścieków;
T – telekomunikacja;
O – gospodarka odpadami;
KS - tereny parkingów;
KD- drogi (droga wojewódzka; drogi powiatowe; drogi gminne; drogi gminne nieurządzone);
KK- linia kolejowa;

Wyznaczone tereny funkcyjne oznaczone są w rysunku Studium symbolami literowo-cyfrowymi wskazującymi obszar planistyczny (A- północny, B- centralny (B1,B2),C- południowy), jednostkę planistyczną (A-T), numer obszaru (1,2,3….) oraz funkcje terenu (RM,MN,U….). Przykładowe oznaczenie terenu zabudowy mieszkaniowej w Suścu (obszar centralny B1, jednostka planistyczna A, numer obszaru –np.3, rodzaj funkcji MN) –B1/A/3MN. W przypadku terenu wielofunkcyjnego (mieszkaniowo-usługowy) dodaje się dodatkowe oznaczenie funkcji po przecinku: B1/A/3MN,U. Nie dotyczy to dróg i linii kolejowej oznakowanie składa się z oznaczenia literowego i numeru drogi lub linii kolejowej.

Kierunki zagospodarowania przestrzennego w jednostkach planistycznych
A –SUSIEC, B- Skwarki
W powyższej jednostce wydziela się tereny o zróżnicowanych sposobach zagospodarowania w obszarze B (B1, B2), C w szczególności: U- Tereny zabudowy usługowej; US- Tereny sportu i rekreacji; RM,MN- Tereny zabudowy zagrodowej, tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej; MN,ML- Tereny zabudowy mieszkaniowej, tereny zabudowy rekreacji indywidualnej; U, MN- Tereny zabudowy usługowej, tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej; MN- Tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej; MN, ML,U-Tereny zabudowy mieszkaniowej, tereny zabudowy rekreacji indywidualnej, tereny zabudowy usługowej; WS- tereny wód śródlądowych; ZCc - cmentarze czynne; ZL- lasy, RZL- tereny do zalesienia, R- tereny rolnicze –grunty orne, RZ –łąki i pastwiska; ZP, U- tereny zieleni urządzonej, tereny zabudowy usługowej. K,U- Tereny urządzeń do odprowadzania i oczyszczania ścieków, tereny zabudowy usługowej.
C –OSEREDEK
W powyższej jednostce wydziela się tereny o zróżnicowanych sposobach zagospodarowania w obszarze B (B1, B2), C w szczególności: U- Tereny zabudowy usługowej; RU- Tereny obsługi rolnictwa w gospodarstwach rolnych, hodowlanych, ogrodniczych oraz leśnych i rybackich; RM,MN- Tereny zabudowy zagrodowej, tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej; WS- Tereny wód powierzchniowych śródlądowych; ZL- lasy, RZL- Tereny do zalesienia; ZL- lasy, RZL- tereny do zalesienia; R- tereny rolnicze –grunty orne, RZ –łąki i pastwiska; ZCz – cmentarze zamknięte.
D –NOWINY
W powyższej jednostce wydziela się tereny o zróżnicowanych sposobach zagospodarowania w obszarze B (B1, B2), C w szczególności: U- Tereny zabudowy usługowej; U,P- Tereny zabudowy usługowej, tereny obiektów produkcyjnych, składów i magazynów; RM,MN- Tereny zabudowy zagrodowej, tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej; MN,ML,U- Tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej, tereny zabudowy rekreacji indywidualnej, tereny zabudowy usługowej; ML- Tereny zabudowy rekreacji indywidualnej; PE-

udokumentowane złoża kopalin; WS- tereny wód śródlądowych; ZL- lasy, RZL- tereny do zalesienia; R- tereny rolnicze –grunty orne, RZ –łąki i pastwiska.

E –MAJDAN SOPOCKI I i II

W powyższej jednostce wydziela się tereny o zróżnicowanych sposobach zagospodarowania w obszarze B (B1, B2) w szczególności: U- Tereny zabudowy usługowej; UR,U-Tereny obsługi rolnictwa w gospodarstwach rolnych, hodowlanych, ogrodniczych oraz leśnych i rybackich, tereny zabudowy usługowej; RM,MN- Tereny zabudowy zagrodowej, tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej; MN-Tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej; MN,U- Tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej, terenu zabudowy zagrodowej; MN,ML,U-Tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej, tereny zabudowy rekreacji indywidualnej, tereny zabudowy usługowej; MN,ML- Tereny zabudowy mieszkaniowej, tereny zabudowy rekreacji indywidualnej; ML- Tereny zabudowy rekreacji indywidualnej; ML,U- Tereny zabudowy rekreacji indywidualnej, tereny zabudowy usługowej; Zcc- cmentarz czynny, WS- teren wód śródlądowych; ZL- lasy, RZL- Tereny do zalesienia; ZL- lasy, RZL- tereny do zalesienia; R- tereny rolnicze –grunty orne, RZ –łąki i pastwiska.

F– CIOTUSZA STARA

W powyższej jednostce wydziela się tereny o zróżnicowanych sposobach zagospodarowania w obszarze A oraz B2 w szczególności: U- Tereny zabudowy usługowej; RM,MN,ML- Tereny zabudowy zagrodowej, tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej, tereny zabudowy rekreacji indywidualnej; RM,MN,U- Tereny zabudowy zagrodowej, tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej, tereny zabudowy usługowej; RM,MN- Tereny zabudowy zagrodowej, tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej; WS- teren wód śródlądowych; ZL- lasy, RZL- Tereny do zalesienia; ZL- lasy, RZL- tereny do zalesienia; R- tereny rolnicze –grunty orne, RZ –łąki i pastwiska.

G- Ciotusza Nowa

W powyższej jednostce wydziela się tereny o zróżnicowanych sposobach zagospodarowania w obszarze B2 w szczególności: U- Tereny zabudowy usługowej; RM, MN- Tereny zabudowy zagrodowej, tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej; MN,RM- Tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej, tereny zabudowy zagrodowej; WS- teren wód śródlądowych; ZL- lasy, RZL- Tereny do zalesienia; ZL- lasy, RZL- tereny do zalesienia; R- tereny rolnicze –grunty orne, RZ –łąki i pastwiska.

H -RÓŻA

W powyższej jednostce wydziela się tereny o zróżnicowanych sposobach zagospodarowania w obszarze A i B2 w szczególności: U- Tereny zabudowy usługowej; RM,MN-Tereny zabudowy zagrodowej, tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej; ML- Tereny zabudowy rekreacji indywidualnej; WS- teren wód śródlądowych; ZL- lasy, RZL- Tereny do zalesienia; ZL- lasy, RZL- tereny do zalesienia; R- tereny rolnicze –grunty orne, RZ –łąki i pastwiska.

I- ŁUSZCZACZ

W powyższej jednostce wydziela się tereny o zróżnicowanych sposobach zagospodarowania z podziałem na obszar A oraz B2 w szczególności: U - Tereny zabudowy usługowej; RM,MN- Tereny zabudowy zagrodowej, tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej; ZL- lasy, RZL- Tereny do zalesienia; ZL- lasy, RZL- tereny do zalesienia; R- tereny rolnicze –grunty orne, RZ –łąki i pastwiska.

J- GRABOWICA

W powyższej jednostce wydziela się tereny o zróżnicowanych sposobach zagospodarowania w obszarze B2 w szczególności: U- Tereny zabudowy usługowej; RM,MN- Tereny zabudowy zagrodowej, tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej; ZL- lasy, RZL- Tereny do zalesienia; ZL- lasy, RZL- tereny do zalesienia; R- tereny rolnicze –grunty orne, RZ –łąki i pastwiska.

K- ŁASOCHY
W powyższej jednostce wydziela się tereny o zróżnicowanych sposobach zagospodarowania w obszarze B2 w szczególności: U- Tereny zabudowy usługowej; RM- Tereny zabudowy zagrodowej; ZL- lasy, RZL- Tereny do zalesienia; ZL- lasy, RZL- tereny do zalesienia; R- tereny rolnicze –grunty orne, RZ –łąki i pastwiska.
L- KUNKI
W powyższej jednostce wydziela się tereny o zróżnicowanych sposobach zagospodarowania w obszarze B2 w szczególności: U- Tereny zabudowy usługowej; RM,MN- Tereny zabudowy zagrodowej, tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej; WS- teren wód śródlądowych; ZL- lasy, RZL- Tereny do zalesienia; ZL- lasy, RZL- tereny do zalesienia; R- tereny rolnicze –grunty orne, RZ –łąki i pastwiska.
Ł- ZAWADKI
W powyższej jednostce wydziela się tereny o zróżnicowanych sposobach zagospodarowania w obszarze B2 w szczególności: U- Tereny zabudowy usługowej; RM,MN- Tereny zabudowy zagrodowej, tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej; RM-Tereny zabudowy zagrodowej; MN,RM- Tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej, tereny zabudowy zagrodowej; WS- teren wód śródlądowych; ZL- lasy, RZL- Tereny do zalesienia; ZL- lasy, RZL- tereny do zalesienia; R- tereny rolnicze –grunty orne, RZ –łąki i pastwiska; PE – udokumentowane złoża kopalin; PG- teren górniczy "Zawadki I".
M- WÓLKA ŁOSINIECKA
W powyższej jednostce wydziela się tereny o zróżnicowanych sposobach zagospodarowania w obszarze B1 oraz B2 w szczególności: U- Tereny zabudowy usługowej; RM,MN,ML- Tereny zabudowy zagrodowej, tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej, tereny zabudowy rekreacji indywidualnej; RM,MN- Tereny zabudowy zagrodowej, tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej; RM,MN,U- Tereny zabudowy zagrodowej, tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej, tereny zabudowy usługowej; MN,RM,ML- Tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej, Tereny zabudowy zagrodowej, tereny zabudowy rekreacji indywidualnej; ML- tereny zabudowy rekreacji indywidualnej; WS- teren wód śródlądowych; ZL- lasy, RZL- Tereny do zalesienia; ZL- lasy, RZL- tereny do zalesienia; R- tereny rolnicze –grunty orne, RZ –łąki i pastwiska; PE (P) – perspektywiczne złoża kopalin.
N- ŁOSINIEC
W powyższej jednostce wydziela się tereny o zróżnicowanych sposobach zagospodarowania w obszarze B1 oraz B2 w szczególności: U- Tereny zabudowy usługowej; MN,RM- Tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej, tereny zabudowy zagrodowej; RM,MN-Tereny zabudowy zagrodowej, tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej; ML- tereny zabudowy rekreacji indywidualnej; MN,ML-Tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej, tereny zabudowy rekreacji indywidualnej; Zcc- cmentarz czynny; WS- teren wód śródlądowych; ZL- lasy, RZL- Tereny do zalesienia; ZL- lasy, RZL- tereny do zalesienia; R- tereny rolnicze –grunty orne, RZ –łąki i pastwiska.
O- MAZIŁY
W powyższej jednostce wydziela się tereny o zróżnicowanych sposobach zagospodarowania w obszarze B1, B2, C w szczególności: U- Tereny zabudowy usługowej; U,MN- Tereny zabudowy usługowej, tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej; MN,RM- Tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej, tereny zabudowy zagrodowe; RM,MN- Tereny zabudowy zagrodowej, tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej; WS- teren wód śródlądowych; ZL- lasy, RZL- Tereny do zalesienia; ZL- lasy, RZL- tereny do zalesienia; R- tereny rolnicze –grunty orne, RZ –łąki i pastwiska.

P –PAARY
W powyższej jednostce wydziela się tereny o zróżnicowanych sposobach zagospodarowania w obszarze C w szczególności: U- Tereny zabudowy usługowej; US,U- Tereny sportu i rekreacji, tereny zabudowy usługowej; RM,MN- Tereny zabudowy zagrodowej, tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej; ML- tereny zabudowy rekreacji indywidualnej; WS- teren wód śródlądowych; ZZ- Tereny zagrożone powodzią; ZL- lasy, RZL- Tereny do zalesienia; ZL- lasy, RZL- tereny do zalesienia; R- tereny rolnicze –grunty orne, RZ –łąki i pastwiska.
R –RYBNICA
W powyższej jednostce wydziela się tereny o zróżnicowanych sposobach zagospodarowania w obszarze B1 oraz C w szczególności: U- Tereny zabudowy usługowej; RU- Tereny obsługi rolnictwa w gospodarstwach rolnych, hodowlanych, ogrodniczych oraz leśnych i rybackich; RM,MN- Tereny zabudowy zagrodowej, tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej; RM,MN,ML,U- Tereny zabudowy zagrodowej, tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej, tereny zabudowy rekreacji indywidualnej, tereny zabudowy usługowej; RM,MN,ML- Tereny zabudowy zagrodowej, tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej, tereny zabudowy rekreacji indywidualnej; WS- teren wód śródlądowych; ZL- lasy, RZL- Tereny do zalesienia; ZL- lasy, RZL- tereny do zalesienia; R- tereny rolnicze –grunty orne, RZ –łąki i pastwiska.
S –HUTA SZUMY T- T- REBIZANTY
W powyższych jednostkach wydziela się tereny o zróżnicowanych sposobach zagospodarowania w obszarze C w szczególności: U- Tereny zabudowy usługowej; ML- tereny zabudowy rekreacji indywidualnej ML,RM,MN- tereny zabudowy rekreacji indywidualnej, tereny zabudowy zagrodowej, tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej; MN,RM- tereny zabudowy zagrodowej, tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej; RM,MN,ML-Tereny zabudowy zagrodowej, tereny zabudowy rekreacji indywidualnej, tereny zabudowy zagrodowej, tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej; MN,RM,ML- Tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej, tereny zabudowy zagrodowej, tereny zabudowy rekreacji indywidualnej; ZZ- Tereny zagrożone powodzią; KS- parkingi; WS- teren wód śródlądowych; ZL- lasy, RZL- Tereny do zalesienia; ZL- lasy, RZL- tereny do zalesienia; R- tereny rolnicze –grunty orne, RZ –łąki i pastwiska.
Obszar całej Gminy: • zachowuje się istniejącą zabudowę nie wskazaną na rysunku Studium (Rys. 2 Kierunki zagospodarowania przestrzennego) z możliwością jej rozbudowy, przebudowy na warunkach określonych w przepisach odrębnych.

4. KIERUNKI ZMIAN W STRUKTURZE PRZESTRZENNEJ GMINY ORAZ W PRZEZNACZENIU TERENÓW, W TYM WYNIKAJĄCE Z AUDYTU KRAJOBRAZOWEGO.

Kierunki zmian w strukturze przestrzennej gminy oraz w przeznaczaniu terenów dokonywane są z uwzględnieniem szczegółowo rozpoznanych uwarunkowań przyrodniczych, kulturowych, społeczno-demograficznych uwarunkowań rozwoju, infrastruktury technicznej, bilansu terenów przeznaczonych pod zabudowę oraz uwarunkowań wynikających z dokumentów krajowych, wojewódzkich oraz gminnych i obejmują :

- powiększenie terenów: tereny zabudowy zagrodowej (RM) min. w celu wspierania turystyki w tym agroturystyki oraz jednorodzinnej (MN),
- w celu wspierania wypoczynku sobotnio-niedzielnego wydzielenie terenów pod tereny rekreacji indywidualnej (ML) oraz dostosowanie istniejącej zabudowy zagrodowej do obsługi agroturystyki (zagospodarowanie rekreacyjno-wypoczynkowe najatrakcyjniejszych turystycznie obszarów gminy),
- wzbogacenie funkcjonalne obszarów wiejskich oraz aktywacja gospodarcza gminy poprzez rozwój w obszarach wiejskich terenów zabudowy usługowej w szczególności w dziedzinach: usług nieuciążliwych, usług handlu, usług turystycznych, usług kultury, usług zdrowia i opieki społecznej

wynikającej z rosnącej liczby seniorów; terenów produkcyjnych, składów i magazyny (P); rozwój terenów przeznaczonych pod tereny sportu i rekreacji (US),

- rozwój obszarów aktywności gospodarczej gminy w rejonie głównych ciągów komunikacyjnych w szczególności drogi wojewódzkiej nr 835 oraz linii kolejowej 69 (tereny produkcyjne, składy i magazyny),
- przywracanie funkcji terenom które przestały pełnić dotychczasową funkcje (zbędne dla szkolnictwa tereny usług oświaty),
- wzmocnienie systemu przyrodniczego gminy oraz korytarzy ekologicznych przez zalesienia, oraz przywrócenie funkcji leśnej w terenach nie wykorzystanych pod cele budowlane,
- budowa zbiorników retencyjnych min. w miejscowościach Rybnica, Wółka Łosiniecka,
- zachowanie wysokiej jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej dla rozwoju rolnictwa (grunty III i IV kl. bonitacyjnej),
- rozwój infrastruktury technicznej: rozwój i modernizacja terenów komunikacji: drogi (KD), parkingi (KS) w tym budowa parkingów dla obsługi terenów usług turystycznych, rozwój infrastruktury ochrony środowiska- tereny urządzeń odprowadzania i oczyszczania ścieków (K)- lokalizacja alternatywna w Majdanie Sopockim, rozwój, modernizacja sieci wodociągów i kanalizacji sanitarnej, rozwój sieci gazowniczych,
- rozwój odnawialnych źródeł energii w szczególności energii słońca (z wykluczeniem energii wiatru zarówno w skali indywidualnej jak i przemysłowej).

Zgodnie z art. 38b ustawy z dnia 27 marca 2003r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. 2003 Nr 80 poz. 717 tj. Dz. U. 2017 poz. 1073) audyt krajobrazowy sporządza zarząd województwa. Zarząd Województwa Lubelskiego jest w trakcie opracowywania ww. dokumentu.

5. KIERUNKI I WSKAŹNIKI DOTYCZĄCE ZAGOSPODAROWANIA ORAZ UŻYTKOWANIA TERENÓW, W TYM TERENY PRZEZNACZONE POD ZABUDOWĘ ORAZ TERENY WYŁĄCZONE SPOD ZABUDOWY.

TERENY O FUNKCJI BUDOWLANEJ
Tereny o funkcji mieszkaniowej
Tereny zabudowy mieszkalnictwa jednorodzinnego MN • wielkość działki dla budownictwa jednorodzinnego: wolnostojącego - min. 800 m^2, bliźniaczego - min. 600 m^2, • maksymalna wysokość budynków mieszkalnych do 12 m, • powierzchnia zabudowy działki do 30%, • minimalna powierzchnia biologicznie czynna 40%,
Tereny zabudowy rekreacji indywidualnej ML • wielkość działki dla budownictwa letniskowego - min. 700 m^2. Dopuszcza się odstępstwa w przypadku istniejących działek o powierzchni mniejszej niż 700m^2, atrakcyjnych pod względem rekreacyjnym i turystycznym. W ww. przypadkach dopuszcza się mniejszą wielkość działki dla budownictwa letniskowego- nie mniej niż 400 m^2. • maksymalna wysokość budynków mieszkalnych do 10 m, • minimalna powierzchnia biologicznie czynna 50%, • powierzchnia zabudowy działki do 35%.
Tereny zabudowy zagrodowej
Tereny zabudowy zagrodowej RM • wielkość działki dla zabudowy zagrodowej – min. 1200 m^2, • maksymalna wysokość budynków mieszkalnych do 12 m, • maksymalna wysokość budynków gospodarczych do 10m. Nie dotyczy budynków przeznaczonych do

garażowania specjalistycznego sprzętu rolniczego oraz budowli rolniczych np. silosów,
- powierzchnia zabudowy działki do 50%,
- minimalna powierzchnia biologicznie czynna 30%.

Pozostałe ustalenia oraz ograniczenia dla MN, ML, RM
- zachowanie istniejących terenów zabudowy, jednorodzinnej, zabudowy zagrodowej wraz z uzupełniającymi usługami w obiektach wolno stojących oraz wbudowanych w budynki mieszkalne lub gospodarcze,
- zachowanie istniejących terenów rekreacji indywidualnej,
- modernizację budynków, remonty, przebudowę i rozbudowę, ewentualnie lokalizację nowych obiektów uzupełniających zgodnych z funkcją terenu,
- dbałość o architekturę obiektów,
- dopuszczenie możliwości wzbogacenia funkcji podstawowej - o funkcje uzupełniające (usługi, obsługę wypoczynku i turystyki itp.) w zakresie nie kolidującym z funkcją podstawową,
- dostosowanie zabudowy do krajobrazu kulturowego (skali, charakteru i wizerunku miejscowości),
- uzupełnienie wyposażenia w niezbędne urządzenia z zakresu komunikacji i infrastruktury technicznej oraz komunalne,.
- dla nowo projektowanych terenów zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej, zagrodowej, rekreacji indywidualnej i usługowej - rozwiązania indywidualne w zakresie zaopatrzenia w wodę oraz odprowadzania i oczyszczania ścieków dopuszcza się w zabudowie samotniczej, kolonijnej i rozproszonej oraz jako rozwiązania czasowe w miejscowościach nie mających sieci zbiorowych do czasu ich realizacji.

Tereny o funkcji usługowej oraz funkcji produkcyjnej składy, magazyny

U- tereny zabudowy usługowej, RU- tereny obsługi rolnictwa w gospodarstwach rolnych, hodowlanych, ogrodniczych oraz leśnych i rybackich
- maksymalna powierzchnia zabudowy do 70%,
- minimalna powierzchnia biologicznie czynna 20% powierzchni działki,
- maksymalna wysokość budynków usługowych do 15m.

P- tereny produkcyjne składy, magazyny,
- maksymalna powierzchnia zabudowy do 70%,
- minimalna powierzchnia biologicznie czynna 15% powierzchni działki,
- maksymalna wysokość budynków do 15 m.

US- tereny sportu i rekreacji,
- wielkość działki – min. 1000 m^2,
- maksymalna powierzchnia zabudowy do 40%,
- minimalna powierzchnia biologicznie czynna 50% powierzchni działki,
- maksymalna wysokość budynków do 15 m.
- tereny sportu i rekreacji o charakterze otwartym należy zagospodarować jako tereny przewidziane na potrzeby sportu i rekreacji na wolnym powietrzu, w formie niekubaturowych budowli, **z dużym udziałem powierzchni biologicznie czynnej**. Zabudowę należy ograniczyć do towarzyszących budynków.

Pozostałe ustalenia oraz ograniczenia dla terenów o funkcji usługowej oraz funkcji produkcyjnej składy, magazyny
- zachowuje się istniejące obiekty usług wolno stojące na działkach wydzielonych i nie wydzielonych oraz usługi wbudowane,
- wielkość działek powinna byś każdorazowo dostosowana do planowanego zamierzenia,
- przewiduje się zgodnie z potrzebami modernizację obiektów: remonty, przebudowę i rozbudowę,
- lokalizowanie usług publicznych, komercyjnych wśród największych skupisk istniejącej zabudowy,
- lokalizacja usług turystyki w pobliżu terenów najbardziej atrakcyjnych turystycznie i przyrodniczo.
- obiekty formą architektoniczną, skalą, rodzajem użytych materiałów, oraz zagospodarowaniem otoczenia powinny harmonijnie wpisywać się w otaczający krajobraz,
- dopuszcza się zmianę funkcji obiektu, a także wzbogacania podstawowej funkcji o funkcje uzupełniające,

- dla terenów i obiektów objętych ochrona konserwatorską wyznacza się strefy ochrony konserwatorskiej,
- w odniesieniu do obiektów architektury i budownictwa o lokalnych walorach zabytkowych tworzących charakterystyczny krajobraz regionu, ujętych w gminnej ewidencji zabytków oraz pozostałych reprezentujących typ budownictwa regionalnego nakazuje się: utrzymanie historycznej formy architektonicznej (gabaryty, forma dachu, wystrój elewacji, forma stolarki okiennej i drzwiowej), zagospodarowanie na nowe funkcje przy utrzymaniu walorów zabytkowych,
- dopuszcza się przeznaczenie części terenu na obiekty i urządzenia obsługi komunikacyjnej – parkingi, garaże,
- dopuszcza się wydzielenie dróg wewnętrznych oraz prowadzenie sieci infrastruktury technicznej,
- uzupełnienie wyposażenia w niezbędne urządzenia z zakresu komunikacji i infrastruktury technicznej,
- dla zabudowy usługowej i produkcyjnej z parkingami i utwardzonym układem komunikacyjnym ustala się obowiązek każdorazowej analizy potrzeby ustalania obowiązku podczyszczania wód opadowych i roztopowych (np. w separatorach ropopochodnych) z powierzchni komunikacyjnych terenów usługowych i produkcyjnych oraz wód z kanalizacji deszczowych przed odprowadzeniem do wód powierzchniowych lub do ziemi lub relacjonowania podczyszczonych wód deszczowych i roztopowych w zbiornikach infiltracyjnych lub infiltracyjno-odparowujących.

Tereny wielofunkcyjne - na terenie Gminy Susiec wyznacza się tereny wielofunkcyjne nie kolidujących wzajemnie. Obowiązują parametry i wskaźniki dla funkcji w ramach której konkretna działka jest zagospodarowywana.

Tereny wyłączone spod zabudowy- odstępuje się od wyznaczenia terenów wyłączonych spod zabudowy, wskazuje się ograniczenia w lokalizowaniu zabudowy kubaturowej.

Do terenów wskazanych do ograniczeń w lokalizowaniu zabudowy zakwalifikowano:

- pasy ochronne wzdłuż cieków wodnych na całym obszarze gminy (na terenach parków krajobrazowych obowiązują przepisy odrębne, które określają również wykluczenia stosowania zakazów oraz możliwe odstępstwa od zakazów), obustronnie w pasie o szerokości min. 15 metrów licząc od górnej krawędzi skarpy brzegowej koryta.
- strefy ochrony warunków siedliskowych lasu (ochrona bioróżnorodności ekotonu) oraz strefy ochrony ppoż. na zasadach określonych w przepisach odrębnych..
- obszary bezpośredniego zagrożenia powodzią (jeżeli nie utrudni to ochrony przed powodzią, Dyrektor Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej może zwolnić od zakazu).
- w obrębie złóż udokumentowanych i obszarów perspektywicznych (możliwe wprowadzenie funkcji budowlanej w ramach rekultywacji poeksploatacyjnej),
- strefy geodynamiczne narażone na ruchy osuwiskowe min. krawędzie i stoki z czynnymi ruchami geodynamicznymi. Ze względu na istnienie w obszarze Gminy Susiec skarp brzegowych dolin rzecznych i innych wskazane jest wykluczenie z zabudowy nowymi obiektami kubaturowymi stref ochrony geodynamicznej krawędzi (co najmniej 3-krotna wysokość skarpy) oraz zboczy o nachyleniu powyżej 20%.
- strefy koncentracji naturalnego spływu wód opadowych i roztopowych (dna suchych dolin),
- obszary źródliskowe, w szczególności obszary źródliskowe rzek w obrębie niszy oraz strefy o szerokości co najmniej 15 m od krawędzi niszy.

Tereny istniejącej zabudowy znajdujące się w ww. obszarach mogą być użytkowane w dotychczasowy sposób. Modernizacja, rozbudowa oraz budowa nowych obiektów budowlanych w obrębie dotychczasowych terenów zainwestowanych (siedlisk) z uwzględnieniem przepisów odrębnych oraz w/w wyłączeń. Granice zasięgu ww. terenów należy uściślić na etapie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego .

TERENY OTWARTE

R – tereny upraw polowych

- utrzymanie dotychczasowego użytkowania rolniczego,
- ochrona rolniczej przestrzeni produkcyjnej – kompleksów otwartych, o wysokich klasach: III oraz zwartych kompleksów IV z ograniczeniem przeznaczania na cele budowlane,
- dopuszcza się w uzasadnionych przypadkach, w przypadku braku rozwiązań alternatywnych zmianę przeznaczenia gruntów rolnych III klasy bonitacyjnej na cele nierolnicze
- przeznaczenie gleb o niskiej wartości produkcyjnej (V i VI kl) pod trwałe użytki zielone, spełniające w rejonie wód powierzchniowych funkcje ich obudowy biologicznej,

- wzbogacenie terenów rolnych w zadrzewienia wiatrochronne w sąsiedztwie większych rozłogów pól, (przeciwdziałanie erozji wietrznej, wzmacnianie funkcji ekologicznych),
- dopuszczenie zalesień gruntów rolnych nieprzydatnych do produkcji rolnej i nieużytkowanych rolniczo, nieużytków oraz gruntów, które uległy samozalesieniu,
- dopuszczenie realizacji obiektów dla obsługi terenów rolniczych oraz zabudowy zagrodowej o specjalistycznym charakterze produkcji roślinnej lub zwierzęcej na terenie obsługiwanego areału oraz koniecznej infrastruktury komunikacyjnej, technicznej i komunalnej.

RZ –łąki i pastwiska

- użytkowanie nie zagrażające równowadze ekologicznej, zachowanie zakrzewień, zadrzewień,
- dopuszcza się możliwość realizacji zbiorników wodnych o pow. nie większej niż 0,5ha dla potrzeb gospodarki rybackiej.
- dopuszcza się realizację inwestycji celu publicznego z zakresu niezbędnej infrastruktury komunikacyjnej, technicznej i komunalnej w przypadku braku rozwiązań alternatywnych.

ZL – lasy, RZL – tereny do zalesienia

- realizacja wszelkiej działalności na obszarach lasów z zachowaniem przepisów odrębnych dla lasów, w tym lasów ochronnych oraz zgodnie z planami urządzeniowymi lasów,
- powiększanie powierzchni leśnej poprzez zalesienia (wskazane w rysunku Studium),
- powszechna i ciągła ochrona lasów (przeznaczenie lasów na cele nieleśne dokonywać w uzasadnionych przypadkach z zachowaniem przepisów o ochronie gruntów rolnych i leśnych),
- eliminowanie kolizji lasów z innymi funkcjami terenów, w tym z mieszkalnictwem poprzez wyznaczanie stref ochrony warunków siedliskowych lasu, w zależności od ich skali przestrzennej, wartości przyrodniczej i bioróżnorodności ekotonu oraz zapewnienia lasom bezpieczeństwa pożarowego,
- racjonalne udostępnienie lasów dla celów rekreacji i turystyki m.in. poprzez wyposażenie w małą infrastrukturę turystyczną jak ścieżki rowerowe i piesze wzdłuż dróg leśnych, miejsca obsługi szlaków.
- granice zasięgu terenów leśnych i zalesień, wyznaczonych na rysunku Studium należy uściślić na etapie projektu miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego mając na uwadze warunki w szczególności przepisów z zakresu ochrony środowiska, przyrody, gruntów rolnych i leśnych oraz ustawy o lasach.
- ogranicza się wyznaczanie terenów budowlanych w obszarze lasów z wyjątkiem koniecznej infrastruktury komunikacyjnej, technicznej i komunalnej oraz w przypadku braku rozwiązań alternatywnych.

WS – tereny wód powierzchniowych śródlądowych (stawy, rzeki, zbiorniki wodne)

- dla zbiorników wodnych oraz dla wszystkich cieków wodnych (rzek) należy uwzględnić wyznaczanie pasów ochronnych rzek i zbiorników wodnych, z uwzględnieniem ich skali i wartości przyrodniczej w zakresie umożliwiającym zachowanie cennych siedlisk i gatunków oraz funkcji ekologicznych, nie mniejszych niż 15m, w parkach krajobrazowych wg aktualnych przepisów odrębnych,
- w przypadku zbiorników wodnych retencyjnych dopuszcza się możliwość wprowadzenia funkcji sportowo-rekreacyjnej oraz rybackiej w zakresie nie kolidującym z wymogami ochrony przyrody,
- ogranicza się realizację obiektów budowlanych w strefie ochrony wód, do koniecznej infrastruktury technicznej, komunalnej i komunikacyjnej poprowadzonej po jak najkrótszej trasie oraz obiektów związanych z gospodarką rybacką (w parkach krajobrazowych wg przepisów odrębnych).
- realizacja obiektów budowlanych w sąsiedztwie urządzeń melioracji wodnych podstawowych rzek i zbiorników wodnych, z uwzględnieniem powyższych urządzeń melioracyjnych.
- nakazuje się ochronę obszarów źródliskowych (nisza wraz z otoczeniem w strefie co najmniej15m przed zabudową .

ZCc - cmentarze czynne, ZCz – cmentarze zamknięte,

- utrzymanie dotychczasowego użytkowania cmentarzy wraz z zielenią towarzysząca,
- **uwzględnianie ograniczeń w strefach ochronnych (sanitarnych): 150 m** odległość cmentarza od zabudowań mieszkalnych, od zakładów produkujących artykuły żywności, zakładów żywienia zbiorowego bądź zakładów przechowujących artykuły żywności oraz studzien, źródeł, strumieni, służących do czerpania wody do picia i potrzeb gospodarczych. Odległość ta może być zmniejszona do **50 m pod warunkiem,** że teren w granicach od 50 do 150 m odległości od cmentarza posiada sieć wodociągową i wszystkie budynki korzystające z wody są do tej sieci podłączone.

- uzupełnienie wyposażenia w niezbędne urządzenia z zakresu komunikacji i infrastruktury technicznej.

ZP- tereny zieleni urządzonej , ZPn –tereny zieleni nieurządzonej

- utrzymanie i wzbogacanie terenów zielonych w celu wzmocnienia ich funkcji klimatotwórczej, krajobrazowej i przyrodniczej,
- dopuszcza się lokalizacje obiektów malej architektury i ciągów pieszych dla potrzeb rekreacji i wypoczynku,
- dopuszcza się lokalizację zbiorników wodnych dla potrzeb krajobrazowych i rekreacji o pow. nie większej niż 0,5ha

Tereny – tereny złóż mineralnych

PE- udokumentowane złoża kopalin, PE(P) – perspektywiczne złoża kopalin , PG- teren i obszar górniczy

- racjonalne gospodarowanie zasobami złoża z uwzględnieniem ochrony środowiska,
- wykluczenie lokowania w obrębie złoża funkcji uniemożliwiających wyeksploatowanie surowca,
- przeznaczenie na inne cele może nastąpić po wyeksploatowaniu surowca, w ramach rekultywacji terenu,
- wskazana rekultywacja terenów poeksploatacyjnych w kierunku zbliżonym do pierwotnego stanu zagospodarowania,
- w obszarach działalności górniczej dopuszcza się urządzenia infrastruktury technicznej i komunikacji.

Tereny oczyszczalni ścieków

- oczyszczalnie komunalne i zakładowe z własnymi sieciami kanalizacyjnymi stanowią podstawę systemu gospodarki ściekowej w gminie,
- bezodpływowe zbiorniki na ścieki oraz oczyszczalnie przydomowe stanowią element uzupełniający i mogą być stosowane jako rozwiązanie czasowe w terenach przewidzianych do realizacji sieci zbiorczych oraz jako rozwiązania podstawowe w zabudowie kolonijnej, samotniczej i rozproszonej,
- odprowadzanie oczyszczonych ścieków do ziemi lub do wód wymaga udokumentowania istnienia bezpiecznych warunków hydrogeologicznych lub hydrologicznych.

Tereny komunikacji - drogi publiczne, parkingi, linia kolejowa 69

- zapewnienie funkcjonowania drogi zgodnie z jej klasą.
- zapewnienie dla drogi wojewódzkiej nr 853 parametrów technicznych jak dla drogi klasy G (główna), w tym szerokość w liniach rozgraniczających min. 25 m, zgodnie z rozporządzeniem w sprawie warunków technicznych jakim powinny odpowiadać drogi publiczne i ich usytuowanie,
- zapewnienie dla pozostałych dróg wymaganych parametrów oraz sukcesywna przebudowa dróg gminnych, które nie są drogami twardymi w rozumieniu ustawowym,
- przebudowa dróg publicznych powinna uwzględniać krzyżowanie się z trasami migracyjnymi fauny lub kolizyjność z siedliskami hydrogenicznymi w dolinach (przepusty ekologiczne).
- odprowadzanie wód opadowych z terenów utwardzonych dróg wg wymagań aktualnych przepisów odrębnych z dostosowaniem do warunków hydrogeologicznych,
- usytuowanie obiektów budowlanych, w pobliżu dróg wg wymagań aktualnych przepisów odrębnych,
- zakaz odprowadzania wód opadowych na obszar kolejowy i korzystania z kolejowych urządzeń odwadniających, oraz wprowadzania nieoczyszczonych i oczyszczonych ścieków bytowych,.
- planowane inwestycje w sąsiedztwie linii kolejowych powinny spełniać wymogi przepisów odrębnych,
- usytuowanie budowli, budynków, drzew i krzewów oraz wykonywanie robót ziemnych w sąsiedztwie linii kolejowej 69 zgodnie z ustawą z dnia 28 marca 2003 r. o transporcie kolejowym.

Infrastruktura techniczna:

napowietrzne linie energetyczne oraz tereny urządzeń energetyki (stacje transformatorowe), projektowana linia energetyczna 400kV, kanalizacja, gazociąg oraz tereny gazownictwa (rozdzielnia gazu), wodociągi oraz tereny urządzeń uzdatniania wody, linie telefoniczne,

Zachowanie istniejącej infrastruktury technicznej zgodnie z załącznikiem graficznym Studium. Możliwość

remontu, modernizacji oraz rozbudowy infrastruktury technicznej w zależności od potrzeb. Dopuszcza się budowę stacji transformatorowej 15/04 kV bez wskazania na rys. Studium wraz z liniami średniego i niskiego napięcia w ilości wynikających z aktualnych potrzeb.

Strefy bezpieczeństwa oraz strefy techniczne wg obowiązujących przepisów odrębnych.

Strefy wolne od zabudowy dla obiektów liniii elektroenergetycznych zgodnie z warunkami określonymi w normach: PN/E-05100-1, PN-EN-50423 oraz PN-76/E-05125 wynoszą:

- dla linii napowietrznej SN 15 kV -pas 12m (po 6,0m od osi linii),
- dla linii napowietrznej 0,4kV- pas 5 m (po 2,5 od osi linii),
- dla linii kablowych SN 15 kV i nn 0,4 kV – pas 2,0m (po 1,0 m od osi linii),
- dla linii kablowych nN 0,4kV- pas 1,0 m (po 0,5m od osi linii),
- dla linii WN - 400 kV w pasie 31 metrów od osi linii
- strefa wolna od zalesień i sadzenia drzew wysokich: dla linii 15kv- pas 13m (po 6,5m od osi linii). W strefie wolnej od zalesień dopuszcza się nasadzenie drzew i krzewów pod warunkiem utrzymania pod linią drzew nieprzekraczających 2,0 m wysokości oraz pozostawienie wokół każdego słupa powierzchni niezalesionej w odległości co najmniej 4,0 m od słupa.

Strefy wolne od zabudowy linii kolejowej:

- zakaz sytuowania budynków i budowli w odległości mniejszej niż 10 m od granicy obszaru kolejowego, przy czym odległość ta nie może być mniejsza niż 20 m od osi skrajnego toru, z wyjątkiem budynków i budowli przeznaczonych do prowadzenia ruchu kolejowego i utrzymania linii kolejowej, oraz do obsługi przewozu osób i rzeczy,
- budynki mieszkalne, szpitale, domy opieki społecznej, obiekty rekreacyjno- sportowe, budynki zw. z wielogodzinnym pobytem dzieci i młodzieży powinny być usytuowane w odległości zapewniającej zachowanie, w zależności od przeznaczenia budynku, dopuszczalnego poziomu hałasu, określonego w przepisach w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku,
- zakaz sytuowania drzew i krzewów w odległości do 15 m od osi skrajnego toru kolejowego,
- zakaz wykonywania robót ziemnych w odległości do 4 m od granicy obszaru kolejowego, z wyjątkiem robót ziemnych zw. z budową, utrzymaniem, remontem i modernizacją linii kolejowej, a prace ziemne w pasie od 4 do 20 m od granicy obszaru kolejowego, należy każdorazowo uzgadniać z właściwym zarządcą kolei.

Ze względu na uciążliwość akustyczną linii kolejowej obowiązuje:

- linia zabudowy 60 m od osi torów kolejowych - dla szpitali, domów opieki społecznej, sierocińców oraz szkół i przedszkoli, oraz innych obiektów związanych z wielogodzinnym pobytem dzieci i młodzieży,
- linia zabudowy 10 m od granicy obszaru kolejowego z zachowaniem odległości min. 20 m od osi skrajnego toru dla obiektów nie wymienionych w pp. 4)a) w tym m.in.: zabudowy mieszkaniowej, usługowej, produkcyjnej, rekreacyjnej pod warunkiem wprowadzenia zabezpieczeń akustycznych.

Wszelkie odstępstwa należy uzgodnić z właściwym zarządcą kolei – zmniejszenie odległości lokalizacji nowej zabudowy mieszkaniowej i innej, może nastąpić za zgodą przy spełnieniu warunków określonych przez właściwego zarządcę. Wszelka działalność inwestycyjna w obrębie istniejącej zabudowy oraz realizacja nowych obiektów na działkach siedliskowych i innych częściowo zabudowanych oraz projektowane trwałe zagospodarowanie działek rolnych położonych w sąsiedztwie linii kolejowej, należy każdorazowo uzgadniać z właściwym zakładem linii kolejowych.

Szerokość stref kontrolowanych dla gazociągów:

Wybudowanych przed dniem wejścia w życie Rozporzadzenia Ministra Gospodarki z dnia 26 kwietnia 2013 r. w sprawie warunków technicznych jakim powinny odpowiadać siec gazowe i ich usytuowanie, lub dla których przed tym dniem wydano pozwolenie na budowę, zgodnie z załącznikami ww. rozporządzenia.

Wybudowanych po dniu 4 września 2013 r. o maksymalnym ciśnieniu roboczym (MOP):

- do 0,5 MPa włącznie - 1,0 m;
- powyżej 0,5 MPa do 1,6 MPa włącznie - 2,0 m;
- powyżej 1,6 MPa oraz o średnicy:
- do DN 150 włącznie -4,0m,
- powyżej DN 150 do DN 300 włącznie - 6,0 m,
- powyżej DN 300 do DN 500 włącznie - 8,0 m,
- powyżej DN 500 - 12,0 m.

Linie wolne od zabudowy od dróg publicznych:

Obiekty budowlane przy drogach oraz niebędące obiektami budowlanymi reklamy umieszczone przy

drogach poza obszarami zabudowanymi, powinny być usytuowane w odległości od zewnętrznej krawędzi jezdni co najmniej 8m w terenie zabudowy i 20m poza terenem zabudowy w przypadku drogi wojewódzkiej i powiatowej oraz 6m w terenie zabudowy i 15 m poza terenem zabudowy w przypadku dróg gminnych. W szczególnie uzasadnionych przypadkach usytuowanie obiektu budowlanego przy drodze w odległości mniejszej niż określona może nastąpić wyłącznie za zgodą zarządcy drogi, wydaną przed uzyskaniem przez inwestora obiektu pozwolenia na budowę lub zgłoszeniem budowy albo wykonywania robót budowlanych.

Ograniczenia związane z lotnictwem:

Wszelkie planowane obiekty, o wysokości równej lub większej od 50 m ponad poziom terenu podlegają, przed wydaniem decyzji o pozwolenie na budowę zgłaszania poprzez Wojewódzki Sztab Wojskowy w Lublinie do Szefostwa Służby Ruchu Lotniczego SZ RP.

6. KIERUNKI I ZASADY ROZWOJU PRZESTRZENNEGO.

Polityka przestrzenna w Gminie Susiec opiera się o zasadę zrównoważonego rozwoju oraz wyodrębnione w ramach tej zasady wiodące rozwoju przestrzennego. Uwzględnia uwarunkowania zewnętrzne i wewnętrzne rozwoju społeczno-gospodarczego i kształtowania struktury przestrzennej, zróżnicowane potrzeby obszarowe (*obszary planistyczne A, B (B_1,B_2) C)* i sektorowe (*Osadnictwo i infrastruktura społeczna; Środowisko Przyrodnicze; Środowisko kulturowe; Gospodarka; Infrastruktura techniczna; Obronność i bezpieczeństwo publiczne)* oraz uzasadnione potrzeby lokalnej społeczności.

W części określającej kierunki rozwoju przestrzennego gminy Susiec wskazuje się:

- w wymiarze ogólnym: zasady ogólne i szczegółowe określające nadrzędność funkcji i warunki kształtowania elementów struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy; kierunki i działania, stanowiące katalog skoordynowanych działań zapewniających lub sprzyjających realizacji celów rozwojowych sfer zagospodarowania i obszarów funkcjonalnych,
- w wymiarze szczegółowym: przestrzenne warunki realizacji gminnej polityki rozwoju określające sposób realizacji oraz miejsce lub preferencje dla lokalizacji działania w przestrzeni.

7. OBSZARY ORAZ ZASADY OCHRONY ŚRODOWISKA I JEGO ZASOBÓW, OCHRONY PRZYRODY, KRAJOBRAZU, W TYM KRAJOBRAZU KULTUROWEGO I UZDROWISK.

Ochrona wartości i zasobów środowiska przyrodniczego, ochrony przyrody, krajobrazu, w tym krajobrazu kulturowego w Gminie Susiec będą opierały się na wdrażaniu określonych zasad ogólnych, zasad szczegółowych i kierunków. Dla przyjętych kierunków określa się działania oraz przestrzenne warunki ich realizacji. Ochrona krajobrazu kulturowego na zasadach określonych w Rozdziale Obszary i zasady ochrony dziedzictwa kulturowego (…). Gmina Susiec nie posiada stwierdzonych walorów uzdrowiskowych.

Środowisko przyrodnicze podzielona na następujące części: gospodarowanie zasobami naturalnymi (*ochrona zasobów środowiska);* ochrona przyrody i kształtowanie środowiska; odporność środowiska; poprawa jakości środowiska.

Gospodarowanie zasobami naturalnymi- zasoby środowiska naturalnego stanowią dobro narodowe. W związku z tym wymagane jest oszczędne wykorzystywanie tych zasobów w celu zapewniania ich przyszłym pokoleniom w myśl zasady zrównoważonego rozwoju oraz w interesie dobra wspólnego. Racjonalne korzystanie z zasobów środowiska może zapewnić stały i zrównoważony rozwój gospodarczy i zwiększyć poziom życia ludności.

Ochrona przyrody i kształtowanie środowiska- jednym z podstawowych elementów struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy jest przestrzeń o nadrzędnej funkcji przyrodniczej, na którą składają się struktury węzłowe, pasmowe i obszarowe. Właściwe funkcjonowanie tych struktur decydujących o jakości środowiska życia człowieka wymaga, z jednej strony integracji systemów obszarów chronionych służącej zapewnieniu ciągłości i spójności przestrzeni przyrodniczej, z drugiej zaś harmonizacji rozwoju społeczno-gospodarczego i infrastruktury z przestrzenią przyrodniczą. Harmonizacja zadań inwestycyjnych z siecią ekologiczną powinna polegać, w głównej mierze, na stosowaniu rozwiązań technicznych zapewniających utrzymanie drożności korytarzy

ekologicznych lub rekompensowaniu utraty fragmentów korytarzy ekologicznych poprzez odtwarzanie ich w innym miejscu w nawiązaniu do sieci ekologicznej w przypadku gdy uniknięcie kolizji jest niemożliwe.

Odporność środowiska- przewidywany wzrost częstości występowania oraz natężenia ekstremalnych zjawisk naturalnych wymaga podjęcia działań zaradczych. Identyfikacja skali potencjalnych zagrożeń umożliwia zawczasu wprowadzenie odpowiednich rozwiązań minimalizujących straty.

Jakość środowiska- w celu uzyskania dobrego stanu środowiska, co odpowiada osiągnięciu odpowiednich wskaźników jego jakości, wskazuje się działania i zadania ukierunkowane na poprawę stanu czystości powietrza i wód, zmniejszenie uciążliwości hałasu (głównie komunikacyjnego), a także przywrócenie właściwego stanu środowiska na terenach zdegradowanych. Działania skupiają się również na ograniczaniu negatywnego wpływu gospodarki rolnej na stan środowiska na terenach wrażliwych i narażonych na oddziaływanie ze źródeł rolniczych (spływy obszarowe).

Zasady ogólne:

- Dostosowanie zagospodarowania przestrzennego do cech naturalnych, predyspozycji, walorów i odporności środowiska na antropopresję oraz zapewnienie spójności i ciągłości przestrzeni przyrodniczej.

Zasady szczegółowe

- Przeznaczanie wód podziemnych na cele komunalne (pitne) i dla gałęzi przemysłu wymagających wód szczególnie dobrej jakości (spożywczego), a wód powierzchniowych na cele technologiczne w pozostałych gałęziach przemysłu, a także do nawodnień i na cele energetyczne.
- Trwałe utrzymywanie terenów zalesionych w strefach wododziałowych i mokradeł sprzyjających retencjonowaniu wody w glebie.
- Ochrona złóż surowców mineralnych przed zagospodarowaniem utrudniającym w przyszłości podjęcie eksploatacji.
- Ochrona przed fragmentacją zwartych kompleksów gleb o najwyższej przydatności w produkcji rolniczej.
- Przeciwdziałanie fragmentacji środowiska prowadzącej do izolacji poszczególnych populacji.
- Zachowywanie ciągłości morfologicznej rzek dla osiągnięcia ich dobrego stanu i potencjału dla potrzeb ichtiofauny.
- Ochrona różnorodności biologicznej w użytkowanym rolniczo środowisku przyrodniczym.
- Oszczędne wykorzystywanie otwartej przestrzeni na cele inwestycyjne.
- Dbałość o integralność obszarów cennych przyrodniczo i ich łączność z innymi obszarami.
- Zwiększanie przenikalności barier utrudniających migrację zwierząt.
- Minimalizowanie kolizji inwestycji transportowych ze środowiskiem przyrodniczym, w tym w szczególności z siecią ekologiczną.
- Przywracanie drożności dolinnym korytarzom ekologicznym.
- Kompleksowa ochrona ekosystemów rzecznych przed degradacją obejmująca koryta rzek oraz obszary przyrzeczne z podziemnymi zasobami wód aluwialnych.
- Komplementarne stosowanie działań ekologicznych i technicznych w podnoszeniu odporności środowiska na zagrożenia.
- Preferowanie gospodarki niskoemisyjnej.
- Zwiększanie zasobów wodnych i leśnych w sposób zapewniający ochronę siedlisk cennych przyrodniczo i walorów krajobrazowych.
- Wzbogacanie przestrzeni zabudowanych i ciągów komunikacyjnych zielenią towarzyszącą, służącą zaspokajaniu instynktownych potrzeb ludzi żyjących w środowisku przekształconym antropomorficznie (zurbanizowanym).

Gospodarowanie zasobami naturalnymi		
I. Kierunki		**II. Działania**
1.	**Racjonalne gospodarowanie ograniczonymi zasobami wód śródlądowych (powierzchniowych i podziemnych).**	• Zabezpieczenie zasobów wód podziemnych udokumentowanych w GZWP przed degradacją ilościową i jakościową. • Ochrona zasobów wód podziemnych w obszarach alimentacyjnych ujęć wód. • Ochrona planistyczna projektowanych obszarów ochronnych zlewni rzek (tzw. zlewni chronionych).
2.	**Gospodarowanie złożami kopalin.**	• Ochrona obszarów występowania udokumentowanych złóż surowców przed zainwestowaniem uniemożliwiającym podjęcie eksploatacji. • Ochrona obszarów występowania wstępnie rozpoznanych złóż surowców cennych gospodarczo jako potencjalnych obszarów koncesyjnych.
3.	**Gospodarowanie zasobami glebowymi i leśnymi.**	• Ograniczanie przeznaczania na cele nierolnicze obszarów użytkowanych rolniczo o wysokich walorach przyrodniczych. • Zachowanie integralności głównych kompleksów leśnych. • Ochrona walorów przyrodniczych lasów wszelkiej własności. • Zalesienia gruntów marginalnych z uwzględnieniem ich walorów przyrodniczych. • Zakładanie plantacji drzew szybko rosnących. • Opracowywanie uproszczonych planów urządzenia lasów.
4.	**Gospodarowanie w przestrzeni krajobrazowej.**	• Ochrona otwartych i niezainwestowanych terenów o walorach turystycznych i wypoczynkowych. • Ochrona tożsamości krajobrazów unikalnych w skali kraju (tzw. krajobrazów priorytetowych.
c. d. tab. Gospodarowanie zasobami naturalnymi		
III. Przestrzenne warunki realizacji:		
1.	**Wskazuje się do ochrony planistycznej projektowane obszary ochronne GZWP,** których granice i sposoby zagospodarowania określone zostały w dokumentacjach hydrogeologicznych zbiorników nr: w tym **407 (**„Dokumentacja określająca warunki hydrogeologiczne dla ustanowienia stref ochronnych GZWP nr 407 (Chełm-Zamość)", zatwierdzona decyzją Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 24.07.1997 r. (KDH/1/013/6017/97) oraz „Dodatek do dokumentacji hydrogeologicznej określającej warunki hydrogeologiczne w związku z ustanowieniem stref ochronnych Głównego Zbiornika Wód Podziemnych nr 407 Niecka Lubelska (Chełm-Zamość) w związku z ustanowieniem obszarów ochronnych GZWP nr 407 Niecka Lubelska (Chełm-Zamość)" decyzja Ministra Środowiska z 1.09.2016 r., znak DGK-II.4731.128.2015) **oraz 428 (**„Dokumentacja określająca warunki hydrogeologiczne zbiornika wód podziemnych Biłgoraj Lubaczów GZWP Nr 428 zatwierdzone Decyzją Ministra Ochrony Środowiska Zasobów Naturalnych i Leśnictwa KDH1/013/6018/97 z 19 lutego 1997 r. oraz dodatek do dokumentacji hydrogeologicznej określającej warunki hydrogeologiczne w związku z ustanowieniem obszarów ochronnych Głównego Zbiornika Wód Podziemnych nr 428 Dolina kopalna Biłgoraj-Lubaczów zatwierdzony pismem Ministra Środowiska z 15.12.2011r. DgiKGhg-4731-40/6905/55536/11/MJ). **Ze względu na zróżnicowanie warunków hydrogeologicznych w obszarze Gminy Susiec należy uwzględniać stopnień zagrożenia wód kredowych w obrębie GZWP Nr 407 w konkretnej lokalizacji przestrzennej** wg klasyfikacji w dokumentacji hydrogeologicznej GZWP nr 407 Niecka Lubelska Chełm-Zamość:	

- Obszary wychodni kredowych na powierzchnię topograficzną należą do obszarów **bardzo silnego zagrożenia**, w którym czas przesączania potencjalnych zanieczyszczeń jest krótszy niż 2 lata.
- Obszary, na których miąższość nadległych utworów porowych jest mniejsza niż 20 m lub słabo przepuszczalnych nie przekracza 2m są obszarami **silnego zagrożenia**, w których czas migracji zanieczyszczeń do wód wynosi od 2 do 5 lat.
- Obszary z miąższością nadkładu porowego powyżej 20 m lub słabo przepuszczalnych od 2-10 m należą do **średnio zagrożonych** -czas przesączalności od 5-25 lat,
- Obszary z nadkładem utworów słabo przepuszczalnych 10-40 m do **słabo zagrożonych** z okresem przesączalności powyżej 25 lat.

W celu ochrony warunków i tempa odtwarzania zasobów wód podziemnych poprzez infiltracje wód deszczowych i roztopowych do gruntu należy rozważyć wprowadzenie obowiązku zagospodarowywania wód opadowych i roztopowych w obrębie własnych nieruchomości, w szczególności w terenach zabudowy usługowej i produkcyjnej z parkingami i utwardzonym układem komunikacyjny (doły chłonne, zbiorniki infiltracyjne, lub infiltracyjno-odparowujących itp.). Do istniejących lub projektowanych kanalizacji deszczowych powinny być odprowadzane tylko nadwyżki wód opadowych przekraczające możliwości zagospodarowania w obrębie własnych nieruchomości.

W celu ochrony jakości wód podziemnych ustala się obowiązek każdorazowej analizy warunków hydrogeologicznych w konkretnej lokalizacji oraz potrzeby lub konieczności ustalania obowiązku podczyszczania wód opadowych i roztopowych (np. w separatorach ropopochodnych) z powierzchni komunikacyjnych terenów usługowych i produkcyjnych oraz wód z kanalizacji deszczowych przed odprowadzeniem do wód powierzchniowych lub do ziemi.

Wskazuje się do ochrony planistycznej projektowane obszary ochronne zlewni wód powierzchniowych**: zlewnia prawostronnych dopływów górnej Tanwi do ujścia Szumu, zlewnia górnego Wieprza** w celu zachowania walorów hydrograficznych zlewni (ochrony ilościowej i jakościowej zasobów wodnych) Gospodarowanie na terenie zlewni chronionych powinno uwzględniać: ochronę mokradeł, w tym dolin rzecznych oraz pozadolinnych podmokłości, bagien i torfowisk przed odwodnieniem; ochronę meandrujących odcinków rzek przed regulacją; konieczność uporządkowania gospodarki wodno-ściekowej; eliminację ognisk zanieczyszczeń wód powierzchniowych i podziemnych; wykluczenie lokalizacji przedsięwzięć mogących zawsze znacząco oddziaływać na środowisko i przedsięwzięć mogących potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko, które mogą spowodować nieosiągnięcie celów środowiskowych zawartych w planie gospodarowania wodami na obszarze dorzecza; racjonalne stosowanie nawozów sztucznych i chemicznych środków ochrony roślin.

Ze względu na duże znaczenie źródeł i wód podziemnych w zasilaniu rzek **ustanawia się ochronę planistyczną i sposób zagospodarowania terenów źródliskowych** (20 obszarów źródliskowych *wyszczególnionych w Rozdziale Uwarunkowania wynikające ze stanu środowiska (...), podrozdział Wielkość i jakość zasobów wodnych)* obejmujące: bezwzględne zachowanie istniejącej szaty roślinnej; wprowadzanie zalesień i zakrzewień na gruntach ornych w bezpośrednim otoczeniu źródlisk pozbawionych osłony biologicznej; zachowanie naturalnego ukształtowania nisz źródliskowych; ograniczanie poboru wód podziemnych w celu przeciwdziałania obniżenia zwierciadła wód podziemnych w sąsiedztwie źródła; dbałość o stan sanitarny otoczenia źródła; ustanawianie ochrony indywidualnej (użytki ekologiczne, pomniki przyrody) najcenniejszych krenologicznie i krajobrazowo źródeł. W przypadku **ujmowania wód źródlanych dla celów pitnych** wskazuje się obowiązek wyznaczenia **stref ochronnych źródeł** i ustanowienia wymagań w zagospodarowaniu, w tym w szczególności zakazów: wprowadzania ścieków do wód lub do gruntu; prowadzenia upraw wymagających intensywnego stosowania środków ochrony roślin; lokalizowania zakładów przemysłowych oraz ferm chowu lub hodowli zwierząt; lokalizowania magazynów produktów ropopochodnych oraz innych substancji niebezpiecznych; lokalizowania cmentarzy oraz grzebowisk zwierząt. **Wyklucza się piętrzenie wód bezpośrednio na niszach źródliskowych.**

W celu zabezpieczenia jakości wód płynących wprowadza się ochronę naturalnej obudowy biologicznej (tj. roślinności przywodnej) wszystkich rzek na terenie Gminy Susiec i kształtowanie biologicznych buforów w postaci pasów ochronnych. Szczególną ochroną w tym zakresie obejmuje się zbiorowiska łęgowe. Ustala się obowiązek wyznaczania pasów ochronnych rzek i zbiorników wodnych, umożliwiających

	zachowanie cennych siedlisk i gatunków oraz funkcji ekologicznych, **nie mniejszych niż 15m od koryta rzeki, na terenie parkach krajobrazowych wg aktualnych przepisów odrębnych.** Stosowanie rozwiązań infrastrukturalnych i przestrzennych zapewniających możliwości realizacji celów środowiskowych jednolitych części wód podziemnych JCWPd i jednolitych części wód powierzchniowych JCWP ustalonych w aktualnym Planie Gospodarowania Wodami Dorzecza Wisły. Szczegółowy opis JCWPd i JCWP w tym cele środowiskowe zostały wyszczególnione w *Rozdziale Uwarunkowania wynikające ze stanu środowiska (…) Podrozdział Wielkość i jakość zasobów wodnych.*
2.	**Ochrona złóż surowców naturalnych udokumentowanych** (złoże piasków kwarcowych „Długi Kąt II", Złoże piasków drobnoziarnistych "Zawadki", Złoże kruszyw naturalnych (piasek) Hamernia-Nowiny) **realizowana poprzez** prowadzenie racjonalnej gospodarki zasobami udokumentowanych złóż surowców mineralnych, w szczególności przy etapowym udostępnianiu złoża, z uwzględnieniem wymogów ochrony siedlisk i gatunków oraz funkcji ekologicznych, prowadzenie eksploatacji udokumentowanych złóż kopalin z poszanowaniem wymogów ochrony przyrody i warunków bytowania ludzi w najbliższej zabudowie mieszkaniowej lub zagrodowej. **Przeznaczenie na inne cele niż eksploatacja surowców możliwe po wyeksploatowaniu złoża w ramach procesu rekultywacji** (rekultywacja rolna, leśna, wodna, budowlana). Rekultywacja terenów poeksploatacyjnych powinna być prowadzona w kierunkach uwzględniających wymogi środowiska przyrodniczego z preferencją dla kierunku pierwotnego (leśnego lub wodnego). Ochrona złóż surowców perspektywicznych (w obrębie miejscowości: Ciotusza Stara, Wólka Łosiniecka) wyszczególnionych *w Rozdziale Uwarunkowania wynikające z występowania udokumentowanych złóż kopalin (…), podrozdział Perspektywiczne złoża kopalin* realizowana poprzez utrzymanie dostępności zasobów perspektywicznych (ochrona przed zagospodarowaniem uniemożliwiającym dokumentowanie i eksploatację złóż, w szczególności przed zabudową).
3.	W celu zapewnienia trwałości zasobów leśnych istotnych dla zasilania systemu przyrodniczego województwa **wyróżnia się i obejmuje ochrona planistyczną lasy ekologicznie ważne**. Za leśne ekosystemy kluczowe w skali krajowej i regionalnej uznaje się: lasy iglaste Kotliny Sandomierskiej- Puszcza Solska, Puszcza Solska, lasy Roztocza Środkowego i Wschodniego. Za główne kompleksy leśne wymagające szczególnej ochrony integralności wskazuje się Lasy: Roztocza Środkowego oraz Puszcza Solska. **Ustala się obowiązek wyznaczania stref ochrony warunków siedliskowych lasu tzw. otulin** w celu zapewnienia prawidłowego funkcjonowania ekosystemów leśnych i wykluczanie zagospodarowania mogącego mieć negatywny wpływ na gatunki wnętrza lasu oraz ekoton**. Szerokość otuliny należy ustalać indywidualnie** w zależności od skali przestrzennej kompleksu, wartości przyrodniczej i bioróżnorodności ekotonu. **Zalesienia nieużytków, słabych gleb i gruntów marginalnych nie mogą naruszać wymogów ochrony przyrody i krajobrazu** (*spod zalesień wyłącza się: lądowe nieleśne siedliska przyrodnicze, siedliska ze stwierdzonymi stanowiskami roślin chronionych, drugorzędne formy rzeźby o dużym znaczeniu krajobrazowym (krawędzie, ostańce, krajobraz rolniczy o wybitnych walorach kulturowych, tj. z historycznie ukształtowanymi rozłogami pól)*. Zalesienia powinny być realizowane w ramach działać przeciwerozyjnych (stoki o znacznych nachyleniach wyłączone z użytkowania rolniczego) i wodochronnych (strefy wododziałowe) oraz w celu wzmocnienia powiązań przyrodniczych (kształtowanie korytarzy migracyjnych fauny). Ograniczenie przeznaczania lasów na cele budowlane do przypadków koniecznych, w przypadku braku rozwiązań alternatywnych, z zachowaniem części drzewostanów poleśnych w ramach wskaźnika terenów biologicznie czynnych.
4.	Przy realizacji wszelkiego rodzaju inwestycji należy uwzględniać ich wizualne oddziaływanie na krajobraz. **Szczególną ochroną planistyczną obejmuje się najcenniejsze walory krajobrazowe w postaci tzw. krajobrazów priorytetowych.** Należą do nich krajobrazy: teras nadzalewowych akumulacyjnych: równin terasowych – leśno-bagienne o charakterze puszczańskim: Równiny Biłgorajskiej (Puszcza Solska),

	Węglanowe: płaskowyży falistych –południowa część Roztocza Środkowego, przełomowych dolin rzecznych: przełomowe odcinki dolin południowej strefy krawędziowej Roztocza w (w szczególności przełomy Sopotu i Tanwi). Za elementy wskazane do ekspozycji krajobrazowej zachowania i ochrony planistycznej uznaje się: elementy ekspozycji czynnej*:* punkty widokowe, ciągi widokowe, osie widokowe, powiązania widokowe; elementy ekspozycji biernej*:* panoramy, panoramy miejscowości, strefy ekspozycji widokowej obiektów, zespołów i elementów rzeźby terenu, ekspozycje wnętrz krajobrazowych, dominanty naturalne i urbanistyczne, otwarcia widokowe.

Ochrona przyrody i kształtowanie środowiska		
I. Kierunki		**II. Działania**
1.	**Ochrona i kształtowanie Krajowego Systemu Obszarów Chronionych.**	• Kształtowanie zagospodarowania terenów w obszarach chronionych w dostosowaniu do przedmiotu ochrony wartości przyrodniczych i krajobrazowych. • Dostosowanie granic istniejących obszarów chronionych do rzeczywistych walorów przyrodniczo-krajobrazowych. • Ochrona walorów przyrodniczo-krajobrazowych i zapewnienie ciągłości przestrzennej systemu obszarów chronionych.
2.	**Zapewnienie spójności i ciągłości przestrzeni przyrodniczej.**	• Zachowywanie integralności ekologicznych obszarów węzłowych i zapewnianie drożności korytarzy ekologicznych w ramach regionalnej sieci ekologicznej. • Kształtowanie Systemu Przyrodniczego Gminy w sposób zapewniający ich spójność z regionalną siecią ekologiczną. • Zwiększanie lesistości na kierunkach leśnych powiązań ekologicznych. • Kształtowanie transgranicznych obszarów chronionych.
3.	**Ochrona walorów przyrody ożywionej.**	• Ochrona ekosystemów mających znaczenie dla zachowania różnorodności biologicznej. • Ochrona najcenniejszych fragmentów krajobrazu naturalnego i kulturowego.
4.	**Ochrona przyrody nieożywionej.**	• Utworzenie geoparków. Projektowany „Geopark Kamienny Las na Roztoczu”. • Objęcie ochroną prawną najcenniejszych walorów przyrody nieożywionej.
c. d. tab. Ochrona przyrody i kształtowanie środowiska		
III. Przestrzenne warunki realizacji:		
1.	Elementami krajowego systemu obszarów chronionych są rezerwaty przyrody: Nad Tanwią, Czartowe Pole, Nowiny oraz parki krajobrazowe: Park Krajobrazowy Puszczy Solskiej i Krasnobrodzki Park Krajobrazowy oraz obszary Natura 2000 (Roztocze PLB060012, Puszcza Solska PLB060008, Uroczyska Puszczy Solskiej PLH060034). Ze względu na lokalizację Gminy Susiec w obszarach chronionych **za nadrzędną uznaje się funkcje przyrodniczą** (poza obszarami chronionymi znajdują się jedynie 3 małe enklawy w rejonie Oseredka, Sušca i Maził). Ustalane funkcje społeczno-gospodarcze muszą uwzględniać wymogi ochrony przyrody, w szczególności wymogi ochrony ptaków i ich siedlisk oraz siedlisk i gatunków innych niż ptaki w obszarach Natura 2000.Przedmioty ochrony wskazane są w aktualnych Standardowych Formularzach Danych dla	

	poszczególnych obszarów. Ustala się obowiązek utrzymania lub kształtowania powiązań przyrodniczych dolinnych i leśnych pomiędzy parkami krajobrazowymi w obszarze wspólnej otuliny (obszar planistyczny B (B_1,B_2).
2.	**Gmina Susiec położona jest w obszarze korytarza krajowego Południowo-Centralnego (GKPdC), w strefie GKPdC-1A Puszcza Solska oraz GKPdC-2 Lasy Roztoczańskie oraz w obszarze węzłowym krajowym 24k –Południoworoztoczańskim (ECONET PL)**. Jednocześnie w/w funkcjonalne struktury ekologiczne tworzą **regionalną sieć ekologiczną. O*bszary węzłowe*** to główne ostoje przyrody (tereny charakteryzujące się trwałym nagromadzeniem gatunków zagrożonych, istotne dla zachowania różnorodności biologicznej), których funkcjonowanie wymaga zachowania łączności. K***orytarze ekologiczne*** (rzeczne, dolinne, leśne, kserotermiczne) to strefy powiązań pomiędzy obszarami węzłowymi wymagające zachowania i kształtowania drożności ekologiczno-przestrzennej. **W kształtowaniu zagospodarowania na terenach korytarzy ekologicznych uznaje się za niezbędne**: zapewnienie odpowiedniej infrastruktury umożliwiającej migrację zwierząt (np. mosty ekologiczne, przepusty, itp.) w przypadku konieczności sytuowania nasypów ziemnych poprzecznie do osi korytarza; kształtowanie naturalnych alternatywnych sposobów łączności ekologicznej (obejść ekologicznych) w przypadku niemożliwości utrzymania naturalnych powiązań bądź realizacji odpowiednich rozwiązań technicznych; utrzymywanie przestrzeni wolnej od zabudowy; stosowanie przepławek lub innych rozwiązań zapewniających zachowanie wymaganej drożności dla gatunków ryb, dla których wyznaczono korytarz rzeczny, w tym w szczególności dla ryb dwuśrodowiskowych; kształtowanie pasmowych struktur przyrodniczych (łąk, zadrzewień i zakrzewień śródpolnych); zwiększanie ciągłości leśnych korytarzy ekologicznych poprzez zalesienia; restytucję użytków zielonych kosztem gruntów ornych w korytarzach dolinnych, odbudowę stosunków hydrologicznych. **W kształtowaniu zagospodarowania w obszarze węzłowym** obejmującym cały obszar Gminy Susiec **za nadrzędne wskazuje się funkcje przyrodnicze. Ustalenia dokumentów planistycznych nie mogą obniżać bioróżnorodności i pogarszać warunków bytowania gatunków oraz utrudniać lub uniemożliwiać osiąganie celów środowiskowych ustalonych dla obszarów i gatunków chronionych .** **Ustala się ochronę planistyczną systemu przyrodniczego Gminy Susiec** zdefiniowanego *w Rozdziale Uwarunkowania wynikające ze stanu środowiska (…) Podrozdział: Ekologiczny System Funkcjonalny.* W obszarze systemu przyrodniczego Gminy za nadrzędną uznaje się funkcję przyrodniczą. Ustalenia funkcjonalno-przestrzenne dokumentów planistycznych nie mogą, w szczególności ograniczać przestrzennie terenów będących miejscem regularnego bytowania i rozrodu gatunków oraz ciągów migracyjnych, pogarszać warunków bytowania gatunków i stanu siedlisk przyrodniczych, tworzyć barier antropogenicznych uniemożliwiających lub utrudniających migracje fauny. **W miejscach ograniczenia lub przerwania łączności ekologicznej należy kształtować poprzez zalesienia i strefy wolne od zabudowy nowe fragmenty korytarzy (tzw. obwodnice ekologiczne) umożliwiające migracje gatunków.** W ramach kształtowania międzynarodowych struktur przestrzennych służących harmonizowaniu działalności społeczno-gospodarczej człowieka z walorami przyrody i krajobrazu wskazuje się do ochrony planistycznej projektowany Transgraniczny Rezerwat Biosfery „Roztocze" obejmuje cały obszar Gminy Susiec. W obszarze planowanego rezerwatu biosfery, wskazuje się różnicowanie rozwoju zagospodarowania w dostosowaniu do funkcji określonych stref: strefa rdzenna (centralna) obejmująca rezerwaty przyrody – ochrona ścisła, z zakazem wszelkiej działalności gospodarczej, udostępniana tylko do badań naukowych, dostępna w ograniczonym stopniu dla zwiedzających, strefa buforowa obejmująca parki krajobrazowe – dopuszczalna działalność gospodarcza zharmonizowana z przyrodą i krajobrazem (nadrzędna funkcja przyrodnicza i krajobrazowa), strefa tranzytowa (przejściowa) – działalność gospodarcza na zasadach zrównoważonego rozwoju.
3.	Ze względu na ochronę zasobów przyrody żywej i bioróżnorodności spod zalesień wyłącza się lądowe nieleśne siedliska przyrodnicze, siedliska ze stwierdzonymi stanowiskami roślin chronionych, drugorzędne formy rzeźby o dużym znaczeniu krajobrazowym (krawędzie, ostańce, krajobraz rolniczy o wybitnych

	walorach kulturowych, tj. z historycznie ukształtowanymi rozłogami pól). Ponadto ustala się strefy ochrony wód powierzchniowych i lasów i wprowadza się ograniczenia w przeznaczeniu lasów na cele budowlane.
4.	W związki z położeniem Gminy Susiec w strefie projektowanego geoparku „Kamienny Las na Roztoczu", (ochrony dziedzictwa geologicznego poprzez efektywne zabezpieczanie stanowisk, szeroką promocję nauk geologicznych oraz propagowanie ich funkcji edukacyjnych i turystycznych, bezkonfliktowego wykorzystywania naturalnych walorów obszaru w lokalnej polityce zrównoważonego rozwoju społecznego i ekonomicznego) ustala się obowiązek ochrony planistycznej i prawnej najcenniejszych walorów przyrody nieożywionej geostanowisk wskazanych *w Rozdziale Uwarunkowania wynikające ze stanu środowiska (…), podrozdział Walory przyrody nieożywionej*, obszarów źródliskowych wyszczególnionych w *Rozdziale Uwarunkowania wynikające ze stanu środowiska (...), podrozdział Wielkość i jakość zasobów wodnych)* oraz ochrony planistycznej unikatowego charakteru strefy krawędziowej Roztocza (krawędź wewnętrzna , obniżenie między krawędziowe i krawędź zewnętrzna) ze wzgórzami ostańcowymi i przełomami rzek. Dopuszcza się zagospodarowanie niektórych obiektów dla potrzeb turystycznych i naukowych obiektami malej architektury.
5.	**Szczególną ochroną planistyczną obejmuje się najcenniejsze walory krajobrazowe w postaci tzw. krajobrazów priorytetowych.** W granicach Gminy Susiec należą do nich krajobrazy: teras nadzalewowych akumulacyjnych: równin terasowych – leśno-bagienne o charakterze puszczańskim: Równiny Biłgorajskiej (Puszcza Solska), Węglanowe: płaskowyży falistych –południowa część Roztocza Środkowego, przełomowych dolin rzecznych: przełomowe odcinki dolin południowej strefy krawędziowej Roztocza w (w szczególności przełomy Sopotu i Tanwi) . Ustala się ochronę planistyczną unikatowego charakteru strefy krawędziowej Roztocza (krawędź wewnętrzna, obniżenie między krawędziowe i krawędź zewnętrzna) ze wzgórzami ostańcowymi i przełomami rzek. Dopuszcza się zagospodarowanie niektórych wzgórz ostańcowych dla potrzeb turystycznych i naukowych obiektami malej architektury i wieżami widokowym . Obejmuje się ochroną planistyczną punkty widokowe, w szczególności na wzgórzach ostańcowych (Góra Żydowka, Góra Spalona, Góra Krzyżowa –kamieniołom, geostanowisko) oraz obejmuje się ochrona planistyczną krajobraz w zasięgu panoramy widocznej z punktów.

Odporność środowiska		
I. Kierunki		**II. Działania**
1.	Zwiększanie odporności środowiska na zagrożenia naturalne (ekstremalne).	• Zwiększanie stopnia retencyjności zlewni w celu przeciwdziałania zagrożeniu powodziowemu. • Przeciwdziałanie aktywizacji ruchów masowych ziemi. • Zwiększenie stopnia retencyjności środowiska w celu przeciwdziałania suszy. • Przeciwdziałanie erozji wodnej i wietrznej. • Podnoszenie odporności środowiska na obszarach o zachwianej równowadze przyrodniczej poprzez renaturalizację.
c. d. tab. Odporność środowiska		
III. Przestrzenne warunki realizacji:		
1.	Za podstawowe przedsięwzięcia służące poprawie stopnia retencyjności zlewni (przeciwdziałanie okresowym nadwyżkom lub niedoborom wody) uznaje się: zalesianie stref wododziałowych w celu zwiększania stopnia odpływu podziemnego; budowę zbiorników małej retencji (Rybnica, Wólka Łosiniecka); ochronę i rewitalizację struktur przestrzennych odpowiadających za mikroretencję obszarową; ochronę i restytucję obszarów mokradłowych. W kształtowaniu zagospodarowania terenów narażonych na aktywizację ruchów masowych ziemi należy uwzględnić: ochronę i wprowadzanie zadrzewień, zakrzewień i zadarnień służących biologicznemu stabilizowaniu terenów osuwiskowych, ochronę przed zabudową stref krawędziowych i nadkrawędziowych	

	(ograniczenia w lokalizowaniu zabudowy kubaturowej stref geodynamicznych -co najmniej 3-krotność wysokości krawędzi oraz stoków o nachyleniu powyżej 20 %.) Uwzględnienie działań adaptacyjnych do zmian klimatu: ustalanie rozwiązań chroniących lub w skrajnych przypadkach wyłączanie z zabudowy terenów na obszarach o zwiększonym ryzyku katastrof naturalnych – powodzie i podtopienia powodowane podniesieniem się poziomu wody w dolinach, osuwiska w strefach krawędzi i stromych stoków. W celu ochrony terenów zabudowanych wskazane kształtowanie zadrzewień na dominujących kierunkach wiatrów i w bezpiecznej odległości od budynków w celu osłabienia ich siły i ochrony budynków przed szkodami. Przeciwdziałanie erozji wodnej i wietrznej (erozja gleb na północno-wschodnich terenach Gminy) polegające głównie na wprowadzaniu zalesień i zadrzewień oraz trwałych użytków zielonych. Zakładanie ochronnych pasów zieleni (zadrzewienia wiatrochronne).

Jakość środowiska		
I. Kierunki		**II. Działania**
1.	**Poprawa warunków aerosanitarnych.**	• Rozwój systemów ciepłowniczych opartych o niskoemisyjne źródła energii.
2.	**Poprawa warunków hydrosanitarnych.**	• Realizacja systemów odprowadzania i oczyszczania ścieków. • Stosowanie rozwiązań technicznych ograniczających zanieczyszczenia pochodzące z nieczynnych składowisk (nieczynne składowisko w m. Susiec). • Zakładanie buforów biologicznych ograniczających spływy zanieczyszczeń pochodzenia rolniczego (poprzeczno stokowe pasy zadrzewień lub zakrzewień). • Ograniczanie odpływu związków azotu ze źródeł rolniczych do wód gruntowych.
3.	**Poprawa klimatu akustycznego i ograniczanie oddziaływania pól elektromagnetycznych.**	• Stosowanie rozwiązań biologicznych i technicznych ograniczających uciążliwość hałasu. • Stosowanie rozwiązań zapobiegających oddziaływaniu pól elektromagnetycznych.
4.	**Rewaloryzacja obszarów o zdegradowanym w środowisku przyrodniczym.**	• Rewaloryzacja zdegradowanych elementów systemów przyrodniczych. • Rekultywacja obszarów zdegradowanych.
c. d. tab. Jakość środowiska		
III. Przestrzenne warunki realizacji:		
1.	Nie wyznacza się w obszarze Gminy Susiec terenów pod realizacje obiektów energetyki odnawialnej o mocy powyżej 100kW. Energetykę odnawialną ogranicza się do obiektów indywidualnych na potrzeby pojedynczych obiektów lub ich zespołów. Wyklucza się skale przemysłową. Wyklucza się obszarze Gminy Susiec wykorzystywanie energii wiatru ze względu na położenie obszaru Gminy Susiec (poza trzema małymi enklawami Oseredek, Susiec i Maziły) w obszarach Natura 2000 Roztocze PLB060012 i Puszcza Solska PLB060008 . Preferuje się wykorzystywanie energii słońca, ciepła ziemi i biomasy.	

2.	Ustala się zbiorowe systemy odprowadzania i oczyszczania ścieków jako podstawowe rozwiązania w obszarze Gminy Susiec. Dopuszcza się indywidualne systemy gromadzenia ścieków i wywóz do oczyszczalni ścieków lub gromadzenia i oczyszczania ścieków w zabudowie samotniczej, rozproszonej i kolonijnej. Ustala się obowiązek dostosowywania rozwiązań w zakresie gospodarki ściekowej do warunków hydrogeologicznych w danej lokalizacji. Wyklucza się przydomowe oczyszczalnie ścieków z rozsączaniem do ziemi w obrębie wychodni wodonośca kredowego na powierzchnię topograficzną. W zabudowie zagrodowej należy stosować rozwiązania w zakresie gospodarki nawozami naturalnymi eliminującymi dopływ azotu do środowiska (płyty obornikowej, bezodpływowe zbiorniki na gnojowicę i gnojówkę). W terenach rolniczych na granicy z dolinami rzecznymi wskazane jest zakładanie pasów zadrzewień lub zalesianie celem ograniczenia dopływu azotu oraz zanieczyszczeń chemicznych do dolin rzecznych.
3.	Segregacja przestrzenna funkcji pod kątem wzajemnej uciążliwości akustycznej, aerosanitarnej i promieniowania elektromagnetycznego. Ograniczenie wyznaczania terenów wielofunkcyjnych ze względu na różną uciążliwość i różne cele, w szczególności nie łączyć zabudowy rekreacji indywidualnej z innymi funkcjami w jednym terenie lub w ramach funkcji uzupełniającej. Celem środowiskowym są warunki do rekreacji indywidualnej. Kształtowanie zieleni ochronnej na granicy terenów o znacznej uciążliwości lub rozdzielającym funkcje kolizyjne. Zieleń powinna mieć walory osłonowe, krajobrazowe i przyrodnicze. Wskazane stosowanie pasów zadrzewień i zakrzewień wielogatunkowych i wielopiętrowych.
4.	Rekultywacje terenów zdegradowanych po nielegalnej eksploatacji w przeszłości prowadzić w kierunku zbliżonym do pierwotnego z preferencją dla zalesień. Rekultywację terenów poeksploatacyjnych prowadzić w kierunku zbliżonym do pierwotnego, sukcesywnie w miarę postępu eksploatacji. Wskazany kierunek leśny lub leśno-wodny, albo wodny w przypadku eksploatacji poniżej poziomu wód gruntowych. W obszarach systemu przyrodniczego, w przypadku przerwania łączności ekologicznej w wyniku wcześniejszych ustaleń planistycznych (np. Majdan Sopocki) należy kształtować zastępcze połączenia ekologiczne w strefie korytarzy poprzez zalesienia i wyłączenia stref z zabudowy. W przypadku piętrzenia i ujmowania wód dla potrzeb zbiorników należy przewidywać przepławki dla ryb dwuśrodowiskowych jeżeli takie gatunki w danym cieku stwierdzono. Zapobieganie zanieczyszczeniom gleb spowodowanych emisją spalin oraz rozprzestrzenianiu się hałasu komunikacyjnego przez pasy zadrzewień i zakrzewień przydrożnych oraz pasy zadrzewień pomiędzy linia kolejową i terenami mieszkalnictwa lub zabudowy zagrodowej albo innej związanej ze stałym lub czasowym pobytem ludzi (np. ośrodki wypoczynkowe w Skwarkach). Zapobieganie degradacji mikroklimatu w terenach budowlanych poprzez ustalanie wskaźników terenów biologicznie czynnych na poziomie dającym szansę utrzymania mikroklimatu oraz ustalanie zasad kształtowania terenów biologicznie czynnych (ustalanie obowiązku stosowania zadrzewień niskich i średnich jeżeli wielkość działek budowlanych na to pozwala).

8. OBSZARY I ZASADY OCHRONY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO I ZABYTKÓW ORAZ DÓBR KULTURY WSPÓŁCZESNEJ.

Działania w zakresie środowiska kulturowego określają kierunki utrwalania tożsamości regionalnej, kreowania wizerunku Gminy, a także służą lepszemu wykorzystaniu dziedzictwa materialnego i niematerialnego w rozwoju społeczno-gospodarczym, w tym przede wszystkim turystyki. Wykorzystywanie obiektów dziedzictwa kulturowego w działalności społeczno-kulturalnej sprzyja zachowaniu ich należytego stanu technicznego. Obok zadań konserwatorskich, związanych z ochroną i opieką nad zabytkami szczególną uwagę zwraca się na identyfikowanie struktur przestrzennych wyróżniających walory Gminy w zakresie wielokulturowości, indywidualności architektury, historycznych układów urbanistycznych, unikatowego krajobrazu wiejskiego, śladów wydarzeń historycznych.

Ochrona dziedzictwa kulturowego i zabytków w Gminie Susiec będą opierały się na wdrażaniu określonych zasad ogólnych, zasad szczegółowych i kierunków. Dla przyjętych kierunków określa się działania oraz przestrzenne warunki ich realizacji.

Zasada ogólna:

- Integrowanie walorów kulturowych z przestrzenią społeczno-gospodarczą Gminy.

Zasady szczegółowe:

- Koordynacja ochrony i zachowania dziedzictwa kulturowego z polityką ochrony środowiska przyrodniczego i rozwoju turystyki.
- Zintegrowane podejście do ochrony oraz wykorzystywania zasobów kulturowych w planowaniu przestrzennym.
- Zachowywanie i uczytelnianie istniejących wartości estetyczno-widokowych związanych z rzeźbą terenu oraz jego naturalnym i kulturowym pokryciem.
- Dążenie do redukowania kolizji krajobrazowych i estetycznych we wszelkich zmianach zagospodarowania.
- Dbałość o estetykę i integralność wizualną zespołów zabudowy.
- Promowanie wzorów architektury rodzimej w obszarach o wysokich walorach krajobrazowych.

Ochrona dziedzictwa kulturowego i zabytków		
I. Kierunki		**II. Działania**
1.	**Ochrona obiektów dziedzictwa kulturowego o znaczeniu krajowym.**	• Wykorzystywanie obiektów i kształtowanie zagospodarowania przestrzeni kulturowych odpowiednio do ich statusu (krajowego). • Włączenie obiektów o wysokich wartościach kulturowych w system ochrony krajowego dziedzictwa.
2.	**Ochrona i opieka nad zabytkami nieruchomymi.**	• Rewaloryzacja oraz rewitalizacja układów urbanistycznych, ruralistycznych i przestrzennych. • Rewaloryzacja obiektów i zespołów zabytkowych. • Ochrona przed zabudową i eksponowanie miejsc pamięci narodowej, w tym miejsc wydarzeń i walk historycznych. • Uczytelnianie reliktów zabytków archeologicznych.
3.	**Ochrona zabytkowego krajobrazu kulturowego.**	• Zachowanie i konserwacja zieleni komponowanej. • Ochrona panoram w celu zachowania historycznych sylwet obiektów i zespołów urbanistycznych. • Ochrona zagrożonych zanikiem tożsamości historycznie ukształtowanych krajobrazów rolniczych.

		• Ochrona i odtwarzanie historycznych przestrzeni publicznych o potencjale kulturowym. • Tworzenie szlaków kulturowych.
c. d. tab. Ochrona dziedzictwa kulturowego i zabytków		
III. Przestrzenne warunki realizacji:		
1.	**Obiekty wpisane do rejestru zabytków podlegają ochronie prawnej** zgodnie z przepisami ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. Obowiązuje również ochrona innych zabytków nieruchomych znajdujących się w gminnej ewidencji zabytków. *Wykaz zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru zabytków i gminnej ewidencji zabytków znajduje się w rozdziale Uwarunkowania wynikające ze stanu dziedzictwa kulturowego i zabytków (…). D*la obiektów i zespołów zabytkowych ustala się **zachowanie zabytków z wyeksponowaniem ich wartości wraz z ich najbliższym otoczeniem w celu zachowania tożsamości kulturowej miejsca; zagwarantowanie ochrony krajobrazowej, historycznych sylwet przestrzennych i osi widokowych, a także ekspozycji oraz obserwacji archeologicznej.** W odniesieniu do zabytków i stanowisk archeologicznych obowiązuje: zapewnienie nadzorów archeologicznych w czasie prowadzenia prac ziemnych w obszarze stanowiska archeologicznych i przeprowadzenie archeologicznych badań ratowniczych w przypadku natrafienia na obiekty i zabytki archeologiczne na terenie objętym realizacją prac ziemnych, a w uzasadnionych przypadkach wykonanie archeologicznych badań przed inwestycyjnych na zasadach określonych przepisami dotyczącymi ochrony zabytków archeologicznych, poprzez zabezpieczenie znalezisk i miejsca odkrycia oraz zgłoszenia znaleziska do właściwego wojewódzkiego konserwatora zabytków lub Urzędu Gminy. W odniesieniu do obiektów architektury i budownictwa o lokalnych walorach zabytkowych, tworzących charakterystyczny krajobraz regionu, ujętych w **gminnej ewidencji zabytków** oraz pozostałych, reprezentujących typ budownictwa regionalnego **obowiązuje utrzymanie historycznych form architektonicznych obiektów** (gabaryty, forma dachu, wystrój elewacji, forma stolarki okiennej i drzwiowej), zagospodarowanie na nowe funkcje przy utrzymaniu walorów zabytkowych, opracowanie dokumentacji konserwatorskiej w przypadku rozbiórki obiektu Obowiązuje specjalistyczne rozpoznanie badawcze poszczególnych obiektów, zespołów oraz obszarów zabytkowych związane z przygotowywanym lub realizowanym procesem inwestycyjnym. Adaptacja na cele powiązane z turystyką i wypoczynkiem budownictwa drewnianego o cechach specyficznych dla regionu. Obiekty wymagające zachowania jako ważne elementy krajobrazu kulturowego roztocza kapliczki i krzyże murowane i drewniane we wsiach, przy drogach, lasach prezentujące bogactwo form, upamiętniające wydarzenia związane z miejscową ludnością oraz szerszym zasięgu.
2.	Ochrona dziedzictwa kulturowego Gminy powinna być realizowana poprzez **zachowanie i rewaloryzację** wartościowych obiektów, układów urbanistycznych i przestrzeni publicznych, tworzenie turystycznych szlaków kultury lokalnej i regionalnej, poprawę bazy lokalowej i funkcjonowania placówek kultury oraz poprzez **ochronę postulowanych do objęcia ochroną obiektów**, z eksponowaniem ich w krajobrazie i odpowiednim zagospodarowaniem terenów otaczających, kapliczek i krzyży, (drewniana kapliczka w Banachach, drewniana kapliczka domkowa św. Stanisława w Ciotuszy Nowej, kapliczka murowana w Świdach, kapliczki w Paarach, kamienna figura Chrystusa frasobliwego w Suścu, krzyże w Suścu Łosińcu i Rybnicy), starych nagrobków, krzyży w obrębie cmentarzy. **Ochrona przypadkowych znalezisk archeologicznych** poprzez zabezpieczenie znalezisk i miejsca odkrycia

	oraz zgłoszenie znaleziska do właściwego wojewódzkiego konserwatora zabytków lub Urzędu Gminy oraz ochrona stanowisk archeologicznych przed zabudową, prowadzenie nadzoru archeologicznego (w przypadku robót ziemnych), przeprowadzenie archeologicznych badań ratowniczych w przypadku natrafienia na obiekty i zabytki archeologiczne na terenie objętym realizacją prac ziemnych, a w uzasadnionych przypadkach wykonanie archeologicznych badań przed inwestycyjnych. **Strefowa ochrona konserwatorska (strefy ochrony konserwatorskiej oznaczone na rysunku):** • **ścisłej ochronie konserwatorskiej** podlegają zespoły i obiekty wpisane do rejestru zabytków; dla obiektów tych obowiązuje: trwałe zachowanie historycznej formy architektonicznej i substancji budowlanej; utrzymanie lub rewaloryzacja otoczenia obiektu zgodnie z historycznym zagospodarowaniem; prowadzenie działań inwestycyjnych na podstawie zaleceń konserwatorskich i zgodnie z przepisami szczególnymi dotyczącymi ochrony zabytków, • **strefa ochrony ekspozycji-** dotyczy zarówno pojedynczych obiektów jak i zespołów objętych wpisem do rejestru i ewidencją konserwatorską i gminną. W strefie ochrony ekspozycji obowiązuje w strefach ekspozycji i lub otoczenia zabytku: utrzymanie widoku na zabytek, umożliwiającego jego ekspozycję; zakaz wprowadzania zabudowy zakłócającej ekspozycję zabytku; planowanie zagospodarowania otoczenia obiektami kubaturowymi, należy poprzedzić studiami krajobrazowymi; • **strefa ochrony krajobrazowej** utworzona została dla krajobrazu związanego z zabytkami, bądź obszarów o istotnych walorach krajobrazowych. W strefie tej obowiązuje zasada zachowania układu przestrzennego, panoram i osi widokowych. Strefą tą należy objąć miejsca jeszcze niedawnej lokalizacji młynów w Łosińcu czy Nowinach, w celu zachowania terenu na zagospodarowanie odtwarzające lub nawiązujące do historii młynarstwa, z możliwością dołączenia funkcji rekreacyjnej, turystycznej, gastronomicznej lub kulturalnej. • **strefa ochrony archeologicznej,** w której zamierzenia inwestycyjne m.in. związane z budową budynków oraz inwestycje liniowe – sieć i infrastruktura techniczna, którym towarzyszą prace ziemne i przekształcenia naturalnego ukształtowania terenu muszą być poprzedzone uzyskaniem pozwolenia wojewódzkiego konserwatora zabytków: w czasie prowadzenia robót budowlanych, osoba kierująca nimi jest obowiązana w razie znalezienia przedmiotu, który posiada cechy zabytku, powiadomić władze konserwatorskie i gminne oraz wstrzymać prace do wydania odpowiednich zarządzeń. Wśród działań ukierunkowanych na zachowanie wartości obiektów dziedzictwa kulturowego jako priorytetowe uznaje się: ochrona przed zabudową i eksponowanie miejsc pamięci narodowej, w tym miejsc wydarzeń i walk historycznych: obóz zagłady żołnierzy Armii Krajowej w Nowinach cmentarz wojenny w Błudku oraz miejsca ważniejszych bitew historycznych (w m. Róża).
3.	W ramach kształtowania i utrwalania tożsamości regionalnej oraz turystycznego wykorzystania potencjału kulturowego wskazuje się pasma kulturowe, traktowane jako wielkoprzestrzenne struktury wyznaczone na obszarach koncentracji potencjału kulturowego pozwalającego na ukierunkowanie rozwoju turystyki i zintegrowany rozwój infrastruktury turystyczne**: pasmo pogranicza kulturowego obejmuje między innymi powiat tomaszowski,** wyznaczone przez obiekty sakralne 3 religii, tj.: chrześcijaństwa (greckokatolickie, rzymsko-katolickie, prawosławne), judaizmu i islamu, rozciągające się od Haczowa (woj. podkarpackie) po Drohiczyn (woj. podlaskie); **oraz roztoczańsko-puszczańskie pasmo osadnictwa leśnego** dla którego typowe są wsie rozproszone, o nieregularnym układzie pól. **W zakresie kształtowania krajobrazu kulturowego uznaje się za niezbędne:** kontynuowanie tradycyjnych form osadnictwa; utrzymanie regionalno-historycznej skali i struktury jednostek osadniczych; skupianie zabudowy na zasadzie dogęszczania istniejącej struktury jednostek osadniczych, przy kontynuowaniu historycznego układu i charakteru; ograniczanie realizacji napowietrznych linii energetycznych w otoczeniu obiektów i zespołów zabytkowych na rzecz sieci podziemnych; stosowanie form zabudowy nawiązujących do tradycyjnego budownictwa; utrzymanie obiektów małej architektury współtworzących walory krajobrazu kulturowego; ochronę ciągów alejowych wzdłuż dróg wojewódzkich, powiatowych i gminnych.

W odniesieniu do zabytkowych ukształtowanych układów ruralistycznych przyjmuje się: ochronę układów zabudowy, dróg i placów oraz relacji przestrzennych pomiędzy zespołami zabudowy; utrzymywanie historycznej parcelacji; przeznaczanie pod zabudowę nowych terenów w kontynuacji historycznych siedlisk; ochrona wartościowej tradycyjnej zabudowy.

Za elementy ekspozycji krajobrazów kulturowych wskazane do zachowania uznaje się: elementy ekspozycji czynnej: punkty widokowe, ciągi widokowe, osie widokowe, powiązania widokowe; elementy ekspozycji biernej: panoramy, strefy ekspozycji widokowej zabytkowych obiektów i zespołów urbanistycznych (otuliny krajobrazowe); ekspozycje wnętrz krajobrazowych, dominanty architektoniczne, otwarcia widokowe.

Uznaje się za celowe wykorzystanie zasobów kulturowych dla potrzeb turystyki: włączenie do programów rozwoju turystyki: zespołów sakralnych, zabytków techniki m. in. młynów, budynków użyteczności publicznej; zagospodarowanie w formie szlaków turystycznych lub tras rowerowych historycznych szlaków handlowych; wykorzystywanie ocalałych obiektów dziedzictwa kulturowego jako wzorników w kształtowaniu lokalnej przestrzeni, a także bazy dla tworzenia instytucji kultury.

W celu podkreślenia bogactwa kultury lokalnej wskazane jest jej eksponowanie poprzez: wspieranie rozwoju sieci muzeów i skansenów; wspieranie twórczości ludowej, a także ośrodków rzemiosła ludowego poprzez tworzenie izb regionalnych; objęcie ochroną wszelkich przejawów działalności kulturowej i kulturotwórczej, przetrwałych; tradycji, obrzędów, stroju ludowego oraz wspieranie współczesnych form kontynuacji tradycji lokalnych.

9. KIERUNKI I ZASADY ROZWOJU OSADNICTWA I INFRASTRUKTURY SPOŁECZNEJ.

System osadniczy stanowi bazę rozwoju infrastruktury społecznej oraz kształtowania przestrzeni gospodarczej. Determinantami rozwoju sieci osadniczej Gminy są istniejące układy zabudowy oraz cechy środowiska przyrodniczego. O rozmieszczeniu zabudowy decydują również warunki dostępności komunikacyjnej terenu i możliwość ekonomicznego wyposażenia ich w infrastrukturę techniczną. Ponadto rozwój osadnictwa na obszarze Gminy musi być podporządkowany uwarunkowaniom przyrodniczym (warunki wodno-glebowe, klimatyczno- bytowe, prawne formy ochrony przyrody).

Zasada ogólna:

- Dążenie do zwartości i wielofunkcyjności zabudowy terenów zabudowy (skupianie zabudowy i zapewnianie bliskiej dostępności podstawowych funkcji).

Zasady szczegółowe

- Efektywne wykorzystywanie terenów przeznaczonych pod zabudowę minimalizujące jej ekspansję na tereny otwarte.
- Harmonizowanie układów osadniczych z siecią ekologiczną.
- Projektowanie wielofunkcyjnych jednostek urbanistycznych z zapewnieniem pełnej obsługi w infrastrukturę techniczną i społeczną.
- Segregacja i strefowanie funkcji wykluczające prawdopodobieństwo wystąpienia kolizji.
- Restytucja powierzchni biologicznie czynnych i włączanie ich w systemy zieleni w projektach rewitalizacji terenów zdegradowanych.
- Lokalizowanie usług zdrowia i opieki społecznej na terenach o korzystnych warunkach sozologicznych.

Osadnictwo i infrastruktura społeczna		
I. Kierunki		**II. Działania**
1.	**Kształtowanie wiejskiej sieci osadniczej.**	• Modernizacja, rozbudowa i rozwój infrastruktury oraz usług służących krystalizacji silnych ośrodków lokalnych obsługujących tereny wiejskie. • Odnowa wsi poprzez realizację atrakcyjnych przestrzeni publicznych z wykorzystaniem lokalnych usług. • Wspieranie rozwoju specjalistycznych funkcji ośrodków wiejskich w oparciu o lokalne zasoby.
2.	**Kształtowanie przyjaznej przestrzeni życia.**	• Zwiększanie mobilności mieszkańców Gminy. • Rozwój zespołów rekreacyjno-sportowych i terenów zieleni urządzonej. • Rozbudowa bazy i infrastruktury placówek edukacyjnych. • Rozbudowa bazy usług medycznych oraz stacjonarnych ośrodków opieki społecznej. • Rozwój ośrodków kultury o znaczeniu ponadregionalnym. • Rozwój instytucji kulturotwórczych poprzez uzupełnienie i rozbudowę sieci placówek kultury na poziomie lokalnym. • Dostosowanie istniejących zasobów mieszkaniowych do współczesnych standardów jakości i energochłonności.

c. d. tab. Osadnictwo i infrastruktura społeczna

III. Przestrzenne warunki realizacji:	
1.	Wiejską strukturę osadniczą tworzą: miejscowość gminna Susiec -lokalny ośrodek obsługi oraz miejscowości sołeckie jako elementarne ośrodki obsługi. Praktycznie wszystkie jednostki osadnicze są miejscowościami turystycznymi , pomimo zróżnicowania zakresu zainteresowania turystów oraz różnego zakresu udostępnienia. W miejscowościach turystycznych należy zapewnić odpowiednią jakość i ilość terenów zieleni urządzonej zagospodarowanych i udostępnionych dla potrzeb sportu, rekreacji i codziennego wypoczynku lokalnej społeczności oraz turystów. Przestrzenie publiczne traktuje się jako organiczną część ośrodków osadniczych, stanowiącą podstawowy element integrujący układy urbanistyczne lub ruralistyczne. W kształtowaniu przestrzeni publicznych, należy zapewnić im wysoką jakość funkcjonalną i estetyczną z jednoczesną ochroną historycznych walorów miejsca. Przy planowaniu terenów mieszkaniowych, usługowych i innych należy zapewnić ochronę ogólnodostępnych miejsc i możliwości tworzenia nowych przestrzeni publicznych (zieleńców, parków, placów zabaw, terenów sportowo-rekreacyjnych itp.). Krystalizowanie struktury osadnictwa wiejskiego i wydobycie niewykorzystanych potencjałów terenów wiejskich wymaga: • porządkowania struktur przestrzennych (ruralistycznych i urbanistycznych), możliwie z zachowaniem skali i form zabudowy charakterystycznych dla terenów wiejskich; • zapewnienia dostępności do ośrodków obsługi skupiających funkcje usługowe (ośrodek gminny); • przywrócenia i usprawnienia powiązań komunikacyjnych miejscowości wiejskich z ośrodkami lokalnymi i ponadlokalnymi (w tym transportu zbiorowego);

	• zachowania dziedzictwa kulturowego z jego wykorzystaniem w rozwoju turystyki; • zwiększenia udziału funkcji pozarolniczych (rozwój wielofunkcyjny) w kształtowaniu osadnictwa wiejskiego; • rozbudowy infrastruktury technicznej, zwłaszcza sanitarnej i utylizacji odpadów; • poprawy stanu technicznego infrastruktury elektroenergetycznej i stabilności zaopatrzenia w energię, z wykorzystaniem energii ze źródeł odnawialnych z wykluczeniem energii wiatru.
2.	Kształtowanie warunków przestrzennych zmierzających do poprawy jakości życia mieszkańców wymaga poprawy warunków zamieszkania i wypoczynku oraz dostępu do infrastruktury technicznej (gazociąg, wodociąg, kanalizacja sanitarna, kanalizacja deszczowa itp.) i komunikacyjnej odpowiedniego standardu oraz do usług, szczególnie: edukacji, kultury i zdrowia. Ochrona i kształtowanie korzystnego dla ludzi mikroklimatu w jednostkach osadniczych poprzez odpowiednie utrzymanie i kształtowanie zieleni publicznej i indywidualnej (wskaźniki terenów biologicznie czynnych), kształtowanie zieleni izolacyjno- krajobrazowej na granicy funkcji uciążliwych dla funkcji mieszkalnictwa i innych związanych ze stałym lub czasowym pobytem ludzi. Wyznaczanie nowych terenów związanych ze stałym lub czasowym pobytem ludzi w terenach o korzystnym mikroklimacie, poza strefami krawędzi oraz stoków o nachyleniu powyżej 20% zagrożonych ruchami osuwiskowymi oraz poza terasami zalewowymi dolin rzecznych. Likwidacja barier architektonicznych utrudniających dostęp do obiektów, w których świadczone są usługi społeczne (szkoły, biblioteki, muzea itp.).

10. KIERUNKI I ZASADY ROZWOJU GOSPODARKI: TURYSTYKI, PRZEDSIĘBIORCZOŚCI POZAROLNICZEJ, GOSPODARKI RYBACKIEJ.

Rozwój gospodarki w kształtowanej strukturze funkcjonalno-przestrzennej Gminy wymaga uwzględnienia relacji pomiędzy wszystkimi elementami zagospodarowania przestrzennego. Pozwala to na minimalizację kosztów związanych z dostępem do poszczególnych dóbr i usług rynkowych, racjonalizację kosztów ich wytwarzania oraz lepsze wykorzystanie potencjałów endogenicznych, w tym zasobów naturalnych. Polityka osiągania celów ekonomicznych polegać będzie na wielostronnym rozwoju gospodarczym Gminy, zapewniającym obniżenie bezrobocia, wzrost dobrobytu mieszkańców oraz zwiększenie atrakcyjności lokalizacyjnej Gminy. O rozwoju gospodarczym Gminy i jej konkurencyjności decyduje przede wszystkim poziom rozwoju przedsiębiorczości pozarolniczej.

Zasady ogólne:

- Równoważenie rozwoju gospodarczego poszczególnych części obszaru Gminy Susiec.
- Wzbogacanie funkcjonalne poszczególnych obszarów.

Zasady szczegółowe:

- Uwzględnianie wielofunkcyjności terenów związanych z gospodarką rybacką (wędkarstwo, rekreacja, retencja).
- Trwałość funkcji gospodarki stawowej w zagospodarowaniu przestrzennym.
- Podnoszenie standardu zagospodarowania w obszarach rekreacyjnych w zakresie infrastruktury sozotechnicznej i wypoczynkowej.
- Dostosowanie form zagospodarowania i intensywności użytkowania turystycznego do chłonności środowiska przyrodniczego.
- Zapewnianie ogólnej dostępności stref przybrzeżnych użytkowanych rekreacyjnie naturalnych zbiorników wodnych.

- Lokalizowanie obszarów aktywności gospodarczej w sposób minimalizujący naruszanie zasobów gruntów rolnych wysokiej klasy.

Turystyka		
I. Kierunki		**II. Działania**
1.	**Wzbogacanie atrakcyjności obszarów turystycznych.**	• Rewaloryzacja oraz zapewnienie ekspozycyjności zabytkowych obiektów architektonicznych, techniki, archeologicznych oraz zespołów urbanistycznych. • Budowa i rozbudowa zbiorników wodnych o funkcji rekreacyjnej. • Ochrona istniejących i kształtowanie nowych terenów zieleni. • Rozwój regionalnej bazy obsługi ruchu turystycznego. • Rozbudowa i modernizacja infrastruktury turystycznej.
2.	**Udostępnianie obszarów o walorach turystycznych.**	• Rozbudowa infrastruktury szlaków turystycznych w dostosowaniu do rangi szlaku, potrzeb użytkowników i rodzaju ruchu turystycznego (piesze, rowerowe, samochodowe, kajakowe, kolejowe, konne, narciarskie itp.). • Rozwój obiektów zaplecza technicznego (parkingi, miejsca postojowe). • Tworzenie turystycznych szlaków tematycznych wykorzystujących przyrodnicze, kulturowe i historyczne walory Gminy. • Urządzanie punktów widokowych. • Zwiększenie atrakcyjności turystycznej Gminy.
c. d. tab. Turystyka		
III. Przestrzenne warunki realizacji:		
1.	Wykorzystanie walorów środowiska przyrodniczego i dóbr kultury do rozwoju turystyki i wypoczynku może następować przy zachowaniu pełnej integracji działalności turystycznej z ochroną walorów przyrody, Przeznaczanie lasów oraz dolin rzecznych, zbiorników wodnych na cele turystyczno- rekreacyjne podporządkowuje się nadrzędności funkcji przyrodniczej. Zakres i sposób udostępnienia nie może eliminować lub znacząco ograniczać funkcji ekologicznych (miejsca rozrodu i regularnego przebywania gatunków, trasy migracyjne). Realizacja obiektów małej architektury oraz urządzenie tras turystycznych dla potrzeb udostępnienia turystycznego i rekreacyjnego lasów może mieć miejsce w zakresie uzgodnionym z Nadleśnictwami. Rozwój bazy turystycznej dostosowanej do typu, intensywności ruchu turystycznego oraz wrażliwości środowiska, w tym budowa infrastruktury umożliwiającej wykorzystanie walorów turystycznych Gminy w okresie zimowym (wyciąg narciarski, trasy narciarskie) oraz wydzielenie terenów pod budownictwo letniskowe (zabudowa letniskowa kształtowana powinna być w dostosowaniu do cech i stylu lokalnej architektury oraz krajobrazu, dla harmonijnego wpisania nowych elementów zagospodarowania w otoczenie). Realizacja zbiorników wodnych w Rybnicy i w Wólce Łosinieckiej wraz z zagospodarowaniem dla rekreacji i wypoczynku sobotnio-niedzielnego przy zachowaniu co najmniej 40% nabrzeży wolnych od zagospodarowania i antropopresji.	

	Lokalizowanie obiektów dla potrzeb obsługi turystów zmotoryzowanych (parkingi, motele, gastronomia, stacje paliw z zapleczem technicznym) powinno następować w szczególności wzdłuż drogi wojewódzkiej Nr 853 oraz ważniejszych dróg powiatowych lub gminnych. Preferowanie turystyki przyrodniczo-poznawczej, kwalifikowanej (piesza, rowerowa – obszar C, biegową, rowerową, narciarską – możliwość realizacji wyciągu narciarskiego w Rybnicy), pobytowej w formie agro- i ekoturystyki (obszar A, C) oraz wypoczynku sobotnio-niedzielnego na bazie istniejącego i projektowanych zbiorników wodnych (obszar B1 (Majdan Sopocki) ,B2 (Wólka Łosiniecka) oraz C (Rybnica). Wskazanie do udostępnienia turystycznego i odpowiedniego zagospodarowania najatrakcyjniejszych geostanowisk oraz punktów widokowych, w szczególności kamieniołomu na Krzyżowej Górze (ostaniec w strefie krawędzi Roztocza).
2.	Ze względu na wrażliwość, walory turystyczne środowiska i rangę ochrony ustala się kierunki turystycznego wykorzystania obszarów objętych ochroną prawną lub wskazanych do objęcia taką ochroną: • **obszary rozwoju ekoturystyki:** rezerwaty przyrody; • **obszary zrównoważonego rozwoju turystyki krajoznawczej i wypoczynkowej** obejmujące: parki krajobrazowe z uwzględnieniem ograniczania działań wpływających negatywnie na przedmiot ochrony oraz ostoje ptasie sieci Natura 2000 z zakazem realizacji inwestycji lub działań mogących negatywnie oddziaływać na walory przyrodnicze; • **obszary rozwoju turystyki krajoznawczej z wykluczeniem turystyki wypoczynkowej obejmujące:** rezerwaty przyrody podlegające ochronie częściowej udostępniane na zasadach określonych w planach ochrony poszczególnych form ochrony przyrody oraz ostoje siedliskowe sieci Natura 2000 zgodnie z planami działań ochronnych w przypadku opracowania. Ze względu na kierunki napływu turystów, natężenie i rodzaj ruchu turystycznego wskazuje się rozwój infrastruktury turystycznej i służącej ochronie walorów turystycznych w ośrodkach i strefach turystycznych: • **w zakresie turystyki wypoczynkowej:** strefy o walorach wypoczynkowych znaczących w skali kraju: Roztocze Środkowe, ośrodki rekreacyjno-wypoczynkowe: Susiec, Majdan Sopocki; • **w zakresie turystyki kwalifikowanej:** wodnej - szlaki kajakowe - rzeka Tanew, narciarskiej - szlaki narciarskie: trasy: „Szlak Krawędziowy” ze Zwierzyńca do Sušca, konnej - szlaki konne po Roztoczu, rowerowej - szlaki rowerowe: rangi krajowej-Trasa Rowerowa Polski Wschodniej, Obszary predestynowane do rozwoju turystyki rowerowej: Dolina Tanwi, Puszcza Solska. W ramach wykorzystania turystycznego walorów kulturowych regionu wskazuje się rozwój infrastruktury turystycznej w ośrodkach położonych na kierunkach szlaków kulturowych o zasięgu regionalnym: Szlak Ordynacji Zamojskiej. Wytyczanie i organizowanie nowych szlaków turystycznych powinno się odbywać w nawiązaniu do kierunków przebiegu szlaków międzynarodowych i ponadregionalnych, w sposób umożliwiający stworzenie spójnego systemu różnego rodzaju szlaków turystycznych (drogowych, pieszych, rowerowych, konnych) zapewniającego integrację obszarów turystycznych województwa. W kształtowaniu zagospodarowania obszarów turystycznych należy: • uzależnić rozwój nowych terenów budownictwa letniskowego od pełnego ich wyposażenia w infrastrukturę sozotechniczną, • zapewnić dostępność strefy brzegowej zbiorników wodnych wykorzystywanych turystycznie poprzez traktowanie jej jako przestrzeni publicznej; • wykluczyć z zabudowy rekreacyjnej (letniskowej) tereny łąkowo-torfowiskowe; • podnosić estetykę zabudowy oraz zachowywać naturalne elementy krajobrazu (ukształtowanie terenu, zadrzewienia, oczka wodne itp.).

Przedsiębiorczość pozarolnicza		
I. Kierunki		**II. Działania**
1.	**Kształtowanie struktur przestrzennych służących rozwojowi przedsiębiorczości pozarolniczej.**	• Efektywne wykorzystanie terenów częściowo zainwestowanych oraz typu *brownfield.* • Rozwój przestrzenny i efektywne zagospodarowanie terenów inwestycyjnych predestynowanych do lokalizacji usług oraz składów i magazynów.
2.	**Rozwój ośrodków i centrów usługowych.**	• Rozwój usług wyspecjalizowanych w oparciu o lokalne zasoby i potencjały rozwojowe.

c. d. tab. Przedsiębiorczość pozarolnicza	
III. Przestrzenne warunki realizacji:	
1.	Wyznaczanie terenów pod różnego rodzaju działalności gospodarczej i usługowej: tworzenie nowych obszarów aktywnej działalności gospodarczej, rozbudowa i budowa infrastruktury technicznej. Lokalizowanie terenów produkcyjnych baz i składów przy linii kolejowej i drodze wojewódzkiej w miejscach o najmniejszej uciążliwości dla lokalnej społeczności, turystów oraz o najmniejszej ingerencji w krajobraz i struktury przyrodniczo-ekologiczne terenów. Tworzenie warunków do ponownego zagospodarowania obiektów zbędnych dla oświaty (zmiana funkcji terenów). Tworzenie warunków do tworzenia i rozwoju stałych lub sezonowych profilowanych placówek opieki nad seniorami (połączenie z usługami typu turystycznego lub usługami zdrowia – np. rehabilitacją lub usługami zbliżonymi do sanatoryjnych), Tworzenie warunków do rozwoju agroturystyki na bazie gospodarstw rolnych. Tworzenie warunków do rozwoju funkcji produkcyjnych i usługowych w oparciu o miejscowe zasoby drewna oraz surowce rolne (przetwórstwo rolno-spożywcze.
2.	W obrębie zwartych jednostek osadniczych dążyć do wykształcenia centów usługowych lub centrów usługowo-rozrywkowych, w tym z uwzględnieniem potrzeb turystów oraz potrzeb w zakresie kształtowania przestrzeni publicznych, mikroklimatu i krajobrazu. Parki rozrywki lokalizować poza dolinami rzecznymi w miejscach nie kolidujących z wymogami ochrony przyrody. Rozwój funkcji usługowo-produkcyjnych powinien opierać się na wykorzystywaniu nowoczesnych technologii oraz dostępnych środków technicznych i technologicznych, chroniących środowisko przyrodnicze przed degradacją.

Gospodarka rybacka		
I. Kierunki		**II. Działania**
1.	**Rozwój terenów i urządzeń gospodarki rybackiej.**	• Utrzymanie funkcji produkcyjnej w istniejących obiektach stawowych. • Budowa, modernizacja i odbudowa stawów. • Budowa obiektów małej retencji z funkcją hodowli ryb.

c. d. tab. Gospodarka rybacka	
III. Przestrzenne warunki realizacji:	
1.	Kształtowanie gospodarki rybackiej należy dostosowywać do wymogów ochrony przyrody. Stawy o powierzchni do 0,5 ha mogą być realizowane w obrębie użytków rolnych, natomiast większe wymagają wyznaczenia w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego. W strefie do 15 m od linii brzegowej nie powinny być lokalizowane obiekty inne niż dla potrzeb gospodarki rybackiej i turystyki wodnej. Wskazanie łączenie gospodarki rybackiej z przetwórstwem ryb i usługami gastronomicznymi (wędzarnie, smażalnie). Uwzględnianie wielofunkcyjności terenów związanych z gospodarką rybacką (wędkarstwo, rekreacja, retencja).

11. KIERUNKI I ZASADY KSZTAŁTOWANIA ROLNICZEJ I LEŚNEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ.

Zasady szczegółowe

- Przeznaczanie gruntów najniższej jakości (kl. V, VI) pod zalesienia i do produkcji biomasy na cele energetyczne.
- Użytkowanie gruntów rolnych w dostosowaniu do chłonności, odporności i sposobu funkcjonowania środowiska.
- Stosowanie w kształtowaniu i użytkowaniu rolniczej przestrzeni produkcyjnej rozwiązań zawartych w Kodeksie dobrej praktyki rolniczej.
- Prowadzenie trwałej i zrównoważonej gospodarki leśnej.

Rolnicza przestrzeń produkcyjna		
I. Kierunki		**II. Działania**
1.	**Poprawa jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej.**	• Prowadzenie działań przeciwerozyjnych. • Poprawa struktury obszarowej gospodarstw poprzez prowadzenie prac scaleniowo–wymiennych. • Melioracje użytków rolnych na obszarach wymagających regulacji stosunków wodnych. • Budowa małych zbiorników wodnych dla potrzeb gospodarki rolnej. • Fitomelioracje terenów użytkowanych rolniczo (monokultur rolniczych).
2.	**Rozwój rolnictwa na obszarach o szczególnych warunkach gospodarowania**	• Dostosowanie użytkowania gruntów do przyrodniczych warunków produkcji rolnej na obszarach ONW. • Wspieranie rolnictwa o intensywności zharmonizowanej z wartościami przyrodniczymi i wrażliwością środowiska. • Wspieranie rozwoju gospodarstw ekologicznych.

3.	**Wzmacnianie zaplecza rozwoju nowoczesnego rolnictwa.**	• Rozwój bazy magazynowo przechowalniczej i przetwórczej służącej wzmacnianiu specjalizacji rolniczych w regionie oraz zapewniającej zagospodarowanie lokalnych płodów rolnych. • Budowa bazy dla hurtowych rynków rolnych.
4.	**Różnicowanie działalności gospodarczej na obszarach wiejskich.**	• Zapewnienie przestrzennych możliwości funkcjonowania i rozwoju zakładów usługowo – produkcyjnych w działalnościach pozarolniczych. • Rozwój gospodarstw agroturystycznych.
5.	**Rozwój rolnictwa ukierunkowanego na produkcję biomasy dla celów energetycznych.**	• Rozwój gospodarstw specjalizujących się w produkcji biomasy na cele energetyczne. • Wykorzystanie gruntów rolnych pod uprawę wieloletnich celowych roślin energetycznych.
c. d. tab. Rolnicza przestrzeń produkcyjna		
III. Przestrzenne warunki realizacji:		
1.	Ochrona gruntów najwyższych klas bonitacyjnych, stanowiących podstawę rolnictwa w Gminie Susiec tj. gleb klasy bonitacyjnej III oraz większych kompleksów gruntów klasy IV, przed zmianą użytkowania na cele nierolne. Dopuszcza się w uzasadnionych przypadkach zmianę przeznaczenia gruntów rolnych na cele nierolnicze np.(grunty w strefie drogi publicznej i kształtującego się pasma urbanistycznego lub niewielkie fragmenty w mozaice z glebami niższych klas. Przeznaczenie gleb o niskiej wartości produkcyjnej (V i VI kl) pod trwałe użytki zielone, spełniające w rejonie wód powierzchniowych funkcje ich obudowy biologicznej, Dopuszczenie zalesień gruntów rolnych nieprzydatnych do produkcji rolnej i nieużytkowanych rolniczo, nieużytków oraz gruntów, które uległy samo zalesieniu. (*spod zalesień wyłącza się: lądowe nieleśne siedliska przyrodnicze, siedliska ze stwierdzonymi stanowiskami roślin chronionych, drugorzędne formy rzeźby o dużym znaczeniu krajobrazowym (krawędzie, ostańce, krajobraz rolniczy o wybitnych walorach kulturowych, tj. z historycznie ukształtowanymi rozłogami pól).* Zalesienia powinny być realizowane w ramach działać przeciwerozyjnych (stoki o znacznych nachyleniach wyłączone z użytkowania rolniczego) i wodochronnych (strefy wododziałowe) oraz w celu wzmocnienia powiązań przyrodniczych (kształtowanie korytarzy migracyjnych fauny). Ochrona gruntów rolnych przed erozją poprzez ochronę istniejącej fitomelioracji (zadrzewienia i zakrzewienia) oraz przez zalesianie, zadrzewienie lub zakrzewienie gleb niskich klas bonitacyjnych (V-VI) i gruntów położonych na stokach o nachyleniu powyżej 12%, Podniesienia, jakości użytków zielonych poprzez konserwację istniejących urządzeń melioracyjnych, poprawne zabiegi melioracyjne wymagających tego łąk i pastwisk, stosowanie nowoczesnych metod ich użytkowania, Dopuszcza się renowację i konserwację istniejących urządzeń melioracyjnych oraz zmeliorowanie gruntów ornych i użytków zielonych, które tego wymagają, z uwzględnieniem ochrony wartości przyrodniczych.
2.	Podniesienie rentowności gospodarstw indywidualnych, poprzez stopniową zmianę ich struktury obszarowej do osiągnięcia średniej wielkości od 10 do 20 ha, Podniesienie, jakości i ilości produkcji rolnej poprzez rozwijanie istniejących kierunków produkcji roślinnej i zwierzęcej, wprowadzanie nowych, propagowanie rozwoju rolnictwa integrowanego i ekologicznego w związku z rozwojem funkcji turystycznej, Kierunki rozwoju produkcji rolnej dostosowuje się do potencjału klimatyczno-glebowego Gminy. Gmina Susiec znajduje się w centralnym (wyżynny) – strategiczny obszar żywicielski, wskazany do

	wysokotowarowej produkcji rolnej i wymagający szczególnej ochrony gleb dla celów roślinnej produkcji rolnej. Gmina Susiec zalicza się do obszarów o niekorzystnych warunkach gospodarowania (ONW). Preferuje się rozwój gospodarstw ekologicznych. Wyklucza się przeznaczanie użytków zielonych w dolinach pod plantacje borówki lub innych roślin.
3.	Rozwój lokalnego przetwórstwa rolno-spożywczego w gospodarstwach, w szczególności na potrzeby turystów, połączone z propagowaniem tradycyjnych technologii.
4.	Rozwój gospodarstw agroturystycznych we wszystkich jednostkach osadniczych Gminy Susiec oraz ogólnodostępnej infrastruktury usługowo-rekreacyjnej dla potrzeb turystów (rewitalizacja centrów wsi).
5.	Wykorzystywanie gruntów najniższych klas bonitacyjnych pod produkcję biomasy na potrzeby lokalne indywidualnych odbiorców. W Gminie Susiec nie wyznacza się terenu pod biogazownie o mocy wyższej niż 100kW.

Leśna przestrzeń produkcyjna		
I. Kierunki		**II. Działania**
1.	**Rozwój przetwórstwa opartego o zasoby leśne.**	• Utrzymanie i modernizacja zakładów przemysłu drzewnego. • Rozwój bazy infrastrukturalnej służącej ubocznej produkcji leśnej.
c. d. tab. Leśna przestrzeń produkcyjna		
III. Przestrzenne warunki realizacji:		
1.	Tworzenie warunków do rozwoju małych zakładów przetwórstwa drzewnego i papierniczego, przetwórstwa dziczyzny w oparciu o lokalne zasoby zwierzyny łownej oraz przetwórstwa innych pożytków leśnych (grzyby, jagody). Tworzenie warunków do promocji lokalnej produkcji.	

12. KIERUNKI ROZWOJU SYSTEMÓW KOMUNIKACYJNYCH I INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ.

12.1. Transport drogowy, transport kolejowy, infrastruktura rowerowa.

Zasada ogólna

- Optymalizacja sieci transportowej.

Zasady szczegółowe

- Kształtowanie zagospodarowania sprzyjającego integrowaniu publicznego transportu miejskiego i pozamiejskiego.
- Uwzględnianie potrzeb ruchu rowerowego i pieszego w planowaniu i projektowaniu układów komunikacyjnych.
- Lokalizowanie elementów infrastruktury komunikacyjnej umożliwiające optymalną organizację usług transportowych.
- Zapewnianie warunków przestrzennych niezbędnych dla budowy bezkolizyjnych skrzyżowań z linią kolejową przy lokalizacji ciągów komunikacyjnych lub przebudowy istniejących skrzyżowań jednopoziomowych

Transport drogowy		
I. Kierunki		**II. Działania**
1.	**Kształtowanie zewnętrznych drogowych powiązań transportowych.**	• Budowa i modernizacja regionalnych połączeń drogowych współuczestniczących w realizacji połączeń zewnętrznych.
2.	**Kształtowanie wewnętrz regionalnego systemu transportowego.**	• Modernizacja odcinków drogi wojewódzkiej w celu dostosowania ich do parametrów technicznych do danych klas funkcjonalnych oraz potrzeb ruchu. • Budowa i modernizacja wewnątrz regionalnych połączeń drogowych.
3.	**Poprawa sprawności i bezpieczeństwa ruchu w obszarach zurbanizowanych.**	• Rozbudowa i przebudowa układów ulicznych służących poprawie sprawności ruchu.
c. d. tab. Transport drogowy		
III. Przestrzenne warunki realizacji		
1.	Uwzględniając istniejące i projektowane elementy infrastruktury drogowej ustala się docelowy układ funkcjonalny podstawowych powiązań drogowych na obszarze Gminy Susiec: w układzie regionalnym droga wojewódzka: nr 853 Nowy Majdan – Tomaszów Lubelski; w układzie ponadlokalnym – drogi powiatowe (w tym przede wszystkim klasy G): nr 2952L Długi Kąt – Hamernia – Oseredek – Susiec, nr 3546L Tomaszów Lubelski (ul. H. Sienkiewicza) – Łosiniec – Susiec – gr. woj. (Huta Różaniecka),	
2.	Zapewnienie dla drogi wojewódzkiej nr 853 Nowy Majdan – Tomaszów Lubelski parametrów technicznych jak dla drogi klasy G (główna) w tym szerokość w liniach rozgraniczających min. 25 m zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Transportu i Gospodarki Morskiej z dna 2 marca 1999r. w sprawie warunków technicznych jakim powinny odpowiadać drogi publiczne i ich usytuowanie (Dz.U.1999.43.430 z późn. zm.). Zapewnienie dla dróg powiatowych parametrów technicznych na zasadach określonych w przepisach odrębnych. Zapewnienie dla dróg gminnych parametrów technicznych na zasadach określonych w przepisach odrębnych**.** Przebudowa dróg gminnych powinna uwzględniać krzyżowanie się z trasami migracyjnymi fauny lub kolizyjność z siedliskami hydrogenicznymi w dolinach (przepusty ekologiczne), realizację ciągów pieszych i ścieżek rowerowych oraz bezkolizyjność skrzyżowań. Odprowadzanie wód opadowych i roztopowych z terenów utwardzonych dróg oraz parkingów wg wymagań aktualnych przepisów odrębnych z dostosowaniem do warunków hydrogeologicznych,	
3.	Uporządkowanie układu komunikacyjnego w terenach przy zbiornikowych w Majdanie Sopockim Poprawa jakości dróg dojazdowych do przysiółków i areałów rolnych, Realizacja nowych oraz modernizacja istniejących ulic w osiedlach budownictwa skoncentrowanego, głównie w m. Susiec oraz w Majdanie Sopockim.	

Infrastruktura rowerowa		
I. Kierunki		**II. Działania**
1.	**Rozwój infrastruktury transportu rowerowego.**	• Budowa i rozbudowa ścieżek rowerowych.
c. d. tab. Infrastruktura rowerowa		
III. Przestrzenne warunki realizacji		
1.	Dokumenty strategiczne i planistyczne szczebla lokalnego wskazuje się jako podstawę lokalizacji i realizacji infrastruktury rowerowej w uzgodnieniu z właściwym zarządcą drogi. Budowa trasy rowerowej w Polsce Wschodniej (Zadania inwestycyjne umieszczone w Wieloletniej Prognozie Finansowej Województwa Lubelskiego na lata 2014-2029 Budowa trasy rowerowej w Polsce Wschodniej). Budowa ścieżek rowerowych w pasach dróg publicznych oraz przez tereny leśne w uzgodnieniu z Nadleśnictwami.	

Publiczny transport zbiorowy		
I. Kierunki		**II. Działania**
1.	**Rozwój sieci transportu zbiorowego.**	• Budowa parkingów w ramach kształtowania węzłów przesiadkowych, np.: typu *Park and Ride* (P+R) oraz *Bike and Ride* (B+R). • Integracja lokalnego transportu zbiorowego: międzygminnego, powiatowego, międzypowiatowego.
c. d. tab. Publiczny transport zbiorowy		
III. Przestrzenne warunki realizacji		
1.	Budowa parkingów w związku z rozwojem funkcji turystycznej i usługowej m.in. w Majdanie Sopockim, Nowinach, Hucie Szumy/Rebizantach.	

Transport kolejowy		
I. Kierunki		**II. Działania**
1.	**Podwyższanie parametrów użytkowych sieci kolejowej.**	• Modernizacja i rewitalizacja linii kolejowej ważnej dla przewozów międzyregionalnych i regionalnych.
2.	**Rozwój infrastruktury obsługi ruchu kolejowego.**	• Modernizacja infrastruktury kolejowej w celu poprawy bezpieczeństwa i likwidacji zagrożeń eksploatacyjnych.
c. d. tab. Transport kolejowy		
III. Przestrzenne warunki realizacji		
1.	Modernizacja linii kolejowej nr 69 Rejowiec – Hrebenne o znaczeniu krajowym *(Zadania inwestycyjne umieszczone w Kontrakcie Terytorialnym dla Województwa Lubelskiego,* podmiot odpowiedzialny PKP PLK S.A.).	
2.	Modernizacja linii kolejowej nr 69 Rejowiec – Hrebenne powinna obejmować poprawę bezpieczeństwa	

	skrzyżowań z drogami publicznymi, podnosić standard przystanku i warunki obsługi podróżnych.

12.2. Energetyka.

Zasada ogólna • Tworzenie układów przestrzennych sieci dystrybucyjnych sprzyjających rozwojowi społeczno-gospodarczemu.
Zasady szczegółowe: • Uwzględnianie warunków środowiskowych w lokalizowaniu urządzeń produkujących energię ze źródeł odnawialnych. • Wprowadzanie rozwiązań zmniejszających zużycie energii pierwotnej (surowce energetyczne) i finalnej (elektrycznej i cieplnej), a także strat w przesyle. • Wykorzystywanie istniejących korytarzy technicznych przy realizacji nowych linii. • Zmniejszenie uciążliwości energetyki dla środowiska

Elektroenergetyka		
I. Kierunki		**II. Działania**
1.	**Rozwój krajowego systemu elektroenergetycznego.**	• Budowa nowych źródeł energii. • Rozbudowa istniejących źródeł energii. • Rozbudowa sieci przesyłowej. • Rozbudowa sieci dystrybucyjnej.
2.	**Wyrównanie poziomu zaopatrzenia w media energetyczne na obszarze Gminy.**	• Rozbudowa linii i stacji średniego i niskiego napięcia w ramach reelektryfikacji obszarów wiejskich.
c. d. tab. Elektroenergetyka		
III. Przestrzenne warunki realizacji		
1.	Budowa linii przesyłowej 400 kV przez południowo-wschodni obszar Gminy Susiec (Maziły), budowa, *(Zadania inwestycyjne umieszczone w KPZK 2030 Budowa linii 400 kV Chełm – Mokre – Jarosław).* Pas technologiczny – 70 m (po 35 m od osi linii).	
2.	Modernizacja linii i stacji średniego i niskiego napięcia oraz rozbudowa na nowe tereny budowlane. W terenach związanych z pobytem ludzi dążyć do przebudowy linii napowietrznych na kablowe.	

Odnawialne źródła energii		
I. Kierunki		**II. Działania**
1.	**Wykorzystanie zasobów biomasy w produkcji energii.**	• Budowa instalacji wytwarzających biogaz rolniczy na obszarach wiejskich. • Budowa źródeł energii cieplnej oraz energii elektrycznej wykorzystujących biomasę w procesie spalania i współspalania z tradycyjnymi nośnikami energii. • Pozyskiwanie biogazu pochodzącego z oczyszczalni ścieków.

2.	**Wykorzystanie energii słońca w produkcji energii.**	• Budowa indywidualnych instalacji wykorzystujących energię słońca. • Budowa elektrowni fotowoltaicznych.
3.	**Zrównoważone wykorzystanie pozostałych zasobów OZE (wody i wód termalnych) do produkcji energii.**	• Budowa małych elektrowni wodnych. • Budowa instalacji wykorzystujących wody termalne w ciepłownictwie, rekreacji.
c. d. tab. Odnawialne źródła energii		
III. Przestrzenne warunki realizacji		
1.	**Nie wyznacza się terenów pod biogazownie o mocy pow.100kW. Ogranicza się wykorzystywanie energii biomasy do instalacji indywidualnych na potrzeby własnych obiektów mieszkalnych, gospodarczych lub produkcyjnych.**	
2.	**Nie wyznacza się terenów pod elektrownie fotowoltaiczne o mocy pow.100kW. Ogranicza się wykorzystywanie energii słońca do instalacji indywidualnych a potrzeby własnych obiektów mieszkalnych, gospodarczych lub produkcyjnych.**	
3.	**Wyklucza się wykorzystanie energii wiatru** w skali indywidualnej i przemysłowej z uwagi na wysokie walory przyrodnicze Gminy i położenie w dwóch obszarach Natura 2000 chroniących ptaki (Roztocze PLB060012 oraz Puszcza solska PLB060008. **Ogranicza się** możliwość realizacji elektrowni wodnych do przedsięwzięć nie kolidujących z wymogami ochrony przyrody, w szczególności ochrona ryb dwuśrodowiskowych. Wskazuje się na możliwość wykorzystania dla potrzeb energetyki piętrzeń istniejącego zbiornika w Majdanie Sopockim oraz projektowanych piętrzeń dla zbiorników wodnych w Rybnicy i Wólce Łosinieckiej**.**	

Gospodarka paliwowa		
I. Kierunki		**II. Działania**
1.	**Rozbudowa sieci gazociągów przesyłowych i dystrybucyjnych.**	• Budowa i modernizacja gazociągów wysokiego ciśnienia. • Budowa i modernizacja gazociągów średniego ciśnienia. • Budowa i modernizacja gazociągów niskiego ciśnienia. • Budowa i modernizacja stacji gazowych.
c. d. tab. Gospodarka paliwowa		
III. Przestrzenne warunki realizacji		
1.	Rozwój infrastruktury gazowej sieci przesyłowej obejmuje: adaptację i rozbudowę obiektów: gazociągów głównych - DN 200 Zamość – Lubaczów, stacji gazowych (redukcyjno-pomiarowych, rozdzielczo-pomiarowych, tłoczni). Rozbudowa sieci gazu średniego ciśnienia we wsi Nowiny, Łuszczacz, Huta Szumy, Ciotusza Stara, Ciotusza Nowa. Trasowanie gazociągów powinno uwzględniać wymogi ochrony przyrody.	

12.3. Teleinformatyka.

Zasada ogólna: • Optymalizacja rozmieszczenia infrastruktury telekomunikacyjnej.
Zasada szczegółowa: • Dbałość o walory krajobrazowe i unikanie kolizji z terenami zabudowy mieszkaniowej przy lokalizowaniu masztów telefonii komórkowej.

Teleinformatyka		
I. Kierunki		**II. Działania**
1.	**Rozwój infrastruktury sieci telekomunikacyjnej.**	• Rozbudowa sieci stacji bazowych telefonii komórkowych. • Rozwój regionalnej sieci szerokopasmowej. • Budowa lokalnych sieci dystrybucyjnych współdziałających ze szkieletową siecią regionalną i sieciami krajowymi. • Rozbudowa telekomunikacyjnej sieci dystrybucyjnej na poziomie lokalnego okablowania oraz infrastruktury pasywnej.
c. d. tab. Teleinformatyka		
III. Przestrzenne warunki realizacji		
1.	Jako główne elementy struktury regionalnej sieci szerokopasmowej wskazuje się: węzły dystrybucyjne (zgodnie z projektem Sieci Szerokopasmowej Polski Wschodniej), sieć dystrybucyjną (zgodnie z projektem Sieci Szerokopasmowej Polski Wschodniej) *(Zadania inwestycyjne umieszczone w Wieloletniej Prognozie Finansowej Województwa Lubelskiego na lata 2014-2029 Sieć szerokopasmowa Polski Wschodniej Departament Gospodarki i Innowacji UMWL obszar województwa.*	

12.4. Gospodarka wodno-ściekowa.

Zasada ogólna • Zintegrowanie zarządzania poborem wody i odprowadzaniem ścieków.
Zasady szczegółowe • Równoległa realizacja sieci wodociągowej i sieci kanalizacyjnej na terenach zwartej zabudowy. • Stosowanie wodooszczędnych technologii.

Gospodarka wodno-ściekowa		
I. Kierunki		**II. Działania**
1.	**Rozwój infrastruktury wodociągowej**	• Unowocześnianie infrastruktury zbiorowego zaopatrzenia w wodę. • Budowa i modernizacja ujęć wód powierzchniowych. • Budowa zbiorników wodnych z ujęciami. • Rozbudowa sieci wodociągowych.
2.	**Porządkowanie gospodarki ściekowej**	• Budowa i modernizacja zbiorowych systemów oczyszczania ścieków. • Realizacja indywidualnych systemów oczyszczania ścieków

		komunalnych na obszarach nie objętych systemem zbiorczego odprowadzania ścieków komunalnych. • Realizacja kanalizacji deszczowej i urządzeń podczyszczających wody opadowe na obszarach zurbanizowanych.
c. d. tab. Gospodarka wodno-ściekowa		
III. Przestrzenne warunki realizacji		
1.	Budowa ujęć wód powierzchniowych oraz zbiorników wodnych retencyjnych z możliwością wykorzystania rekreacyjnego w Rybnicy i w Wólce Łosinieckiej na rzece Łosiniecki Potok (wg RZGW Kraków) Budowa sieci wodociągowej w miejscowości Huta Szumy, Łasochy oraz modernizacja istniejącej sieci wodociągowej, stacji wodociągowych i przepompowni w miejscowościach Grabowica, Majdan Sopocki I, Majdan Sopocki II, Nowiny, Ciotusza Nowa.	
2.	Za obszary porządkowania gospodarki ściekowej uznaje się: ekologiczne obszary funkcjonalne - tereny zabudowy skupionej i rozproszonej występującej poza granicami wyznaczonych aglomeracji ściekowych. (Gmina Susiec jest poza aglomeracjami ściekowymi) oraz zlewnie chronione (zlewnia górnego Wieprza oraz zlewnia środkowej Tanwi. Za podstawowe rozwiązania gospodarki wodno-ściekowej w zawartej zabudowie uznaje się zbiorowe systemy zaopatrzenia w wodę oraz odprowadzania i oczyszczania ścieków. W nowo zagospodarowywanych terenach należy równolegle realizować instalacje wodne i kanalizacyjne. Odprowadzanie i oczyszczanie ścieków komunalnych powinno być realizowane zgodnie z *„Koncepcją gospodarki ściekowej na terenie gminy Susiec, mgr inż. Renata Maksymiuk upr. bud. nr 367/Lb/2001,Lublin, marzec 2016r.Biuro Projektów Systemów Wodno-Ściekowych EKOSAN ul. Dulęby 2A 20-326 LUBLIN.”* Rozwiązania indywidualne w zakresie zaopatrzenia w wodę oraz odprowadzania i oczyszczania ścieków dopuszcza się w zabudowie samotniczej, kolonijnej i rozproszonej oraz jako rozwiązania czasowe we wsiach nie mających sieci zbiorowych do czasu ich realizacji pod warunkiem udokumentowania istnienia bezpiecznych warunków hydrogeologicznych. Wyklucza się realizację przydomowych oczyszczalni ścieków z rozsączaniem do ziemi w obrębie wychodni wodonośca kredowego na powierzchnię topograficzną.	

12.5. Zaopatrzenie w ciepło.

Zaopatrzenie w ciepło		
I. Kierunki		**II. Działania**
1.	Eliminowanie i ograniczanie negatywnego wpływu gospodarki cieplnej na środowisko.	• Unowocześnienie systemów zaopatrzenia w ciepło. • Budowa zbiorowych systemów zaopatrzenia w ciepło w zwartej zabudowie. • Preferowanie gospodarki niskoemisyjnej.
c. d. tab. Zaopatrzenie w ciepło		
III. Przestrzenne warunki realizacji		
1.	Dążenie do przechodzenia na systemy grzewcze oparte o nieuciążliwe nośniki energii (gaz, olej opałowy, biomasa, energia słońca, ciepło ziemi, elektryczność) na terenie całej Gminy, a w szczególności na obszarach ochrony ekologicznej oraz na terenach do nich przyległych Parku (Krajobrazowego Puszczy Solskiej, Krasnobrodzkiego Parku Krajobrazowego i ich otuliny), Modernizowanie istniejących kotłowni lokalnych poprzez zastosowanie nowoczesnych technologii grzewczych i urządzeń zabezpieczających, Preferowanie gospodarki niskoemisyjnej, w tym oze z wykluczeniem energii wiatru. Rozważenie realizacji w zwartej zabudowie ciepłowni komunalnej dla potrzeb obiektów użyteczności publicznej i zwartej zabudowy mieszkaniowo-usługowej i usługowej (głównie turystycznej). Ograniczanie strat ciepła przez termomodernizację obiektów kubaturowych, Tworzenie warunków do realizacji prosumenckich instalacji OZE.	

12.6. Gospodarka odpadami.

Zasada ogólna: • Kompleksowe i systemowe prowadzenie gospodarki odpadami.
Zasady szczegółowe • Lokalizowanie urządzeń i obiektów infrastruktury gospodarki odpadami w sposób bezpieczny dla środowiska człowieka i możliwie najmniej ingerujący w krajobraz. • Wykorzystywanie biomasy z odpadów do produkcji energii elektrycznej lub cieplnej.

Gospodarka odpadami		
I. Kierunki		**II. Działania**
1.	**Ograniczanie ilości odpadów podlegających składowaniu.**	• Rozwój infrastruktury odzysku i recyklingu odpadów komunalnych. • Realizacja instalacji zwiększających stopień przetworzenia osadów ściekowych. • Rozwój instalacji biologicznego unieszkodliwiania odpadów.

2.	**Eliminowanie negatywnego wpływu składowisk odpadów na środowisko.**	• Rekultywacja zamkniętego komunalnego składowiska odpadów. • Likwidacja nielegalnych składowisk odpadów.
c. d. tab. Gospodarka odpadami		
III. Przestrzenne warunki realizacji		
1.	Nie przewiduje się realizacji na terenie Gminy Susiec nowych obiektów i instalacji komunalnych z zakresu gospodarki odpadami.	
2.	Gmina Susiec należy do Regionu Południowego: instalacje w ramach RIPOK – Korczów (gm. Biłgoraj), Rogóźno (gm. Tomaszów Lubelski), Łasków (gm. Mircze); instalacje przewidziane do zastępczej obsługi: przetwarzania – brak, składowiska – Susiec - zamknięte i rekultywowane. Obowiązuje monitorowanie skutków środowiskowych zamkniętego w 2015 r. i rekultywowanego (2016, 2017) składowiska odpadów komunalnych w Suścu. Powadzenie gospodarki odpadami zgodnie z „Planem gospodarki odpadami dla województwa lubelskiego 2017, oraz w oparciu o regulamin utrzymania porządku i czystości w gminie (segregacja odpadów w miejscu powstawania oraz w PSOK w Majdanie Sopockim i w Suścu). Dodatkowo umieszczenie w kilku miejscach na terenie Gminy pojemników odpowiednio oznakowanych do gromadzenia posegregowanych odpadów, Rozwój i unowocześnienie zintegrowanej gospodarki odpadami poprzez wsparcie systemów segregacji, recyklingu i utylizacji odpadów, zaostrzenie kontroli składowania i zagospodarowania odpadów, likwidację azbestu i zabezpieczenie odpadów niebezpiecznych; Wspieranie kompostowania przez mieszkańców odpadów biodegradowalnych we własnych gospodarstwach domowych.	

13. KIERUNKI I ZASADY KSZTAŁTOWANIA OBRONNOŚCI I BEZPIECZEŃSTWA PUBLICZNEGO.

Zasady ogólne:

- Zapobieganie w zagospodarowaniu przestrzennym kolizjom funkcjonalnym tworzącym zagrożenia dla bezpieczeństwa publicznego.

Zasady szczegółowe:

- Zapewnianie bezpiecznego i bezkolizyjnego funkcjonowania terenów zamkniętych.
- Uwzględnianie wymogów obronności w rozwoju elementów infrastruktury cywilnej, możliwej do wykorzystania w przypadku zagrożenia granic.
- Wprowadzanie ograniczeń w sposobie zagospodarowania i użytkowania terenu na obszarach zagrożonych powodzią.
- Preferowanie możliwie najmniej inwazyjnych w środowisko rozwiązań przestrzennych służących ochronie przed powodzią.
- Zachowanie drożności fluwialnej dolin dla zapewnienia naturalnego spływu wód wezbraniowych.
- Kształtowanie układów infrastruktury zapewniających bezpieczny i sprawny przebieg działań ratowniczych.
- Zapewnianie alternatywnych kierunków zaopatrzenia ludności i obiektów o znaczeniu strategicznym w nośniki energii i wodę.
- Uwzględnianie w sposobie zagospodarowania możliwości wystąpienia zagrożeń na terenach wokół zakładów o zwiększonym ryzyku oraz zakładów o dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej.

Obronność i bezpieczeństwo publiczne		
I. Kierunki		**II. Działania**
1.	**Zapewnienie warunków przestrzennych do funkcjonowania systemu obronności państwa.**	• Zapewnienie przestrzennych warunków rozwoju oraz ochrona terenów i obiektów służących zapewnieniu bezpieczeństwa państwa. • Utrzymywanie elementów infrastruktury komunikacyjnej (dróg, kolei) oraz poprawa ich stanu technicznego pozwalająca na wykorzystanie do celów wojskowych. • Zapewnienie przestrzennych warunków funkcjonowania instytucji i przedsiębiorstw o szczególnym znaczeniu gospodarczo obronnym.
2.	**Przeciwdziałanie zagrożeniom naturalnym i ich skutkom.**	• Renaturalizacja rzek w celu zwiększenia ich możliwości retencyjnych. • Udrażnianie i odbudowa systemów melioracyjnych. • Budowa zbiorników retencyjnych. • Realizacja sieci kanalizacji deszczowej o przepustowościach dostosowanych do opadów nawalnych oraz retencjonowanie wód deszczowych na obszarach zurbanizowanych. • Umacnianie brzegów erodowanych odcinków koryt rzecznych. • Realizacja zabezpieczeń osuwisk poprzez zabiegi techniczne i biologiczne.
3.	**Poprawa bezpieczeństwa publicznego.**	• Budowa obejść miejscowości zmniejszających konflikty w strukturach przestrzennych wywołane ruchem drogowym.
c. d. tab. Obronność i bezpieczeństwo publiczne		
III. Przestrzenne warunki realizacji		
1.	Dla właściwego funkcjonowania systemu bezpieczeństwa publicznego wskazuje się zapewnienie przestrzennych warunków rozwoju placówek straży pożarnej.	
2.	Kształtowanie warunków przestrzennych dla potrzeb ochrony przeciwpowodziowej obejmuje: utrzymanie i rozwój infrastruktury przeciwpowodziowej; **rozwój małej retencji na dopływach rzeki głównej** *(realizacja zbiorników na Łosinieckim Potoku dopływie prawostronnym Tanwi)*; **utrzymanie i zwiększanie naturalnej retencji (mokradła, zalesienia); renaturalizację rzek; utrzymanie i modernizację urządzeń melioracyjnych; wykluczenie rozwoju zabudowy na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią**. **Obszary zagrożone powodzią** zostały wyszczególnione na podstawie sporządzonego przez Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Krakowie opracowania „Wyznaczenie obszarów bezpośredniego zagrożenia powodzią zlewni Sanu, jako integralnego elementu studium ochrony przeciwpowodziowej", stanowiący I etap „Studium ochrony przeciwpowodziowej”. Szczegółowy opis znajduje się w *Rozdziale Uwarunkowania wynikające z wymagań ochrony przeciwpowodziowej*. Ze względu na bezpieczeństwo ludzi i mienia **strefy koncentracji naturalnego spływu wód opadowych i roztopowych (dna suchych dolin) oraz strefy geodynamiczne krawędzi i stoki zagrożone osuwiskami wskazuje się do wykluczenia z rozwoju zabudowy**.	

	Ze względu na bezpieczeństwo ekologiczne, w tym ludzi wyklucza się lokalizowania zakładów stwarzających zagrożenie dla życia lub zdrowia ludzi, a w szczególności zagrożenia wystąpienia poważnej awarii przemysłowych w obrębie zwartej zabudowy wsi oraz lokalizowanie przedsięwzięć mogących zawsze lub potencjalnie znacząco negatywnie oddziaływać na środowisko jeżeli nie wykluczono negatywnego znaczącego oddziaływania w procedurach środowiskowych.
3.	Nie przewiduje się budowy obwodnic drogowych terenów zurbanizowanych.

14. OBSZARY SZCZEGÓLNEGO ZAGROŻENIA POWODZIĄ ORAZ OBSZARY OSUWANIA SIĘ MAS ZIEMNYCH.

Obszary zagrożone powodzią zostały wyszczególnione na podstawie sporządzonego przez Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Krakowie opracowania „Wyznaczenie obszarów bezpośredniego zagrożenia powodzią zlewni Sanu, jako integralnego elementu studium ochrony przeciwpowodziowej", stanowiący I etap „Studium ochrony przeciwpowodziowej”. Tereny te zostały zaznaczone na rysunku Studium stanowiącym załącznik nr 2 (Uwarunkowania) oraz załącznik nr 3 (Kierunki). Dla tych terenów obowiązują przepisy odrębne. Szczegółowy opis ww. obszarów znajduje się w *Rozdziale Uwarunkowania wynikające z wymagań dotyczących ochrony przeciwpowodziowej*.

Na terenie Gminy Susiec nie występują udokumentowane osuwiska mas ziemnych, zostały jedynie zidentyfikowane obszary na których możliwe jest występowanie ruchów masowych. Tereny te zostały zaznaczone na rysunku Studium stanowiącym załącznik nr 2 (Uwarunkowania) oraz załącznik nr 3 (Kierunki). *Szczegółowy opis ww. terenów znajduje się w Rozdziale Uwarunkowania wynikające z występowania obszarów naturalnych zagrożeń geologicznych.*

15. OBSZARY NA KTÓRYCH ROZMIESZCZONE BĘDĄ INWESTYCJE CELU PUBLICZNEGO O ZNACZENIU LOKALNYM.

Do inwestycji celu publicznego o znaczeniu lokalnym należą: rozbudowa i budowa układu komunikacyjnego (drogi publiczne), wyposażenie terenów w sieć wodociągową, wyposażenie terenów w sieć kanalizacyjną. Inwestycje te lokalizowane będą na terenach nowej zabudowy oraz terenach wskazanych na rysunku studium.

16. OBSZARY NA KTÓRYCH ROZMIESZCZONE BĘDĄ INWESTYCJE CELU PUBLICZNEGO O ZNACZENIU PONADLOKALNYM, ZGODNIE Z USTALENIAMI PLANU ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA I USTALENIAMI PROGRAMÓW.

Zadania służące realizacji ponadlokalnych celów publicznych zgodnie z ustaleniami Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubelskiego (2015):

- szerokopasmowa sieć Polski wschodniej - obszar całej Gminy, (Podmiot odpowiedzialny: Departament Gospodarki i Innowacji UMWL Zadanie inwestycyjne umieszczone w Wieloletniej Prognozie Finansowej Województwa Lubelskiego na lata 2014-2029),
- modernizacja linii kolejowej nr 69 Rejowiec - Hrebenne - lina kolejowa w granicach jej działek ewidencyjnych.
- budowa linii 400 kV Chełm - Mokre - Jarosław - przebieg trasy we wschodniej części Gminy, wg rysunku studium (ww. inwestycja celu publicznego jest już objęta miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego).
- budowa trasy rowerowej w Polsce Wschodniej (Podmiot odpowiedzialny: Zarząd Dróg Wojewódzkich w Lublinie, Zadanie inwestycyjne umieszczone w Wieloletniej Prognozie Finansowej Województwa Lubelskiego na lata 2014-2029).

- tworzenie i rozwój sieci współpracy centrów obsługi inwestora (podmiot odpowiedzialny: Departament Gospodarki i Innowacji- obszar województwa, Zadania inwestycyjne umieszczone w Wieloletniej Prognozie Finansowej Województwa Lubelskiego na lata 2014-2029).

17. GRANICE TERENÓW ZAMKNIĘTYCH I ICH STREFY OCHRONNE.

Na podstawie Decyzji Ministra Infrastruktury i Rozwoju z dnia 24 marca 2014 r. w sprawie ustalenia terenów, przez które przebiegają linie kolejowe, jako terenów zamkniętych linie kolejowe stanowiące załącznik do decyzji uznaje się za tereny zamknięte, zastrzeżone ze względu na obronność i bezpieczeństwo państwa.

Zgodnie z załącznikiem linia kolejowa w granicach jej działek ewidencyjnych stanowi teren zamknięty. Dla terenu określa się strefę ochronną w której usytuowanie budowli, budynków, drzew i krzewów oraz wykonywanie robót ziemnych w sąsiedztwie linii kolejowych, bocznic kolejowych i przejazdów kolejowych może mieć miejsce w odległości niezakłócającej ich eksploatacji, działania urządzeń związanych z prowadzeniem ruchu kolejowego, a także niepowodującej zagrożenia bezpieczeństwa ruchu kolejowego. Budowle i budynki mogą być usytuowane w odległości nie mniejszej niż 10 m od granicy obszaru kolejowego, z tym że odległość ta od osi skrajnego toru nie może być mniejsza niż 20 m, z wyjątkiem budynków i budowli przeznaczonych do prowadzenia ruchu kolejowego i utrzymania linii kolejowej oraz do obsługi przewozu osób i rzeczy. Odległości, dla budynków mieszkalnych, szpitali, domów opieki społecznej, obiektów rekreacyjno-sportowych, budynków związanych z wielogodzinnym pobytem dzieci i młodzieży powinny być zwiększone, w zależności od przeznaczenia budynku, w celu zachowania norm dopuszczalnego hałasu w środowisku, określonych w odrębnych przepisach.

Tereny zamknięte, na których usytuowane są linie kolejowe *(Decyzja Nr 3 Ministra Infrastruktury i Rozwoju z dnia 24 marca 2014 r. w sprawie ustalenia terenów, przez które przebiegają linie kolejowe, jako terenów zamkniętych)* Gmina Susiec: Obręb 5 Łosiniec Nr działki 1478, Obręb 7 Majdan Sopocki Nr działki 1455, 1464, Obręb 9 Maziły Nr działki 522, Obręb 11 Nowiny Nr działki 390, Obręb 12 Oseredek Nr działki 211, Obręb 15 Rybnica Nr działki 173, 648/4, Obręb 16 Skwarki Nr działki 601/5, 757/6, 757/7, Obręb 18 Susiec Nr działki 599, Obręb 19 Wólka Łosiniecka 1395.

18. OBSZARY FUNKCJONALNE W ZALEŻNOŚCI OD UWARUNKOWAŃ I POTRZEB ZAGOSPODAROWANIA WYSTĘPUJĄCYCH W GMINIE.

W strukturze Gminy można wyodrębnić trzy obszary funkcjonalne A, B (B1, B2), C:

OBSZAR PÓŁNOCNY A który charakteryzuje się występowaniem dużych terenów, o niskiej bonitacji gleb, porośniętych zwartymi kompleksami leśnymi. Zwarta zabudowa kształtuje się wzdłuż istniejących szlaków komunikacyjnych. Ponadto obszar cechuje się słabo rozwiniętą infrastrukturą techniczną.

OBSZAR CENTRALNY B w którym można wyodrębnić dwa mniejsze obszary:

B_1 charakteryzuje się wysoką jakością przestrzeni produkcyjnej oraz aktywnością zawodową ludności charakteryzującą się znacznym tempem przyrostu podmiotów gospodarczych i rozwojem niewielkich zakładów usługowo-rzemieślniczych. Obszar jest dobrze wyposażony w sieć komunikacyjną oraz infrastrukturę techniczną.

B_2, charakteryzujący się dużym rozdrobnieniem gospodarstw rolnych o niskiej wydajności produkcyjnej. Obszar jest słabo wyposażony w infrastrukturę komunikacyjną i techniczną.

OBSZAR POŁUDNIOWY C charakteryzuje się występowaniem zwartych kompleksów leśnych i obszarów chronionych. Na terenie występują gospodarstwa o niekorzystnej strukturze wielkościowej i dużym rozdrobieniu. Obszar jest słabo wyposażony w infrastrukturę komunikacyjną i techniczną.

OBSZAR PÓŁNOCNY A aktywizacji gospodarczej opartej o walory przyrodnicze (strefa ekologizacji rolnictwa) wsie Róża, Łuszczacz, położony w granicach: Krasnobrodzkiego Parku Krajobrazowego i jego otuliny oraz w obszarze Natura 2000 PLB060012 Roztocze; **OBSZAR CENTRALNY B (B_1, B_2)**

wydzielono dwa obszary B_1 oraz B_2 obszar aktywizacji gospodarczej w oparciu o walory rolniczej przestrzeni produkcyjnej, położony w granicach: obszaru Natura 2000: PLB060012 Roztocze, PLB060008 Puszcza Solska, PLH060034 Uroczyska Puszczy Solskiej, Parku Krajobrazowego Puszczy Solskiej oraz jego otulinie, Rezerwat Nowiny, (Ciotusza Stara, Ciotusza Nowa, Łuszczacz, Kunki, Maziły, Grabowica, Nowiny), walory turystyczne /zbiornik wodny/: Majdan Sopocki, Susiec; **OBSZAR POŁUDNIOWY C**

położony w granicach: Parku Krajobrazowego Puszczy Solskiej oraz obszarach Natura 2000: PLB060008 Puszcza Solska, PLH060034 Uroczyska Puszczy Solskiej, Rezerwacie nad Tanwią oraz Rezerwacie Czartowe Pole (sołectwa Paary, Huta Szumy, Rybnica, Skwarki, Susiec, Nowiny).

Obszary należące do różnych stref wymagają odpowiedniego, zróżnicowanego sposobu zagospodarowania i użytkowania terenów, w celu ich optymalnego wykorzystania bądź złagodzenia ograniczeń wynikających ze specyfiki danego obszaru. W zależności od istniejących warunków przyrodniczych i gospodarczo-społecznych obszaru powstawać powinny różne modele wsi wielofunkcyjnej. Mające na celu poprawę jakości życia mieszkańców Gminy, łagodzić dysproporcje między warunkami bytu na wsi i w mieście, przeciwdziałać depopulacji obszarów rolniczych.

OBSZAR PÓŁNOCNY A

aktywizacji gospodarczej opartej o walory przyrodnicze (strefa ekologizacji rolnictwa) wsie Róża, Łuszczacz, położony w granicach: Krasnobrodzkiego Parku Krajobrazowego i jego otuliny oraz w obszarze Natura 2000 PLB060012 Roztocze

Cechuje

- występowanie obszarów chronionych: Krasnobrodzki Park Krajobrazowy i jego otulina oraz obszar Natura 2000 PLB060012 Roztocze.
- położenie w obrębie GZWP 407,
- część terenu znajduje się w projektowanym obszarze ochronnym zlewni wód powierzchniowych: zlewnia górnego Wieprza.
- występowanie dużych kompleksów leśnych z niewielką zabudową,
- niższą niż na pozostałym terenie Gminy bonitacją gleb,
- zwartymi kompleksami leśnymi,
- słabo rozwiniętą i przestarzałą infrastrukturą społeczną,
- występowaniem modelu monofunkcyjnego wsi,
- dużym utajonym bezrobociem oraz bardzo niskimi dochodami,
- zabudową zwartą rozwiniętą wzdłuż istniejących szlaków komunikacyjnych z przewagą zabudowy drewnianej,
- słabo rozwiniętą infrastrukturą techniczną – brak sieci kanalizacyjnej, gazyfikacji, telefonizacji,

Rozwój tego obszaru powinien polegać na:

- stopniowym przekształcaniu funkcji wsi, polegające na rozszerzaniu działalności gospodarczej (rozwój małego i średniego biznesu),
- promowaniu rolnictwa integrowanego,
- wprowadzaniu agro- i ekoturystyki oraz wypoczynku sezonowego,
- modernizacji i rozbudowie istniejącej infrastruktury technicznej (poprawa stanu dróg, budowa zbiorczych sieci wodociągowych i kanalizacyjnych, wprowadzaniu nowoczesnych metod utylizacji nieczystości stałych) i społecznej,
- ochrona krajobrazu, ładu przestrzennego, gleb oraz wód powierzchniowych, gruntowych i podziemnych.
- podporządkowanie funkcji budowlanych funkcjom przyrodniczym.
- oraz inne wskazane w powyższych rozdziałach.

OBSZAR CENTRALNY B (B_1, B_2)

wydzielono dwa obszary B_1 oraz B_2

walory środowiska przyrodniczego jako podstawa rozwoju obaszaru, obszar aktywizacji gospodarczej w oparciu o walory rolniczej przestrzeni produkcyjnej,

położony w granicach: obszaru Natura 2000: PLB060012 Roztocze, PLB060008 Puszcza Solska, PLH060034 Uroczyska Puszczy Solskiej, Parku Krajobrazowego Puszczy Solskiej oraz jego otulinie, Rezerwat Nowiny, (Ciotusza Stara, Ciotusza Nowa, Łuszczacz, Kunki, Maziły, Grabowica, Nowiny), walory turystyczne /zbiornik

wodny/: Majdan Sopocki, Susiec

Obszar B cechuje:

B_1, który cechują:

- występowanie obszarów chronionych: obszar Natura 2000 PLB060012 Roztocze, PLB060008 Puszcza Solska, PLH060034 Uroczyska Puszczy Solskiej, Park Krajobrazowy Puszczy Solskiej i jego otulina, Rezerwat Nowiny,
- położenie w obrębie GZWP 407,
- część terenu znajduje się w projektowanym obszarze ochronnym zlewni wód powierzchniowych: zlewnia prawostronnych dopływów górnej Tanwi do ujścia Szumu (Łosiniecki Potok, Jeleń),
- przebieg linii kolejowej 69,
- znaczna, w porównaniu do pozostałych obszarów, aktywność zawodowa ludności i przedsiębiorczość – znaczne tempo przyrostu podmiotów gospodarczych,
- wysoka, jakość rolniczej przestrzeni produkcyjnej (wysoka bonitacja gleb),
- potencjalne możliwości rozwoju przetwórstwa surowców rolnych,
- dobre wyposażenie w sieć wodociągową i telefoniczną, gazową
- dobre wyposażenie w sieć komunikacyjną
- lokalizacja małego i średniego biznesu różnych gałęzi gospodarki. Rozwój niewielkich zakładów usługowych i usługowo-rzemieślniczych.

B_2, charakteryzujący się:

- występowaniem obszarów chronionych: obszar Natura 2000 PLB060012 Roztocze, otulinie Parku Krajobrazowego Puszczy Solskiej,
- położenie w obrębie GZWP 407,
- część terenu znajduje się w projektowanym obszarze ochronnym zlewni wód powierzchniowych: zlewnia prawostronnych dopływów górnej Tanwi do ujścia Szumu (Jeleń),
- przebieg drogi wojewódzkiej 853 klasa G,
- dużym rozdrobnieniem gospodarstw rolnych o niskiej wydajności produkcyjnej,
- słabo rozwiniętą siecią telefoniczną i kanalizacyjną
- nierozwiniętą infrastrukturą komunikacyjną i społeczną,
- potencjalne możliwości rozwoju przetwórstwa surowców rolnych.

Rozwój tego obszaru powinien opierać się na:

- stopniowym, systematycznym powiększaniu średniej powierzchni gospodarstw do wielkości docelowej 15-20 ha powierzchni ogólnej oraz komasację gruntów w celu zminimalizowania liczby działek należących do jednego gospodarstwa,
- promowaniu gospodarki rodzinnej, opartej na prywatnej własności,
- działaniach mających na celu wzmocnienie wykształconych już kierunków produkcji rolnej i zwierzęcej (uprawa zbóż i ziemniaków, hodowla trzody chlewnej i bydła) oraz wprowadzaniu nowych kierunków w zależności od popytu (warzywnictwo, sadownictwo, hodowla ryb, drobiu, itp.),
- stworzeniu szeroko rozumianej sfery obsługi rolnictwa poczynając od skupu surowców rolnych przez ich przetwórstwo po organizację sieci zbytu, możliwość wykorzystania istniejącego potencjału obiektów i obszarów oraz realizacja nowych dla powstania małych i średnich przedsiębiorstw przetwórczych opartych na nowoczesnych technologiach przemysłowych (młyny, kaszarnie, przetwórstwo owocowo-warzywne, mleczarnie, masarnie, ubojnie, itp.),
- ochronie gleb poprzez utrzymanie koncentracji osadnictwa i utrzymanie ładu przestrzennego,
- rozwoju usług związanych z obsługą ruchu turystycznego (hotele, pensjonaty, gastronomia, kwater agroturystyczne, kwatery letniskowe)
- modernizacji i rozbudowie infrastruktury społecznej (szkół, sklepów, usług kulturalnych i innych)
- ochronie wód powierzchniowych (rzeka Sopot, Potok Łosiniecki), gruntowych i podziemnych, (zbiornik

retencyjny we wsi Łosiniec)

- możliwości rozwoju usług związanych z turystyką i wypoczynkiem w okolicach zbiorników retencyjnych.
- monitoring zamkniętego gminnego wysypiska odpadów komunalnych w Suścu,
- rozwoju i modernizacji istniejącej infrastruktury w obszarze **B_1** oraz budowa sieci gazowej,
- budowie infrastruktury technicznej w obszarze **B_2,**
- rozwoju i modernizacji infrastruktury społecznej.
- oraz inne wskazane w powyższych rozdziałach.

OBSZAR POŁUDNIOWY C

rozwój w oparciu o walory środowiska przyrodniczo-leśnego

położony w granicach: Parku Krajobrazowego Puszczy Solskiej oraz obszarach Natura 2000: PLB060008 Puszcza Solska, PLH060034 Uroczyska Puszczy Solskiej, Rezerwacie nad Tanwią oraz Rezerwacie Czartowe Pole (sołectwa Paary, Huta Szumy, Rybnica, Skwarki, Susiec, Nowiny).

Cechuje go:

- występowanie zwartych kompleksów leśnych
- występowanie obszarów chronionych (Park Krajobrazowy Puszczy Solskiej, rezerwatów przyrody Nad Tanwią, Czartowe Pole),
- część obszaru znajduje się w GZWP 407, niewielki skrawek terenu znajduje się w projektowanych obszarach ochronnych GZWP 407, 428.
- część terenu znajduje się w projektowanym obszarze ochronnym zlewni wód powierzchniowych: zlewnia prawostronnych dopływów górnej Tanwi do ujścia Szumu,
- niekorzystna struktura wielkości gospodarstw – duże rozdrobnienie,
- słabo rozwinięta siec wodociągowa i kanalizacyjna
- nierozwinięta infrastruktura komunikacyjna i społeczna.

Rozwój tego obszaru polegać powinien na:

- prowadzeniu działań mających na celu tworzenie wielofunkcyjnego modelu wsi i promowanie rozwoju średniego i małego biznesu
- wprowadzaniu agro- i ekoturystyki oraz wypoczynku sezonowego
- poprawie struktury wielkości gospodarstw do docelowej średniej powierzchni ogólnej około 15 ha,
- na obszarach chronionych promowanie rolnictwa biodynamicznego
- poprawie infrastruktury społecznej w zależności od potrzeb społeczności lokalnej,
- modernizacji infrastruktury komunikacyjnej,
- budowie zbiorczych sieci wodociągowych,
- budowie zbiorczych sieci kanalizacyjnych.
- oraz inne wskazane w powyższych rozdziałach.

19. OBSZARY FUNKCJONALNE WYZNACZONE W PLANIE ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA.

Obszary funkcjonalne traktuje się jako zwarte układy przestrzenne składające się z funkcjonalnie powiązanych terenów, charakteryzujących się wspólnymi uwarunkowaniami i przewidywanymi, jednolitymi celami rozwoju. Zadaniem planu zagospodarowania przestrzennego województwa jest identyfikacja obszarów o różnych priorytetach rozwojowych i ukierunkowanie działań służących optymalnemu wykorzystaniu ich potencjałów, a także przeciwdziałanie zjawiskom problemowym.

PZPWL wyznacza obszary funkcjonalne (uwzględniając zapisy Strategii Rozwoju Województwa Lubelskiego), jako tereny wskazane do integrowania działań przestrzennych zapewniających ich właściwe funkcjonowanie oraz możliwości rozwoju w dłuższej perspektywie.

Gmina Susiec znajduje się w obszarze funkcjonalnym o znaczeniu ponadregionalnym w strefie zewnętrznej oraz w obszarze funkcjonalnym o znaczeniu regionalnym: roztoczańsko-puszczański obszar funkcjonalny.

Obszar funkcjonalny o znaczeniu ponadregionalnym

Przygraniczny obszar funkcjonalny obejmuje gminy z 5 powiatów przygranicznych: bialskiego, włodawskiego, chełmskiego, hrubieszowskiego i **tomaszowskiego.** W jego strukturze wewnętrznej wyróżnia się: strefę nadgraniczną oraz strefę zewnętrzną w której znajduje się Gmina Susiec

Cele rozwoju zagospodarowania przestrzennego: zwiększenie dostępności w relacjach krajowych i regionalnych (poprawa dostępu do usług, sieci transportowych i telekomunikacyjnych) oraz rozbudowa infrastruktury logistycznej.

Zasady zagospodarowania przestrzennego: uwzględnianie w zagospodarowaniu potrzeb związanych z obronnością i bezpieczeństwem publicznym, integrowanie systemów transportowych, usprawnienie powiązań transportowych.

Obszar funkcjonalny o znaczeniu lokalnym

Roztoczańsko-puszczański obszar funkcjonalny- obejmuje obszary zwartych kompleksów leśnych o wysokich walorach przyrodniczych i krajobrazowych Roztocza, Puszczy Solskiej i Lasów Janowskich oraz fragment Równiny Biłgorajskiej i Płaskowyż Tarnogrodzki.

Roztocze jest to obszar o uznanym wysokim potencjale turystycznym, sprzyjających warunkach klimatycznych dla rozwoju turystyki leczniczej i zimowej, oraz dla sprzyjające warunki klimatyczne dla uprawiania sportów zimowych. Unikalny krajobraz naturalno-kulturowy umożliwia rozwój aktywnych form wypoczynku takich jak turystyka krajoznawcza, przyrodnicza, wędrówki piesze i rowerowe, oraz edukacji ekologicznej.

Puszcza Solska jest obszarem o złożonej wielofunkcyjnej strukturze przyrodniczej i szczególnym znaczeniu w kształtowaniu powiązań ekologicznych. Na obszarze zlokalizowana jest duża ilość gospodarstw agroturystycznych oraz ekologicznych.

Podstawowe funkcje rozwoju obszaru: funkcja gospodarcza związana z przetwórstwem drewna oraz funkcja turystyczna; do funkcji towarzyszących należy zaliczyć funkcje rolniczą ukierunkowaną na rolnictwo ekologiczne i produkcję roślin przemysłowych. Priorytetem rozwojowym na terenie Roztoczańsko-puszczańskiego obszaru funkcjonalnego jest aktywacja gospodarcza poprzez wykorzystanie potencjału leśnego i turystycznego.

Wiodące kierunki zagospodarowania: rozwój infrastruktury turystycznej (szlaki turystyczne, ośrodki edukacji ekologicznej) i usługi obsługi turystyki; rozwój gospodarstw agroturystycznych, ekologicznych i agroleśnych; rozwój bazy przetwórstwa drewna; gospodarcze wykorzystanie zasobów energetycznych; rozwój bazy rynku hurtowego i przetwórstwa rolno-spożywczego.

Zasady i warunki zagospodarowania: zachowanie drożności i walorów przyrodniczych paneuropejskiego korytarza ekologicznego; przeciwdziałanie rozpraszaniu zabudowy na terenach otwartych; regulacja stosunków wodnych terenów użytków rolnych; wzbogacenie funkcjonalne obszarów wiejskich.

20. OBIEKTY LUB OBSZARY, DLA KTÓRYCH WYZNACZA SIĘ W ZŁOŻU FILAR OCHRONNY.

Filary ochronne /przestrzeń/ ustanawiane są w złożu dla zabezpieczenia obiektów na powierzchni terenu przed nadmiernymi skutkami wybierania złoża. Na terenie Gminy Susiec występują udokumentowane i eksploatowane złoża surowców naturalnych. Wyznaczanie filarów ochronnych na zasadach określonych w przepisach ochronnych.

21. OBSZARY POMNIKÓW ZAGŁADY I ICH STREF OCHRONNYCH ORAZ OBOWIĄZUJĄCE NA NICH OGRANICZENIA PROWADZENIA DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ.

Na terenie Gminy nie występują pomniki zagłady.

22. OBSZARY WYMAGAJĄCE PRZEKSZTAŁCEŃ, REHABILITACJI, REKULTYWACJI LUB REMEDIACJI.

Rekultywacja i rehabilitacja to działania mające na celu przywrócenie wartości użytkowych i przyrodniczych terenom zdewastowanym i zdegradowanym poprzez działalność człowieka. W przypadku zdegradowanych zabytków architektury i zespołów urbanistycznych zabiegi przywracające im wartość użytkową to rewaloryzacja i rewitalizacja, która dosłownie znaczy: przywrócenie do życia, ożywienie. Celem rewitalizacji jest przede wszystkim znalezienie nowego zastosowania i doprowadzenie do zmiany funkcji obiektów. Rewaloryzacja i rewitalizacja winna zmierzać do rekompozycji zabytkowych układów przestrzennych i naturalnych, poprzez harmonijne kształtowanie panoramy, unikając wysokościowych elementów dysharmonizujących i wprowadzając nowe elementy krajobrazowe podnoszące estetycznie wartości kompozycyjne oraz chroniąc naturalne elementy krajobrazowe.

Obszary wymagające rekultywacji to wyrobiska powstałe na skutek powierzchniowej eksploatacji surowców naturalnych. Rekultywację należy prowadzić przez podejmowanie działań technicznych i biologicznych zgodnie z ustalonymi wcześniej kierunkami rekultywacji. W przypadku braku takich ustaleń zaleca się prowadzenie rekultywacji poprzez ich zalesianie, a w przypadku wyrobisk wypełnionych wodą należy zmierzać w kierunku rekreacyjnego i gospodarczego wykorzystania powstałych w ten sposób zbiorników wodnych. Tereny wymagające rekultywacji to również teren nieczynnego składowiska odpadów w m. Skwarki, przewidywany termin zakończenia rekultywacji to 2017r.

22.1. Obszary zdegradowane.

Obszary zdegradowane oraz wymagające rewitalizacji zostały zidentyfikowane w Lokalnym Programie Rewitalizacji Gminy Susiec na lata 2017-2023 (w chwili obecnej program rewitalizacji jest na etapie zgłaszania uwag i opinii) . Zidentyfikowano obszary problemowe analizowanych sfer w następujących sołectwach uznając je za obszar zdegradowany: Grabowica, Majdan Sopocki Drugi, Majdan Sopocki Pierwszy, Ciotusza Stara, Łuszczacz, Kunki, Łosiniec II, Nowiny, Oseredek.

Wyżej wymienione obszary generują zidentyfikowane problemy zarówno społeczne, które występują przeważnie na obszarach zamieszkałych przez miejscową ludność, jak również problemy bezpośrednio związane z czynnikami gospodarczymi, środowiskowymi, przestrzenno-funkcjonalnymi.

Obszar rewitalizacji wyznaczony w Lokalnym Programie Rewitalizacji: powierzchnia: 34,19 km^2 –co stanowi 17,94 % powierzchni całej Gminy Susiec, liczba mieszkańców: 1923 osoby –co stanowi 24,45 % wszystkich mieszkańców Gminy Susiec. Obszar rewitalizacji składa się z sołectw: Grabowica, Majdan Sopocki Drugi, Majdan Sopocki Pierwszy, Ciotusza Stara. Lokalny Program Rewitalizacji przedstawia wizje stanu obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji oraz cele i kierunki działań rewitalizacji.

Proces rewitalizacji ma na celu przeprowadzenie działań, które spowodują wyprowadzenie obszaru zdegradowanego z sytuacji kryzysowej. Odpowiednio dobrane działania rewitalizacyjne pozwolą uruchomić potencjał i zasoby lokalne oraz przyczynią się do rozwoju całej Gminy. W ramach Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Susiec na lata 2017-2023 wskazano szereg działań wpisujących się w cele strategiczne i operacyjne.

Przedsięwzięcia rewitalizacyjne: przebudowa szkoły w Ciotuszy Starej na mieszkania chronione, Projekt realizowany na obszarze rewitalizacji - sołectwo Ciotusza Stara; Przebudowa szkoły w Grabowicy na mieszkania treningowe i warsztaty terapii zajęciowej; Projekt realizowany na obszarze rewitalizacji -sołectwo Grabowica; Razem pełnosprawni Projekt realizowany na obszarze rewitalizacji -sołectwo Grabowica; Seniorzy na start, Projekt realizowany na obszarze rewitalizacji -sołectwa Ciotusza Stara, Majdan Sopocki Pierwszy, Majdan Sopocki Drugi; Akcja integracja Projekt realizowany na obszarze rewitalizacji –Majdan Sopocki Pierwszy, Majdan Sopocki Drugi.

23. OBSZARY, DLA KTÓRYCH OBOWIĄZKOWE JEST SPORZĄDZENIE MIEJSCOWEGO PLANU ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO NA PODSTAWIE PRZEPISÓW ODRĘBNYCH, W TYM OBSZARY WYMAGAJĄCE PRZEPROWADZENIA SCALEŃ I PODZIAŁU NIERUCHOMOŚCI, A TAKŻE OBSZARY PRZESTRZENI PUBLICZNEJ.

Zgodnie z art. 10 ust. 2 pkt. 8 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, sporządzenie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego jest obowiązkowe na podstawie przepisów odrębnych w tym obszary wymagające przeprowadzenia scaleń i podziału nieruchomości, a także obszary rozmieszczenia obiektów handlowych o powierzchni sprzedaży powyżej 2000 m oraz obszary przestrzeni publicznej.

Obowiązek sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego w przypadku, gdy wynika to z przepisów odrębnych i jest obligatoryjne, powstaje po upływie 3 miesięcy od momentu ustalenia tego obowiązku, chyba że przepisy szczególne stanowią inaczej i ustalają inny termin.

- Obszary wymagające przeprowadzenia scaleń i podziału nieruchomości: nie wyznacza się obszarów wymagających przeprowadzenia scaleń i podziału nieruchomości.
- Obszary rozmieszczenia obiektów handlowych o powierzchni sprzedaży powyżej 2000m: nie wyznacza się obszarów rozmieszczenia obiektów handlowych o powierzchni sprzedaży powyżej 2000m.
- Obszary przestrzeni publicznej zgodnie z definicją ujętą w ustawie o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym „obszarze przestrzeni publicznej" należy przez to rozumieć obszar o szczególnym znaczeniu dla zaspokojenia potrzeb mieszkańców, poprawy jakości ich życia i sprzyjający nawiązywaniu kontaktów społecznych ze względu na jego położenie oraz cechy funkcjonalno-przestrzenne, określony w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy. Większości tych obszarów objęta jest ustaleniami obowiązującego miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego oraz w jego zmianach.

Zmiana Studium wyznacza nowe tereny komunikacji które należą również do inwestycji celu publicznego o znaczeniu lokalnym (zgodnie z ustawą z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (tj. Dz. U. 2016 poz. 2147) art. 6 ust. 1 wydzielanie gruntów pod drogi publiczne i drogi wodne, budowa, utrzymywanie oraz wykonywanie robót budowlanych tych dróg, obiektów i urządzeń transportu publicznego, a także łączności publicznej i sygnalizacji),

Sporządzenie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego może wynikać m. in.:

- z ustawy z dnia 23 lipca 2003 o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami – art. 16 ust. 6 tej ustawy stanowi, iż miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego sporządza się dla obszarów, na których utworzono park kulturowy. **Na terenie Gminy Susiec nie przewiduje się utworzenia parku kulturowego.**
- z ustawy z dnia 4 lutego 1994 roku – prawo geologiczne i górnicze art. 104. ust 2 *„2. Jeżeli w wyniku zamierzonej działalności określonej w koncesji przewiduje się istotne skutki dla środowiska, dla terenu górniczego bądź jego fragmentu* ***można*** *sporządzić miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego, na podstawie przepisów o zagospodarowaniu przestrzennym"*. Na terenie Gminy Susiec w obrębie złoża kruszyw naturalnych (piasków) "Zawadki I" wyodrębnia się teren i obszar górniczy Zawadki I. Obszar górniczy i teren górniczy (w granicach złoża) został ustanowiony decyzją Niz.7422.2.2012.EHK.

24. OBSZARY, DLA KTÓRYCH GMINA ZAMIERZA SPORZĄDZIĆ MIEJSCOWY PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO W TYM OBSZARY WYMAGAJĄCE ZMIANY PRZEZNACZENIA GRUNTÓW ROLNYCH I LEŚNYCH NA CELE NIEROLNICZE I NIELEŚNE.

Cały obszar Gminy objęty jest miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego Gminy Susiec zatwierdzony uchwałą Rady Gminy Susiec nr VII/44/2003 z dnia 30.10.2003 r. z wprowadzonymi zmianami: Uchwała Nr X/58/11 Rady Gminy Susiec z dnia 23 listopada 2011 r., Uchwała Nr X/59/11 Rady Gminy Susiec z dnia 23 listopada 2011 r., Uchwała Nr XXVIII/220/2014 z dnia 28 marca 2014 r. , Uchwała Nr VIII/68/2015 z dnia 28 grudnia 2015 r.

Podjęte Uchwały w sprawie zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego:

- Uchwała Nr V/34/2015 Rady Gminy Susiec z dnia 25 czerwca 2015 roku. Zgodnie z ww. uchwałą § 2 Projekt zmian w planie obejmuje obszar w obrębie geodezyjnym: Ciotusza Nowa, Ciotusza Stara, Łosiniec, Łuszczacz, Kunki, Oseredek, Paary, Rybnica -Skwarki, Wólka Łosiniecka.
- w związku z przeprowadzoną analizą aktualności miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego podjęto uchwałę w sprawie zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego: Uchwała Nr XIII/134/2016 Rady Gminy Susiec z dnia 7 listopada 2016 roku w sprawie przystąpienia do sporządzenia zmiany „Miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Gminy Susiec". Zgodnie z ww. uchwałą § 2 Projekt zmian obejmuje-§ 5 ust. 8 pkt 8, § 7 ust.3, § 8 ust.1 pkt 2 ppkt a, § 8 ust. 2 pkt 4 ppkt a, c, § 8 ust. 2 pkt 5 ppkt a, § 11 ust.1 pkt 1ppkt c, g, § 12 ust. 1 pkt 1, 3, § 13, § 14 ust.1 pkt 1,2,5, § 18 ust. 4 pkt 2 ppkt d, § 18 ust. 4 pkt 3 ppkt d,§ 20 ust. 1,§36 ust.1 uchwały oraz § 3 Projekt zmian w planie obejmuje również obszar w obrębie geodezyjnym: Majdan Sopocki, Łosiniec, Kunki, Wólka Łosiniecka.

Obszary wymagające zmiany przeznaczenia gruntów rolnych i leśnych na cele nierolnicze i nieleśne (obszary zmiany Studium wymagające zmiany przeznaczenia gruntów rolnych i leśnych na cele nierolnicze i nieleśne);

Ciotusza Nowa: zmiana funkcji terenu upraw rolnych, **lasów,** terenów do zalesienia RZL, na tereny zabudowy zagrodowej i jednorodzinnej RM,MN.

Kunki: zmiana funkcji terenu upraw rolnych i **lasów ZL,** na tereny zabudowy zagrodowej i jednorodzinnej RM,MN,

Kunki, Łasochy: zmiana funkcji terenu upraw rolnych **i lasów,** usług rolnictwa R, ZL, na tereny zabudowy zagrodowej RM.

Majdan Sopocki:

- **zmiana funkcji terenu lasów ZL** na tereny zabudowy jednorodzinnej MN,
- **zmiana funkcji terenu lasów ZL** na tereny urządzeń odprowadzania i oczyszczania ścieków K (lokalizacja alternatywna),

Nowiny: zmiana funkcji terenów lasów ZL na tereny komunikacji – parking.

Oseredek; zmiana funkcji terenu lasów ZL na tereny zabudowy zagrodowej i jednorodzinnej RM,MN.

Skwarki/Rybnica: zmiana funkcji terenu lasów ZL usług turystycznych i usług innych UT,U na tereny usług turystycznych, zdrowia i opieki społecznej i usług nieuciążliwych UT, UZ,U,

Skwarki: zmiana funkcji terenu lasów ZL i terenów zabudowy jednorodzinnej MN na tereny komunikacji – drogi,

Wólka Łosiniecka:

- **zmiana funkcji terenu lasów ZL** na tereny zabudowy zagrodowej i jednorodzinnej RM, MN,
- **zmiana funkcji terenu lasów ZL** i użytków zielonych RZ na tereny zabudowy zagrodowej, jednorodzinnej i rekreacji indywidualnej RM,MN,ML,
- **zmiana funkcji terenów lasów ZL** na tereny zabudowy zagrodowej i jednorodzinnej RM,MN.

CZĘŚĆ IV UZASADNIENIE ZAWIERAJĄCE OBJAŚNIENIA PRZYJĘTYCH ROZWIĄZAŃ ORAZ SYNTEZĘ USTALEŃ PROJEKTU STUDIUM

1. PODSTAWA ZMIANY STUDIUM ORAZ PRZYJĘTE ROZWIĄZANIA.

Obowiązek sporządzenia syntezy ustaleń Studium oraz uzasadnienia objaśniającego przyjęte w projekcie rozwiązania wynika z §4 ust. 1 pkt 4 rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 28 kwietnia 2004 r. w sprawie zakresu projektu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy (Dz. U. Nr 118, poz. 1233). Synteza obejmuje ustalenia w zakresie struktury funkcjonalno-przestrzennej i głównych rozstrzygnięć polityki przestrzennej, uszczegółowionych w tekście Studium.

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Susiec uchwalone uchwałą XXVI/164/10 z dnia 30 kwietnia 2010 r., wraz ze zmianą Uchwała XXXI/242/2014 z dnia 16 września 2014 r., stanowiło podstawę do opracowywania zmian obecnie obowiązującego miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Gminy Susiec uchwalonego uchwałą Nr VII/44/2003 Rady Gminy Susiec z dnia 30 października 2003 r, wraz z wprowadzonymi zmianami: Uchwała Nr X/58/11 Rady Gminy Susiec z dnia 23 listopada 20 11 r., Uchwała Nr X/59/11 Rady Gminy Susiec z dnia 23 listopada 2011 r., Uchwała Nr XXVIII/220/2014 z dnia 28 marca 2014 r. , Uchwała Nr VIII/68/2015 z dnia 28 grudnia 2015 r., który jest ogólnie obowiązującym przepisem prawa miejscowego.

Podstawę opracowania zmiany Studium stanowi uchwała nr IV/20/2015 r. z dnia 31 marca 2015 roku w sprawie przystąpienia do sporządzenia zmiany „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Susiec" w powiązaniu z Uchwałą NR XIII/133/2016 Rady Gminy Susiec z dnia 7 listopada 2016 roku w sprawie aktualności studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego i miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego Gminy Susiec (aktualizacja uwarunkowań i kierunków). Zmianą objęto cały obszar Gminy Susiec w jej granicach administracyjnych.

Zmiana „Studium" obejmuje aktualizację obowiązującego Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Susiec uchwalonego uchwałą nr XXVI/164/10 z dnia 30 kwietnia 2010 r. wraz z jego zmianą uchwaloną uchwałą nr XXXI/242/14 z dnia 16 września 2014 roku.

Zmiana „Studium" Gminy Susiec wynika m.in. z potrzeby:

- wprowadzenia korekty ustaleń oraz dostosowania jego treści i zapisów do wymogów ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym,
- aktualizacji danych i analiz dotyczących diagnozy stanu istniejącego i uwarunkowań,
- rozpatrzenia szeregu złożonych wniosków przez mieszkańców i inwestorów, akceptowanych do pozytywnego załatwienia przez władze Gminy, dotyczących spraw zasadniczych tj. poszerzenia terenów inwestycyjnych bądź budowlanych mieszkaniowych, turystycznych (rekreacji indywidualnej). Nowe tereny zabudowy zostały wyznaczone w obrębach geodezyjnych: Ciotusza Nowa, Ciotusza Stara, Kunki, Łosiniec, Łuszczacz, Majdan Sopocki, Nowiny, Oseredek, Rybnica, Huta Szumy, Skwarki, Wólka Łosiniecka.

Równocześnie, przy weryfikacji kierunków rozwoju Gminy, uwzględniono:

- ustalenia Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubelskiego,
- ustalenia dokumentów gminnych tj. Strategii Rozwoju Gminy Susiec, Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami, Planu Gospodarki Niskoemisyjnej, Koncepcji Gospodarki Ściekowej, Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Susiec na lata 2017-2023 (projekt).
- uwarunkowania lokalne (wewnętrzne),
- ustalenia przyjęte we wcześniejszym opracowaniu Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Susiec,
- większość postulatów zgłaszanych przez instytucje oraz mieszkańców Gminy.

(Szczegółowo zinterpretowanych w *Rozdziale Uwarunkowania Rozwoju i Zagospodarowania Przestrzennego Gminy).*

Rozwiązania przyjęte w Studium określono na podstawie ustaleń m.in.:

- diagnozy stanu i dotychczasowego rozwoju Gminy oraz rozpoznania głównych uwarunkowań jej przyszłego rozwoju,
- Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubelskiego z 2015r.,

- dokumentów gminnych tj. min. Strategii Rozwoju Gminy Susiec, Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami,
- analizy wniosków zgłoszonych przez mieszkańców oraz zainteresowane osoby prywatne i prawne,
- propozycji zawartych w wytycznych instytucji.

2. SYNTEZA USTALEŃ PROJEKTU STUDIUM.

Studium ustala kierunki przeznaczenia terenów w taki sposób, aby uczytelnić strukturę przestrzenną Gminy (rozmieszczenie obszarów o różnych funkcjach dominujących), a zarazem ustala szczegółowe wytyczne do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego określające podstawowe i dopuszczalne sposoby użytkowania terenu oraz kryteria stwierdzania zgodności projektów planów miejscowych z określoną w studium polityką przestrzenną.

W studium wyznacza się nowe obszary dla rozwoju aktywności gospodarczych, w ten sposób realizuje się ustawowy wymóg uwzględniania potrzeb i możliwości rozwoju Gminy. Studium zawiera kompleksową identyfikację uwarunkowań, zgodną z aktualnym stanem prawnym i stanem rozpoznania tych uwarunkowań, a w szczególności obszary wymagające szczególnej ochrony - w nawiązaniu do krajowej i wojewódzkiej polityki ekologicznej, obszary wrażliwe pod względem przyrodniczo-ekologicznym wymagające ograniczeń w sposobie użytkowania, obszary zagrożeń naturalnych i spowodowanych działalnością człowieka.

Studium zostało sporządzone w formie wymaganej przez Rozporządzenie w sprawie zakresu projektu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy, z zachowaniem procedury określonej w ustawie o zagospodarowaniu przestrzennym oraz przepisów odrębnych. Informację o wykorzystanych materiałach i źródłach informacji, analizy planistyczne sporządzone w trakcie opracowania studium oraz dokumenty związane z poszczególnymi fazami procedury sporządzania studium zawiera dokumentacja planistyczna.

Zasadę zrównoważonego rozwoju uznaje się za zasadę służącą rozwojowi przestrzennemu Gminy Susiec. Kierunki rozwoju przestrzennego wynikają w szczególności z: uwarunkowań zewnętrznych min. ustaleń Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubelskiego, ustaleń dokumentów gminnych tj. Strategii Rozwoju Gminy Susiec, Gminnego Program Opieki nad Zabytkami, Planu Gospodarki Niskoemisyjnej, Koncepcji Gospodarki Ściekowej oraz uwarunkowań wewnętrznych (lokalnych) (szczegółowo zinterpretowanych w *Rozdziale Uwarunkowania Rozwoju i Zagospodarowania Przestrzennego Gminy)*. Ponadto zmiana Studium kontynuuje ustalenia przyjęte we wcześniejszym opracowaniu, uwzględnia również większość postulatów zgłaszanych przez instytucje i mieszkańców Gminy.

W części określającej kierunki rozwoju przestrzennego Gminy Susiec wskazuje się:

- w wymiarze ogólnym: zasady ogólne i szczegółowe określające nadrzędność funkcji i warunki kształtowania elementów struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy; kierunki i działania, stanowiące katalog skoordynowanych działań zapewniających lub sprzyjających realizacji celów rozwojowych sfer zagospodarowania i obszarów funkcjonalnych,
- w wymiarze szczegółowym: przestrzenne warunki realizacji regionalnej polityki rozwoju określające sposób realizacji oraz miejsce lub preferencje dla lokalizacji działania w przestrzeni ujęte w PZPWL (uwarunkowania zewnętrzne), oraz rekomendacje jako elementy fakultatywne PZPWL; przestrzenne warunki realizacji wynikające z dokumentów gminnych, uwarunkowań wewnętrznych lokalnych w tym również wnioski i postulaty zgłoszone do zmiany studium.
- Zasady ogólne i szczegółowe oraz kierunki i działania zaimplementowane zostały z PZPWL z uwzględnieniem uwarunkowań wynikających dla Gminy Susiec.

Realizacja założonych zasad rozwoju doprowadzi do mierzalnej poprawy standardów:

• ekologicznych – związanych z poprawą środowiska przyrodniczego Gminy, wzmocnieniem kondycji i walorów użytkowych oraz zapewnieniem jego stabilnej równowagi;

• ładu społecznego – polegającego na powszechnej poprawie warunków życia, w tym m. in. dostępności do miejsc pracy, usług oraz wypoczynku;

• ładu ekonomicznego – związanego z ekonomizacją kosztów utrzymania Gminy, tworzeniem udogodnień dla rozwoju i działalności gospodarczej, przy minimalizacji obciążeń dla środowiska i infrastruktury;

• ładu estetyczno-funkcjonalnego – związanego z poprawą strony estetycznej i technicznej terenów zabudowanych zabudową mieszkaniową, zagrodową oraz usługową.

W związku z potrzebami rozwojowymi Gminy Susiec, projekt zmiany Studium wyznacza nowe tereny budowlane w obrębach geodezyjnych: Ciotusza Nowa, Ciotusza Stara, Kunki, Łosiniec, Łuszczacz, Majdan Sopocki, Nowiny, Oseredek, Rybnica, Rebizanty, Skwarki, Wólka Łosiniecka. Zmiana podyktowana głównie zapotrzebowaniem na nowe tereny inwestycyjne, w szczególności tereny: zabudowy rekreacji indywidualnej ML, mieszkalnictwa jednorodzinnego MN, zabudowy zagrodowej RM, zabudowy usługowej U, parkingów KS, dróg gminnych (głównie klasy dojazdowej), tereny urządzeń odprowadzania i oczyszczania ścieków K -lokalizacja alternatywna. Przestrzenne rozmieszczenie projektowanych zmian zagospodarowania jest pochodną atrakcyjności terenu dla proponowanych funkcji oraz potrzebą zagospodarowania terenów i obiektów po funkcjach, przywracanie funkcji terenom które przestały pełnić dotychczasową funkcje (dywersyfikacja funkcji) oraz aktualnych potrzeb mieszkańców Gminy (złożone wnioski w sprawie zmiany studium).

Należy również zwrócić uwagę na projektowany rozwój przestrzenny wymienianych miejscowości. Planowana zabudowa jest kontynuacją lub/i uzupełnieniem istniejącego zagospodarowania i istniejących struktur jednostek osadnictwa, przede wszystkim w zakresie mieszkalnictwa, zabudowy zagrodowej i usług. Nowe tereny budowlane wyznaczono min. w strefach obecnie użytkowanych rolniczo i zagospodarowanych leśnie (co będzie wymagało uzyskania zgody na zmianę przeznaczenia terenów leśnych na budowlane na etapie planu miejscowego). Zmiana Studium wprowadza zmianę funkcji terenów lasów na funkcje budowlane: **Ciotusza Nowa: zmiana funkcji terenu** upraw rolnych, **lasów,** terenów do zalesienia RZL, na tereny zabudowy zagrodowej i jednorodzinnej RM,MN, **Kunki:** zmiana funkcji terenu upraw rolnych i **lasów ZL,** na tereny zabudowy zagrodowej i jednorodzinnej RM,MN, **Kunki, Łasochy** zmiana funkcji terenu upraw rolnych **i lasów,** usług rolnictwa R, ZL, na tereny zabudowy zagrodowej RM, **Majdan Sopocki; zmiana funkcji terenu lasów ZL** na tereny zabudowy jednorodzinnej MN, **zmiana funkcji terenu lasów ZL** na tereny urządzeń odprowadzania i oczyszczania ścieków K (lokalizacja alternatywna), **Nowiny zmiana funkcji terenów lasów ZL** na tereny komunikacji – parking, **Oseredek; zmiana funkcji terenu lasów ZL** na tereny zabudowy zagrodowej i jednorodzinnej RM,MN, **Skwarki/Rybnica: zmiana funkcji terenu lasów ZL** usług turystycznych i usług innych UT,U na tereny usług turystycznych, zdrowia i opieki społecznej i usług nieuciążliwych UT, UZ,U, **Skwarki: zmiana funkcji terenu lasów ZL** i terenów zabudowy jednorodzinnej MN na tereny komunikacji – drogi, **Wólka Łosiniecka: zmiana funkcji terenu lasów ZL** na tereny zabudowy zagrodowej i jednorodzinnej RM, MN, **zmiana funkcji terenu lasów ZL** i użytków zielonych RZ na tereny zabudowy zagrodowej, jednorodzinnej i rekreacji indywidualnej RM,MN,ML, **zmiana funkcji terenów lasów ZL** na tereny zabudowy zagrodowej i jednorodzinnej RM,MN. Gmina Susiec odznacza się duża lesistością ok. 55,1 % (dane GUS z 2015r.), stanowi to ponad połowę powierzchni Gminy, stwarza to ograniczenia w kształtowaniu struktury funkcjonalno-przestrzennej i wymusza w uzasadnionych przypadkach zmianę funkcji terenów lasów na cele nieleśne. Zmiana funkcji terenów lasów na cele nieleśne w wyżej wymienionych przypadkach jest uzasadniona. Przyczyni się do aktywacji gospodarczej Gminy. Stworzenie odpowiednich warunków dla zabudowy zagrodowej oraz mieszkalnictwa jednorodzinnego umożliwi poprawę obsługi turystyki letniskowej i agroturystyki. Konsekwencją wyznaczenia terenów zabudowy rekreacji indywidualnej będzie rozwój wypoczynku sobotnio-niedzielnego i zapotrzebowania na usługi turystyczne i paraturystyczne. Zmiana funkcji terenu lasów ZL na tereny urządzeń odprowadzania i oczyszczania ścieków (K- lokalizacja alternatywna w m. Majdan Sopocki) pozwoli na poprawę jakości środowiska, podniesie poziom bezpieczeństwa ekologicznego miejscowości związanych z dolina Sopotu oraz poziom życia mieszkańców tych miejscowości i turystów. Podobnie, możliwość realizacji parkingów przyczyni się do lepszej obsługi terenów turystycznych i uporządkowania obsługi komunikacyjnej z zachowaniem warunków bezpieczeństwa ekologicznego z poszanowaniem wymogów ochrony środowiska w przyrodniczych obszarach chronionych (obszary Natura 2000, parki krajobrazowe). Ponadto w celu zminimalizowania skutków wyznaczenia na terenach lasów terenów budowlanych ustalono obowiązek pozostawienia części drzewostanu leśnego oraz wkomponowania w zagospodarowanie działek w ramach wskaźnika terenów biologicznie czynnych oraz wyznaczono strefę wolną od zabudowy od linii lasu w celu min. ochrony bioróżnorodności ekotonu lasu).

W związku ze zmianą koncepcji udostępnienia turystycznego obszaru Gminy Susiec niniejsza zmiana Studium **przywraca funkcję leśną**: Huta Szumy/ Rebizanty: Obszar nr 1 zmiana funkcji terenu usług turystycznych UT na tereny komunikacji parking i **lasy ZL,** Obszar nr 2 zmiana funkcji terenu usług turystycznych UT **na lasy ZL**, Majdan Sopocki: Obszar nr 7 zmiana funkcji terenów zabudowy letniskowej UTL, i zabudowy jednorodzinnej i usług innych MN, U na teren **ZL lasy**, Nowiny: Obszar nr 2 zmiana funkcji terenu zbiornik wodny (projektowany) WS na tereny **ZL lasy**, Obszar nr 4 zmiana funkcji terenów usług rolnictwa UR na **ZL lasy**. Przywrócenie funkcji leśnej przyczyni się min. do wzmacniania drożności korytarzy ekologicznych oraz systemu przyrodniczego Gminy. Zmiana Studium obejmuje również aktualizację istniejących terenów leśnych LZ wg ewidencji geodezyjnej. Zmiana studium obejmuje również aktualizację terenów do zalesienia wg uproszczonych planów urządzenia lasów, wniosków mieszkańców; uwzględniono również tereny rolne niskich klas bonitacyjnych na których zaprzestano produkcji rolnej i nastąpiła sukcesja naturalna oraz grunty przynajmniej w części przylegają do lasu lub obszaru zalesionego tworzące enklawy pól uprawnych. Zalesienia wpłyną korzystnie na zwiększanie ciągłości leśnych korytarzy ekologicznych.

Nowe tereny przeznaczone pod projektowaną zabudowę położone są w sąsiedztwie istniejącego układu komunikacyjnego dróg publicznych. Wyznaczenie nowych terenów budowlanych zapewni możliwości rozwojowe Gminy: tereny zabudowy zagrodowej (RM) - rozwój turystyki, w tym agroturystyki, tereny rekreacji indywidualnej (ML) – rozwój wypoczynku sobotnio-niedzielnego, tereny zabudowy usługowej (U)- aktywacji gospodarczej Gminy poprzez rozwój w obszarach wiejskich usług, w tym z zakresu obsługi turystyki w powiązaniu z gospodarką leśną, wodną i rybacką. Rezerwy terenów usługowych stwarzają również możliwość realizacji usług związanych z zapotrzebowanie min. na tereny i obiekty opieki nad seniorami (starzejące się społeczeństwo) oraz realizację usług turystycznych powiązanych z usługami zdrowia.

Projektowane zmiany w strukturze przestrzenno-gospodarczej Gminy i wyznaczenie nowych terenów budowlanych zgodnie z zapotrzebowaniem mieszkańców, głównie pod potrzeby poprawy warunków życia oraz możliwości podejmowania różnorodnej działalności gospodarczej, w tym z zakresu obsługi turystyki i rozwoju agroturystyki oraz potrzebami Gminy (np. starzejące się społeczeństwo itp.) będą stymulować rozwój gospodarczy Gminy (powstawanie nowych miejsc pracy, nowych podmiotów gospodarczych), a w konsekwencji może wpłynąć na zmniejszenia migracji zarobkowych ludności poza obszar Gminy (migracje krajowe i zagraniczne) oraz rozwój gospodarczy Gminy (wzbogacenie się Gminy – dochody z podatków itp.) oraz zwiększanie się dochodów indywidualnych mieszkańców oraz dochodów podmiotów gospodarczych. Rozwój gospodarki w kształtowanej strukturze funkcjonalno-przestrzennej Gminy z uwzględnieniem relacji pomiędzy wszystkimi elementami zagospodarowania przestrzennego. Wpłynie to na minimalizację kosztów związanych z dostępem do poszczególnych dóbr i usług rynkowych, racjonalizację kosztów ich wytwarzania oraz lepsze wykorzystanie potencjałów endogenicznych, w tym zasobów naturalnych.

SPIS TABEL

Tabela 1: Klasy stref uzyskane w ocenie rocznej za 2015r. wg. kryteriów ochrony zdrowia 25
Tabela 2: Klasy stref uzyskane w ocenie rocznej za 2015 r. wg. kryteriów ochrony roślin 25
Tabela 3: Lokalizacja i ocena jakości wód źródlanych badanych w 2015r. na terenie Gminy Susiec 28
Tabela 4: CharakterystykaTabela 1: Klasy stref uzyskane w ocenie rocznej za 2015r. wg. kryteriów ochrony zdrowia JCWPd występujących na terenie Gminy Susiec 29
Tabela 5: Charakterystyka JCWP występujących na terenie Gminy Susiec 29
Tabela 6: Cele środowiskowe dla JCWPd na obszarze dorzecza Wisły w obrębie Gminy Susiec 30
Tabela 7: Cele środowiskowe dla JCWP rzecznych na obszarze dorzecza Wisły w obrębie gm. Susiec 30
Tabela 8: Edukacja w Gminie Susiec w 2015-2016 roku. 56
Tabela 9: Tendencje demograficzne ludności Gminy Susiec w latach 2006-2015 65
Tabela 10: Ruch naturalny i migracyjny 66
Tabela 11: Istniejące tereny zabudowy 70
Tabela 12: Tereny przeznaczone pod zabudowę w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy nie objęte miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego 72
Tabela 13: Wykaz dróg powiatowych w Gminie Susiec 79
Tabela 14: Wykaz dróg gminnych 80

Spis map tematycznych:

Podział Fizjograficzny……..……str. 18
Podział Geobotaniczny ……str. 21
Przyrodnicze Uwarunkowania Rozwoju……..str. 36
Wartości Kulturowe……..str. 53
Komunikacja…… str. 82
Infrastruktura……str. 88

Załącznik nr 4
do uchwały Nr XXIII/209/2018
Rady Gminy Susiec
z dnia 22 marca 2018 roku

Rozstrzygnięcie Rady Gminy Susiec o sposobie rozpatrzenia uwag do projektu zmiany „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Susiec".

Na podstawie art. 12 ust. 1 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2017 r. poz. 1073, późn. zm.) Rada Gminy Susiec stwierdza i rozstrzyga, co następuje:

Projekt zmiany „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Susiec" został wyłożony do publicznego wglądu w dniach od 25.01.2018 r. do 15.02.2018 r. Uwagi można było składać w terminie do 09.03.2018 r. Dyskusja publiczna nad przyjętymi w projekcie zmiany studium rozwiązaniami odbyła się w dniu 15.02.2018 r. W wyniku wyłożenia projektu do publicznego wglądu oraz dyskusji publicznej, w wyznaczonym terminie nie wpłynęły żadne uwagi.